

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β', τεύχος 233, Παρασκευή 10 Ιουνίου 1983,

Δρχ. 50

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ:

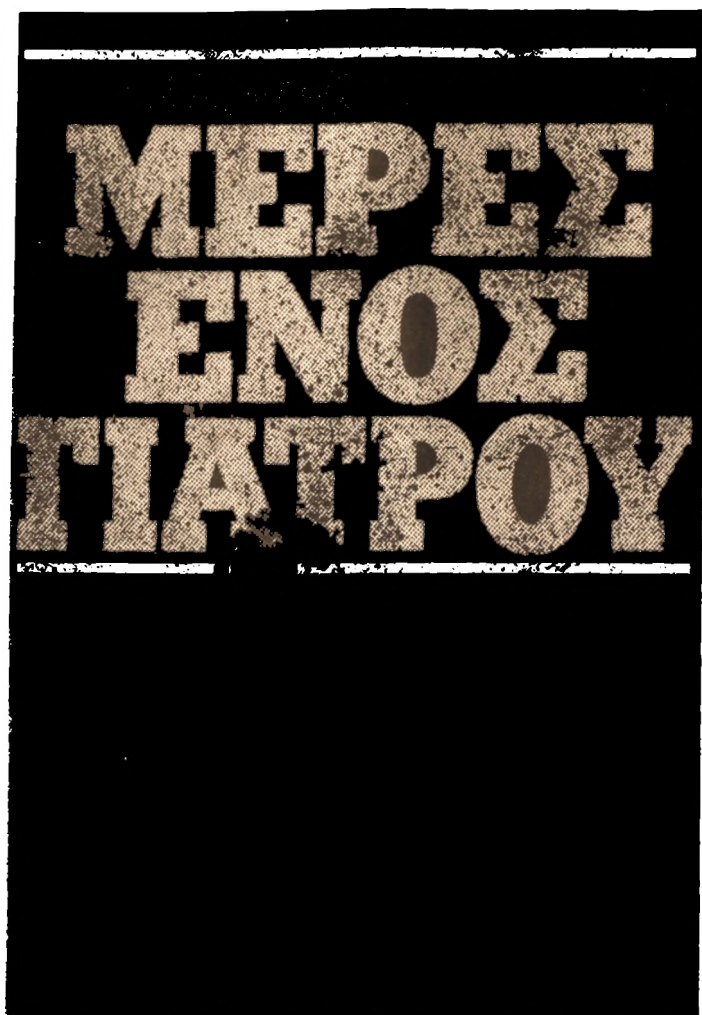
Τα πρακτικά της συζήτησης Αρσένη - απεργών

ΥΠΟΘΕΣΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ • ΚΟΔΗΣΟ • ΚΟΥΡΔΟΙ • ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ
ΕΜΜ. ΚΡΙΑΡΑ: ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ

*Είναι μια εθνική λογοτεχνία,
δυναμική, ασυνήθιστη, ελκυστική.*

**ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ ΛΙΓΟ
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΟΥ ΠΟΡΤΟΓΑΛΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ**

**Fernando Namora
«ΜΕΡΕΣ ΕΝΟΣ ΓΙΑΤΡΟΥ»**

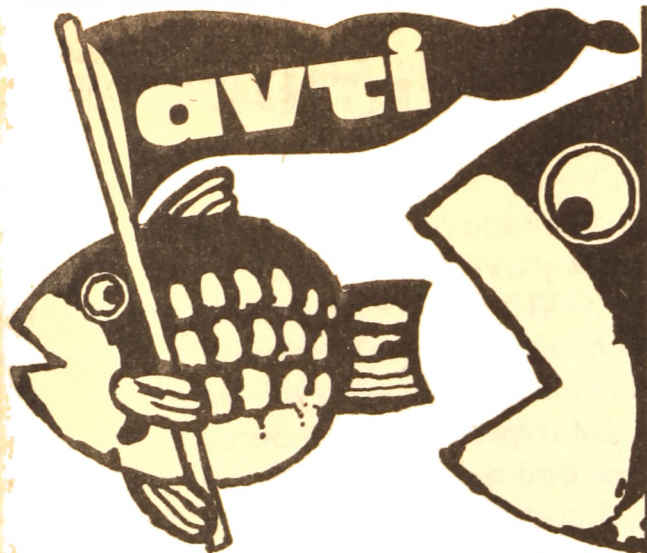
*Η πορτογαλική επαρχία
μέσα από την περιπλάνηση ενός γιατρού.*

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ

**Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ & ΣΙΑ Ε.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»**

Σόλωνος 94, Τηλ. 3600.398 - 3610.589

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 7232.713 - 7232.819

Περίοδος Β' • Χρόνος 10ος • Τεύχος 233

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σπ. Καβουνίδης	
Ελληνικά εκ μεταφράσεων	9
Ρεπόρτερ	
Τι είπαν Αρσένης-εκπρόσωποι απεργών για τις κοινωνικοποιήσεις και το άρθρο 4	10
Μ. Παπαγιαννάκης	
4+1 προϋποθέσεις για τις κοινωνικο- ποιήσεις	16
Β. Ξυδιάς	
Οι κοινωνικοποιήσεις και ο σοσιαλι- σμός του κακού λύκου	18
Ρούλα Ελευθερίου	
Άρθρο 4 - 'Αξιζε τον κόπο;	22
Π. Λινάρδος-Ρυλμόν	
Αβέβαιες προβλέψεις του κ. Αρσένη	25
Στ. Κούλογλου	
Μία εκκαθάριση τρίτου δρόμου	26
Θ. Διαμαντόπουλος	
Συμπεράσματα από το Συνέδριο του ΚΟ- ΔΗΣΟ	28
Αμαλία Βαν Χεντ	
Άλλη μια φορά ανεπιθύμητοι οι Κούρ- δοι	30
Στ. Κούλογλου	
Πολισάριο: Όρα μηδέν	32
Γ. Κοντογιώργης	
Η τοπική αυτοδιοίκηση στο νεοελληνι- κό πολιτικό σύστημα	34
Εμμ. Κριαράς	
Ο γραπτός δημοτικός μας λόγος	40
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
Αντήνωρ	
Όταν ένας υπουργός αισιοδοξεί	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ	8
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. Καλαϊτζής	
Η ιστορία της αθώας Ερέντιρας	15
Γ. Ιωάννου	21
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	44
ΜΟΥΣΙΚΗ	
Γρ. Φαληρέας, Χρ. Βακαλόπουλος, Θ. Μανίκας, Ν. Γκούβης, Γ. Κουτσονά- σιος	45
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ	
Α. Ζήρας: Σπ. Κατσιμή, Ο τρελός	48
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	48
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	51

Ο ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΤΥΠΟΥ

Η ΕΛΛΑΔΑ σπάνια έπασχε από έλλειψη νόμων. Αντίθετα, όπως εύστοχα είχε επισημανθεί, ένας νόμος είναι αναγκαίος στη χώρα μας, εκείνος, δηλαδή, που θα επιβάλλει την εφαρμογή των νόμων. Οπωσδήποτε η αδυναμία επιβολής ενός «νομικού» κράτους εξηγείται από τις αντιφάσεις του ίδιου του κράτους. Γιατί βέβαια, ο νόμος αποκτά κάποια αυτοδύναμη επιβολή μόνο στις ολοκληρωμένες αστικές κοινωνίες, όπου οι κοινωνικές συγκρούσεις έχουν από καιρό αμβλυνθεί και η «πάλη των τάξεων» δεν είναι πια ελεύθερη πάλη, αλλά έχει τους αυστηρούς κανόνες της, τους διαιτητές της και την αλληλοκατανόηση των αντιπάλων...

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, αν και δεν είναι ιδιαίτερα ορατή η πάλη των τάξεων, ευδοκίμει η πάλη των παρατάξεων, η οποία συντελείται σε επίπεδο αγώνων «κατς», δηλαδή με τον πιο χονδροειδή τρόπο.

ΝΟΜΟΙ, αρχές, κανόνες και θεσμοί, δεν διεκδικούν μια αυτοδύναμη υπόσταση. Υπόκεινται σε ένα διαρκή νόμο κοινωνικής ελαστικότητας και προσαρμοστικής σκοπιμότητας.

ΜΑΛΙΣΤΑ, αυτή η διάχυση συμπαρασύρει τα πάντα, ιδεολογία, οικονομικές θεωρίες και πολιτική πρακτική, ώστε όλα να είναι νόμιμα και να φιλαθλοποιείται συνολικά η δημόσια ζωή.

ΟΠΩΣ σημείωνε κάποιος μοναχικός σχολιαστής των πολιτικών μας πραγμάτων, σε θέματα που στην Ευρώπη διαχωρίζουν τάξεις και κόμματα, στην Ελλάδα η ίδια κυβέρνηση από το '82 στο '83 άλλαξε με πλήρη άνεση την τακτική της, χωρίς να χρειαστεί να αιτιολογήσει ούτε τις επιλογές του '82 ούτε τις υπαναχωρήσεις του '83 (η παρατήρηση αναφερόταν στην οικονομική πολιτική).

ΟΛΕΣ αυτές οι μακρές —και επώδυνες— επισημάνσεις, διατηρούν ακέραια τη σημασία τους για όσα θα επακολουθήσουν ως πρώτες σκέψεις για το Νόμο περί Τύπου.

ΟΠΩΣ είναι γνωστό, η νομοθεσία περί Τύπου έχει τις ρίζες της στη δικτατορία του Μεταξά. Και είναι γεγονός ότι χρειάζεται μια ριζική αλλαγή, στην κατεύθυνση φυσικά της διασφάλισης της ελευθερίας, της ανεξαρτησίας, της δημοκρατικότητας του Τύπου, σε όλες τις εκδηλώσεις του.

ΕΚΑΝΕ λοιπόν κακή αρχή ο κ. Κουτσόγιωργας όταν αναφερόμενος στο νέο νόμο περί Τύπου, προσδιόρισε ως κίνητρά του «την ανάγκη προστασίας της υπόληψης, της τιμής, των ατομικών συμφερόντων των πολιτών» καθώς και των «εθνικών συμφερόντων». Αν δεν κάνουμε λάθος αυτές οι σκοπιμότητες είναι και οι «ακρογωνιαίοι λίθοι» του περί Τύπου νόμου του Μεταξά.

ΑΡΑ, όταν επαναλαμβάνεις τις ίδιες αρχές και στόχους σημαίνει ότι θα βελτιώσεις τα «μέσα», στην περίπτωση μας δηλαδή, θα αυξήσεις την καταστολή και την αποτελεσματικότητα των ποινών.

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ αυτό δεν προσφεύγει ποτέ σε δίκες προθέσεων. Δεν θα προεξοφλήσουμε λοιπόν τις κυβερνητικές διαθέσεις και θέλουμε να ελπίζουμε ότι δεν θα μεταβάλλει (και) σ' αυτό τον τομέα το ΠΑΣΟΚ τις δημοκρατικές προεκλογικές του διακηρύξεις και θέσεις.

ΑΥΤΟ που θέλουμε όμως να τονίσουμε είναι η ανεπάρκεια της νομικής οπτικής σε θέματα όπως αυτά του Τύπου. Διότι, επιμένουμε, αν δεν συντελεστεί μια γενικότερη μεταβολή στις κοινωνικές και πολιτικές σχέσεις, στις νοοτροπίες που κυριαρχούν γενικότερα, κανένας νόμος δεν θα μπορέσει να υπερβεί τις αντικειμενικές συνθήκες που έχουν εθιμική και λειτουργική ισχύ ανώτερη από κάθε νομικό προσδιορισμό.

ΚΑΙ Σ' ΑΥΤΟ το σημείο, κυβέρνηση, αντιπολίτευση και ο ίδιος ο Τύπος δεν έχουν παρουσιάσει τις θετικότερες επιδόσεις τους...

Όταν ένας υπουργός αισιοδοξεί.

Η ΒΟΥΛΗ ΤΕΡΜΑΤΙΖΕΙ σήμερα τις εργασίες της Β' συνόδου της. Και αν δεν πρόφτασε να ψηφίσει σημαντικά νομοσχέδια, όπως λ.χ. το νομοσχέδιο για τον ενιαίο φορέα Υγείας, πρόφτασε, όμως, να ψηφίσει, με το... 39% του συνολικού αριθμού των βουλευτών της, το αντεργατικό νομοσχέδιο περί κοινωνικοποιήσεων, που απαιτεί, για την κήρυξη απεργίας, το πνήντα συν ένα των εγγεγραμμένων...

ΑΛΛΑ ΚΑΙ ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας, Γερ. Αρσένης, πρόφτασε —λίγο προτού κλείσει η Βουλή— να καταθέσει, επιτέλους, τα προκαταρκτικά του πενταετούς προγράμματος, έστω και αν δεν υπήρχαν αρκετά αντίτυπα για να διανεμηθούν στους βουλευτές! Φρόντισε, επίσης, το πρωί της ίδιας μέρας, να δώσει στους δημοσιογράφους ορισμένα στοιχεία οικονομικών μεγεθών (ισοζύγιο, βιομηχανική παραγωγή, καταθέσεις, κτλ.), τα οποία η κυβέρνηση, επί πέντε ολόκληρους μήνες, κρατούσε σαν επτασφράγιστα μυστικά, προφανώς για ν' αποδείξει ότι άλλο πράγμα είναι ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός, και άλλο ο... ενημερωμένος πολίτης!

Οι ζοφεροί αριθμοί και η κόλαση

ΠΟΙΑ ΕΙΚΟΝΑ των οικονομικών μας πραγμάτων, όμως, έδωσε ο Γερ. Αρσένης; Προς τιμή του, δεν επιχείρησε να ωραιοποιήσει καταστάσεις, σε ό,τι αφορά τουλάχιστον, το πρώτο εξάμηνο του 1983. (Οι αριθμοί, άλλωστε, δύσκολα «ευημερούν», μέσα σε συνθήκες οξυτάτης κρίσης). Παραδέχτηκε, αντίθετα, ότι, παρά το πάγωμα των μισθών, παρά την υποτίμηση της δραχμής και την εμμονή σε μια αμφίλεκτη εισοδηματική πολιτική, η οικονομική κατάσταση της χώρας όχι μόνο δε βελτιώθηκε, αλλά επιδεινώθηκε. Έτσι η βιομηχανική παραγωγή έπεσε, η άνοδος των τιμών συνεχίστηκε, το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών μεγάλωσε, ενώ οι ιδιωτικές καταθέσεις, στο διάστημα από 1ης Ιανουαρίου μέχρι 20 Μαΐου, αυξήθηκαν μόνο κατά 16.199 εκατ. δραχμές, έναντι 61.439 εκατ. δρχ., στην ίδια περίοδο, πέρσι.

ΠΑΡΑ ΤΗ ΖΟΦΕΡΗ αυτή εικόνα, ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας αισιοδοξεί. Ποιος είπε —παραφράζοντας Δάντη— πως οι ζοφεροί αριθμοί πάνε μπρος από την κόλαση;... Τα πράγματα, επιμένει ο Γ. Αρσένης, θα εξελιχθούν καλύτερα, μέσα στο δεύτερο εξάμηνο του '83. Και αν δεν εξελιχθούν εντυπωσιακά καλύτερα, πάντως, η ελληνική οικονομία θα μπει στο δρόμο της ανάκαμψης.

ΠΛΗΝ, ΤΗΝ «αισιοδοξία Αρσένη», αμφισβητούν όλα τα κόμματα, με εξαίρεση, βέβαια, το ΠΑΣΟΚ και τους υμνωδούς του φιλοκυβερνητικού Τύπου. Για τη Νέα Δημοκρατία έτσι, η «μελλοντολογία Αρσένη» είναι ένα απλό ευχολόγιο, που δε δικαιολογείται ούτε από τα πράγματα, ούτε από τα μέτρα που προτίθεται να πάρει η κυβέρνηση. Για το ΚΚΕ, πέτρα του κακού είναι η πολιτική της μονόπλευρης λιτότητας που ακολουθεί η κυβέρνηση, οι παροχές προνομίων στο μεγάλο κεφάλαιο και «η εναρμόνισή της με τις υποδείξεις της ΕΟΚ». Συνεπώς, αυτό που απαιτείται σήμερα, είναι ο έλεγχος των μονοπωλίων,

η προώθηση σύγχρονων παραγωγικών επενδύσεων από το μέσο, ο περιορισμός των αντιπαραγωγικών δαπανών και η «εθνικοποίηση» (ΠΡΟΣΟΧΗ: εθνικοποίηση και όχι «κοινωνικοποίηση» —για να δικαιωθεί και ο τηλεοπτικός Α. Αμπατιέλι μέλος του Πολιτικού Γραφείου) «ορισμένων κρίσιμων επιχειρήσεων». Για το ΚΚΕ εσωτερικού πάλι, ο οικονομικός κατήφορος δε θα σταματήσει, όσο η κυβερνητική πολιτική αφήνει άκτες τις κοινωνικές δομές και δεν προχωρεί σ' ένα σαφή πρόγραμμα. Όσο για την έξοδο από την κρίση, αυτή δ μπορεί να γίνει «παρά μόνο σε ενωτική βάση, με την κοινή πάλη όλων των δυνάμεων εκείνων που πιστεύουν στην αλλαγή, στο δημοκρατικό δρόμο προς το σοσιαλισμό». Τέλος, για τον πρόδρο του ΚΟΔΗΣΟ, Ι. Πεσμαζόγλου, η κυβέρνηση δεν προσφέρει καμιά βάσιμη προοπτική για τη βελτίωση της οικονομίας εφόσον, κατά τη συνήθειά της, «βλέπει την οικονομική ανάκαμψη με ετεροχρονισμούς προς το μέλλον».

Η περίπτωση πρόωρων εκλογών

ΔΕΝ ΧΩΡΕΙ αμφιβολία πως το νομοσχέδιο περί κοινωνικοποιήσεων, οι διαμαρτυρίες και κινητοποιήσεις των εργαζομένων για την κατάργηση του δικαιώματος της απεργίας στο δημόσιο τομέα (άρθρο 4) και η έντονη συζήτηση γύρω από τη πορεία και τις προοπτικές της οικονομίας, έδωσαν προεκτάσεις και σε άλλα θέματα. Η δήλωση λ.χ. του γενικού γραμματέα του ΚΚΕ, Χ. Φλωράκη, στη Βουλή, ότι η κυβέρνηση αθέτησε το συμβόλαιό της με το λαό και επιβάλλεται, συνεπώς, η ειρηνική προσφυγή στη λαϊκή ετυμηγορία, έφερε και πάλι στο προσκήνιο την περίπτωση πρόωρων εκλογών.

ΑΛΛΑ ΚΑΙ η αρχηγική εμφάνιση του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου της Ν.Δ., Κ. Μητσοτάκη, από την τηλεόραση, ο συνδυασμός ή και σε αντιπαράθεση με τα όσα δήλωσε ο αρχηγός Ευ. Αβέρωφ από το βήμα της Βουλής («δηλώνουμε ότι θα καλέσουμε τους εργάτες να εργασθούν, αν και θα πολεμήσουμε το νομοσχέδιο», κτλ.), ήταν φυσικό να δώσουν νέα διάσταση στον πόλεμο των δελφίνων, αλλά και στις σχέσεις ΠΑΣΟΚ-Νέας Δημοκρατίας.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, παραμένει γεγονός ότι, επί δέκα περίπου μέρες, ο φιλοκυβερνητικός Τύπος δεν κουράστηκε να προβάλει και ν' αξιολογεί τη «σύγκρουση ΠΑΣΟΚ - ΚΚΕ», δίνοντας την εντύπωση ότι μια είναι η κομμουνιστική Αριστερά στην Ελλάδα και ότι όλα τα θέματα που θέτει η διάσπαση του κομμουνιστικού κινήματος —όπως λ.χ. η αυτονομία των φορέων, κ.ά.— αφορούν αποκλειστικά τους κομμουνιστές και όχι όλες τις δημοκρατικές δυνάμεις της χώρας.

ΚΑΙ ΩΣ ΠΡΟΣ την περίπτωση πρόωρων εκλογών, φαίνεται ότι η όλη ιδέα έχει εγκαταλειφθεί. Όχι, βέβαια, επειδή η πρόταση Φλωράκη «δυναμιτίζει (γιατί άραγε;) την ομαλή πορεία του έθνους και του λαού προς την Αλλαγή», όπως δήλωσε ο υπουργός Προεδρίας Μ. Κουτσόγιωργας, στη Βουλή, αλλά γιατί ο ίδιος ο πρωθυπουργός έκρινε πως και οι δυο εισηγήσεις που του έγιναν από μέρους υπουργών, δε θα έφερναν τους αναμενόμενους καρπούς. (Οι εισηγήσεις ήσαν: εκλογές τον ερχόμενο Νοέμβριο, μετά την καταβολή της αυτόματης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής (ΑΤΑ) ή εκλογές τον Ιούνιο του '84, ταυτόχρονα με τις ευρωεκλογές). Ο πρωθυπουργός είναι της γνώμης ότι οι εκλογές θα πρέπει να γίνουν το φθινόπωρο του '85, πιστεύοντας στον αστερισμό της ελληνικής οικονομίας, πιστεύοντας, δηλαδή, ότι, μέχρι τότε, η αναμενόμενη ανάκαμψη

Εξόρμηση

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

μπορεί, πράγματι, ν' ανακουφίσει τους εργαζόμενους. Την αποψη αυτή, άλλωστε, όπως σημειώνει ο Στ. Ευσταθιάδης, στο «Βήμα» της περασμένης Κυριακής, φαίνεται να συμμερίζονται και ορισμένες αμερικανικές υπηρεσίες, οι οποίες προβλέπουν εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ, το 1985, εφόσον ο Κ. Καραμανλής δεχτεί να θέσει και πάλι υποψηφιότητα και οι διεθνείς οικονομικές συνθήκες δεν επιδεινωθούν.

ΟΣΟ ΓΙΑ ΤΗ δήλωση Αβέρωφ στη Βουλή («θα καλέσουμε τους εργάτες να εργασθούν», κτλ.), που έγινε, όπως λέγεται, με υψηλή υπόδειξη, είναι χαρακτηριστικά τα σχόλια της «Καθημερινής», που επικρίνει την κυβέρνηση γιατί απέρριψε την «προσφορά» αυτή της Νέας Δημοκρατίας, που ήταν «μοναδική ευκαιρία για μια πολιτική συνδιαλλαγή», μέσα σε εξαιρετικά δύσκολες οικονομικές συνθήκες.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ, τέλος, τα επικριτικά σχόλια σειράς στελεχών του ΚΚΕ εσωτ. (όπως του Κ. Γαβρόγλου, μέλους του Εκτελεστικού Γραφείου), που καταλογίζουν στην κυβέρνηση ότι επιχειρεί, με την προβολή του ΚΚΕ και την υποβάθμιση του ρόλου των ανανεωτικών δυνάμεων, να κερδίσει κάποια κομματικά οφέλη, «ξέροντας ότι η πολιτική του δογματικού ΚΚ περιθωριοποιεί την Αριστερά».

Οι βάσεις και το «αίσιον πέρας»...

ΩΣΤΟΣΟ, ούτε η αναταραχή που προκάλεσε το άρθρο 4, ούτε η όξυνση σχέσεων ανάμεσα στην κυβέρνηση και τους εργαζόμενους, ανέστειλαν τη διαδικασία των διαπραγματεύσεων για τις βάσεις, οι οποίες, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, «οδεύουν προς αίσιον πέρας»... Ήδη, ο φιλοκυβερνητικός Τύπος βεβαιώνει ότι «άρχισε η αντίστροφη μέτρηση», ότι «διανύουμε τα

τελευταία μέτρα της τελικής ευθείας», ότι διαπιστώνεται «σύγκλιση απόψεων», κοντολογίς ότι η συμφωνία για τις βάσεις είναι εν όψει.

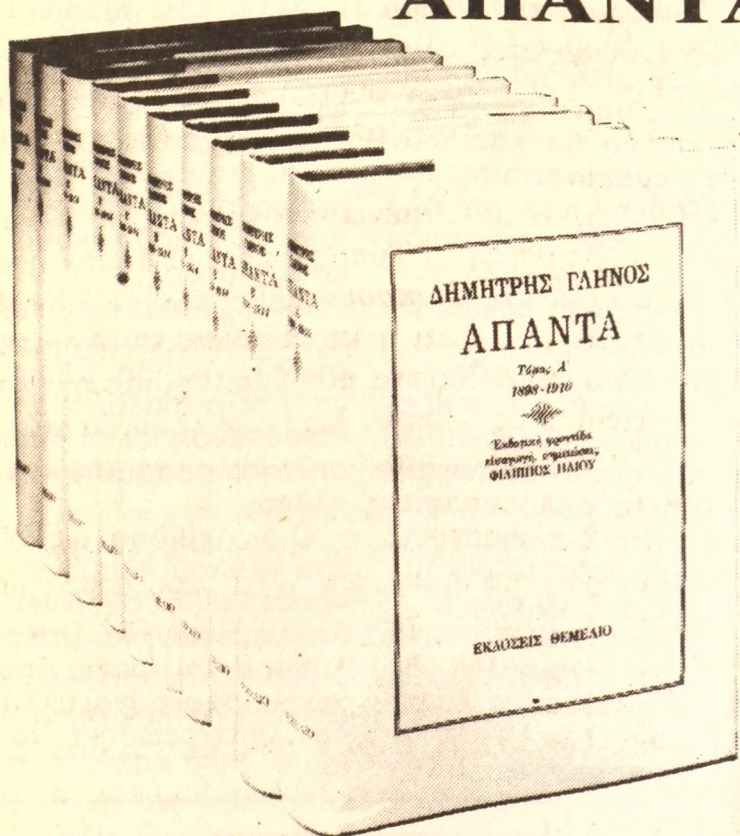
ΓΙΑ ΝΑ φτάσουμε στην εξέλιξη αυτή, χρειάστηκαν, στις δυο τελευταίες εβδομάδες, κάποιες «μαραθώνιες» —πεντάωρες και επτάωρες— συναντήσεις των διαπραγματευτών Ι. Καψή και Ρ. Μπαρτόλομιου, καθώς και ένας νέος όρος της ελληνικής πλευράς, που εκφράζεται με 500 εκατομμύρια δολάρια, υπό μορφή αμερικανικών επενδύσεων στην ελληνική πολεμική βιομηχανία. Χρειάστηκε ακόμα να δοθεί η εντύπωση ότι, ως την τελευταία στιγμή, «όλα παίζονται» και ότι, όπως μπορεί να υπογραφεί, σήμερα ή αύριο, η νέα συμφωνία για τις βάσεις, άλλο τόσο, μπορούν να καταγγελθούν, σήμερα ή αύριο, οι υπάρχουσες συμφωνίες και να κληθούν οι Αμερικανοί να φύγουν, σε έξι ή δώδεκα μήνες, από την Ελλάδα.

ΟΛΕΣ ΟΙ ενδείξεις όμως πείθουν ότι οι Αμερικανοί δε φεύγουν, ότι η νέα συμφωνία για τις βάσεις είναι επί θυραις και ότι σύντομα —πολύ σύντομα...— θα συγκληθεί η Βουλή για να ενημερωθεί και να εγκρίνει... Στο μεταξύ, φαίνεται πως, μετά τη συνάντηση Χαραλαμπίδου - Τουρκμέν, και ο ελληνοτουρκικός διάλογος σημειώνει —ή θα σημειώσει— βήματα προόδου. Όσο για την ανάληψη, από την 1η Ιουλίου, της προεδρίας της ΕΟΚ, φαίνεται πως κάποιοι «ανησυχούντες» μέχρι χτες, Ευρωπαίοι, κυρίως Βρετανοί και Δυτικογερμανοί (μαζί τους και το Τελ Αβίβ), άρχισαν ν' αναθεωρούν τις «ανησυχίες» τους: *Επιτέλους, δεν είναι τόσο τρομερό, μια κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ στην Ελλάδα* —λένε, τώρα.

ΜΕΣΑ ΣΤΟ πλαίσιο των σχέσεων Ελλάδας - ΕΟΚ, τοποθετείται, βέβαια, και η γνωστή ψυχρότητα Παπανδρέου - Μιτερράν, για το ποιος είναι «σοσιαλιστής» και ποιος «εθνικιστής». Αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΛΗΝΟΣ ΑΠΑΝΤΑ

Ένα πολύτιμο έργο καί μιά ζωή παραδειγματική γίνονται τώρα προσιτά μέ τήν έκδοση τών 'Απάντων του Δημήτρη Γληνού

Πρώτη συνολική, σχολιασμένη έκδοση του έργου ενός μεγάλου στοχαστή που σημάδεψε τήν ελληνική σκέψη καί τήν ελληνική κοινωνία του αιώνα μας.

Στηριγμένη στό προσωπικό του αρχείο ή έκδοση περιέχει:

- τό σύνολο τών δημοσιευμένων έργων του, πολλά από τά όποια, άνυπόγραφα ή ψευδώνυμα, έμενάν άγνωμένα
- ένα μεγάλο αριθμό άνέκδοτων έργων (άπό τίς νεανικές ποιητικές συλλογές ως τή μεγάλη σύνθεση τής κομμουνιστικής του ώριμότητας «Όρίζοντες Νέας Ζωής (Διαλεχτική τής γνώσης - Διαλεχτική τής κοινωνίας)»)
- αὐτοβιογραφικά κείμενα, ήμερολόγια, στοχασμοί, σχέδια
- τήν 'Αλληλογραφία του

έκδοτική φροντίδα - Είσαγωγή - Σχόλια: ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΗΛΙΟΥ

Ζητήστε τα σέ όλα τά κεντρικά βιβλιοπωλεία τής 'Ελλάδας.

κυκλοφοροῦν
οἱ δύο πρώτοι τόμοι

Πληροφορίες - έγγραφές συνδρομητῶν:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ - ΛΕΣΧΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Σόλωνος 84 - Τηλ. 36 08 180 - 36 02 646

Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ

Σε άλλες στήλες του περιοδικού, σημειώνουμε συνοπτικά, ελάχιστα από τα στοιχεία που συνθέτουν τη σύγκρουση μεταξύ ενός αγωνιστή με την ακεραιότητα του Ανδρέα Χριστοδουλίδη και το μικροπολιτικό ήθος πρωτεργατών της «Αλλαγής», όπως εκείνων που αποτελούν το γαϊτανάκι του Υπουργείου Προεδρίας.

Ο Ανδρέας Χριστοδουλίδης έχει βέβαια την έξωθεν καλή μαρτυρία στην ιδιαίτερα πατρίδα του, αλλά και ανάμεσα στους Ελλαδίτες. Όμως φοβούμαστε ότι τώρα πια ούτε έξωθεν καλή μαρτυρία, αλλά ούτε και έσωθεν μπορούν να έχουν στελέχη του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος, όπως μεταξύ άλλων και οι αναφερόμενοι κύριοι, οι οποίοι σύμφωνα με πολλές ενδείξεις, συγχρωτίστηκαν με τους χουντικούς δυναμιτιστές του πολιτεύματος, όπως ο περιώνυμος εκδότης της «Ελεύθερης Ώρας» και των «Νέων Ανθρώπων» Γρ. Μιχαλόπουλος.

Το ΑΝΤΙ σπάνια ξεφεύγει από την πάγια εμμονή του στην ήπια και νηφάλια γλώσσα. Όμως σήμερα, γνωρίζοντας τα άθλια παρασκήνια —στα οποία θα επανέλθουμε— θα ήταν έσχατη υποκρισία να μην χρησιμοποιήσουμε την σαφήνεια που επιβάλλει το πάθος για την ανατροπή της σκευωρίας και για την αποκατάσταση της αλήθειας. Αναρωτιόμαστε, για το ήθος αλλά και για το κύρος κάποιων αξιωματούχων, αναρωτιόμαστε για το βαθμό ευαισθησίας κάποιων κυβερνητικών στελεχών, αλλά και για τον βαθμό ανοχής των τίμιων μελών της κυβερνητικής παράταξης.

Αναρωτιόμαστε για την πολιτική τύφλωση εκείνων των «σοσιαλιστών» που αφήνουν ελεύθερο το πεδίο στους λασπολόγους χουντικούς.

Αναρωτιόμαστε, τέλος, που βρίσκουν το ανάστημα να εμφανίζονται τιμητές του Ανδρέα Χριστοδουλίδη.

Η «υπόθεση Χριστοδουλίδη» φοβούμαστε ότι θα έχει πολύ σοβαρότερες επιπτώσεις από εκείνες που αναλογίστηκαν οι μικρόνοες πολιτικοί σκευωροί.

ΕΟΚ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ: Βίοι παράλληλοι

Η Ελλάδα πράγματι δεν ανήκει στη Δύση. Το αποδειχνει αυτό η καθημερινή αντίσταση του Έλληνα σε κάθε δυτικό πράγμα που απειλεί την ελληνικότητά του. Για παράδειγμα ο Έλληνα αδιαφορεί για την ΕΟΚ αν και εδώ και τέσσερα χρόνια υποτίθεται ότι είναι πλήρες μέλος της Κοινότητας.

Το ενοχλητικό βέβαια είναι πως η ΕΟΚ ενδιαφέρεται πάντα για την Ελλάδα, όπως για κάθε μέλος της, και για την κοινή της πολιτική. Μαθαίνουμε για παράδειγμα, πως σοβαρότατες συγκρούσεις διεξάγονται αυτή τη στιγμή στους κόλπους της ΕΟΚ για το ασφαλιστικό, ένα μέτρο που ευνοεί ιδιαίτερα τους αγγλικούς ασφαλιστικούς οργανισμούς που αν εφαρμοστεί θα περιθωριοποιήσει τις «αυτόχθονες» ασφαλιστικές εταιρείες σε όλη την Ευρώπη.

Το θέμα στην Ελλάδα είναι γνωστό σε ένα ελάχιστο επιτελικό δυναμικό των οικονομικών υπουργείων που συνάπτονται με την «υπόθεση».

Δεν είδαμε όμως ούτε τους ασφαλιστικούς οργανισμούς, ούτε τις συνδικαλιστικές ενώσεις, ούτε τις οικονομικές στήλες των εφημερίδων να θέτουν το θέμα της ελληνικής στάσης, την ανάλυση των επιπτώσεων κτλ. Αντίθετα όμως, αν παρά την ελληνική αντίθεση το μέτρο «περάσει» θα αρχίσουμε όλοι να τρέχουμε αλλόφρονες, καταγγέλλοντας την ΕΟΚ και ζητώ-

νταξ απ' την κυβέρνηση να λάβει μέτρα κτλ.

Βεβαίως η κυβέρνηση (που κρατά ήδη σθεναρή στάση σχετικά στις Βρυξέλλες) έχει ευθύνη για την έλλειψη ενημέρωσης των σχετικών κοινωνικών φορέων.

Πότε όμως θα συνειδητοποιήσουμε όλοι, ότι είτε πιστεύουμε στην Κοινότητα και στην ωφέλειά της για τη χώρα, είτε όχι, οφείλουμε να ξέρουμε την κοινότητα και τους μηχανισμούς της.

Έτσι ώστε, όσο είμαστε μέσα να την αξιοποιούμε, είτε, αποχωρώντας, να μη βλαφθούμε.

Ενώ τώρα, ως εθνικά υπερήφανοι Έλληνες, αγνοώντας τα πάντα, παίζουμε φυσικά το παιχνίδι των «κουτόφραγκων», που μάλλον δεν είναι και τόσο κουτοί, όσο εμείς έξυπνοι...

Σιωπή για τους Αεροπόρους

Στο προηγούμενο τεύχος (232) είχαμε κάνει ένα αρκετά εκτεταμένο αφιέρωμα στην «υπόθεση των Αεροπόρων» τη σκευωρία που στις αρχές της δεκαετίας του '50 στοίχισε τη ζωή ενός ανθρώπου και οδήγησε άλλους είκοσι στα βασανιστήρια, τις φυλακές και τον εξευτελισμό.

Η τότε υπεύθυνη πολιτική ηγεσία ισχυρίστηκε εκ των υστέρων ότι η σκευωρία αυτή έγινε κάτω απ' τα πόδια της. Πιστεύουμε πως αποδείξαμε ότι όλα έγιναν μπροστά στα μάτια της. Αν τα είχε κλειστά ή ανοιχτά αυτό είναι θέμα δικό της.

Επανερχόμαστε απ' αυτή τη στήλη για να σημειώσουμε την σιωπή με την οποία κάποιοι αντιμετώπισαν αυτό το θέμα. Μια σιωπή που η σκοπιμότητά της μας είναι διαφανής, αλλά απορούμε για το ήθος που τη δικαιώνει. Πολύ περισσότερο όταν αυτή η σιωπή επιβάλεται ενεργά.

Τέτοια φοβόμαστε πως είναι η περίπτωση της συζήτησης στη Βουλή για την τυπική αποκατάσταση των Αεροπόρων, η οποία αναβάλλεται συνεχώς. Με την τελευταία αναβολή η σχετική συζήτηση έχει παραπεμφθεί στο θερινό τμήμα. Πράγμα που σημαίνει ότι ακόμα και στην περίπτωση που γίνει τελικά αυτή η συζήτηση, η σημασία της θα έχει ήδη υποβαθμιστεί.

Τέλος, αναρωτιόμαστε: τι γίνεται με τη σχετική, αναμενόμενη, εκπομπή του Φρέντυ Γερμανού, στην τηλεόραση; Οδεύει για θερινές διακοπές και αυτή;

Εμείς πάντως θα επανέλθουμε.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΑ

Δυστυχώς εξαντλούνται τα όρια της διπλωματικής γλώσσας για όσα συμβαίνουν στις παρυφές και στον κορμό της διπλωματικής μας υπηρεσίας.

Πόσες φορές θα επαναλάβουμε ότι η κυβέρνηση της Αλλαγής θα 'πρεπε πριν απ' όλα να σημαίνει την κατάργηση του διαχωρισμού των Ελλήνων πολιτών σε «ποιότητες» α', β', και γ' κατηγορίας;

Δεν μπορεί για παράδειγμα όλοι οι Έλληνες κάτοικοι εξωτερικού να υποχρεώνονται σε εκτελωνισμό των αυτοκινήτων τους και κάποιοι άλλοι να απολαμβάνουν της διπλωματικής «ασυλίας» χρόνια μετά την παραιτήσή τους από το σώμα.

Ούτε βέβαια να χρησιμοποιούν το «προνομιακό» διπλωματικό διαβατήριο οι κάποτε χρηματίσαντες μέλη της διπλωματικής υπηρεσίας και νυν

απλοί Έλληνες πολίτες.

Αλλά εδώ κάνουμε λάθος. Διότι βέβαια ο εκδότης της «Ακροπόλεως» κ. Λεβίδης δεν θεωρείται απλός Έλληνας πολίτης... Έχει το κάτι άλλο, το «νακ», την κρυφή γοητεία της μπουρζουαζίας και την εμφανή ισχύ του εκδοτικού του συγκροτήματος.

Αφού λοιπόν η κυβέρνηση αρνείται να επιβάλλει την τάξη στον κ. Λεβίδη, μήπως πρέπει να τον παρακαλέσει «κομψά» να κατανοήσει τη δύσκολη θέση της και να μην την εκθέτει άλλο;

Ο κ. Λεβίδης, ως άνθρωπος του «καλού κόσμου» θα κατανοήσει τις δυσχέρειες των πολιτευομένων και μπορεί μεγαλόθυμα να πράξει όσα δυστυχώς υποχρεούται αλλά ατυχώς δεν υποχρεώθηκε να εκτελέσει...

Ελληνική Λογοτεχνία • Δοκίμιο • Ξένη Λογοτεχνία
Φιλοσοφία • Εθνική Αντίσταση • Παιδικά
Ελληνικά Θέματα • Επιστημονική Φαντασία

ΕΞΑΝΤΑΣ

Κωλέττη 11 - Τηλ. 36.04.885
Τζαβέλα 1 - Τηλ. 36.21.236

Ο ΠΛΑΤΩΝ ΖΕΙ!

Υπάρχει μια πλευρά των «κοινωνικοποιήσεων» που παρέμεινε μάλλον στη σκιά από τις μέχρι τώρα συζητήσεις: ότι στην πραγματικότητα δηλαδή το θέμα των «κοινωνικοποιήσεων» δεν υπάρχει μέχρι σήμερα ως κοινωνικό και πολιτικό σχήμα, αλλά μόνο ως «ιδέα», με την πιο αφηρημένη και πλατωνική έννοια του όρου.

Θέλουμε να πούμε δηλαδή, πως η «κοινωνικοποίηση» μπορεί να γίνει κατανοητή και να συζητηθεί μόνο όταν περιγραφεί συγκεκριμένα η μορφή των οικονομικών κοινωνικών και διοικητικών σχέσεων, που εγκαθιδρύονται γενικά και ανά «κοινωνικοποιημένη» μονάδα ειδικότερα. Ο κ. Αρσένης όμως, με εκπλήσσοσα άνεση, διευκρίνισε και στο νόμο και στην τηλεόραση και στη Βουλή, ότι όλα αυτά θα γίνουν στο επόμενο οχτάμηνο, ενώ τώρα κρίνεται η «έννοια» της κοινωνικοποίησης.

Αλλά σε μια «έννοια» ή «ιδέα» δεν μπορείς να είσαι ποτέ υπέρ ή κατά στο χώρο τουλάχιστον, της πολιτικής. Είσαι «υπέρ» ή «κατά» κάποιων σχέσεων που διαμορφώνονται στην οικονομία, την κοινωνική δομή κτλ., και μάλιστα όχι με φίλαθλη άνεση αλλά με βασανιστική εξέταση των πραγματικών πλευρών του θέματος.

Αν λοιπόν η πρακτική της κυβέρνησης είναι έκθετη, η στάση των άλλων κομμάτων δίνει τουλάχιστον το «κλειδί» για την κατανόηση της κυβερνητικής τακτικής: η κυβέρνηση σήμερα δεν έχει αντιπολίτευση, γιατί δεν υπάρχει εναλλακτικό σχέδιο στην όποια πρωτοβουλία της. Μ' αυτό τον τρόπο, οι αντίπαλοί της συντηρούν απ' τη μεριά τους την πολιτική «εν κενώ» στην οποία επιδίδεται συστηματικά η κυβέρνηση.

Έτσι, ο κ. Μητσοτάκης ετάχθη εναντίον της «ιδέας» της κοινωνικοποίησης, ενώ ο κ. Αμπατιέλος δεν μπόρεσε να γίνει κατανοητός στο τι ακριβώς ήθελε να αντιπροτείνει, και εδήλωσε ότι δεν καταλαβαίνει (και αυτός) την ιδέα της κοινωνικοποίησης.

Είναι εντελώς παράξενο και κατά κάποιο τρόπο επικίνδυνο φαινόμενο λοιπόν, ότι οι «ιδέες» ζουν και μάλιστα στην πλατωνική μορφή μόνο στο χώρο της πολιτικής, όπου άλλες ιδέες και πρακτικές έπρεπε να κυριαρχούν σε μια εποχή σοσιαλιστικών αναζητήσεων...

Πανελλήνιες εξετάσεις

Οι κυβερνήσεις πέφτουνε, οι «πανελλήνιες» ή «πανελλαδικές» παραμένουν. Αυτό το σλόγκαν θα ήταν η πιο ταιριαστή διατύπωση, την ώρα τούτη που δεκάδες χιλιάδες νέοι δοκιμάζονται στις εξεταστικές αίθουσες. Η κυβέρνηση δεν μπόρεσε (φυσικά) να δώσει καμιά «διαλεκτική» λύση στο κλασικό πρόβλημα επιλογής ανάμεσα σε πολλούς υποψήφιους για περιόρισμένες θέσεις, παρά τη βελτίωση του εξεταστικού - διαγωνιστικού συστήματος.

Δεν ανήκουμε σε εκείνους που τους ελκύουν οι εύκολες και χαιρέκακες κριτικές για το τωρινό κόστος της κυβέρνησης ως προς τις προεκλογικές υποσχέσεις για περίπου «κατάργηση» των εξετάσεων.

Αντίθετα μάλιστα, πιστεύουμε πως η κυβέρνηση ευθύνεται γιατί συνεχίζει σε γενικές γραμμές την εκπαιδευτική εκείνη πολιτική που συμπιέζει όλους τους απόφοιτους Λυκείου σε υποψήφιους Ανώτατων Σχολών. Όπως επίσης είμαστε αντίθετοι στην διαρκή αύξηση των πτυχιούχων, που δεν μπορούν φυσικά να απορροφηθούν πουθενά, ούτε τώρα, ούτε στο μέλλον.

Χρειάζεται λοιπόν τάχιστα μια εμπνευσμένη τομή στην παιδεία που, είτε με την αναβάθμιση της τεχνικής εκπαίδευσης, είτε με το ενιαίο πολυκλαδικό Λύκειο, είτε με τα Αγροτικά Λύκεια, θα προσανατολίζουν τους εκπαιδευόμενους έγκαιρα σε μια συγκεκριμένη παραγωγική απασχόληση, παρέχοντας ταυτόχρονα σταθερά θεμέλια γενικής παιδείας.

Έτσι, και σε μια προοπτική ανάπτυξης του θεσμού της διαρκούς επιμόρφωσης, θα εκλείψει και η ιδεολογία του «πάση θυσία» πτυχιούχου του «λευκού κολλάρου» και η φетиχοποίηση του πτυχίου ως προβαθμίδας μιας λαμπρής υπαλληλικής καριέρας.

Γιατί σίγουρα, μια κοινωνία δεν μπορεί να συντηρείται με μύθους που πληρώνονται μάλιστα τόσο ακριβά στον ψυχισμό του πιο ευαίσθητου τμήματός της.

Την επόμενη Παρασκευή 17 Ιουνίου κυκλοφορεί ειδικό τεύχος του ANTI με αφιέρωμα στον Μαρξ

Ο διάλογος που άρχισε και συνεχίζεται στο χώρο της ευρύτερης ελληνικής Αριστεράς με την ευκαιρία της συμπλήρωσης των 100 χρόνων από το θάνατο του **Καρλ Μαρξ**, ήταν φυσικό να παρακινήσει και εμάς σε μία συμβολή, που η προβληματική, η θεματική και το ύφος της θα είναι σύστοιχα προς την ταυτότητα του περιοδικού, έτσι όπως έχει καταγραφεί και εισπραχθεί από την πολιτική συνείδηση και τις αντίστοιχες προσλαμβάνουσες παραστάσεις του κοινού του.

Έτσι, το αφιέρωμα για τον **Μαρξ** θα είναι πολυθεματικό, με έναν κοινό παρανομαστή που θα μπορούσε να ονομαστεί κριτικός (ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, εικονοπλαστικός) και θα κινηθεί πέρα από το αυστηρά μαρξολογικό πλαίσιο αντίστοιχων αφιερωμάτων, με μια παρέκβαση στο μείζον υπαρκτό παράδειγμα του λεγόμενου μαρξισμού/λενινισμού (Σοβιετική Ένωση) και στη μεταγραφή της μαρξιστικής κοσμοαντίληψης στην Ελλάδα, το 19ο αιώνα. Συγκεκριμένα, τα άρθρα που θα φιλοξενηθούν στο αφιέρωμα είναι:

- μια διερεύνηση της ιστορικής διαμόρφωσης, αλλά και του εκάστοτε πυρήνα της πολιτικής σκέψης του Μαρξ, που οδηγεί τον Γ. Κατηφόρη να τιτλοφορήσει την παρέμβασή του: «Ο ανολοκλήρωτος επαναστάτης»
- μια κριτική αποτίμηση της «κρίσης του μαρξισμού» από τον Νίκο Μουζέλη (με αφορμή τις επιστημολογικές απόψεις του Gregor McLennan) και, συγχρόνως, μια τολμηρή του πρόταση για τους όρους δημιουργίας μιας μαρξιστικής θεωρίας για το πεδίο της πολιτικής
- μια συνηγορία του **Ευτύχη Μπιτσάκη** για την ανάγκη αναγνώρισης του «ανθρωπολογικού στοιχείου», ακόμα και στη σκέψη του «ώριμου Μαρξ»
- μια «συζήτηση» του Γ. Δεμερτζή με τον Α. Gouldner σχετικά με την ιδεοτυπική διάκριση του τελευταίου ανάμεσα στον «επιστημονικό» και τον «κριτικό» μαρξισμό
- μια τεκμηριωμένη διαλεύκανση του **Βασίλη Δρουκόπουλου** για κάποια ιστορική... παρεξήγηση των σχέσεων Μαρξ - Δαρβίνου, με αφορμή την —εν πολλοίς, ανεκδοτολογική μέχρι σήμερα— υπόθεση μιας επιστολής του Δαρβίνου που, στην αρχή της, δεν κάνει επώνυμη έγκληση στον αποδέκτη της
- μια περιδιάβαση του **Παναγ. Νούτσου** στα ανεξερεύνητα πεδία των πρωτοσοσιαλιστικών εκδοχών της μαρξιστικής φιλοσοφίας στην Ελλάδα
- μια προσέγγιση του **Αστέρη Στάγκου** στους όρους επιστημονικής ανάλυσης της σοβιετικής εξωτερικής πολιτικής σ' έναν καθοριστικό όσο και ευρετικό χώρο για την ερμηνεία του ίδιου του σοβιετικού κοινωνικού σχηματισμού: τα κινήματα και τις πολιτικές πραγματικότητες του Τρίτου (και Τέταρτου...) Κόσμου
- αποσπάσματα από άρθρα του **Μαρξ** στην New York Daily Tribune το 1854, που αναφέρονται στο Ανατολικό Ζήτημα και ειδικότερα στις σχέσεις Ελλήνων - Τούρκων και που αναδεικνύουν μια ιδιαίτερη πτυχή στην πολιτική σκέψη του Μαρξ
- έναν εργοβιογραφικό οδηγό για τον **Μαρξ** με κάποια πλαισίωση/αντίστιξη του με ιστορικά γεγονότα
- μια φωτογραφική κάλυψη στιγμών και χαρακτηριστικών περιστατικών από τη ζωή του **Μαρξ**.

Το αφιέρωμα στον **Μαρξ** θα κυκλοφορεί από τις 17 Ιουνίου και θα διατίθεται μέχρι τις 15 Ιουλίου.

Το ANTI θα κυκλοφορήσει πάλι κανονικά στις 24 Ιουνίου.

ΑΠΕΡΓΙΟΚΑΤΑΣΤΑΣΤΙΚΕΣ

κοινωνικοποιήσεις. Μόλις —τα μεσάνυχτα της προπερασμένης Κυριακής— τέλειωσε ο τηλεοπτικός διάλογος Αρσένη-Μητσοτάκη-Αμπατιέλου έσπευσα να τηλεφωνήσω στον έκτακτο σύμβουλο —της σελίδας— επί θεμάτων πολιτικής ψυχολογίας.

— Σε παρακαλώ, μπορείς να μου πεις, ποιες είναι οι προδιαγραφές του ιδεώδους εκπροσώπου του ΚΚΕ σε μια διακομματική συζήτηση —μπροστά στις κάμερες της τηλεόρασης— πάνω σ' ένα μείζον εργατοϋπαλληλικό θέμα;

— Θα πρέπει —όπως καταλαβαίνεις— να συγκεντρώνει ό,τι συγκινεί και πείθει. Ό,τι ενθουσιάζει και κατακτά. Θα αρχίσω από την εξωτερική εμφάνιση. Εάν ο εκπρόσωπος είναι ο ίδιος «εν ενεργεία» εργαζόμενος και μάλιστα συνδικαλιστής —του ενδιαφερόμενου ή κάποιου κοντινού κλάδου— ασφαλώς από άποψη βάρους δεν θα ξεπερνά «τα κιλά του». Ο διμέτωπος καθημερινός αγώνας —ο βιοποριστικός και ο ταξικός— δεν θα έχει αφήσει θερμίδες για αποταμίευση.

— Και αν είναι επαγγελματικό στέλεχος;

— Τότε καλόν είναι να επιλεγεί —διαφορετικά θα κάνει κακή εντύπωση— ανάμεσα σε άτομα χωρίς περιττά πάχη και ιδίως χωρίς γεροντόπαχα. Περνάμε στην συμπεριφορά. Θα πρέπει να εξωτερικεύει το μίσος και την καχυποψία για τον ταξικό εχθρό και τους συγκεκριμένους εκπροσώπους του. Όταν ένας ΚΝίτης σε λογομαχία ρουτίνας επιπέδου πανεπιστημιακού αμφιθεάτρου δεν σκάει χαμόγελο παρά μόνο για να ειρωνευτεί, είναι αδιανόητο ο τηλεοπτικός εκλεκτός του κόμματος να επιδοθεί σε οποιαδήποτε εκδήλωση φιλοφρόνησης ή εγκαρδιότητας. Η εντύπωση —τότε— του θεατή ότι ο εκπρόσωπος αυτός βρίσκεται σε διαρκή ανειρήνευτη, ανυποχώρητη και ασυμβίβαστη μάχη με τον αντίπαλο αδυνατίζει. Αν —μάλιστα— ο θεατής είναι κομματικά διαπαιδαγωγημένος μπορεί να νιώσει ντροπή και κατασχώνη.

— Ο λόγος;

— Να είναι συμπληρωματικός της συμπεριφοράς. Γρήγορος —σαν πολυβόλο— ή βραδύς, βαρύς και κοφτός με παράλληλο γρονθοκόπημα του εδράνου. Να μην χάνει ευκαιρία για οξύτητα και σύγκρουση. Να αποκαλύπτει, να απογυμνώνει, να

απομονώνει, να κατακεραυνώνει, να κατακυριεύει, να συνεπαίρνει. Να λένε οι αντικομμουνιστές: «Πω, πω. Έχουν όμως στελέχη». Να λένε οι ΚΝίτες: «Είναι πέντε κλάσεις πάνω από τον Κώστα του Νομικού. Είναι τρεις κλάσεις πάνω από τον Γιάννη του Μαθηματικού». Να λένε οι ποδοσφαιρόφιλοι: «Είναι ο Αναστόπουλος του Κόμματος αλλά το κόμμα είναι γεμάτο από γκολτζήδες».

— Πρέπει να κρατά χαρτιά;

— Θα έλεγα ότι είναι απαραίτητο.

Δίδουν κύρος. Όμως...

— Όμως;

— Η χρησιμοποίηση των χαρτιών διέπεται από ένα χρυσό κανόνα. Ποτέ —ο εκπρόσωπος— δεν θα πρέπει να πιάσει το ίδιο χαρτί πάνω από μια φορά. Η παραβίαση του κανόνα εισπράττεται από την κοινή γνώμη σαν «μπερδεμα», σαν κολύμπι σε άγνωστα νερά.

— Παρακολούθησες την αποψινή τηλεοπτική συζήτηση;

— Όχι.

— Τότε... Καληνύχτα και με συγχωρείς για την ενόχληση.

ΑΠΕΡΓΙΟΚΑΤΑΣΤΑΣΤΙΚΕΣ

Κοινωνικοποιήσεις. Επιπτώσεις στη διορισμένη ΓΣΕΕ. Άρχισαν με την παραίτηση του προέδρου Ορέστη Χατζηβασιλείου. Τέλειωσαν με τις παραιτήσεις των μελών της ΕΣΑΚ και —των υπολοίπων— του ΑΕΜ. Έπραξε ορθά —ιδίως— ο πρόεδρος. Προεδρία που στηρίζεται σε ξένη —ας πούμε αλλοπααραταξιακή και —προπαντός— μονοπαραταξιακή απόλυτη πλειοψηφία είναι εταιρεία λεόντειος. Τα κέρδη πάνε στην πλειοψηφία. Οι ζημιές πάνε στον Πρόεδρο και —ακόμη παραπέρα— στην παράταξή του.

Φαινόμενο... ετεροπροεδρίας σε κυβέρνηση είχαμε στην Ελλάδα του εμφυλίου. Το κόμμα των 200 Βουλευτών του Ντίνου Τσαλδάρη —«Επί συνόλου» 250 βουλευτών τότε —παρεχώρησε την πρωθυπουργία στο Κόμμα των 10 βουλευτών του Θεμιστοκλή Σοφούλη! Η πολιτική ανταμειβή των Χουβαρντάδων, ήταν η επίφαση της αύξησης της λαϊκής συναίνεσης που εισέπραξαν. Την χρησιμοποίησαν —προς τα μέσα και προς τα έξω— για να στήσουν το κομματικό κράτος τους. Αυτό που εξόντωσε την αριστερά αλλά έβαλε για πολλά χρόνια στο περιθώριο και τους επιγόνους του Σοφούλη με επιδέξια

χρήση των νόμων της ίδιας της κυβέρνησης του! Οι επίγονοι έφαγαν ως γνωστόν ξύλο —το 1961— εξώστηκαν—το 1965— απομονώθηκαν —το 1967— και θεωρήθηκαν —το 1974— δεύτερης διαλογής.

Επί των ημερών μας παρατηρείται ακόμη το φαινόμενο του...

«ετεροβουλευτισμού» (τυπική η περίπτωση του Μανώλη Γλέζου) και —στην Αττική— το φαινόμενο του... «ετερονομαρχισμού» (περίπτωση Θόδωρου Κατριβάνου).

Βαρύτατο το κόστος και των δύο. Ο «ετεροβουλευτής» δηλώνει από το βήμα της Βουλής ότι το νομοσχέδιο που καταργεί το δικαίωμα της απεργίας των εργαζόμενων στο δημόσιο τομέα αποτελεί... τιμητική πράξη για τα εκατόχρονα από το θάνατο του Μαρξ. Ο «ετερονομάρχης» μαθαίνει —φαντάζομαι— ότι και απ' αυτούς τους ελάχιστους προστατευόμενους του —απ' αυτούς δηλαδή που ο ίδιος έστειλε για έκτακτη επαγγελματική απασχόληση σε κάποια ταπεινή θέση υφισταμένης υπηρεσίας —ζητήθηκε— προ πάσης άλλης συζητήσεως, εγγραφή στην πλησιέστερη Τ.Ο. ή στην αρμόδια κλαδική του ΠΑΣΟΚ.

ΑΠΕΡΓΙΟΚΑΤΑΣΤΑΣΤΙΚΕΣ

Κοινωνικοποιήσεις. Συζητήσεις στο λαό.

— «Ένας νόμος —μου έλεγε την περασμένη εβδομάδα φίλος φαρμακοποιός— μοιάζει, λίγο ή πολύ, με ένα φάρμακο. Περιέχει —ο νόμος— όπως και το φάρμακο, τη δραστική ουσία αφενός και το έκδοχο αφετέρου.

Στο φάρμακο η δραστική ουσία προορίζεται να εξασφαλίσει την ευνοϊκή για τον άρρωστο δράση. Το έκδοχο είναι το υλικό —στερεό, ημιστερεό, υγρό...— του προσδίδει μόνο όγκο, σχήμα και μορφή στη δραστική ουσία ώστε να την μετατρέψει σε αποδεκτή, εύχρηστη ή κάποτε και σε ευχάριστη. Έκδοχα είναι το άμυλο, η ζάχαρη, το αραβικό κόμμι, η βαζελίνη και άλλα πολλά.

Στο νόμο, δραστική ουσία είναι το άρθρο ή και μόνο η παράγραφος που —όπως λέγεται σήμερα— εκφράζει την πολιτική βούληση του νομοθέτη. Με άλλα λόγια, η διάταξη που του λύνει τα χέρια ή που δένει τα χέρια κάποιων άλλων. Έκδοχο είναι τα υπόλοιπα άρθρα του νόμου με τις παραγράφους τους, που με τον όγκο που προσδίδουν πασχίζουν να κρύψουν τη δραστική ουσία ή να πάνε αλλού τη συζήτηση...

Τον τελευταίο καιρό ακούγονται όλο και περισσότερες φωνές αγωνίας για την κατάσταση και το μέλλον της ελληνικής γλώσσας, πολλές από τις οποίες αναφέρονται ειδικότερα στην (δυσμενή κατά πολλούς) επίδραση ξένων γλωσσών και τη συνεπαγόμενη νόθευσή της.

Είναι αναμφισβήτητο ότι συχνά η χρήση ξένων λέξεων που αντικαθιστούν τις αντίστοιχες ελληνικές βασίζεται σε μια ξενομανία ή κακή επιρροή ενώ άλλες φορές η ξένη λέξη είναι δικαιολογημένη μια και εκφράζει κάτι για το οποίο δεν υπάρχει δόκιμη ελληνική έκφραση. Και ασφαλώς η ενσωμάτωση ξένων λέξεων σε μια ιδιωματική — μάγκικη — γλώσσα της νεολαίας δεν αποτελεί καινούριο φαινόμενο. Κάποιοι νέοι σήμερα μπορεί να φρικάρουν (από το freak) ή να κουλάρουν (από το cool), αλλά κι εμείς όταν ήμασταν παιδιά παίζαμε στεκαμάν (από το stick' em up) και μεγαλώνοντας μιλήσαμε για γκόμενες (από το woman).

Ένα άλλο, αρκετά γελοίο φαινόμενο είναι αυτό της επιλογής κατάληξης στην ονομασία ενός προϊόντος τέτοιας που, υποθέτω κατά τους νομούς του, να ηχεί ξενικό. Έτσι φτάσαμε στις μπριζόλες ΚΡΕΟΚΑΠΝ και στα ΘΥΡΟΠΟΡΤΕΞ, θλιβερά παράγωγα, σε μικρομεσαία εκδοχή, της συμπλεγματικής ιδεολογίας του «εφάμιλλο των καλύτερων ευρωπαϊκών» που δεχόμασταν κατά ριπές τουλάχιστον παλιότερα. Αλλά, απ' αυτά τα λεκτικά απορρίματα δεν

κινδυνεύει η γλώσσα αλλά μόνο η αισθητική.

Τελευταία όμως άρχισαν να εμφανίζονται τα συμπτώματα μιας νέας γλωσσικής ασθένειας. Άρχισαν να μιλιούνται ελληνικά εκ μεταφράσεων. Παλιότερα, προμελετημένο δείγμα σουσουδισμού συνήθως, ακούγαμε με έκπληξη ότι «το παράθυρο δίνει στον κήπο», και βέβαια το παράθυρο δεν έδινε τίποτα αλλά η έκφραση παρέπεμπε ασφαλώς στη γαλλομάθεια του ομιλητή. Σήμερα όμως κάποιος στον οποίο τηλεφώνησες «θα σε πάρει πίσω» (will call you back) ενώ η τηλεόραση, που ως γνωστόν κάθε άλλο παρά υστερεί στην περιποίηση της γλώσσας, εισήγαγε την ακτογραμμή (coastline) και προέκρινε τους φρουτοχυμούς (fruit juices) από τους χυμούς φρούτων. Δεν υπάρχει βέβαια αθλητικός συντάκτης που να μη θεωρεί ότι π.χ. ο Παναθηναϊκός δεν έχει καμία τύχη (has no chance) στο παιχνίδι της Θεσσαλονίκης, δηλαδή, αν δεν καταλάβατε δεν έχει καμία πιθανότητα να κερδίσει. Εκεί βέβαια που η κατάσταση δεν συγκρατείται πλέον είναι στα —ποίηση, μετάφραση της κατάληξης— ation, ξεκινώντας από την αντικατάσταση της εκβιομηχάνισης με βιομηχανοποίηση) διαδικασία δημιουργίας βιομηχάνων) και φθάνοντας μέχρι την επαπειλούμενη ανωτατοποίηση των ΚΑΤΕΕ ή αντίστροφα την ΚΑΤΕ - οποίηση των ανώτατων σχολών. Εδώ πια δηλαδή δεν πρόκειται απλώς για διαστρέβλωση της γλώσσας αλλά για διαστρεβλωποίηση.

Στο νομοσχέδιο π.χ. του κ. Αρσένη η δραστική ουσία είναι το άρθρο 4 που καθιστά πρακτικά αδύνατη τη νόμιμη απεργία στο δημόσιο τομέα. Τα τρία προηγούμενα άρθρα περί «κοινωνικοποιήσεων» είναι το έκδοχο. Είναι —ας πούμε— η βαζελίνη...

ΑΠΕΡΓΙΟΚΑΤΑΣΤΑΛΤΙΚΕΣ

Κοινωνικοποιήσεις. Η δραστηριότητα των ποσοστών ή τα τερτίπια της αντιπροσωπευτικότητας. Τελικά η θετική ψήφος του 39% των... εγγεγραμμένων βουλευτών —έφτιαξε τη νομοθεσία που απαγορεύει στη θετική ψήφο του 49,99 των εγγεγραμμένων μελών ενός πρωτοβάθμιου σωματείου εργαζομένων —στο δημόσιο τομέα— να αποφασίζει απεργία.

ΑΠΕΡΓΙΟΚΑΤΑΣΤΑΛΤΙΚΕΣ

Κοινωνικοποιήσεις. Επιγραφή σε εξώπορτα του Μεταξουργείου:

«Μπέμπα

Αρτίστα

Και αμέσως παρακάτω με μαρκαδόρο:

Τέως δημόσια

Νυν κοινωνικοποιημένη».

Δακτυλιδοστομίες

● «Και οι Άγιοι Ανάργυροι, ο Κοσμάς και ο Δαμιανός, μεγάλη η χάρη-τους, αν ήταν εδώ, κι αυτοί Βενετοκλή αψηφίζασιν...» (Από την ομιλία υποψηφίου του ακροδεξιού συνδυασμού Βενετοκλή στη συνοικία των Αγίων Αναργύρων της Ρόδου. Εμένα μου το είπε ο Νίκος).

στην «Ελευθεροτυπία» της 4ης

Νοεμβρίου).

● Τα πολλά μηδενικά κάνουν τους μεγάλους αριθμούς. (Μου το είπε η Μαρία).

● «Πήρε την κάτω βόλτα ο πραξικοπηματίας της "Ανω Βόλτα"» (Τίτλος στην «Ελευθεροτυπία» της 8 Νοεμβρίου).

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Μέχρι τώρα ήξερα ότι υπάρχουν δημοκρατικές κυβερνήσεις, δημοκρατικοί νόμοι, δημοκρατικά συντάγματα, δημοκρατικοί πολίτες, δημοκρατικοί (και μη) καθηγητές, δημοκράτες (μόνο) φοιτητές, (άλλες) δημοκρατικές δυνάμεις κτλ., αλλά ότι υπάρχουν και δημοκρατικές γνώσεις το έμαθα μόλις προχθές, διαβάζοντας μια ανακοίνωση σ' έναν τοίχο του Χημείου, σχετική με το προετοιμαζόμενο πρόγραμμα σπουδών του Χημικού Τμήματος.

Ιδού ένα απόσπασμα, θαυμάστε:

«... να φτιάξουμε χημικούς που θα βάζουν την επιστήμη στην υπηρεσία της κοινωνίας, με γνώσεις σύγχρονες δημοκρατικές, ικανούς να βοηθήσουν σε μια αυτοδύναμη οικονομική ανάπτυξη της κοινωνίας μας...

ΠΣΚ — ΔΗΠΑΚ Χημικού»

Τα καινούρια συνθήματα θα είναι κάπως έτσι: «Εκδημοκρατισμός του 2ου θερμοδυναμικού αξιώματος!», «Αντιδραστικό ακετυλένιο παραιτήσου!».

Το «1984» μας στέλνει τα μηνύματά του.

Ευχαριστώ

Γιάννης Κωνσταντίνου

Πραγματικά πραγματικής Αλλαγής 17

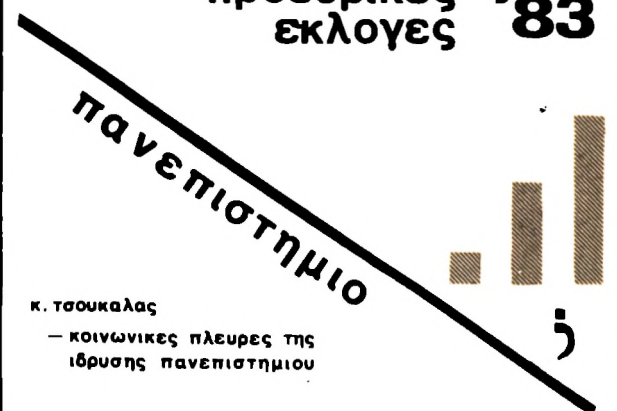
. Θεσσαλονίκη

● Πήραμε ακόμη επιστολή από τον βουλευτή Κοζάνης της Νέας Δημοκρατίας κ. Μιχ. Παπακωνσταντίνου.

Θα δημοσιευθεί στο επόμενο τεύχος.

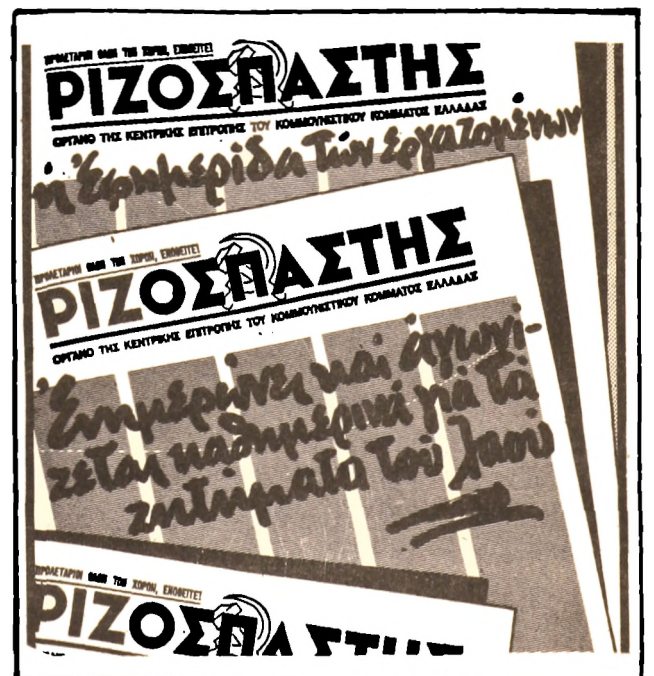
η αποψη

προεδρικές '83
εκλογές

Ο κ. τσουκαλας
— κοινωνικές πλευρές της
ιδρυσης πανεπιστημίου

περιοδικό «αποψη» τεύχος 50 Απρίλης '83

Τι είπαν Αρσένης – εκπρόσωποι απεργών για τις κοινωνικοποιήσεις και το άρθρο 4 αυτό που δεν είδαμε στην τηλεόραση

Ρεπόρτερ

Εξετάσεις δημοκρατικότητας έδωσε η τηλεόραση με αφορμή το νομοσχέδιο περί κοινωνικοποιήσεων. Και έτσι είχαμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε διάλογο μεταξύ εκπροσώπων των τριών κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή και ακόμα μεταξύ γνωστών νομικών. Η τόση όμως δημοκρατικότητα μας άφησε με ένα αίσθημα ανολοκλήρωτου γιατί οι άμεσα ενδιαφερόμενοι, οι εργαζόμενοι, δηλαδή, στην Κοινή Ωφέλεια και στις Τράπεζες αγνοήθηκαν από την τηλεόραση. Υπήρξε όμως αντιπαράθεση απόψεων μεταξύ κυβέρνησης - απεργών. Εκπρόσωποι των 17 Ομοσπονδιών —Ομοσπονδία Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων Ελλάδας (ΟΤΟΕ), Ομοσπονδία Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών Ελλάδας (ΟΙΕΛΕ), Ομοσπονδία Συλλόγων Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων Ελλάδας

(ΟΣΝΙΕ), Ομοσπονδία Οικοδόμων και Συναφών Επαγγελλμάτων Ελλάδας, Ομοσπονδία Μεταλλευτών Ελλάδας, Ομοσπονδία Ιματισμού, Ομοσπονδία Συνταξιούχων Τραπεζικών Υπαλλήλων, Ομοσπονδία Προσωπικών Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), Πανελλήνια Ομοσπονδία Θεάματος Ακροάματος (ΠΟΘΑ), Πανελλήνια Ένωση Μηχανικών Εμπορικού Ναυτικού (ΠΕΜΕΝ), Πανελλήνια Ένωση Ναυτών Εμπορικού Ναυτικού (ΠΕΝΕΝ), Πανελλήνια Ομοσπονδία Λογιστών (ΠΟΛ), Σύλλογος Προσωπικού ΕΥΔΑΠ, Σύλλογος Τεχνικού Προσωπικού Κινηματογράφου - Τηλεόρασης (ΕΡΤ), Σωματείο Εργαζόμενων ΗΛΠΑΠ, Ένωση Ιατρών Νοσοκομείων Αθήνας Πειραιά (ΕΙΝΑΠ) Ομοσπονδία Συνταξιούχων Ελλάδας (ΙΚΑ-

ΟΤΑ)— που συντόνιζαν τις κινητοποιήσεις εκατοντάδων χιλιάδων εργαζόμενων συναντήθηκαν με εκπρόσωπο της Κυβέρνησης. Για να διευκολύνουν τη συζήτηση οι συνδικαλιστές όρισαν ένα ομιλητή, αφού προηγουμένως διαμόρφωσαν τις θέσεις και τη στρατηγική τους, τον κ. Δημήτρη Παφίλη (ΟΤΟΕ). Από την Κυβερνητική πλευρά ορίστηκε ο υπουργός εθνικής οικονομίας κ. Γεράσιμος Αρσένης, ο οποίος δήλωσε ότι παρευρίσκεται αντί του Προέδρου της Κυβέρνησης που ζήτησαν να συναντήσουν οι εκπρόσωποι των απεργών.

Το «ΑΝΤΙ» προσπαθώντας να καλύψει το κενό που άφησε η τηλεόραση και να φωτίσει τα γεγονότα δημοσιεύει τα πλήρη πρακτικά της συζήτησης που στενογραφήθηκαν από τους απεργούς.

ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ: ΑΡΣΕΝΗΣ - ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΕΣ

Δ.Π: Είμαστε επιτροπή των 17 συνδικαλιστικών οργανώσεων που πήρε την πρωτοβουλία να συσπειρώσει την εργατική τάξη για να υπερασπισθεί το δικαίωμα της απεργίας. Οι συνάδελφοι με εξουσιοδότησαν να αναπτύξω τις απόψεις μας.

Σήμερα, εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενοι απεργούν έχοντας σαν κύριο στόχο όχι μονάχα το άρθρο 4 του νομοσχεδίου, αλλά και τη νοοτροπία της κυβέρνησης να αντιμετωπίζει τους εργαζόμενους με έναν τρόπο ιδιαίτερα αυταρχικό. Προσδοκούσαμε, με βάση τις επαγγελίες της κυβέρνησης, να υπάρχει διάλογος τουλάχιστον στα θέματα που αφορούν τους εργαζόμενους. Δυστυχώς σε κρίσιμα θέματα πολλές φορές μέχρι σήμερα η κυβέρνηση μας έφερε μπροστά σέ τετελεσμένα γεγονότα. Έτσι και αυτή τη φορά σε ένα τόσο σημαντικό θέμα που είναι η κοινωνικοποίηση και που οπωσδήποτε οι εργαζόμενοι έχουν κάθε λόγο να ενδιαφέρονται και πάλι αιφνιδιαστήκανε. Αυτή τη φορά μάλιστα η κοινωνικοποίηση που συνδυάζεται και με το άρθρο 4 εμφανίζει μια κυβέρνηση που εκλέχτηκε σα δημοκρατική και σοσιαλιστική να επιχειρεί να επιβάλλει τις απόψεις της για τον τρόπο που πρέπει να οργανώνεται και λειτουργεί το συνδικαλιστικό κίνημα. Πράγμα που σημαίνει ότι καταλύει Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας, οι οποίες αφήνουν το δικαίωμα οργάνωσης - λειτουργίας στους ίδιους τους εργαζόμενους. Άποψη δικιά μας είναι ότι η κυβέρνηση δεν έχει εμπιστοσύνη στους εργαζόμενους. Δυστυχώς μολονότι είναι 19 μήνες στην εξουσία δεν βρήκε το σωστό της προσα-

νατολισμό και δεν ξεκαθάρισε σε ποιους πρέπει να στηριχθεί για να μπορέσει να πραγματοποιήσει τον κοινωνικό μετασχηματισμό τον οποίο επαγγέλλεται.

Εν πάση περιπτώσει πιστεύουμε και γι' αυτό ζητήσαμε τη συνάντηση με τον Πρόεδρο της Κυβέρνησης ότι έστω και την ύστατη στιγμή υπάρχουν περιθώρια να δείξετε εμπιστοσύνη στην εργατική τάξη, να στηριχθείτε σ' αυτή γιατί κοινωνικός μετασχηματισμός σημαίνει ότι κάποιοι θα χάσουν και κάποιοι θα βελτιώσουν τη θέση τους. Κι αυτοί που θα βελτιώσουν τη θέση τους είναι οι εργαζόμενοι. Κι αυτοί που θα χάσουν είναι οι λεγόμενες «παραγωγικές τάξεις» τις οποίες εμείς πάντα βάζαμε και βάζουμε σε εισαγωγικά. Εφ' όσον λοιπόν στοχεύουμε σε μια αλλαγή για το καλό των εργαζομένων δεν πρέπει τους εργαζόμενους να τους αγνοούμε και να επιχειρούμε να τους βάλλουμε στο περιθώριο. Οι εργαζόμενοι κάνοντας χρήση του δικαιώματος της απεργίας πρέπει να συνεχίσουν να είναι μοχλός της κοινωνικής εξέλιξης η οποία πάντα έρχεται με πάλη από κάτω και όχι με επιβολή από πάνω.

«Η κοινωνικοποίηση έπαλξη για την ταξική πάλη»

Αυτό σαν εισαγωγή. Μπαίνω αμέσως στο κυρίως θέμα. Πιστεύουμε ότι υπάρχει κάποια παρεξήγηση, γιατί σας ακού-

σαμε από την τηλεόραση να επιμένετε σε δυο σημεία. Πρώτον, ότι δεν είναι επιθυμητή η κοινωνικοποίηση και δεύτερον, ότι δεν είναι επιθυμητή η αρχή της πλειοψηφίας γι' αυτό αντιδρούμε στο νομοσχέδιο. Κρίνουμε σκόπιμο να διευκρινίσουμε ότι η κοινωνικοποίηση όχι μόνο είναι επιθυμητή, αλλά αποτελεί και στόχο εργαζομένων. Όχι τελικό στόχο. Οι εργαζόμενοι ανάλογα με τους ιδεολογικούς προσανατολισμούς τους έχουν τις δοξασίες τους για τους τελικούς στόχους. Αλλά τη φάση της συμμετοχής που βλέπετε εσείς και την ονομάζεται κοινωνικοποίηση τη χαιρετίζουμε σαν ένα βήμα θετικό που συναντάει όλους μας. Και είμαστε πρόθυμοι να κάνουμε διάλογο για να δούμε πως θα μπορέσει να ανταποκριθεί καλύτερα η εργατική τάξη μέσα στις κοινωνικοποιημένες μονάδες. Εκείνο που θέλουμε να διευκρινίσουμε είναι ότι αποδεχόμαστε τη συμμετοχή αυτή όχι από ανάγκη συνυπευθυνότητας και όχι γιατί μας πείσατε προχθές που είπατε ότι θα είμαστε συγχρόνως εργοδότες και εργαζόμενοι στις κοινωνικοποιημένες επιχειρήσεις. Κανένας από μας δεν νιώθει ερμαφρόδιτος. Ή εργοδότης θα είσαι ή εργαζόμενος. Και τα δυο μαζί δεν περπατάνε. Δεχόμαστε λοιπόν την κοινωνικοποίηση σαν έπαλξη για αγώνα. Εκτιμάμε ότι παλεύουμε από καλύτερες θέσεις και βλέπουμε μέσα σ' αυτή, τη συνέχιση της ταξικής πάλης. Θεωρούμε ότι με την τοποθέτηση που γίνεται της συνεργασίας των τάξεων και με την εισήγηση που έκανε, από την τηλεόραση, ο Πρόεδρος της κυβέρνησης για «καλύτερη εξυπηρέτηση των παραγωγικών τάξεων» έχουμε μια ουσιώδη διαφορά. Η διαφορά αυτή είναι ότι η παρέμβαση των εργαζομένων γίνεται για να ωφεληθεί το κοινωνικό σύνολο άμεσα και όχι να ωφεληθεί μέσω των «παραγωγικών τάξεων». Η αντίληψη αυτή ότι αν ανθίζουν οι «παραγωγικές τάξεις» ευημερεί και ο λαός νομίζουμε ότι ανήκει σε παρωχημένες εποχές.

«Το άρθρο 4 κίνητρο για τους απεργοσπάστες»

Το δεύτερο σημείο είναι το άρθρο 4. Στο άρθρο 4 η παρατήρηση που κάνουμε εμείς είναι ότι η κυβέρνηση έκανε τον 1262, το νόμο περί κινήτρων και επειδή υπήρξε πρόβλημα παροχής κινήτρων μόνο στους βιομήχανους προφανώς οι εξοικειωμένοι συνάδελφοι στους απεργοσπαστικούς μηχανισμούς αξίωσαν να δοθούν κίνητρα και σ' αυτούς. Το άρθρο 4 με τη μορφή κινήτρων προς τους απεργοσπάστες λέει: Πρώτο παρέχει βέτο αναστολής απεργίας που αποφασίζουν οι Ομοσπονδίες. Είναι δυνατό ή με το 1/10 των μελών ή με αποφάσεις του Δ.Σ. των κατωτέρων οργάνων να «παγώνουν» οι αποφάσεις μιας ομοσπονδίας. Δεύτερον πριμοδοτούνται οι απεργοσπάστες με την προσμέτρηση στους κάθε μορφής απόντες, δηλαδή ασθενείς, αδειούχους, αδιάφορους κλπ. στο ποσοστό που δεν ψηφίζει υπέρ της απεργίας. Πράγμα που προσφέρεται και θέλαμε να το προσέξετε ιδιαίτερα αυτό —για την παραβίαση της μυστικότητας της ψηφοφορίας και για καταβολή των οργανωμένων. Θα ασκείται ψυχολογική βία και δε θα λέγεται «ψηφίσε κατά της απεργίας» αλλά απλά θα λέγεται «μην πας να ψηφίσεις», γιατί όποιος δεν ψηφίζει σύμφωνα με το νομοσχέδιο ψηφίζει κατά της απεργίας!

Βρίσκουμε λοιπόν ότι στην ουσία με το άρθρο 4 επιδιώκει ο νόμος τον αφοπλισμό των εργαζομένων στην κοινή ωφέλεια και τις τράπεζες. Η κοινωνικοποίηση που οραματιζέσθε, το μοντέλο δηλαδή της συνεργασίας των τάξεων, δημιουργεί σοβαρά προβλήματα. Ο όρος χρήστης που επινοήσατε υποδηλώνει τη νομιμοποίηση σε φορέα στην κοινωνικοποιημένη μονάδα των «παραγωγικών τάξεων». Χρήστης, παράδειγμα, στην ΕΤΒΑ είναι η συμπαθής τάξη των βιομηχάνων. Εάν η εκπροσώπηση των εργαζομένων βρεθεί σε κάποιο τραπέζι είναι υποχρεωμένη να συνεργασθεί με τους βιομήχανους. Τη συνεργασία των εργαζομένων με τους βιομήχανους δεν νομίζω ότι την επαγγέλθηκε το κόμμα που βρίσκε-

ται σήμερα στην κυβέρνηση, μολονότι η προηγούμενη κυβέρνηση διὰ του κ. Λάσκαρη είχε καταργήσει την πάλη των τάξεων. Νομίζω ότι δεν πήρατε την κατάργηση σε δεδομένη αλλά την χλευάσατε και εξαγγήλατε ότι είσθε υπέρ των ταξικών αγώνων. Εμείς βλέπουμε ότι περιορίζετε σε βαθμό κατάργησης τη δυνατότητα ταξικών αγώνων από τη στιγμή που μας βάζετε μέσα στις κοινωνικοποιημένες επιχειρήσεις άοπλους. Οι όποιες κουβέντες, οι όποιες διεργασίες θα καταλήγουν φυσιολογικά σε κάποιες ψηφοφορίες. Αν ο συσχετισμός δυνάμεων είναι επαχθής και τα προβλήματα καταλυτικά η εργατική τάξη πρέπει να καταφεύγει στο όπλο της απεργίας.

Δυστυχώς ο νόμος σας βάζει φρένο στους κοινωνικούς αγώνες και δυστυχώς το άρθρο 4, τη γνησιότητα, αν γνήσια οραματιζέσθε κοινωνικοποίηση, νομίζουμε ότι τη θέτει σε σοβαρή δοκιμασία. Εργαζόμενος χωρίς δυνατότητα άσκησης του δικαιώματος της απεργίας είναι στρατιώτης άοπλος. Και ο άοπλος στρατιώτης συνήθως αιχμαλωτίζεται. Εμείς από τη μεριά μας που αποτελούμε τις αγωνιστικές ομοσπονδίες οι οποίες από τη μεταπολίτευση και μετά έχουν δώσει αγωνιστικό παρόν στο συνδικαλιστικό κίνημα και οι περισσότεροι πραγματοποιήσαμε απεργίες ενάντια στους 330 και στον 3239 δεν προτιθέμεθα να παραδώσουμε τον οπλισμό μας και να αιχμαλωτισθούμε. Θα κρατήσουμε τα όπλα μας τα οποία θέτουμε στη διάθεσή σας για να βοηθήσουμε αν εφαρμόσετε τις φιλεργατικές διακηρύξεις σας.

Τελειώνοντας σας λέμε ότι την κοινωνικοποίηση τη θέλουμε. Είμαστε πρόθυμοι να κουβεντιάσουμε και με διάλογο να απολήξουμε σ' ένα μοντέλο που να εξυπηρετεί καλύτερα τη χώρα μας, με βάση βέβαια τα πλαίσια που η υπεύνητη κυβέρνηση βάζει. Για το άρθρο 4 δεν μπορεί να υπάρξει συζήτηση, γιατί το δικαίωμα της απεργίας κατακτήθηκε με αίμα και θα προστατευθεί με αίμα. Δεν είναι διαπραγματεύσιμο.

Τελικές μας θέσεις είναι να αποσυρθεί το νομοσχέδιο από τη Βουλή. Είναι μια έκκληση των εργαζομένων προς την κυβέρνηση την ύστατη στιγμή να στηριχθεί στην εργατική τάξη κι εμείς είμαστε πρόθυμοι να βάλουμε πλάτη για να πραγματοποιήσουμε μια αλλαγή η οποία θα εξυπηρετεί την πατρίδα μας και τον εργαζόμενο λαό που είναι το παραγωγικότερο κομμάτι της χώρας. Αφού το νομοσχέδιο αποσυρθεί να κουβεντιάσουμε το περιεχόμενο των άρθρων περί κοινωνικοποίησης και όχι βέβαια το άρθρο 4 το οποίο, από τα πράγματα, θα πρέπει να παραμεριδθεί και να απαλειφθεί ολοσχερώς. Τελείωσα.

Γ.Α: Θέλει να προσθέσει κανείς άλλος;

Επιτροπή: Όχι.

«Η άποψη της Κυβέρνησης»

Γ.Α: Κύριε Παφίλη σας ευχαριστώ για τις παρατηρήσεις που κάνατε. Τις βρίσκω χρήσιμες και διαφωτιστικές σχετικά με τα κίνητρα που σας οδήγησαν στις κινητοποιήσεις. Θα 'θελα πρώτα να σας πω ότι το θέμα της κοινωνικοποίησης, είμαι σίγουρος ότι ήταν γνωστό σε όλους σας, ήταν ένας από τους βασικούς αντικειμενικούς στόχους της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Με αυτό το νομοσχέδιο προχωράμε σε μια διαδικασία για την υλοποίηση της κοινωνικοποίησης. Θα παρατηρήσατε φαντάζομαι ότι το νομοσχέδιο, αυτό καθ' εαυτό, αφήνει μεγάλα περιθώρια για ένα δημοκρατικό διάλογο...

Δ.Π: Να κοινωνικοποιήσουμε το στυλό σας; (ΣΣ. Παίρνει το στυλό του κ. Αρσένη).

Γ.Α: Θα 'ταν μια καλή αρχή... Όσον αφορά τα συγκεκριμένα ζητήματα σε κάθε οργανισμό σε κάθε επιχείρηση θα υπάρξει σοβαρή διεργασία από τους υπεύθυνους φορείς. Είναι ένας νόμος πλαίσιο που προσπαθεί να καθορίσει τους στόχους τόσο γενικά που να υπάρχει μια κοινωνική συναίνεση γύρω από αυτή την έννοια της κοινωνικοποίησης. Αφήνει δε μετά, τη δουλειά, να γίνει μετά από μια διαδικασία, μετά από διάλογο όπου τα συγκεκριμένα ζητήματα και οι απόψεις, υπάρχουν και άλλες απόψεις, θα πρέπει να συζητηθούν, θα έλεγα, όχι μόνο σε κλειστό χώρο αλλά και δημόσια και από την τηλεόραση. Γι' αυτό το λόγο βάλουμε και ένα περιθώριο 8 μηνών διότι δεν μπορούμε να κλείσουμε το θέμα της κοινωνικοποίησης μέσα σε 2 - 3 βδομάδες.

Οι απόψεις φυσικά θα διαφέρουν. Αλλά νομίζουμε ότι αυτή είναι η σωστή και δημοκρατική διαδικασία για να προχωρήσουμε στις κοινωνικοποιήσεις. Δε θέλω λοιπόν να σχολιάσω τα συγκεκριμένα ζητήματα που θέσατε γιατί νομίζω ότι όταν συζητήσουμε πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα —είτε λέγεται Τράπεζα, είτε λέγεται ΔΕΗ— διαισθάνομαι ότι αυτά που λέτε εσείς και αυτά που λέω εγώ δεν είναι διαφορετικά.

Όσον αφορά το άρθρο 4 θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι πρόθεση της κυβέρνησης δεν είναι να δημιουργήσει δυσκολίες στην άσκηση του δικαιώματος της απεργίας. Κάθε άλλο. Αλλά έτσι όπως μέσα στο πλαίσιο της κοινωνικοποίησης ανοίγει ολόκληρη η επιχείρηση και οργανισμός σε μια δημοκρατική διαδικασία έτσι και μέσα στη συνδικαλιστική δραστηριότητα δημιουργούμε τις προϋποθέσεις για ένα δημοκρατικό διάλογο. Έτσι ζητούμε με αυτό το νομοσχέδιο να λαμβάνονται οι αποφάσεις με τη συμμετοχή των εργαζομένων σε ένα σωματείο. Θέλουμε δηλαδή να εξασφαλίσουμε τη συμμετοχή όλων των μελών, είτε εργάζονται στην Αθήνα, είτε στην περιφέρεια. Θέλουμε να γίνει μια συζήτηση ανάμεσα στους εργαζόμενους για τα ζωτικά, φαντάζομαι, θέματα και τους προβληματισμούς τους. Και λέμε αν η πλειοψηφία της Γεν. Συνέλευσης θέλει να προχωρήσει σε απεργία να μην έχουμε απόφαση να μην έχουμε μηχανισμούς όπου η απόφαση πιθανόν να μπορεί να ληφθεί από μια μειοψηφία σε μια Γ.Σ. που δεν είναι αντιπροσωπευτική της τοποθέτησης του συνόλου των εργαζομένων. Αυτό είναι το νόημα του νομοσχεδίου. Σχετικά με τις ομοσπονδίες φυσικά κανονικά θα πρέπει να γίνει μια πρόταση από το Δ.Σ. και κάθε πρωτοβάθμιο σωματείο να αποφασίσει. Αυτό πράγματι θα ήτανε μια δύσκολη διαδικασία για τις δευτεροβάθμιες οργανώσεις. Γι' αυτό είπαμε η Διοίκηση μιας Ομοσπονδίας θα αποφασίζει, όπως αποφασίζει και σήμερα. Δίνουμε όμως το δικαίωμα σε ένα σωματείο ενός οργανισμού μιας επιχείρησης να ζητήσει για το δικό του χώρο, όχι για όλους, να γίνει αναστολή της απεργίας μέχρις ότου αποφασίσει η πλειοψηφία των εργαζομένων.

Δ.Π: Δηλαδή σταματάτε την απεργία της Ομοσπονδίας προεξοφλώντας ότι η απόφαση της Γ.Σ. του Σωματείου είναι κατά της απεργίας...

Γ.Α: Σας παρακαλώ. Εγώ δεν σας διέκοψα. Είσατε όλοι σας, φαντάζομαι πεπειραμένοι συνδικαλιστές. Ξέρετε ότι όταν το Δ.Σ. μιας Ομοσπονδίας πάρει απόφαση για απεργιακή κινητοποίηση δεν είναι εύκολο το Δ.Σ. μιας πρωτοβάθμιας οργάνωσης ή το 10% των εγγεγραμμένων στην πρωτοβάθμια οργάνωση να υπογράψει, αίτηση για σύγκληση Γ.Σ. για αναστολή της απεργίας αν ο λόγος δεν είναι πολύ σοβαρός. Και φυσικά αν η πλειοψηφία των εργαζομένων αποφασίσει να προχωρήσει στην απεργία οι εργαζόμενοι μπορούν να απεργήσουν. Δεν είναι λοιπόν απεργοσπαστικός μηχανισμός. Είναι ένας μηχανισμός που εξασφαλίζει το δικαίωμα σε μια επιχείρηση, που μπορεί να βλέπει το γενικότερο θέμα διαφορετικά να έχει και αυτή το δικαίωμα να εκφραστεί. Αυτό γίνεται ακόμη πιο σημαντικό σε περιπτώσεις Ομοσπονδιών όπου τα πρωτοβάθμια σωματεία άλλοτε ανήκουν στο Δημόσιο τομέα που κοινωνικοποιείται και άλλοτε ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα όπου καθ' ημάς τουλάχιστον, η αντιπαράθεση μεταξύ εργαζομένων και εργοδοσίας έχει διαφορετικές διαστάσεις.

Θέλω να σας πω τέλος ότι αυτό το νομοσχέδιο κατατέθηκε μετά από σοβαρή μελέτη όλων των διαστάσεων του προβλήματος, όλων των πιθανών επιπτώσεων και με πλήρη συνείδηση της κυβέρνησης απέναντι του ελληνικού λαού. Και εδώ για μια ακόμη φορά θα σας πω ότι η κυβέρνηση προτίθεται να προχωρήσει με την ψήφιση αυτού του Νομοσχεδίου σήμερα στη Βουλή. Θα ήθελα τέλος, τουλάχιστον σ' αυτές τις οργανώσεις που ανήκουν στον τομέα που κοινωνικοποιείται —διότι πολλές από τις οργανώσεις σας δεν ανήκουν στο Δημόσιο τομέα που κοινωνικοποιείται— αλλά σ' αυτές τις οργανώσεις που το νομοσχέδιο αφορά άμεσα, να κάνω μια έκκληση να συνεργασθούμε μαζί μας μ' ένα δημιουργικό δημοκρατικό διάλογο για την υλοποίηση της κοι-

νωνικοποίησης. Αμέσως μετά την ψήφιση του νομοσχεδίου θα προχωρήσουμε σε ομάδες εργασίας κατά επιχείρηση κατά οργανισμό και ελπίζουμε μέσα στα περιθώρια των 8 μηνών που μας δίνει το νομοσχέδιο να τελειώσουμε αυτό το σημαντικό και μεγάλο έργο.

Και πάλι για το διάλογο

Δ.Π: Αν τελειώσατε επιτρέπετε να δευτερολογήσω;

Γ.Α: Δεν ξέρω ποιο θα είναι το αντικείμενο των περαιτέρω συζητήσεων. Άκουσα τις απόψεις σας. Σας είπα τις δικές μας απόψεις. Σας είπα την απόφαση της κυβέρνησης να προχωρήσει στην ψήφιση του Νομοσχεδίου! Εάν το θεωρείτε απαραίτητο να σας ακούσω άλλη μια φορά θα σας ακούσω.

Δ.Π: Νομίζαμε όταν ήρθαμε εδώ ότι θα κάναμε διάλογο. Και διάλογος δεν σημαίνει ότι οι δυο πλευρές εκφώνησαν ένα λογίδριο ικανοποιήθηκαν, και οι μεν και οι δε, λενε, τι ωραία που τα είπαμε. Επώθηκαν κάποια επιχειρήματα και νομίζω ότι πρέπει να υπάρξει διαδικασία δευτερολογίας γιατί ορισμένα από τα επιχειρήματα κλονίστηκαν και αν δεχόμαστε ότι κουβεντιάζουμε καλόπιστα ενδεχόμενα να χρειασθεί να εξετασθούν και από την αρχή...

Γ.Α: Μα θα υπάρξει διάλογος. Το αναφέρει το Νομοσχέδιο.

Δ.Π: Αυτό ακριβώς κατέγραψα και σ' αυτό θέλω να σταθώ.

Γ.Α: Σας ακούω.

Δ.Π: Θέλω να σταθώ στο βασικό σημείο που είπατε ότι το νομοσχέδιο θα ψηφισθεί και θα κάνουμε διάλογο μετά. Σας πήρα το στυλό σας προηγούμενα, δημιούργησα τετελεσμένο γεγονός δηλαδή και σας ρωτώ θέλετε να σας επιστρέψω το καπάκι ή το άλλο μέρος τη στιγμή που το στυλό σας ανήκει. Και εσείς για πολλοστή φορά δημιουργείτε ένα τετελεσμένο γεγονός και λέτε ελάτε να συνεργασθούμε τώρα που εμείς διαμορφώσαμε την κατάσταση με το Νομοσχέδιο. Δυστυχώς αυτό το πράγμα το κάνατε και με την εισοδηματική πολιτική και με άλλα θέματα που μας αφορούν άμεσα.

Στη χάραξη της εισοδηματικής πολιτικής αγνοήσατε τους εκπροσώπους των εργαζομένων ενώ είχατε κάθε λόγο να συνεργασθείτε μαζί τους και να τους καταστήσετε κοινωνούς, λέγοντάς τους ότι αυτές οι δυνατότητες υπάρχουν σήμερα, είναι μια μεταβατική περίοδος, αυτή την πολιτική σχεδιάζουμε, εκεί στοχεύουμε. Η εργατική τάξη θα μπορούσε να δείξει κατανόηση αν την πείθατε για την ορθότητα των σχεδιασμών σας και θα μπορούσαμε να ξεπεράσουμε τις δυσκολίες. Και τη δεύτερη χρονιά έγινε το ίδιο. Με αποτέλεσμα να σας καταγγείλει ο Πρόεδρος της ΓΣΕΕ ότι από τις εφημερίδες πληροφορηθήκε την εισοδηματική πολιτική. Στη συνέχεια καταθέσατε και πάλι ερήμην μας αιφνίδια τον 1320 που καταργεί τους οργανισμούς και τις Συλλογικές συμβάσεις μας στο μέρος που αναφέρεται στις προσλήψεις προσωπικού. Τοποθετήσατε και πάλι ένα άσχετο με το νομοσχέδιο άρθρο με βάση το οποίο απαγορεύσατε για το 1983 τη χορήγηση αυξήσεων. Δηλαδή απαγορεύσατε τη διανομή του εισοδήματος για το 1983, εσείς οι σοσιαλιστές που εξαγγέλετε την α ν α δ ι α ν ο μ ή του εισοδήματος. Και δεν καρπώνεται βέβαια τη διαφορά από την απαγόρευση της διανομής τουλάχιστον το κράτος, αλλά στο σύνολό της η εργοδοσία, οι «παραγωγικές τάξεις».

Κι έρχεσθε τώρα σε ένα πάρα πολύ σημαντικό θέμα που είναι η κοινωνικοποίηση και που όλο το συνδικαλιστικό κίνημα ενδιαφέρεται γι' αυτή και το αγνοείτε μολονότι έχει θέσεις συγκεκριμένες. Η ΟΤΟΕ στο συνέδριό της είχε ειδικό θέμα την κοινωνικοποίηση, η ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ οργάνωσε σεμινάρια με το θέμα αυτό κι εσείς τα αγνοήσατε. Και ισχυρίζεσθε ότι βάλατε τα πλαίσια πάνω στα οποία θα υπάρξει διάλογος μεταξύ των φορέων. Πρώτη ένστασή

μας. Ποιοι είναι οι φορείς; Αλίμονο αν πάμε να κάνουμε ένα διάλογο και να μην ξέρουμε ποιοι είναι οι συζητητές μας. Ήταν ένα από τα σημεία που θα έπρεπε να αποσαφηνίσουμε προ της κατάθεσης του νομοσχεδίου για να ξέρουμε πως είναι οι αναλογίες, γιατί εμείς δεν έχουμε συνηθίσει να κάνουμε διάλογο μεταξύ κουφών. Όταν π.χ. στις συγκοινωνίες έχουμε το οξύτατο πρόβλημα του χρήστη. Ποιος είναι ο χρήστης στις συγκοινωνίες ή στις εμπορικές Τράπεζες και με ποια αναλογία θα εκπροσωπούνται στο διάλογο; Στη συνέχεια λέτε ότι θα γίνουν Γνωμοδοτικές Επιτροπές. Η Γνωμοδοτική Επιτροπή θα αποφασίσει προφανώς κατά πλειοψηφία, οπότε αν οι εργαζόμενοι είναι μειοψηφία θα περιορισθούν να καταχωρίσουν την άποψή τους στα πρακτικά. Κι αν ακόμα υπάρχουν συγκλίνουσες απόψεις ποιος μας εγγυάται και από που βγαίνει, από το πλαίσιο του νόμου, ότι η συνισταμένη που θα ακολουθήσει η Κυβέρνηση θα συνάδει με τη συνισταμένη των δυνάμεων της Επιτροπής; Δεν λέει, με σύμφωνη γνώμη, της Επιτροπής. Απλώς η Κυβέρνηση θα λάβει υπόψη της την εισήγηση και κατά την απόλυτη κρίση της θα πάρει τις αποφάσεις της.

Βρίσκουμε λοιπόν ότι η διαδικασία που επιλέξατε για το σοβαρό αυτό θέμα της κοινωνικοποίησης είναι ιδιαίτερα ευάλωτη και μάλλον δημιουργεί την υποψία ότι το νομοσχέδιο αυτό τοποθετήθηκε χρονολογικά αμέσως μετά τις απεργίες των ιδιωτικών εκπαιδευτικών, των τρόλεϋ, των γιατρών, των λεωφορείων κτλ. και επιχειρεί να καλύψει άλλες ανάγκες. Αυτό τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι ενώ για την εφαρμογή της κοινωνικοποίησης βάζετε προθεσμία 8 μηνών για την απεργία δεν περιμένετε να κοινωνικοποιηθούν οι Δημόσιες επιχειρήσεις και οι Τράπεζες αλλά την περιορίζετε α μ έ σ ω ς, γιατί αυτό είναι το ζητούμενο για σας και ο στόχος.

Αλλά, εν πάση περιπτώσει, εδώ έχουμε ένα πραγματικό γεγονός. Η κυβέρνηση πράγματι επαγγέλθηκε κοινωνικοποίηση ορισμένων τομέων. Μέσα στους τομείς αυτούς ανέφερε και το τραπεζικό σύστημα και μάλιστα σαν πρώτο βήμα. Είναι θέμα δικό σας αν κάνετε μια απλή μ ε τ ο ν ο μ α σ ί α των ήδη ελεγχόμενων από το κράτος Τραπεζών και αφήνετε ανεξέλεγκτο και ασύδοτο το ιδιωτικό τραπεζικό κεφάλαιο και τις πολυεθνικές Τράπεζες, οι οποίες δημιουργούν και το πρόβλημα. Εμείς παρ' όλα αυτά ενδιαφερόμαστε γιατί πιστεύουμε πως το τραπεζικό σύστημα είναι ένας από τους πιο νευραλγικούς τομείς της χώρας, κι άλλη φορά τα κουβεντιάσαμε και γι' αυτό βλέπουμε συνεργασία μας. Όπως επίσης και όλοι οι συνάδελφοι της Κοινής Ωφέλειας βλέπουν συνεργασία μαζί σας. Συνεργασία όμως χωρίς θέματα «κλειστά» και δυστυχώς τα θέματα εδώ είναι «κλειστά». Συνεπώς θα μπορούσα να πω, έτσι σαν κατακλείδα του θέματος της κοινωνικοποίησης ότι η κυβέρνηση αγνόησε π α ν τ ε λ ώ ς τους εργαζόμενους. Δίνει ένα νομοσχέδιο που αφήνει ακόμα άχρωμη, άοσμη και άγευστη την έννοια της κοινωνικοποίησης και δεν δίνει κανένα εχέγγυο ότι από τη συμμετοχή αυτή και τον ετεροχρονισμένο διάλογο θα υπάρξει κάτι καλό. Γι' αυτό και εμείς εμμένουμε στο αίτημά μας να αποσυρθεί το Νομοσχέδιο και να υπάρξει διάλογος μεταξύ μας στα εξής σημεία: Ποιοι θα είναι οι φορείς, πως θα λειτουργήσουν οι φορείς, σε ποια γκάμα θα εκτείνεται η κοινωνικοποίηση κι όλα αυτά. Στη συνέχεια πρέπει να ασχοληθούμε με τους επιμέρους οργανισμούς.

Σχετικά με το άρθρο 4 είπατε ότι δεν ανήκει στις προθέσεις της Κυβέρνησης να περιορίσει την άσκηση του δικαιώματος της απεργίας. Στην προκειμένη περίπτωση απαντάμε ότι το ίδιο το νομοσχέδιο δείχνει ότι υπάρχουν τέτοιες προθέσεις. Διότι το 1/10 ή τα ΔΣ που τους προσφέρετε το βέτο αναστολής της απεργίας δεν είναι τίποτε άλλο παρά απαγόρευση της απεργίας. Με ποιο δικαίωμα, εν ονόματι της πλειοψηφίας, προσφέρετε τους απόντες στους απεργοσπάστες; Πώς μετράτε την πλειοψηφία; Τι αντίληψη είναι αυτή περί πλειοψηφίας; Το αν ενεργοποιείται ή όχι το σύνολο των εργαζομένων συνδέεται με το ρόλο των εργαζομένων στις κοινωνικοποιημένες επιχειρήσεις και το βαθμό άσκησης παρέμβασης. Όταν λοιπόν κάνετε μια σωστή κοινωνικοποίηση και ο εργαζόμενος βλέπει ότι η άποψή του βαραίνει, τότε θα ενεργοποιείται σε μεγαλύτερη έκταση! Εσείς δεν θέλετε την ενεργοποίηση των εργαζομένων και την αυξημένη πλειοψηφία στις άλλες λειτουργίες, τη θέλετε μόνο στις απεργίες και μετράτε σαν αρνητική ψήφο τους απόντες και τους αδιάφορους επειδή σας εξυπηρετεί.

Γ.Α. Σχετικά με τους αδιάφορους σας λέμε ότι είναι καθήκον του σωματείου να προσελκύσει το ενδιαφέρον τους και να συμμετέχουν.

Δ.Π. Σχετικά με τους αδιάφορους θα ήθελα να παρατηρήσω ότι ούτε η Πολιτεία δεν μπόρεσε να αντιμετωπίσει το πρόβλημα, μολονότι η ψηφοφορία και στις βουλευτικές και στις δημοτικές εκλογές είναι υποχρεωτική και προβλέπονται κυρώσεις. Το αποτέλεσμα μετράει επί των εγγύρως ψηφισάντων και όχι επί των εγγεγραμμένων. Εδώ όμως βλέπουμε ότι η Κυβέρνηση τους αδιάφορους τους οποίους η συντήρηση χαρακτήριζε «σιωπηρή πλειοψηφία» επιχειρεί να τους σφετερισθεί και να τους προσφέρει στους απεργοσπάστες. Είπατε προηγούμενα ότι είναι δύσκολο να συγκεντρωθεί το 1/10, ποιος θα πάρει την ευθύνη. Θα μπορούσατε να το λέγατε αν δεν είχαν προηγηθεί οι απεργοσπαστικοί μηχανισμοί και δυστυχώς η ταύτιση των συνδικαλιστών του κυβερνώτος κόμματος με την εργοδοσία και με την κυβέρνηση. Δεν συνέβη μόνο στους τραπεζικούς, στους ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς, στους γιατρούς, στα τρόλεϋ και στα λεωφορεία, ακόμα και στις ιδιωτικές επιχειρήσεις η συνδικαλιστική παράταξη του κυβερνώτος κόμματος είναι απόλυτα ταυτισμένη με την εργοδοσία και με την κυβέρνηση. Είναι σίγουρο λοιπόν ότι αυτοί οι άνθρωποι οι οποίοι σήμερα χωρίς να έχουν νόμιμο δικαίωμα παραβιάζουν συνειδητά τις αποφάσεις και τα καταστατικά των νομίμων οργάνων και είναι απεργοσπάστες θα ασκούν το νόμιμο πια δικαίωμα της απεργοσπασίας και θα αντιτάξουν το βέτο. Κι αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό και για μας είναι θέμα ηθικής τάξης. Γιατί εσείς ενδεχόμενα να έχετε καλές προθέσεις. Οι νόμοι όμως μένουν. Έμεινε και ο 509, έμεινε και το Γ' ψήφισμα και δυστυχώς συνδράμετε με το νόμο αυτό το όλο αντεργατικό πλέγμα και οπλίζετε την αντίδραση με ένα νόμο που τρίβει κυριολεκτικά τα χέρια από τη χαρά της.

Μια πρόταση των απεργών στην Κυβέρνηση

Έρχομαι τώρα να κεντράρω στο βασικό σημείο της πλειοψηφίας. Και να πω, έτσι σαν ύστατη έκκληση από τη μεριά μας, αφήστε την πλειοψηφία των εργαζομένων να αποφασίσει πως ακριβώς θα λειτουργήσουν τα θέματα του είδους. Αποδεχόμαστε η πλειοψηφία των εργαζομένων στους διάφορους χώρους να πάρει τις αποφάσεις της. Δεν είναι ανάγκη να κάνετε νόμο. Ανακαλέστε το άρθρο 4 και με καθολική ψηφοφορία οι εργαζόμενοι να αποφασίσουν αν το αποδέχονται ή όχι.

Γ.Α: Μπορείτε να το επαναλάβετε αυτό;

Δ.Π: Ευχαρίστως. Η πρότασή μας είναι οι σκέψεις σας αυτές γύρω από το πώς πρέπει να ασκείται το δικαίωμα της απεργίας στο χώρο των κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων να μην επιβληθούν με νόμο, αλλά να αφήσουμε τους ίδιους τους εργαζόμενους με ΓΣ και καθολικές ψηφοφορίες να αποφανθούν αν τις επιδοκιμάζουν ή τις αποδοκιμάζουν. Αυτή είναι η ουσία του σεβασμού της αρχής της πλειοψηφίας και όχι να κάνουμε έναν εξαναγκασμό στους εργαζόμενους για να επιβάλουμε την πριμοδότηση της απεργοσπασίας.

Γ.Α: Με συγχωρείτε δεν το κατάλαβα. Μπορείτε να αναφέρετε ένα παράδειγμα;

Δ.Π: Βεβαίως. Σύλλογος Υπαλλήλων ΕΤΒΑ. Γίνεται ΓΣ. Λένε τα δικά τους οι δύο πλευρές. Από τη μια μεριά οι αγωνιστές από την άλλη οι απεργοσπάστες. Στη συνέχεια γίνεται καθολική ψηφοφορία. Ερώτημα α', ερώτημα β'. Ναι ή όχι. Αποφασίζουν οι συνάδελφοι ότι δέχονται τις δικές σας απόψεις για την άσκηση του δικαιώματος της απεργίας. Έχετε δίκιο. Δεν αποφασίζουν αυτό έχετε άδικο.

Α. Πουλαρίκας(ΟΤΟΕ): Να γίνει νόμος του χώρου, δηλαδή η θέληση της πλειοψηφίας των συναδέλφων.

Γ.Α: Διευκολύνει περισσότερο αυτό που προβλέπει το νομοσχέδιο.

Δ.Π: Ο νόμος αποτελεί παρέμβαση.

Γ.Α: Φοβάμαι ότι πέφτετε στην παγίδα της δικής σας της λογικής. Εφόσον δέχεσθε το δικαίωμα της πλειοψηφίας γιατί δεν θέλετε να ανανεώνετε τη γνώμη της πλειοψηφίας κάθε φορά;

Δ.Π: Γιατί για το σχηματισμό της πλειοψηφίας μετράτε τους απόντες υπέρ των απεργοσπαστών.

Γ.Α: Κοιτάχτε πρώτα απ' όλα για τους απόντες. Αν υπάρχουν απόντες είναι δικό σας πρόβλημα.

Δ.Π: Είναι δικό μας πρόβλημα αν έχουμε έξαρση γρίπης ή είναι καλοκαίρι και έχουμε αιχμή στις άδειες;

Γ.Α: Σταθείτε. Οι απόντες είναι διαφορετικών ειδών, έτσι; Είναι αυτοί τους οποίους πρέπει να πείσετε ότι το θέμα είναι σοβαρό και να έρθουν να εκφραστούν.

Κ. Μαραγκουδάκης(ΠΟΛ): Μα δεν μπορεί να τους πείσει η Κυβέρνηση και τα κόμματα στον πολιτικό τομέα που είναι υποχρεωτική η ψηφοφορία, θα τους πείσουμε εμείς;

Γ.Α: Το ποσοστό των απόντων είναι ασήμαντο... έστω 5%.

Δ.Π: Για να μη μιλάμε με υπόθεση. Στην Εθνική Τράπεζα που έγιναν πρόσφατα εκλογές επί 10.200 εγγεγραμμένων ψήφισαν 8.200 μολονότι έγινε πρεσάρισμα από τις 6 συνδικαλιστικές κινήσεις που κατέβηκαν στις αρχαιρεσίες στους συναδέλφους να ψηφίσουν. Σε ποσοστό είναι 20%. Αυτό το 20% εσείς το δίνετε πριμ στους απεργοσπάστες, νοθεύετε δηλαδή την έννοια της πλειοψηφίας.

Α. Πουλαρίκας(ΟΤΟΕ): Γιατί δεν τους πείθετε εσείς να έρθουν να ψηφίσουν κατά της απεργίας;

Γ.Α: Αυτό που λέτε είναι ότι το 50% + 1 στην ουσία μετατρέπεται σε 55-56%, δηλαδή μια πιο ενισχυμένη πλειοψηφία.

Δ.Π: Όχι δα. Δεν είναι όμως εκεί το πρόβλημα. Το πρόβλημα είναι ότι εσείς επιμένετε στην με νόμο επιβολή των ιδιότυπων απόψεών σας περί πλειοψηφίας. Θέση δική μας είναι ότι σε κάθε περίπτωση αποκλείουμε την παρέμβαση στα σωματειακά μας. Η παρέμβαση της Πολιτείας νομιμοποιείται άπαξ μετά από μια έκρυθμη περίοδο προκειμένου να ικανοποιήσουμε το κοινό αίσθημα και να κάνουμε ορισμένες ουσιώδεις ρυθμίσεις, όπως έκανε ο 1264. Από τη στιγμή εκείνη και μετά όταν κάνουμε παρέμβαση, η οποία παρέμβαση τα κατακτημένα με αίμα δικαιώματα των εργαζόμενων τα καταλύει και υπάρχει αντίθεση με το κοινό αίσθημα, η παρέμβαση αυτή όχι μόνο δεν είναι επιθυμητή, αλλά σε όλα τα επίπεδα θα αποκρουσθεί. Επειδή όμως ισχυρίζεσθε εσείς ότι είσθε υπέρ της αρχής της πλειοψηφίας, την οποία νοθεύετε προσμετρώντας υπέρ των απεργοσπαστών τους απόντες, σας κάνουμε την πρόταση να μην παρέμβετε νομοθετικά και τις σκέψεις που έχετε ως τις θέσουμε στην κρίση των εργαζόμενων και μετά από Γενικές Συνελεύσεις να αποφασισθεί με καθολική ψηφοφορία.

Γ.Α: Το άρθρο 4 τα ρυθμίζει αυτά.

Δ.Π: Το άρθρο 4 τα επιβάλλει. Εμείς θέλουμε οι ίδιοι οι εργαζόμενοι να αποφασίσουν αν τη σκέψη σας αυτή που έχετε, την αποδέχονται ή όχι.

Γ.Α: Η σκέψη του νόμου είναι ότι στον κοινωνικοποιημένο τομέα μια πράξη η οποία έχει σαν αποτέλεσμα...

Δ.Π: Εμείς έχοντας τη βεβαιότητα ότι το κομμάτι της απεργίας που εσείς αποφασίζετε σαν κατεχόμενο μας ανήκει και επειδή από την όλη παρουσίαση που κάνατε δεν δώσατε την αίσθηση του κατακτητή, σας λέμε αν γνήσια πρόθεσή σας είναι να λειτουργήσει η αρχή της πλειοψηφίας μην κάνετε εισβολή. Αφήστε τους εργαζόμενους τους ίδιους να αποφασίσουν κατά πλειοψηφία. Ότι αποφασίσουν, εμείς το σεβόμαστε απόλυτα.

Γ.Α: Κι ακριβώς ποια είναι η πρότασή σας στην περίπτωση της ΕΤΒΑ, τι θα κάνετε;

Δ.Π: Στην περίπτωση αυτή ο Σύλλογος υπαλλήλων ΕΤΒΑ θα συγκαλέσει ΓΣ με θέμα την αντιμετώπιση του προβλήματος της απεργίας. Οι προτάσεις του Συλλόγου θα είναι οι διατάξεις του 1264. Είναι καλές αυτές. Οι προτάσεις των συναδέλφων απεργοσπαστών θα είναι οι διατάξεις του άρθρου 4. Θα καταρτισθεί το

ψηφοδέλτιο και θα γίνει καθολική ψηφοφορία στην Αθήνα και τα περιφερειακά υποκαταστήματα αφού θα δοθούν δυνατότητες στις δύο πλευρές να προπαγανδίσουν υπέρ των απόψεών τους και θα έχουμε το αποτέλεσμα. Και αν η πλειοψηφία αποφασίσει το α ή το β είναι νόμος του χώρου. Αυτή είναι η δικιά μας πρόταση. Να σεβαστούμε την πλειοψηφία. Οι ίδιοι οι εργαζόμενοι θα επιλέξουν αυτό που θέλουν.

Γ.Α: Τώρα κατάλαβα τι ακριβώς προτείνετε και το συνδέω με αυτό που είπατε πριν. Να αποσυρθεί το Νομοσχέδιο και ο τρόπος της απεργιακής κινητοποίησης σε κάθε σωματείο ή Ομοσπονδία να αποφασισθεί μέσα από τα ίδια τα σωματεία. Για τον κοινωνικοποιημένο τομέα τον τρόπο που λαμβάνονται οι αποφάσεις για τις απεργίες, κινητοποιήσεις καθορίζει ο νόμος, το άρθρο 4.

«Ο νόμος θα τεθεί στην πράξη σε αχρηστία»

Δ.Π: Νομίζω ότι ήρθε η στιγμή να κλείσω, γιατί σέβομαι το χρόνο σας. Δεν είχαμε αμφιβολίες όταν θέταμε την πρότασή μας. Με τη συμπεριφορά σας μέχρι σήμερα δείξατε ότι δεν σέβεσθε τους εργαζόμενους, μολονότι οι εργαζόμενοι πολλές φορές προσφέρθηκαν να συνεργασθούν μαζί σας. Εκφράζουμε ιδιαίτερη λύπη και παρακαλούμε να το διαβιβάσετε στον Πρόεδρο της Κυβέρνησης, γιατί με τα νομοσχέδια αυτά δένετε πισθάγκωνα τους εργαζόμενους και δημιουργείτε ανάσχεση στην κοινωνική εξέλιξη, η οποία προέρχεται μόνο από τους κοινωνικούς αγώνες. Και προκαλείται μ' αυτό τον τρόπο μια δυσαρμονία μεταξύ Κυβέρνησης και εργαζόμενου λαού. Ομοψυχία πρέπει να υπάρχει, επειδή υπάρχουν σοβαρά και κρίσιμα εθνικά θέματα, δεν βοηθάτε, όμως, προς την κατεύθυνση αυτή και φεύγετε από τα φυσιολογικά σας στηρίγματα, σαν κόμμα σοσιαλιστικό, που είναι οι εργαζόμενοι. Θα τελειώσω εκφράζοντας όλους τους φίλους που κάναμε μαζί τους κοινούς αγώνες πάντα εναντίον των δυνάμεων που επιχειρούν να περιχαράκωσουν τα συμφέροντα του κατεστημένου με νόμους τέτοιας μορφής, ότι από τη μεριά μας είχαμε να αγιμετωπίσουμε το νόμο 3239, ο κ. Κασιμάτης το ξέρει πολύ καλά (Σ.Σ. Ο κ. Κασιμάτης ειδ. σύμβουλος του πρωθυπουργού και Γ. Γραμματέας του υπουργείου Εθν. Οικονομίας παρευρισκόταν στη συζήτηση). Ο νόμος αυτός έλεγε ότι σε περίπτωση κατά την οποία το θέμα παραπεμφθεί στη διαιτησία, η απεργία είναι παράνομη.

Παρ' όλα αυτά εμείς το νόμο τον θέσαμε στην πράξη σε αχρηστία. Πράγμα το οποίο θα κάνουμε και τώρα. Έτσι θα δημιουργηθεί το οξύτατο πρόβλημα ή ο νόμος της Κυβέρνησής σας να τεθεί σε αχρηστία ή ο νόμος σας να ενεργοποιηθεί οπότε θα έχουμε το θλιβερό φαινόμενο με σοσιαλιστική κυβέρνηση οι φυλακές να είναι γεμάτες από συνδικαλιστές. Ήδη την περασμένη εβδομάδα αποφασίσαμε οργανώσεις οι οποίες εκπροσωπούν στο Δημόσιο και Ιδιωτικό τομέα πάνω από 300.000 εργαζόμενους να εναντιωθούμε στην εισοδηματική σας πολιτική, η οποία συνεχίζει να είναι πολιτική του αυταρχισμού και της μονόπλευρης λιτότητας και παράλληλα κάθε επίθεση που κάνετε ενάντια στους εργαζόμενους να την αντιμετωπίσουμε με απεργιακή κινητοποίηση εφαρμόζοντας το Ν. 1264. Επιλογή σας είναι ή η αχρήστευση του Νόμου ή η ποινικοποίηση της απεργίας και οι διώξεις.

Γ.Α: Κύριε Παφίλη, θα σας αφήσω να έχετε την τελευταία λέξη. Θα ήθελα μόνο να σας πω το εξής: Σ' αυτά να σκεφτείτε και τι λέει ο ελληνικός λαός. Αυτός τελικά θα σας κρίνει...

Δ.Π: Κομμάτι του ελληνικού λαού είμαστε κι εμείς.

Γ.Α: Κι η κυβέρνηση το ίδιο είναι.

Δ.Π: Ζητώ συγνώμη γιατί υπήρξα οξύς, είναι όμως τέτοια η φύση του θέματος... Θα παρακαλούσα να διαβιβασθούν τα όσα είπαμε στον Πρόεδρο της Κυβέρνησης.

Γ.Α: Θα το κάνω.

**Η ιστορία της αθώας Ερέντιρας,
της μαμάς της, του μπαμπά της και της θείας της...**

του ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΛΑΪΤΖΗ

ΘΑΥΜΑΩΣ ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ
Η ΠΑΠΠΑ! ΑΝ ΣΥΝΕΧΙΣΕΙ ΕΤΕΙ
ΚΑΠΟΤΕ ΘΑ ΤΗΝ ΔΟΥΜΕ ΝΑ
ΠΑΙΖΕΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΓΙΑΓΙΑ ΤΗΣ
ΑΘΩΑΣ ΕΡΕΝΤΙΡΑΣ

ΤΟΧΟΥΜΕ
ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ!..
ΜΟΝΟ ΣΤΟ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ
Η ΑΞΙΑ ΜΑΣ

ΕΓΩ Π.Χ...
ΕΞΩ ΕΙΜΟΥΝΑ
ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΚΑΙ
ΔΩ ΚΑΤΑΝΤΗΣΑ
ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΕΔΩ ΧΑΝΩ ΟΠΑΔΟΥΣ
ΚΙ ΟΤΑΝ ΒΡΙΣΚΟΜΑΙ ΕΞΩ
ΑΠΕΙΛΩ ΜΕ ΕΚΛΟΓΕΣ

Ο ΟΠΟΙΟΣΔΗΠΟΤΕ
ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ ΠΕΡΝΑΕΙ
ΓΙΑ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΜΟΛΙΣ ΓΥΡΙΖΕΙ ΕΔΩ
ΞΑΝΑΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕΛΙΝΑ

ΦΕΡΑΜΕ
ΑΠ' ΕΞΩ ΕΝΑΝ
ΑΓΩΝΙΣΤΗ
ΚΑΙ ΔΩ ΤΟΝ
ΒΓΑΛΑΜΕ
ΤΡΑΒΕΣΤΙ

ΕΔΩ ΜΑΣ
ΞΕΦΤΥΛΙΖΟΥΝ
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ
ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΙ
ΚΑΙ ΕΞΩ ΤΡΩΜΕ
ΜΕ ΕΝΑΝ ΣΧΑΤΣ
Ή ΜΕ ΕΝΑΝ
ΤΟΥΡΚΜΕΝ

ΕΔΩ ΠΕΡΝΑΜΕ
ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΕΣΣΕΡΑ
ΚΑΙ ΕΞΩ ΔΙΝΟΥΜΕ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ
ΣΤΟΝ ΜΙΤΕΡΑΝ

ΕΔΩ ΒΓΑΙΝΟΥΜΕ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΟΚ
ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΠΑΙΡΝΟΥΜΕ ΤΗΝ
ΠΡΟΕΔΡΙΑ

ΕΔΩ ΒΡΩΜΑΕΙ
ΟΤΟΠΟΣ ΚΑΙ
ΕΞΩ ΕΙΜΑΣΤΕ
ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ
ΛΙΓΟΤΕΡΕΣ
ΜΟΛΥΣΜΕΝΕΣ
ΧΩΡΕΣ

ΔΕΝ ΛΕΩ...
ΚΑΙ ΔΩ ΥΠΑΡΧΟΥΝ
ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΟΙ
ΑΝΔΡΕΣ
Ο ΜΠΑΡΤΟΛΟΜΙΟΥ
ΓΙΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

ΚΙ ΕΝΩ ΜΟΛΙΣ ΦΥΓΕΙ ΕΞΩ
ΘΑ ΤΟΝ ΘΕΩΡΟΥΝ ΘΡΙΑΜΒΕΥΤΗ
ΕΔΩ ΕΓΩ ΘΑ ΤΟΝ ΚΑΝΩ
ΑΠ' ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ
ΜΕ ΤΑ ΚΡΕΜΜΥΔΑΚΙΑ

ΜΑΤΙ ΚΑΚΟ ΕΚΑΝΕΣ
Κ. ΠΡΟΕΔΡΕ
ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΙΖΕΣΑΙ
ΑΚΟΜΑ Μ' ΑΥΤΟ
ΤΟ ΦΙΛΜ!!!

ΠΕΡΑΣΑ
ΤΟ ΑΡΘΡΟ 4
...
ΑΣΕ ΠΩ ΟΤΑΝ
ΟΛΑΟΣ ΥΠΟΦΕΡΕΙ
ΚΑΙ ΓΩ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ
ΥΠΟΦΕΡΩ

ΒΑΡΑ
ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΟ
...
ΣΚΟΠΕΥΩ
ΝΑ
ΞΑΝΑΚΕΡΔΙΣΩ
ΤΗΝ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΜΕ

ΕΙΜΑΙ ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΔΙΟΤΙ
ΤΙΜΩΝΤΑΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ
ΜΕ ΤΟΝ ΛΑΟ ΣΑΣ ΕΦΕΡΑ
ΝΑ ΞΕΧΑΡΜΑΝΙΑΣΕΤΕ
ΣΤΗΣ ΕΡΕΝΤΙΡΑΣ

ΠΟΙΑ ΕΡΕΝΤΙΡΑ
ΜΕΡΕ;
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
ΕΙΜΑΣΤΕ

ΜΙΑ
ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ
ΜΕΙΟΨΗΦΙΑΛΑ
ΑΝΤΙΔΡΑ
ΣΤΑ ΣΧΕΔΙΑ
ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

4 + 1 προϋποθέσεις για τις κοινωνικοποιήσεις

Τοῦ Μιχάλη Παπαγιαννάκη

Ο ΝΟΜΟΣ για τις «κοινωνικοποιήσεις» (συμπεριλαμβανομένου και του άρθρου 4 πέρασε την περασμένη εβδομάδα στη Βουλή και μένει να δούμε πως θα εφαρμοστεί.

ΩΣ ΠΡΟΣ μεν το άρθρο 4 οι εξελίξεις δείχνουν ότι η Ν.Δ. κατάλαβε ή της δόθηκε να καταλάβει ότι είναι τουλάχιστο σόλοικο να ασκεί αριστερή κριτική και αντιπολίτευση στο ΠΑΣΟΚ πάνω σε μια ρύθμιση που σε πολλούς, συντηρητικούς αλλά όχι μόνο σ' αυτούς, φαίνεται αναπόφευκτη. Όσο για το ΚΚΕ, τό αν η γενική κινητοποίηση των τελευταίων ημερών, που συνοδεύτηκε και από αρκετές αντικοινοβουλευτικές χειρονομίες και αιχμές και από κάποιες απειλές ανυπακοής μέχρι και... ανταρσίας, θα είναι η τελευταία βολή για την τιμή των όπλων ή όχι, θα κριθεί πιθανότατα από τη γενικότερη τροπή που θα πάρουν οι εξελίξεις της ελληνικής πολιτικής, ιδιαίτερα στα θέματα των βάσεων και της ΕΟΚ. Μένουν τα ερωτηματικά που γεννήθηκαν και πολλαπλασιάζονται σχετικά με την «κοινωνικοποίηση».

Η ΕΝΝΟΙΑ, θολή αρχικά, άρχισε να παίρνει κάποια σαφέστερα χαρακτηριστικά μέσα από τη συζήτηση που έγινε στην τηλεόραση, στη Βουλή και στον Τύπο. Οι διευκρινίσεις κυρίως του κ. Γ. Αρσένη, με τις απαντήσεις του σε ερωτήσεις και κριτικές, και οι σιωπές του επίσης, έδωσαν αρκετά στοιχεία για τη φυσιογνωμία του νέου θεσμού είτε θετικά είτε αρνητικά, που συνάγονται δηλαδή ως μελλοντικά προβλήματα από τη σημερινή αμηχανία της κυβέρνησης ή από την απροθυμία της να δεσμευτεί.

ΦΥΣΙΚΑ ο κ. Αρσένης έχει δίκιο όταν δηλώνει ότι δεν επιθυμεί να καθορίσει εκ των προτέρων και «από τα πάνω» όλα τα διαρθρωτικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά του θεσμού και ότι θεωρεί ορθότερο να κληθούν να δώσουν πρώτα τη γνώμη τους οι ενδιαφερόμενοι, δηλαδή εκείνοι που θα συμμετάσχουν στην «κοινωνικοποίηση». Όμως αυτή παραμένει μια κυβερνητική πρωτοβουλία όπως κυβερνητική θα είναι και η τελική απόφαση μετά τη γνωμοδοτική διαδικασία. Επομένως είναι λογικό να απαιτεί κανείς από την κυβέρνηση να κάνει γνωστές τις γενικές αρχές μέσα στις οποίες τοποθετεί την πρωτοβουλία και την τελική της απόφαση. Χωρίς την αρχική αυτή εισήγηση (που με κανένα τρόπο δεν γίνεται ούτε στον νόμο ούτε στην εισηγητική του έκθεση), η συζήτηση θα είναι μετέωρη και πιθανότατα θα εκφυλιστεί σε συνδικαλιστικά αιτήματα ή συντεχνιακές αρνησικυρίες.

ΑΛΛΑ βέβαια όλοι πια έχουν καταλάβει ότι τέτοια θεωρητική και πρακτική προετοιμασία για την προώθηση του νέου θεσμού δεν υπήρξε και όλα έγιναν στο πόδι για διαφανείς λόγους (βλ. και ΑΝΤΙ 27/5/83). Αξίζει επίσης να υπογραμμιστεί η εκκωφαντική σιγή της συντριπτικής πλειοψηφίας των θεωρητικών, ιδεολογικών και προπαγανδιστικών «τενόρων» του ΠΑΣΟΚ. Λαλίστατοι, πολυπράγμονες και πανταχού παρόντες σ' όλο το μεταπολιτευτικό διάστημα και μέχρι τις τελευταίες εκλογές (και στο ΑΝΤΙ), εξακολουθούν να είναι με διάφορους τρόπους πολυπράγμονες, λάμπουν όμως διά της απουσίας τους σχεδόν σ' όλες τις δημόσιες διαμάχες που ακολούθησαν (ΕΟΚ, εισοδηματική πολιτική, σχέσεις Εκκλησίας - Κράτους, χρήση των μέσων μαζικής ενημέρωσης, εξωτερική πολιτική, ΝΑΤΟ, βάσεις...), έως και την πιο πρόσφατη, το άρθρο 4 και

την «κοινωνικοποίηση». Είναι χαρακτηριστικό ότι την ίδια στιγμή που η Βουλή ψήφισε τα θέματα αυτά και που οι δρόμοι είχαν καταληφθεί από τις διαδηλώσεις, το πασοκικό κέντρο Μεσογειακών Ερευνών (ΚΜΕ), συζητούσε με πολυάριθμους, συχνά πολύ γνωστούς στην αριστερή φιλολογία, προσκαλεσμένους του τα προβλήματα της διεθνούς κρίσης που τα χαρακτήριζε, στον ίδιο τον τίτλο του συνεδρίου του, «πρόκληση για δημοκρατικό προγραμματισμό»... Κατά τα άλλα, θα οργανωθούν αργότερα, το καλοκαίρι, εξορμήσεις στην επαρχία προς ενημέρωση του λαού.

Η ΠΙΟ πάνω παρένθεση ήταν απαραίτητη για να γίνει αντιληπτό γιατί η μόνη δυνατή συζήτηση αυτή τη στιγμή δεν μπορεί παρά να αφορά τα όσα, λίγα ή ελλιπή, είπε τις μέρες αυτές ο κ. Γ. Αρσένης. Οποιαδήποτε άλλη είναι αδύνατη, όπως πχ. με υπουργούς που έως την τελευταία στιγμή αγνοούσαν μέχρι και αν η συγκεκριμένη επιχείρηση ή οργανισμός υπάγεται στο νόμο, ή μπορεί να αναβληθεί για αργότερα, μέχρι να περάσει η μπόρα, την οποία οι σήμερα σιωπούντες θα μας αναλύσουν διά βιβλιογραφικών παραπομπών και ενδεχομένως με αναφορές σε συγκεκριμένα μεν παραδείγματα αλλά σε άλλες ηπείρους.

ΛΟΙΠΟΝ, παρά την εύγλωττη σιωπή των προαναφερθέντων, παρά την εχθρότητα πολλών από τους ενδιαφερόμενους και όσων θέλουν να τους προστατεύσουν (κυριολεκτικά ή μεταφορικά), παρά την παγερή αδιαφορία αρκετών από τους εναπομείναντες αριστερούς, παρά την κυβερνητική αгарμποσύνη στον χειρισμό του θέματος, πιστεύω ότι η «κοινωνικοποίηση» είναι δυνατό να αποβάλει τα εισαγωγικά, να γίνει εμφανίσιμη με δυο λόγια να αξίζει τον κόπο να συζητηθεί ευρύτερα ως μεταρρύθμιση που εισάγει καινού και ενδεχομένως ευεργετικά δαιμόνια στην οικονομία και στη διαχείριση του δημόσιου τομέα της ελληνικής οικονομίας.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΤΟ απαιτούνται ορισμένες απαραίτητες και δημόσιες τοποθετήσεις της κυβέρνησης. Στο κάτω κάτω ανάλογες προσπάθειες έχουν γίνει και αλλού, με ανάλογους προβληματισμούς και ανάλογα... προβλήματα. Η δε «κοινωνικοποίηση» εξ ορισμού μας αφορά, άμεσα ή έμμεσα, όλους. Κι έτσι, ενώ οι ειδικές ρυθμίσεις που, σωστά, θα γίνουν κατά περίπτωση, οι γενικές αρχές και η ιστορική εμπειρία μας εγκαλούν τουλάχιστον εξίσου με τα μέλη της προσεχούς Γνωμοδοτικής Επιτροπής.

1. Σωστά ειπώθηκε στη Βουλή ότι οι εξουσίες που έχει ο καθένας στην επιχείρηση ή τον οργανισμό που θα κοινωνικοποιηθεί δεν εξαρτώνται κυρίως από την ιδιοκτησία μετοχών της, αλλά από τη θέση που κατέχει στους μηχανισμούς που οδηγούν στις αποφάσεις.

ΑΠΟ την άλλη μεριά η ιδιοκτησία των κοινωνικοποιημένων φορέων ανήκει στο κράτος. Ποιά θέση σκοπεύει το κράτος να δώσει στους εκπροσώπους των εργαζομένων, των ΟΤΑ, των «χρηστών» κτλ. στους μηχανισμούς που οδηγούν στις αποφάσεις;

ΔΕΝ πρόκειται για ειδική ρύθμιση αλλά για κρίσιμο θέμα αρχής. Στον όποιο μηχανισμό τελικά θεσμοθετηθεί, ποιος ή ποιοι θα κατέχουν τους μοχλούς και ποιοι το δικαίωμα αρνησικυρίας, αν τέτοιο δικαίωμα υπάρξει;

2. Θα υπάρξει συγκεκριμένος μηχανισμός που να οδηγεί σε

αποφάσεις, ώστε να μην παραλύσει εντελώς ο δημόσιος τομέας, αλλά και που να εγγυάται ότι αυτές οι αποφάσεις δεν θα είναι απλώς η καταγραφή των υπουργικών επιθυμιών;

ΓΙΑ ΚΑΤΙ τέτοιο απαιτείται, αν όχι να παραχωρηθούν ρητά όλες οι αρμοδιότητες στον κάθε δημόσιο φορέα, να προβλεφθεί σαφώς ο καταμερισμός τους ανάμεσα σ' αυτόν και την κεντρική εξουσία, καθώς και μηχανισμός διαιτησίας και τελικής απόφασης όταν οι δύο πηγές αποφάσεων συγκρούονται. Ποιος θα διαιτητεύει, η κυβέρνηση, η διοίκηση, η Βουλή, τα δικαστήρια, ένας άλλος οργανισμός υπό εκκώλυση;

● Τα πιο πάνω προϋποθέτουν έτσι κι αλλιώς αναζωογόνηση της έννοιας των Διοικητικών Συμβουλίων. Ο ρόλος τους παύει να είναι διακοσμητικός. Οι συνεδριάσεις τους είναι τακτικές και τακτές. Οι εξουσίες τους αυξημένες και ενδεχομένως τις παραχωρούν σε άλλα όργανα, αλλά μόνο αφ' εαυτών. Τα μέλη τους έχουν τη σιγουριά της σχετικής διάρκειας, διορίζονται δηλαδή ή εκλέγονται με λογικά μακροχρόνια θητεία. Τα εκλεγμένα μέλη έχουν αμοιβή τέτοια που τους επιτρέπει να αφοσιωθούν κυρίως σ' αυτή τη δουλειά. Τα διοριζόμενα μέλη απαλλάσσονται από άλλα καθήκοντα. Σε όλα τα μέλη απαγορεύεται να μετέχουν σε άλλα Διοικητικά Συμβούλια. Τα μέλη τέλος επιφορτίζονται με την παρακολούθηση και εποπτεία συγκεκριμένων τομέων δραστηριότητας, ατομικά ή κατά υπο - επιτροπές.

3. Τα Διοικητικά Συμβούλια εκτελούν τη θητεία τους βάση προγράμματος που διαπραγματεύονται με την κεντρική εξουσία (προγραμματικές συμφωνίες ή συμβάσεις). Απολογούνται ως προς την εκτέλεσή του, ώστε τα μεν διοριζόμενα μέλη τους διακυβεύουν την «καριέρα» τους, τα δε αιρετά την εμπιστοσύνη εκείνων που τα εξέλεξαν.

4. Ο τρόπος διορισμού ή εκλογής των μελών του Δ.Σ. είναι επίσης θέμα αρχής και όχι κατά περίπτωση ρυθμίσεων. Για μεν τα διοριζόμενα μέλη θα αρκεί απλώς και μόνο η απόφαση υπουργού ή υπουργών (οι οποίοι ως γνωστόν έρχονται και παρέρχονται) ή θα απαιτείται απόφαση πιο σταθερού παράγοντα της πολιτικής ηγεσίας (Υπουργικό Συμβούλιο, Βουλή ή κοινοβουλευτική επιτροπή); Με ποιες προδιαγραφές θα διορίζονται και ποιοι οι δυνάμενοι να διοριστούν; Μόνο δημόσιοι υπάλληλοι ή και ιδιώτες, επιχειρηματίες, επαγγελματίες, επιστήμονες κτλ. με βάση την «προσωπική τους εξίσωση»; Το τελευταίο ισχύει στην Αγγλία και κανείς δεν παραπονέθηκε σχετικά.

ΟΣΟ για τα αιρετά μέλη, το πρόβλημα είναι ριζικά διαφορετικό για τους εργαζόμενους στην επιχείρηση ή οργανισμό και τους άλλους.

ΟΙ εργαζόμενοι θα εκλέγουν τους εκπρόσωπούς τους οι ίδιοι ή μέσω των οργανώσεών τους; Μέγα πρόβλημα. Στη Γαλλία, μεταπολεμικά, προβλεπόταν η υπόδειξη συνδικαλιστών από τους συνδικαλιστές. Πράγμα που καταγγέλθηκε γενικώς ως προσπάθεια «αφομοίωσης» των εργαζομένων στο σύστημα ή τουλάχιστον στην επιχείρηση. Ο νέος νόμος «περί εκδημοκρατισμού των εθνικοποιημένων επιχειρήσεων» προβλέπει ότι τα εργατικά μέλη των Δ.Σ. (1/3 του συνόλου των μελών) εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία από όλους τους εργάτες της επιχείρησης.

ΣΤΗΝ Ελλάδα ήδη συζητείται υπογείως εδώ κι εκεί να εκλέγουν τα συνδικαλιστικά όργανα τους εκπρόσωπους στα Δ.Σ. (άγνωστο ποσοστό εργαζομένων στο σύνολο...). Κάτι τέτοιο οδηγεί πιθανότατα σε σύγχυση και σχιζοφρένεια. Η συνδικαλιστική εκπροσώπηση, έτσι κι αλλιώς εύθραστη τώρα, πρέπει να μείνει ανεξάρτητη και σαφώς διάφορη από τη διαχείριση. Ας σκεφτούν οι συνδικαλιστικές μας τα πόσα τους μένει ακόμη να κερδίσουν ως συνδικαλιστές (συνδικαλιστικά γραφεία μέσα στην επιχείρηση, πληρωμένες ώρες για συνδικαλιστική δουλειά ή μαθήματα στις —ανύπαρκτες ως τώρα— σχολές του συνδικάτου, ελεύθερη επικοινωνία με τα μέλη του συν-

δικάτου στους τόπους δουλειάς, επιτροπές εργαζομένων κατά εργοτάξιο, εργοστάσιο ή επιχείρηση...) κι ας αφήσουν τη διαχειριστική εκπροσώπηση των εργαζομένων να αναπτυχθεί παράλληλα, έστω και με τον κίνδυνο των αντιφάσεων. Η κοντόθωρη φοβία ότι ο νέος θεσμός θα αδυνατίσει το συνδικάτο ούτε στέκει, ούτε δικαιούται να τον απονεκρώσει κάνοντάς τον έναν επιπλέον τόπο διεκδίκησης.

● Αυτή εξ ορισμού είναι διηνεκής, ενώ τα Δ.Σ. πρέπει, για να ευδοκιμήσουν, να είναι τόποι πρότασης, συμβιβασμού και ελέγχου. Στο όνομα βέβαια της κοινωνίας, έννοια που στο κάτω κάτω μόνοι οι εργαζόμενοι, λέει η θεωρία, μπορούν τελικά να συλλάβουν ανιδιοτελώς. Οψόμεθα.

5. Τέλος η εκπροσώπηση των άλλων ενδιαφερομένων από το νόμο (ΟΤΑ, επιχειρήσεις, χρήστες, ιδιώτες μέτοχοι κατά περίπτωση), και αυτή θέτει προβλήματα αρχής, κι όχι μόνο περιστασιακά.

ΠΩΣ και ποιοι θα εκπροσωπούν την τοπική αυτοδιοίκηση; Τα δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια όργανα της (ΤΕΔΚΕ ή ΚΕΔΚΕ), οι δήμοι της περιοχής όπου δρα κυρίως ο κοινωνικοποιούμενος φορέας; Ποιοι θα είναι εκλέκτορες; Οι δήμαρχοι, οι σύμβουλοι;

ΠΟΣΟ στενή ή ευρεία είναι η έννοια των όσων η δραστηριότητα επηρεάζεται από εκείνη του κοινωνικοποιούμενου φορέα; Δηλαδή η Πεσινέ να μετέχει στο Δ.Σ. της ΔΕΗ; Οι κάτοικοι των χωριών που θα σκεπαστούν από τα νερά των φραγμάτων της ή απ' όπου περνάνε τα καλώδια υψηλής τάσης;

ΠΟΙΟΙ θα εκπροσωπούν τους καταναλωτές και γενικότερα τους «χρήστες» των προϊόντων ή υπηρεσιών των νέων φορέων; Οι αμφισβητούμενες και εμβρυώδεις οργανώσεις καταναλωτών; Η (κρατική) Επιτροπή Καταναλωτών του Υπουργείου Εμπορίου; ο ΣΕΒ, η ΓΣΕΕ ή ακόμη η ΕΓΕ, ΟΓΕ, ΚΔΓ και η ΕΦΕΕ;

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ δυσεπίλυτα ή άλυτα όσο και η ανάπτυξη μαζικών και φερεγγυών (δηλαδή, συν τοις άλλοις, ανεξάρτητων) κινημάτων στους χώρους αυτούς.

*

ΥΠΟ την προϋπόθεση ότι στα πιο πάνω ερωτηματικά έχει ή βρίσκει κάποιες πειστικές (από την σκοπιά του κοινωνικού συνόλου, όπως λένε) προτάσεις, η κυβέρνηση, η «κοινωνικοποίηση» θα συζητηθεί σοβαρά και μπορεί κάποιες κοινωνικές δυνάμεις να αποδεσμευτούν, μια και στο πεδίο αυτό κάποιο παιχνίδι θα παίζεται. Αλλιώς, δηλαδή αν αποπειραθεί να βάλει στο καλούπι του νέου αυτού όρου παλιές και ρουτινιάρικες πρακτικές, πονηριές του τύπου «όλοι σε μια Γενική Συνέλευση —που συνέρχεται μια φορά στο τόσο— και που λέει τα δικά της εφ' όλης της ύλης και υπέρ της πατρίδας —όπου ο καθένας θα βρίσκει ένα βήμα να λέει τον πόνο του— και όπου νυσταγμένοι Υπουργοί θα κοιτούν ευγενικά τα ρολόγια τους ή άλλοι πιο ευέλπιδες θα βγάζουν και ένα λόγο υπό τους προβολείς της ΕΡΤ», παραχωρήσεις εδράνων προς συνδικαλιστικά στελέχη και τοπάρχες που ήδη δεν ξέρουν που να πρωτοκαθίσουν, άσχετα από τη δραστηριότητα αυτής της... κινητικότητάς τους, τότε και ο νέος αυτός θεσμός θα πάρει την άγουσα προς το νεκροταφείο παλαιότερων φιλοδοξιών. Θα έχει για παράδειγμα το Συμβούλιο Κοινωνικής και Οικονομικής Πολιτικής (ΣΚΟΠ) που κατέληξε εκεί μετά 1-2 συνεδριάσεις, τη «Βουλή των Αγροτών» του κ. Θανάση Κανελόπουλου, το Συμβούλιο Γεωργικής Αναπτύξεως του κ. Μπούτου, και άλλα πολλά, μέχρι και το πολύκροτο και θνησιγενές συμβούλιο οικονομολόγων παρά τω Πρωθυπουργώ πριν μόλις ένα χρόνο. Με πολύ λίγες προσθαφαιρέσεις τα προηγούμενα ισχύουν και για τα άρτι εξαγγελθέντα «εποπτικά συμβούλια» στον ιδιωτικό τομέα ή για τα όσα θα εξαγγελθούν προσεχώς (ή ελπίδα δίνει ζωή) σχετικά με τη μεθόδευση του δημοκρατικού προγραμματισμού στο επερχόμενο 5ετές σχέδιο ανάπτυξης. Ως τότε...

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ και ο σοσιαλισμός του κακού λύκου

του Βασίλη Ξυδιά

ΕΝΩ ακόμα δεν έχει καταλαγιάσει ο αγός από την... φοβερή μάχη για το νομοσχέδιο που κατ' άλλους «εισάγει τις κοινωνικοποιήσεις» και κατ' άλλους «αλυσοδένει τους εργαζόμενους», να 'σου και εμφανίζεται στο προσκήνιο η ιστορία των «εποπτικών συμβουλίων». Δυστυχώς, την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές δεν έχει ανακοινωθεί το ακριβές κείμενο του νομοσχεδίου, αλλά η αίσθηση που έχουμε είναι ότι δεν θα είναι και τόσο ευχάριστο στους βιομήχανους, τη δεξιά, κτλ.

ΤΙΘΕΤΑΙ, λοιπόν, το ερώτημα: Μήπως έχει γίνει κάποια παρεξήγηση; Τι είδους πολιτική είναι αυτή... «μια στο καρφί και μια στο πέταλο»;

Η διαλεκτική της κοκκινোসκουφίτσας

ΟΛΗ η κριτική που άσκησε η αριστερά (κόμματα, δημοσιογράφοι, αναλυτές, συνδικαλιστές, οπαδοί) στο νομοσχέδιο για τις κοινωνικοποιήσεις, συνοψίζεται σε δυο βασικές θέσεις:

- Πρώτον: Ότι αυτό που επιδιώκει με το νόμο αυτόν η κυβέρνηση, είναι η ουσιαστική κατάργηση ή έστω η παρεμπόδιση των απεργιών, πράγμα που επιτυγχάνεται με το άρθρο 4. Τα προηγούμενα τρία άρθρα, τα σχετικά με τις κοινωνικοποιήσεις, είναι η «σάλτσα», το «χρυσόμα του χαπιού», ή τέλος πάντων έχουν δευτερεύουσα σημασία.

- Δεύτερον: Ότι έτσι όπως εισάγονται μ' αυτό το νομοσχέδιο οι κοινωνικοποιήσεις (αν δεχτούμε τους κυβερνητικούς ισχυρισμούς ότι αυτές είναι το κύριο στοιχείο του νόμου) δεν εντάσσονται σε μια αυθεντική πορεία σοσιαλιστικού μετασχηματισμού πράγμα που θα ήταν το λογικό και το σκόπιμο.

Η ΑΙΣΘΗΣΗ της Αριστεράς είναι ότι εκεί που «όλα παιζόντουσαν» ανάμεσα στο σοσιαλισμό και τον καπιταλισμό, η κυβέρνηση έθεσε την «πολιτική της βούληση» στην υπηρεσία της αστικής τάξης και έβγαλε ένα νόμο που «αλυσοδένει τους εργαζόμενους». Γιατί το έκανε αυτό; Μα... «για να τους φάει καλύτερα».

ΒΕΒΑΙΩΣ, από την άλλη μεριά υπάρχουν πάντα αυτοί που επιμένουν ότι «όχι, όλα αυτά είναι κακόβουλες κατηγορίες», και ότι βασικός σκοπός του νομοσχεδίου είναι πράγματι οι κοινωνικοποιήσεις, οι οποίες στο κάτω κάτω υπήρχαν και στο «συμβόλαιο», και οι οποίες ανοίγουν το δρόμο (και μάλιστα τον τρίτο) προς τον σοσιαλισμό.

ΚΑΙ ΓΙΑ να μην πολυλογούμε, σ' όλη αυτή τη διαμάχη ανάμεσα στην Αριστερά και το ΠΑΣΟΚ, αυτό που μένει απ' όλους αναμφισβήτητο, είναι αυτή η διαλεκτική της κοκκινোসκουφίτσας, όπου το βασικό πρόβλημα είναι πάντα αν οι «κοινωνικοποιήσεις», τα «εποπτικά συμβούλια» και ό,τι άλλο, είναι το προσωπίδιο του κακού λύκου ή το όπλο του καλού κυνηγού. Και είναι πράγματι γενική η

αίσθηση ότι η κυβερνητική πολιτική συνδέεται κάθε φορά με διλήμματα του είδους: με το λαό ή με το κατεστημένο, με την πρόοδο ή με τη συντήρηση, με τους Αμερικάνους ή με τους Έλληνες, προς τ' αριστερά ή προς τα δεξιά, και σε τελική ανάλυση... με το σοσιαλισμό ή με τον καπιταλισμό.

Η αλλαγή της πορείας

Η ΔΙΚΗ μας αίσθηση είναι ότι οι «κοινωνικοποιήσεις», όπως και όλες οι κυβερνητικές κινήσεις, εντάσσονται πράγματι σε μια πρόσφατη ριζική στροφή της κυβερνητικής πολιτικής. Μια στροφή που το βασικό της χαρακτηριστικό είναι η σκλήρυνση σε όλα τα μέτωπα, και που έρχεται να αντικαταστήσει την τακτική των συμβιβασμών και της συνδιαλλαγής με τους πάντες, με μια τακτική ρήξεων και αναμέτρησης με τους πάντες.

ΤΟ ΠΟΙΟΣ είναι ο ακριβής χαρακτήρας και ποιες οι αιτίες αυτής της στροφής, θα το δούμε παρακάτω, αφού πρώτα εξετάσουμε ένα ένα διάφορα επιμέρους ζητήματα. Θα πούμε όμως προκαταβολικά τρία πράγματα:

- Ότι αυτή η στροφή είναι η απάντηση σ' ένα δίλημμα στρατηγικής σημασίας που διαιρεί εδώ και καιρό την κυβέρνηση και αφορά δυο διαφορετικές επιλογές στον προσανατολισμό της κυβερνητικής πολιτικής σε σχέση με την αντιμετώπιση της κρίσης.

- Ότι αυτή η στροφή δεν ήρθε σαν μια ψυχραιμη επιλογή μετά από ένα εσωτερικό καταστάλαγμα της κυβέρνησης. Αντίθετα, ήρθε σαν βεβιασμένη αντίδραση απέναντι σε εξωτερικούς στην κυβέρνηση παράγοντες, σαν εξορκισμός κάποιων αντιπάλων που τελικά φαίνεται ότι αρνούνται να παίξουν μαζί με τον Ανδρέα Παπανδρέου το παιχνίδι των συμβιβασμών όπως αυτός τους το πρότεινε. Ιδιαίτερα αυτή η στροφή συνδέεται και χρονικά και ουσιαστικά με την κρίση στις ελληνοαμερικανικές διαπραγματεύσεις στα τέλη του Απριλίου.

- Ότι όπως όλες οι σημαντικές κυβερνητικές πρωτοβουλίες δεν είναι απόφαση (έστω και βεβιασμένη) κάποιου επιτελείου, αλλά προσωπική κίνηση απόγνωσης του ίδιου του Ανδρέα Παπανδρέου: ένα προσωπικό ξέσπασμα κάτω από μια κατάσταση που ο πρωθυπουργός την αισθάνθηκε να του δημιουργεί αφόρητες πιέσεις. (Ειδικά αυτό το σημείο είναι πολύ σημαντικό για την κατανόηση της πολιτικής μας ζωής. Η διαλεκτική της Πασοκικής εξουσίας είναι η εξής: Τα στρατηγικά προβλήματα του ελληνικού αστισμού μετασχηματίζονται σε στρατηγικά διλήμματα της κυβερνητικής πολιτικής, που με τη σειρά τους αποτελούν το έδαφος πάνω στο οποίο μπορεί και αυτοσχεδιάζει ο πρωθυπουργός, ανάλογα με τη διάθεση της στιγμής. Γι' αυτό και πρέπει να διευκρινίσουμε ευθύς εξ αρχής ότι η εκτίμησή μας περί στροφής, ρήξεων, κτλ., είναι τόσο σταθερή όσο και τα κέφια Του. Όχι, βέβαια, επειδή τα προσωπικά κα-

πρίτσια του οποιουδήποτε μπορούν να γράψουν ιστορία, αλλά επειδή στην Ελλάδα είναι τέτοια η ρευστότητα των κοινωνικών δομών και των πολιτικών θεσμών που η ιστορία της αναδύεται πολλές φορές μέσα από τα προσωπικά καπρίτσια των ηγετών της).

ΑΣ ΓΥΡΙΣΟΥΜΕ όμως στις κοινωνικοποιήσεις.

Το κλειδί:

η συσσώρευση κεφαλαίων

ΟΠΩΣ ήδη αναφέραμε, η συζήτηση για το νομοσχέδιο περιστράφηκε γύρω από δυο θέματα:

- Τη σχέση του άρθρου 4 με τα τρία προηγούμενα άρθρα, και

- Το αν αυτές οι κοινωνικοποιήσεις οδηγούν στο σοσιαλισμό ή στο ρεφορμισμό του καπιταλισμού.

ΦΟΒΟΜΑΣΤΕ ότι και τα δυο αυτά ζητήματα αφήνουν άθικτο ένα άλλο βασικό θέμα που εισάγει αυτός ο νόμος: την κοινωνικοποίηση των τραπεζών.

ΑΣ ΑΡΧΙΣΟΥΜΕ με ένα παράδοξο.

ΤΟ ΘΕΜΑ των κοινωνικοποιήσεων εμφανίζεται για πρώτη φορά στον Τύπο με ένα αποκλειστικό πρωτοσέλιδο της «Ελευθεροτυπίας» στις 12 Απριλίου 1983. Το ρεπορτάζ μιλάει για «βαθιά τομή στη δομή των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών» και μέσα σε παρένθεση διευκρινίζει ότι μιλά για «ΔΕΗ, ΟΑΣ, ΕΑΒ, κτλ.». Δεν αναφέρει δηλ. λέξη για τις τράπεζες και τις ασφαλιστικές εταιρείες, που, απ' ό,τι θα φανεί στην συνέχεια, δεν είναι απ' αυτά που θα μπορούσαν να περάσουν στα «κτλ.».

ΕΧΟΥΜΕ λοιπόν την εντύπωση ότι κάτι συνέβη στο ενδιαμέσο ώστε ένα μέτρο που είχε στην αρχή μια άλφα εμβέλεια, συμπληρώθηκε και απέκτησε μια νέα, πολύ πιο καθοριστική διάσταση. Πράγμα που οφείλεται στην στροφή της πολιτικής για την οποία μιλάμε.

ΕΤΣΙ, ενώ η εισηγητική έκθεση του νομοσχεδίου μιλάει γενικώς περί «κακοδιοίκησης» και για άλλα τέτοια τεχνικού θα λέγαμε χαρακτήρα ζητήματα, ο ίδιος ο Ανδρέας Παπανδρέου δίνει στην κοινωνικοποίηση μια διαφορετική διάσταση. Μιλώντας στο πρόσφατο διεθνές συνέδριο οικονομολόγων διευκρινίζει με αρκετή σαφήνεια:

«Για μένα και για μας τους σοσιαλιστές, μάλιστα με κάπως μαρξιστική διαπαιδαγώγηση, το κλειδί είναι η συσσώρευση κεφαλαίων. Ποιος ελέγχει τη συσσώρευση κεφαλαίων... Οι τράπεζες είναι στην Ελλάδα κρατικοποιημένες. Αλλά βέβαια —γι' αυτό και μεις κάνουμε τη διάκριση μεταξύ κρατικοποίησης και κοινωνικοποίησης— το γεγονός ότι οι τράπεζες ήταν εθνικοποιημένες, κρατικοποιημένες δεν σήμαινε τίποτα παραπάνω παρά ότι 10, 20, 30, ή 50 οικογένειες κατήθυσαν όλη τη διαδικασία της συσσώρευσης. Υπήρχε μια συμβιωτική σχέση ανά-

μεσα στους τραπεζικούς οργανισμούς και τη βιομηχανική τάξη, τους μεγαλεμπόρους και τους μεγαλοεισαγωγείς της Ελλάδας. Κοινωνικοποίηση είναι κάτι άλλο. Πράγματι στην Ελλάδα αυτός που ελέγχει τις τράπεζες μπορεί να τις μετατρέψει σε αγωγό, σε φορέα μιας πολιτικής συσσώρευσης κεφαλαίων, δηλαδή ανάπτυξης που να εξυπηρετήσει το κοινωνικό σύνολο».

Μ' ΑΥΤΕΣ τις διατυπώσεις, ο πρωθυπουργός επανέρχεται με αρκετή εμμονή σε κάποιες ιδέες που υπήρχαν ήδη στο «συμβόλαιο», πριν δηλ. απ' τις εκλογές:

«Το ΠΑΣΟΚ θα κάνει τις Τράπεζες κύριο μοχλό αναπτυξιακής πολιτικής στην υπηρεσία του λαού. Θα σταματήσει την διαρροή των δανείων προς κερδοσκοπικές δραστηριότητες, που αποβλέπουν στον πλουτισμό του επιχειρηματία και καταλήγουν στην χρεωκοπία των επιχειρήσεων». (Διακήρυξη κυβερνητικής πολιτικής σελ. 69).

ΤΟ ΠΑΣΟΚ εδώ δεν κάνει απλά προεκλογική προπαγάνδα. Έχει εντοπίσει με εξαιρετική ακρίβεια μια πληγή της ελληνικής οικονομίας: Οι τράπεζες ελέγχουν τη συσσώρευση του κεφαλαίου. Με τα κριτήρια και τον τρόπο που καθορίζονται τα δάνεια, αυτά τα κεφάλαια οδηγούνται σε κερδοσκοπικές δραστηριότητες που «πλουτίζουν τον επιχειρηματία» αλλά οδηγούν στην «χρεωκοπία των επιχειρήσεων».

ΕΔΩ, βέβαια, δεν έχουμε να κάνουμε με κάποιο «λάθος» που θα μπορούσε να διορθωθεί αν το συνειδητοποιήσουν οι αρμόδιοι. Έχουμε να κάνουμε με μια αντίφαση αυτού που οι θεωρητικοί ονομάζουν «διευρυμένη αναπαραγωγή» των οικονομικών σχέσεων.

ΓΙ' ΑΥΤΟ άλλωστε ψαρέψαμε μέσα από την θάλασσα του νόμου για τις κοινωνικοποιήσεις αυτό ειδικά το θέμα της κοινωνικοποίησης των τραπεζών. Γιατί δείχνει πολύ καθαρά πως μια τεχνική - οικονομική διαδικασία (τα κριτήρια της δανειοδότησης) δεν είναι παρά το προσωπίδιο μιας κοινωνικής - οικονομικής διαδικασίας: της συντήρησης και της αναπαραγωγής των σχέσεων εκμετάλλευσης και εξουσίας μέσα στη χώρα, της συντήρησης και της αναπαραγωγής των σχέσεων εξάρτησης και της θέσης της Ελλάδας μέσα στο διεθνή καταμερισμό.

ΜΕ ΛΙΓΑ λόγια, πίσω απ' όλα αυτά κρύβονται κάποια συμφέροντα και ο Ανδρέας θέλοντας να βάλει χέρι στα κριτήρια δανειοδότησης κτλ., θα έρθει αναγκαστικά σε σύγκρουση μ' αυτά τα συμφέροντα.

Η στρατηγική των δισταγμών

ΚΙ ΕΔΩ ακριβώς βρίσκεται μια ακανθώδης πλευρά της αντίφασης του ελληνικού καπιταλισμού: ότι η ηγεμονική μερίδα του ελληνικού κεφαλαίου για να μπορέσει να αναδιαπραγματευτεί τη θέση της μέσα στον παγκόσμιο καταμερισμό θα πρέπει να έρθει σε σύγκρουση με τον μεταπρατικό και κατά μεγάλο ποσοστό παρασιτικό χαρακτήρα της ελληνικής οικονομίας. Πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να έρθει σε σύγκρουση με τους παραδοσιακούς της συμμάχους, που από τον πόλεμο και μετά στήριξαν οικονομικά και πολιτικά την οικονομική ανάπτυξη. Δηλ. πρέπει να έρθει σε σύγκρουση με τις σημερι-

νές σχέσεις εξουσίας κι εκμετάλλευσης που την στηρίζουν και την τρέφουν.

ΔΕΝ είναι αστείο; Ο ελληνικός καταπιταλισμός για να ζήσει πρέπει να προχωρήσει. Για να προχωρήσει όμως πρέπει όχι μόνο να αρνηθεί το συγκεκριμένο τρόπο που έχει μάθει να υπάρχει (τον μεταπρατισμό και τον παρασιτισμό), αλλά και να δεχτεί να ανοίξει ο ίδιος τέτοιες διαδικασίες ρήξεων που αφήνουν ανοιχτή την πιθανότητα να οδηγήσουν στην ανατροπή του σαν καπιταλισμού γενικά.

Μ' ΑΛΛΑ λόγια, ο ελληνικός αστισμός συνειδητοποιεί σιγά - σιγά πως το αρχαίο δίλημμα «μεταρρύθμιση ή επανάσταση» μετατρέπεται στα νέα ελληνικά στο πρόβλημα: «πώς μεταρρύθμιση, χωρίς πρώτα επανάσταση;».

ΑΥΤΗ η τραγική αντίφαση, καθώς κι ανάλογες αντιφάσεις που έχουν σχέση με τις οικονομικές ή τις γεωπολιτικές πλευρές της διεθνούς κρίσης του ιμπεριαλισμού, οδήγησαν την κυβέρνηση σ' αυτό που θα ονομάσουμε «η στρατηγική των δισταγμών».

Σ' ΟΛΟΚΛΗΡΟ το διάστημα από τις εκλογές και μετά, ο Ανδρέας, χωρίς ούτε μια στιγμή να έχει ξεχάσει τη ριζοσπαστική μεταρρύθμιση (την αλλαγή) που έχει επαγγελθεί και που είναι ζωτική προϋπόθεση για την επιβίωση του ελληνικού καπιταλισμού, προσπαθεί να ανιχνεύσει τα όρια που του προσφέρουν οι σημερινές σχέσεις εξουσίας και οι σημερινές σχέσεις εξάρτησης για μια επαναδιαπραγμάτευση αυτών των σχέσεων, χωρίς κάποιες ανοιχτές συγκρούσεις. Γι' αυτό και προσπαθεί να διαπραγματευτεί με τους συνομιλητές του, χωρίς να δείξει τις δικές του προθέσεις για το που θέλει να το πάει, και ίσως χωρίς να έχει καν ξεκαθαρίσει σ' αλήθεια που ακριβώς θέλει να το πάει.

ΕΤΣΙ, το μόνο που κάνει είναι να βάλει σ' αυτές τις διαπραγματεύσεις κάποια όρια, πέρα απ' τα οποία αυτός δηλώνει αμετακίνητος. Αυτό ισχύει για τις σχέσεις του με του Αμερικάνους, την ΕΟΚ, τους βιομηχάνους, τα συνδικάτα, τους Τούρκους, τους πάντες. Το πρόβλημα όμως δεν βρίσκεται στα τυπικά πλαίσια αυτών των σχέσεων — πλαίσια που διαγράφονταν από τα διαπραγματευτικά όρια — αλλά σ' αυτή την ίδια την ουσία αυτών των σχέσεων, στο που αυτές θα οδηγηθούν ουσιαστικά. Για να το πούμε αλλιώς, το πρόβλημα δεν ήταν στατικό (οι συμφωνίες), αλλά δυναμικό (οι στόχοι και η πορεία). Και σ' αυτό το σημείο οι συνομιλητές του Ανδρέα κατάλαβαν πολύ πιο γρήγορα, απ' την Αριστερά, ότι ο Παπανδρέου, χωρίς να είναι κανένας επαναστάτης, ήταν σίγουρα κάτι άλλο από την κλασική ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία — όχι ίσως για κανέναν άλλο λόγο, αλλά γιατί στην Ελλάδα δεν έχει κανέναν ιστορικό και κοινωνικό ρόλο η ύπαρξη μιας κλασικής ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας.

Σ' ΑΥΤΟ το σημείο ο Ανδρέας απέτυχε. Η αποτυχία του έγκειται στο ότι δεν μπόρεσε να πείσει τους συνομιλητές του να δουν τα προβλήματα με τον τρόπο που αυτός τα έθετε: Με τρόπο στατικό και ποσοτικό, όπου ο ίδιος ο Ανδρέας να μπορεί να τους μιλά στη γλώσσα της σοσιαλδημοκρατίας, να τους εμφανίζεται δηλ. σαν σοσιαλδημοκράτης — έστω και ιδιόμορφος.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΤΑΣΟΥ ΔΗΜΟΥ ΦΛΟΓΙΣΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ένα βιβλίο αγωνιστικής
ανάτασης, ένα βιβλίο της
Επονίτικης γενιάς.

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΕΙΔΙΟΥ 14-16 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 3600.059

S. KRACAUER

ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

η απελευθέρωση
της φυσικής πραγματικότητας

«Προκειται για ένα σπουδαιο και σημαντικό βιβλίο. Δεν ξερω κανένα άλλο εργο για τον κινηματογραφο που να μπορεί να συγκριθεί με τη συστηματικη πληροτητα της αναλυσης του ή με το ευρος της προοπτικής του.»

Charles A. Siepmann, Public Opinion Quartely

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΒΟΣ
Αναξαγόρα 1, Αθήνα 112
Τηλ: 52.46.241

Η στρατηγική των αποφάσεων

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ καμπής που ο Ανδρέας αποφασίζει να σταματήσει τις μπλόφες είναι η κρίση στις ελληνοαμερικανικές διαπραγματεύσεις στα τέλη Απριλίου.

ΑΥΤΗ η κρίση ήταν το ξεχύλισμα του ποτηριού για τον Α. Παπανδρέου. Αποφασίζει λοιπόν να πάψει να περιμένει να αποδώσουν αποτελέσματα οι ανάλογες «διαπραγματεύσεις» σ' όλα τα υπόλοιπα μέτωπα που έχει ανοιχτά, και καταλήγει σε μια σειρά πρωτοβουλίες που είναι βέβαιο ότι θα οδηγήσουν σε ρήξεις με τους μέχρι στιγμής συνομιλητές του.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ, στον τομέα της οικονομικής πολιτικής αυτό που διαπερνά ολόκληρη την φιλοσοφία της κυβέρνησης, είναι το άγχος απέναντι στον κίνδυνο της εθνικής πτώχευσης:

«Το βασικό πρόβλημα για μια χώρα σαν τη δική μας που θέλει να θέσει τα θεμέλια μιας σοσιαλιστικής αλλαγής είναι το πως να κινηθεί εσωτερικά με δυναμισμό χωρίς να οδηγήσει σ' αυτό που ονομάζει κανείς διεθνή χρεωκοπία και σε επέμβαση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου». (Ανδρέας Παπανδρέου, ομιλία στο Διεθνές Συνέδριο κτλ., Πέμπτη, 2 Ιουνίου 1983).

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ αυτό είναι μόνιμο στην κυβερνητική σκέψη, μόνο που διαφέρουν οι λύσεις που δίνει.

ΒΛΕΠΟΥΜΕ, λοιπόν, μια πολιτική που ταλαντεύεται ανάμεσα στο δίλημμα «ανάπτυξη κλασικού τύπου σε μακροοικονομικά μεγέθη» ή σε «δομικές διαρθρωτικές θεσμικές αλλαγές». Είναι μια αντίφαση που στα κομματικά ή τα κυβερνητικά κείμενα μπορεί να λύνεται με την παράθεση του ενός δίπλα στο άλλο (όχι στα «ψευδοδιλήμματα», κτλ.). Στην πράξη όμως πρόκειται για δυο σαφώς διαφορετικούς δρόμους πράγμα που το πιστοποίησε σ' αυτό το συνέδριο και ο ίδιος ο πρωθυπουργός.

Η ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ οικονομική πολιτική αισιοδοξούσε για την «υλοποίηση των εξαγγελιών σε σχέση με τη βελτίωση του πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων» και για την «αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου

προϊόντος». Την αισιοδοξία της την στήριζε στο «πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων» και στην «ενεργοποίηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας», δηλ. στις επενδύσεις. Μια καθαρή περιγραφή αυτής της πολιτικής έχουμε στην συνέντευξη του Γ. Αρσένη στα «ΝΕΑ» την Δευτέρα, 18 Απριλίου 1983 επτά μέρες πριν από την ελληνοαμερικανική κρίση.

ΜΕΣΑ σε διάστημα λίγων ημερών, η κυβέρνηση θα πάψει να αισιοδοχεί για τα οικονομικά μεγέθη και αποφασίζει να ακολουθηθεί μια νέα πολιτική. Τα βασικά στοιχεία αυτής της νέας πολιτικής βρίσκονται στη συνέντευξη Τύπου του Ανδρέα Παπανδρέου στις 3 Μαΐου 1983, στην ομιλία του στην Κομοτηνή και αναλυτικότερα, στο διεθνές συνέδριο Αμερικανών και Ευρωπαίων Οικονομολόγων στις 2 Ιουνίου 1983.

ΤΗ ΝΕΑ απάντηση στο πρόβλημα της «μη πτώχευσης», την κατεύθυνση δηλ. της νέας οικονομικής πολιτικής, τη δίνει ο ίδιος ο Ανδρέας στο συνέδριο που προαναφέραμε:

«Παρά το γεγονός ότι δεν μπορούμε να προχωρήσουμε στο μέτρο που θα θέλαμε σε μια ραγδαία, ανάπτυξη του εθνικού εισοδήματος και κατά συνέπεια σε μια ραγδαία βελτίωση του βιωτικού επιπέδου μπορούμε να πραγματοποιήσουμε την αλλαγή, μπορούμε να θέσουμε τις προϋποθέσεις που θα καταστήσουν δυνατή την επιβίωση της χώρας μας και τη θεμελίωση του σοσιαλισμού».

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ: (α) για μια πολιτική λιτότητας και αύξησης της παραγωγικότητας μαζί με (β) μια ταυτόχρονη προώθηση «δομικών διαρθρωτικών θεσμικών αλλαγών». Το πρώτο σκέλος αυτής της πολιτικής έχει ένα απλό και σαφή στόχο: είναι ο τρόπος με τον οποίο υποτίθεται ότι θα αποφύγουμε την πτώχευση. Το δεύτερο σκέλος μπορούμε να πούμε ότι αφορά δυο ζητήματα:

ΤΟ ΠΡΩΤΟ είναι ότι με τις «δομικές διαρθρωτικές θεσμικές αλλαγές», με την «κοινωνικοποίηση», τα «εποπτικά συμβούλια», τη «συμμετοχή», ο Ανδρέας ελπίζει ότι προχωρά επιτέλους στη διαμόρφωση στρατηγικών όρων για την ίδια την μεταρρύθμιση. Απ' αυτή την άποψη η κατεύθυνση αυτή θα φέρει την κυβέρνηση σε σύγκρουση με τις παραδοσιακές σχέσεις εξουσίας και θα είναι το τέλος του φλερταρίσματος ανάμεσα στον Παπανδρέου και το «κατεστημένο».

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ αυτές οι αλλαγές (κι εδώ περνάμε στο δεύτερο ζήτημα) είναι ένας βασικός όρος —ίσως ο βασικότερος— για την επίτευξη της πολιτικής της λιτότητας και της αύξησης της παραγωγικότητας. Πρόκειται για την ανάδειξη των εργαζομένων σε συν-κοινωνούς των προβλημάτων που σήμερα έχει φορτωθεί η κυβέρνηση και για την ελπίδα ότι η συμμετοχή, η υπευθυνοποίηση και η πρωτοβουλία τους θα λύσει τα «δομικά προβλήματα» που σήμερα δεν μπορούν να λύσουν τα «μακροοικονομικά» και οι «επενδύσεις». Βέβαια, μια τέτοια «συμμετοχή των εργαζομένων» προϋποθέτει το βίαιο (γιατί αλλιώς δεν γίνεται από το ΠΑΣΟΚ) ξερίζωμα της «συντεχνιακής» νοοτροπίας και συγκρότησης του συνδικαλιστικού κινήματος και οπωσδήποτε κάποια θωράκιση των συμμετοχικών θεσμών για να «προστατευθούν» από πιθανές «υπερβολές» αυτής της «συντεχνιακής» νοοτροπίας. Εξ ου και το άρθρο 4.

ΕΙΝΑΙ νομίζουμε φανερό ότι αυτή η πολιτική —καθ' όλα ευφυέστατη στη σύλληψή της— θα έρθει σε σύγκρουση με όλους τους φορείς της οικονομικής και της παραγωγικής δραστηριότητας: τους βιομήχανους αλλά και τους εργάτες, τους υπάλληλους, τους μικρομεσαίους, την κρατική μηχανή, τους εμπόρους, και εν ολίγοις, με όλους όσους έχουν σχέση μ' αυτό που λέγεται οικονομία.

ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ; Εδώ θα 'μαστε και θα το δούμε.

Η πορεία της αλλαγής

ΟΠΩΣ τονίσαμε, αυτή η στροφή, είναι αποτέλεσμα προσωπικής επιλογής του πρωθυπουργού. Και για να είμαστε σαφέστεροι, η άποψή μας είναι ότι πρόκειται για κακούπολο γισμένο αυτοσχεδιασμό που αποφασίστηκε κάτω από το κράτος αντανakλαστικών αντιδράσεων στις σωρευμένες πιέσεις που αντιμετωπίζει.

ΘΑ ΛΕΓΑΜΕ ότι η βασική σκέψη που βρίσκεται πίσω από όλα αυτά είναι: Αφού αποτύχαμε, τουλάχιστον ας οικοδομήσουμε τον σοσιαλισμό.

ΔΕΝ είναι ανέκδοτο: Είναι ένα είδος «φυγής προς τα μπρος». Δεν εξηγείται αλλιώς πως γίνεται ενώ ετοιμάζεσαι για μια ανοιχτή ρήξη σε ένα μέτωπο (ελληνοαμερικανικά - βάσεις) πράγμα που σημαίνει πιθανότατα αναμέτρηση σ' ένα δεύτερο (ελληνοτουρκικά - Αιγαίο - Κύπρος) την ίδια στιγμή με δική σου πρωτοβουλία να προκαλείς μια ταυτόχρονη αναμέτρηση με όλους στο μέτωπο της οικονομίας και προφανώς και στο πολιτικό.

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ τραβάει συνεχώς τα σκοινιά που θα ρίξουν την αυλαία. Όμως, όποιον σκοινάκι και να τράβαγε ο οποιοσδήποτε, η αυλαία θα έπεφτε στο τέλος. Γιατί όπως και να το κάνουμε, το έργο πρέπει κάποτε και κάπως να τελειώσει.

Η ΤΡΑΓΙΚΗ ειρωνεία είναι ότι ενώ η κυβέρνηση βιώνει αυτό το τέλος με αμηχανία και αυτοσχεδιασμούς που θα το κάνουν ακόμα πιο οδυνηρό, την ίδια στιγμή τα κόμματα της Αριστεράς φτάνουν ετεροχρονισμένα και καταϊδρωμένα να αντιληφθούν ότι ...πιθανόν ο Ανδρέας να μη μας οδηγεί προς τον σοσιαλισμό ή έστω προς κάποιες αμφιδιάστατες μεταρρυθμίσεις, αλλά ...πιθανόν να «διαχειρίζεται την κρίση» του καπιταλισμού. Κι όλα αυτά τη στιγμή ακριβώς που η κυβέρνηση εγκαταλείπει τη «στρατηγική των δισταγμών» και υιοθετεί μια πολιτική «δομικών αλλαγών» και βαθιών τομών, που ανοίγουν τους ασκούς του Αϊόλου.

ΚΑΤΩ από άλλες συνθήκες αυτό θα μπορούσε να ανοίγει για τους εργαζομένους ένα νέο πεδίο κοινωνικών αγώνων με ιστορική σημασία για την υπόθεση της κοινωνικής απελευθέρωσης. Το θέμα είναι ότι αυτή η πολιτική, ΕΔΩ που φτάσαμε ΚΑΙ ΤΩΡΑ που το σκεφτήκαμε είναι πλέον υπόθεση ενός ανθρώπου που κανείς δεν τον καταλαβαίνει και κανείς δεν τον ακολουθεί. Σήμερα, το μόνο αποτέλεσμα που θα έχει, είναι να επιταχύνει όλες αυτές τις διαδικασίες που οδηγούν σε μια ανεξέλεγκτη πολιτική κρίση και ίσως στην κατάρρευση της μεταπολιτευτικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

Κυκλοφορεί

Ο ΠΟΛΙΤΗΣ

καί ο ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ
τεύχος 60

Δαμιανού Παπαδημητρίου, Η παραίτηση του Όρεατση Χατζηβασιλείου, Νίκου Γεωργιάδη, Για τις κοινωνικοποιήσεις: μάθημα πρώτο, Έφης Αθδελά, Έγκλημα και τιμωρία, Λεωνίδα Λουλούδη, Η εργονομία της ελεύθερης δημιουργίας, Παντελή Μπουκάλα, Τρώμε θρώμικο ψωμί, Γιώργου Καρρά, Κατοχυρώνεται η αρχή της πλειοψηφίας, Άγγελου Ήλεφάντη, Ο πόλεμος της ρόδας, Ζάν Ζενέ, Γέσσερις ώρες στην Τσατίλα, Αντόνιο Νέγκρι, Πρόλογος στην «Ατίθαση ανωμαλία», Αριστέϊδη Μπαλτά, Έποχή παρεκβάσεων, Benjamin H. Buchloh, Μορφές αυταρχισμού: σημεία παλινδρόμησης (Β' μέρος), Νικηφόρου Διαμαντούρου, «Κοινωνική ανάπτυξη και κράτος» του Κωνσταντίνου Τσουκαλά, Βιβλιογραφικό δοκίμιο, Δημήτρη Κυριάτα, Μαθήματα ψυχοθεραπείας από την μεταχριστιανική ελληνική πραγματικότητα.

Ο ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Μιχάλη Χρυσανθόπουλου, Μεταφορά και φυσική στον «Μπολντάρ» του Νίκου Έγγονοπουλου, Γιώργου Δανιήλ, Ο Πεντζίκης και τα Media, Μάρης Κρεμέζης, Δημοσθένης Βουτυράς: αυτοβιογραφικά στοιχεία στο έργο του, Γιώργου Σαράντογλου, Βιούμενοι χρόνοι και ρυθμοί στον Διονύση Σαββόπουλο, Γρηγόρη Μανιαδάκη, Ταξίδι χωρίς επιστροφή — όψεις του μαύρου μυθιστορήματος —, Θανάση Ντόκου, Μεγέθυνση συναισθημάτων «Ο λαβύρινθος της σιωπής» του Νάσου Βαγενά.

Α ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ — ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΕΠΕΙ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ
ΝΑ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΕΤΕ
ΟΤΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ
ΓΙΝΑΤΕ ΣΥΝΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΤΩΝ
ΦΥΛΑΚΩΝ. ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΠΙΑ
ΝΑ ΔΡΑΠΕΤΕΥΕΤΕ.

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

8.6.83
ΤΟ ΔΩΝΟΥ

ΑΡΘΡΟ 4: 'Αξιζε τον κόπο;

της Ρούλας Ελευθερίου

Οι συγκεντρώσεις - διαδηλώσεις έξω από τη Βουλή με αφορμή το Άρθρο 4 σηματοδοτούν το τέλος της κριτικής υποστήριξης και ανοχής του ΠΑΣΟΚ από ένα ευρύ φάσμα δυνάμεων και την απαρχή μιας σειράς συγκρούσεων που η έκβαση και η έκτασή τους είναι δύσκολο να προσδιοριστούν. Οι συγκεντρώσεις αυτές ήταν το αποκορύφωμα μιας μάχης που διεξάχθηκε σε πολλά μέτωπα και που έγινε αιτία να αυξηθούν οι αριθμοί κυκλοφορίας των εφημερίδων και να εγκαινιαστούν νέες συνήθειες από το τηλεοπτικό μας βήμα. Θαυμαστή υπήρξε η «παραγωγή» επιχειρημάτων κι από τις δυο πλευρές που όμως σε ορισμένες περιπτώσεις (δεν αντέχουμε να μην αναφερθούμε στον κ. Μητσοτάκη) θύμισαν έντονα, ότι οι αρχαίοι σοφιστές υπήρξαν κατευθείαν πρόγονοί μας.

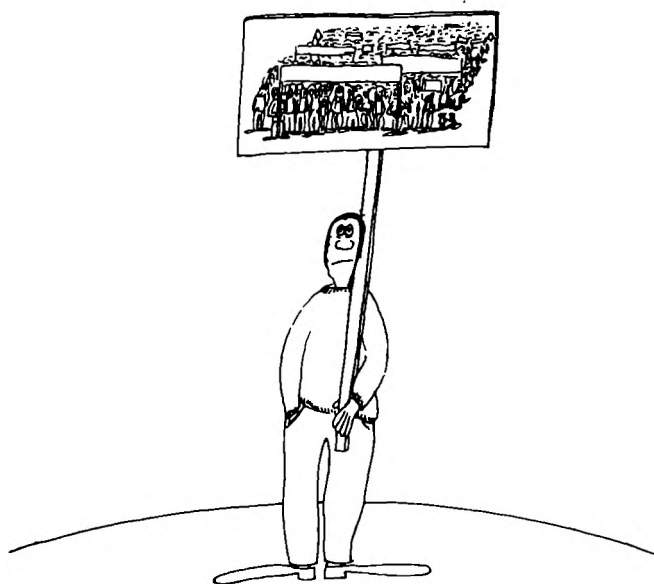
ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ

Στον τομέα αυτό η κυβέρνηση έχασε τις εντυπώσεις και μεταξύ της εκλογικής της βάσης. Τα κύρια επιχειρήματα ήταν ότι με το Άρθρο 4:

1. Εισάγεται η προσφυγή στην άμεση δημοκρατία και ο σεβασμός στην αρχή της απόλυτης πλειοψηφίας.
2. Παρέχεται κίνητρο στις συνδικαλιστικές οργανώσεις για την ενεργοποίηση όλων των εργαζομένων.
3. Αντιμετωπίζεται ο παραγοντισμός, δυσχεραίνεται η επιβίωση των εργατοπατέρων.
4. Καταργούνται τα σωματεία σφραγίδες.
5. Εμποδίζεται η κήρυξη απεργιών, για συντεχνιακούς λόγους.
6. Παρεμποδίζονται οι «περίεργες» και «ανίερρες» συμμαχίες και η αποδιοργάνωση του Δημοσιοποιημένου τομέα από δυναμικές μειοψηφίες.
7. Δίνεται η δυνατότητα ελέγχου της κατάχρησης του δικαιώματος της απεργίας, από όλους τους εργαζόμενους στην «κοινωνικοποιημένη» επιχείρηση, όπου έχουν μεταβληθεί οι παραγωγικές σχέσεις («ο εργαζόμενος γίνεται αφεντικό του εαυτού του»).

Από την άλλη πλευρά, η Αντιπολίτευση και οι απεργοί αντιπάρθεσαν σωρεία επιχειρημάτων. Τα κυριότερα απ' αυτά, στηρίζουν το γιατί το Άρθρο 4 περιορίζει μέχρι κατάργησης, το δικαίωμα της απεργίας:

1. Δεν θεσπίζεται η αρχή της πλειοψηφίας, αλλά της υπερπλειοψηφίας του 70% με 75% με την εισαγωγή του θεσμού των εγγεγραμμένων.
2. Οι απεργοσπάστες όχι μόνο νομιμοποιούνται, αλλά και προμοδοτούνται με το ποσοστό των για κάθε λόγο απόντων ή αδιαφόρων. Επιπλέον αποκτούν και το δικαίωμα του βέτο, με το εύρημα του 1/10.

του Κώστα Καπάκα

3. Το όπλο της απεργίας αποδυναμώνεται από δύο καθοριστικά διαπραγματευτικά «ατού»: την επιλογή του κατάλληλου χρόνου, και την ενιαία δράση των εργαζομένων.
4. Αφαιρείται η δυνατότητα κλιμάκωσης του απεργιακού αγώνα, όπως και η υποβολή εναλλακτικών προτάσεων.
5. Παραβιάζεται επικίνδυνα η μυστικότητα της ψηφοφορίας, αφού η μη συμμετοχή σημαίνει αυτόματα καταψήφιση της απεργίας.
6. Η κατάργηση των προθεσμιών δεν διευκολύνει σε τίποτα, γιατί η διεξαγωγή της ψηφοφορίας γίνεται μεταξύ εργαζομένων, στους οποίους χρονικά είναι αδύνατη η αντιπαράθεση απόψεων.
7. Τα ΔΣ αποκτούν διακοσμητικό ρόλο και τα οικονομικά των Σωματείων ξετινάζονται. Ακόμη ισοπεδώνονται οι διαφορετικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε Σωματείο.
8. Ο τρόπος εκλογής της εφορευτικής επιτροπής, θέτει ζητήματα εμπιστοσύνης και κύρους των αποτελεσμάτων.
9. Οι Ομοσπονδίες απονεκρώνονται και εισάγονται σε διαλυτικές διαδικασίες.

Τα... άλλα επιχειρήματα

Εκτός από τα παραπάνω που σχετίζονται με άμεσο τρόπο με την ουσία του Άρθρου 4, επιστρατεύθηκαν και επιχειρήματα με πολιτική υφή κύρια.

Έτσι σε επίπεδο προθέσεων η αξιοπιστία της κυβέρνησης αμφισβητήθηκε έντονα. Ο τρόπος που παρουσιάστηκε το Άρθρο 4 κρίθηκε επιλήψιμος με αποτέλεσμα να δημιουργείται η αμφιβολία για το κατά πόσο η κοινωνικοποίηση είναι πράγ-

ματι ο στόχος ή το πρόσχημα.

Από την πλευρά των απεργών διατυπώθηκε στη συνάντηση με τον κ. Αρσένη μια πρόκληση που έμεινε αναπάντητη: Να τεθεί σε ψηφοφορία στα συνδικαλιστικά σωματεία το Άρθρο 4 και να περιληφθεί στις Καταστατικά αν γίνει αποδεκτό.

«Τσουχτερή» ήταν η σύγκριση του Άρθρου 4 με το πανομοιότυπο ΝΔ αρ.185/65 της χούντας και τις προεκλογικές υποσχέσεις της κ. Θάτσερ.

Ορισμένες δυνάμεις της Αριστεράς υπενθύμισαν με την ευκαιρία στην Κυβέρνηση, ότι εκτός του ότι το εκλογικό της ποσοστό επί των εγγεγραμμένων ανέρχεται σε μόνο 33% (με τη δική της λογική), δεν έχει φανεί στον ορίζοντα τίποτα σχετικό με την καθιέρωση της απλής αναλογικής στις βουλευτικές εκλογές.

Τέλος τερματίστηκαν οι λεονταρισμοί του τύπου «Αν τολμάτε ζητήστε εκλογές» μετά την απρόσμενη παρέμβαση του κ. Φλωράκη, που της ζήτησε!!!

Η κυβέρνηση όμως στην πολιτική αυτή μάχη διέθετε δυο γερά ατού που την έφεραν νικήτρια στα σημεία, η υιοθέτησή τους όμως μας οδηγεί πλέον σε βαθιά νερά.

Το πρώτο «ατού» είναι η κληρονομημένη από τις προηγούμενες κυβερνήσεις αντιπάθεια της Κοινής Γνώμης απέναντι στους χώρους που θίγονται με το Άρθρο 4. Στην αντιπάθεια αυτή συνέβαλε με πολύ εποικοδομητικό τρόπο και ο Τύπος της εκσυγχρονισμένης Δεξιάς («Ταχυδρόμος», «Οικον. Ταχυδρόμος» κ.λ.π). Σε πρόσφατο μάλιστα δημοσίευσμά του ο ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ τοποθέτησε τους τραπεζικούς σε ανώτερη εισοδηματική κλίμακα από την εργοδοσία!

Η κυβέρνηση ενίσχυσε την αντιπάθεια με εκλεκτική μεταχείριση στοιχείων. Σε πρόσφατο άρθρο του στην εφημ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, ο κ. Κ. Μπέης συνόψισε με θαυμαστό τρόπο τα βασικά επιχειρήματα: «Ποιων πιέζουν; Τη Διοίκηση της κάθε δημόσιας επιχείρησης που σηκώνει τα χέρια ψηλά και λέει: «Τι να σας μοιράσουμε, αφού δεν έχουμε;» Και πως να μην έχουν το φοβερό παθητικό που έχουν οι περισσότερες δημόσιες και κοινωφελείς επιχειρήσεις, αφού οι εργαζόμενοι δεν έχουν συνειδητοποιήσει πως εργοδότης τους δεν είναι το κεφάλαιο, αλλά το κοινωνικό σύνολο; Και λησμονώντας την αλήθεια αυτή με πολύ ελαφριά καρδιά εργάζονται πολλοί, πάμπολλοι ανόρεχτα. Κι αν τυχόν πέσει κάποια γιορτή σε Σάββατο ή Κυριακή αξιώνουν τη μετάθεση της αργίας σε άλλη ημέρα! Κι όλα αυτά όταν η εθνική μας οικονομία περνάει οξυτατη κρίση».

Αυτή η ψαλίδα επιχειρημάτων, που αγγίζει κατ' ευθείαν τις ευαίσθητες χορδές

των εκτός κοινής ωφελείας μικρομεσαίων έδωσε στην Κυβέρνηση την πρώτη νίκη στα σημεία. Οι αντιδράσεις όμως που σημειώθηκαν και από άλλα σωματεία λιγότερο «αντιπαθή», οδήγησαν στην χρησιμοποίηση του δεύτερου «ατού»: Χρεώθηκαν στο ΚΚΕ, το οποίο λόγω Πολωνικού και κακού χειρισμού του θέματος της κοινωνικοποίησης βρέθηκε έκθετο. Απ' αυτή την άποψη η τηλεοπτική συζήτηση επιτέλεσε ακέραιο το έργο της αφού κομματικοποίησε το ζήτημα και άφησε απ' έξω τους πραγματικά ενδιαφερόμενους, δηλ. τους συνδικαλιστές και τους ίδιους τους εργαζομένους. Έτσι αποδίδοντας κάθε αντιφρονούντα είτε στο ΚΚΕ, είτε στη συντεχνία, η κυβέρνηση κατόρθωσε να «μαζέψει» τις αντιδράσεις που παρουσιάστηκαν μεταξύ των οπαδών της.

Είναι εφαρμόσιμο το άρθρο 4;

Ποιες προοπτικές διαγράφονται στον ορίζοντα; Από τις συζητήσεις των τελευ-

ταίων ημερών, κρατάμε τρεις δηλώσεις:

● «... οι εργαζόμενοι θα προασπίσουν το Σύνταγμα αγνοώντας τον αντεργατικό Νόμο, και προστατεύοντας στην πράξη το όπλο της απεργίας». Ψήφισμα απεργών προς το Υπ. Εργασίας.

● «Εμείς θα καλέσουμε τους εργάτες να δουλέψουν για να μην πέσει η παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα». Ευάγγ. Αβέρωφ.

● «Δεν θα υπακούσουμε στο νόμο». Τ. Αμπατιέλος.

Αν και η τήρηση ή όχι του νόμου είναι κάτι που θα εξαρτηθεί από τη γενικότερη πολιτική συγκυρία, θα επιχειρήσουμε μια πρόβλεψη.

Το να επιτευχθεί επιτέλους η «συνεργασία» των τάξεων μέσα από Δ.Σ. των κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων, τα οποία θα αποτελούνται από εκπροσώπους των εργαζομένων και των «παραγωγικών» τάξεων είναι μια προοπτική μάλλον απίθανη (100 χρόνια μετά το θάνατο του ο Μαρξ

παραμένει ευτυχώς επίκαιρος). Το πιθανότερο είναι ότι τα Διοικητικά αυτά συμβούλια θα αποτελέσουν ένα ακόμα σημείο ανάφορας της ταξικής πάλης. Και παρά τη διαφαινόμενη διάθεση της κυβέρνησης (βλ. δήλωση Μαρούδα περί ασυμβίβαστου ιδιότητας μέλους Δ.Σ. Σωματείου και Εταιρείας και επιστολή Αρσένη προς Σύλλογο Υπαλλήλων Τράπεζας Ελλάδος με την οποία δηλώνεται ότι δεν προβλέπεται κατάργηση του τραπεζ. απόρρητου) να περιορίσει τις συγκρούσεις σε «ανεκτά» επίπεδα, είναι σίγουρο ότι τα οξυμένα προβλήματα θα οδηγήσουν τους εργαζομένους στο να κάνουν δυναμική χρήση των δικαιωμάτων τους, και φυσικά της απεργίας.

Είτε με τεχνάσματα (ο συνδικαλισμός διαθέτει φαντασία) είτε με ανοικτή παραβίασή του, το άρθρο 4 είναι καταδικασμένο να μη εφαρμοστεί ακέραιο ώσπου να καταργηθεί...

□

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΚΟΜΜΟΥΝΑ»

Σουλίου 9
Τηλ. 3602644

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ
ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ

«Κομμούνα» - Θεωρία

ANTONIO ΝΕΓΚΡΙ

Ο «Μάης» της Ιταλίας
(Από τον εργάτη-μάζα
στον κοινωνικό εργάτη)

Η ιστορία 20 χρόνων κινήματος στην Ιταλία.

Η ιστορία μιας πρωτότυπης θεωρητικής ανακάλυψης που επιβεβαιώνεται στην ίδια την πράξη, και της ανοίγει νέους ορίζοντες.

Γ. ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ

Σύγχρονος καπιταλισμός και
επαναστατικό υποκείμενο

Η ανάγκη σύνθεσης των κινήμα-
των του «Μάη», της τελευταίας
20ετίας.

Ο Μαρξ των Grundrisse σαν ο θεωρητικός του κοινωνικού εργοστάσιου και της πάλης ενάντια στην εργασία.

ΜΠΕΝΖΑΜΕΝ ΚΟΡΙΑ

● Το ατελίε και ο χρονομέτρης.

ΚΟΞ ΠΙΒΕΝ κ.ά.

● Αγώνες ενάντια στην ανεργία.

«Κομμούνα»

Κοινωνικά κινήματα

ΚΟΝ - ΜΠΕΝΤΙΤ, ΣΑΡΤΡ,
ΣΒΑΡΤΣΕΡ, ΡΟΤ,
ΜΠΑΡΜΠΙ κλπ.

Γερμανία, από τη RAF
στους πράσινους

Μετά την κρίση του Γερμανικού κινήματος με την RAF, αναπτύσσεται ένα εναλλακτικό κίνημα που φτάνει με τους «Πράσινους» να αποτελεί σταθμό για την Ευρώπη. Η πορεία της ανασύνθεσης.

Ρ. ΚΟΥΡΤΣΙΟ - Α. ΝΕΓΚΡΙ
Ο. ΣΚΑΛΤΣΟΝΕ

Ιταλία, «αυτοκριτική»
του αντάρτικου

Μέσα από τη φυλακή ή την εξορία μιλούν αυτοκριτικά οι ηγέτες των «Ερυθρών Ταξιαρχών» και της «Εργατικής Αυτονομίας» για μια πορεία δέκα χρόνων.

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ

ΦΕΛΙΞ ΓΚΟΥΑΤΤΑΡΙ

● Μοριακή επανάσταση

Κ. ΜΑΡΞ

● Το «Κεφάλαιο» σε σκίτσα

«Κομμούνα» - Αντιπαραθέσεις

S.P.K.

Οι ψυχασθενείς ενάντια
στο κεφάλαιο

Η «σοσιαλιστική κοινότητα ασθενών» (S.P.K.) που έφτασε τα 500 μέλη στη Χαϊδελβέργη περιγράφει μια πρωτόγνωρη εμπειρία πάλης, ενάντια στο ψυχιατρικό και κρατικό κατεστημένο.

Η «αντιψυχιατρική» σαν μαζικό κίνημα αρρώστων.

ΓΙΟΥΛΙΑ
ΒΟΣΝΕΣΕΝΣΚΑΓΙΑ

Η «ισότητα» άνδρα - γυναί-
κας στο Γκουλάγκ

Στη Ρωσία όπως είναι γνωστό οι γυναίκες είναι «ίσες» με τους άνδρες. Έτσι συμβαίνει και στα στρατόπεδα συγκέντρωσης!

Μια εφιαλτική και διεισδυτική περιγραφή ενός στρατόπεδου καταναγκαστικής εργασίας στη Σιβηρία. Μια «άλλη» ρώσικη κοινωνία.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

● Ιατρική: Η ταξική πάλη δεν έχει αποστειρωθεί

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ
Θέατρο Λυκαβηττού
ATHENS FESTIVAL
Lycabetus Theater

Oregon

ΤΡΙΤΗ 21 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΩΡΑ 9.30 Μ.Μ

ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ ΣΤΑ ΔΙΣΚΟΠΩΛΕΙΑ & ΤΑΜΕΙΑ ΦΕΣΤ.ΑΘ.
ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

Half Note Productions

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΤΗΛ. 7233575

Αβέβαιες προβλέψεις και παραλειπόμενα του κ. Αρσένη

του Πέτρου Λινάρδου-Ριλμόν

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ δύσκολο να διαπιστώσει κανείς ότι η προσέγγιση των κυβερνητικών προβλέψεων για τις οικονομικές εξελίξεις δεν συμβιβάζεται με την κυβερνητική θέση ότι η οξύτητα των σημερινών προβλημάτων της οικονομίας οφείλεται σε διαρθρωτικά αίτια και δεν είναι δυνατό να αντιμετωπισθεί παρά απ' αυτή τη σκοπιά. Και πριν εξετασθεί η αληθοφάνεια των πολύ λίγο αισιόδοξων προβλέψεων που έκανε την περασμένη Δευτέρα ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας Γεράσιμος Αρσένης, είναι ήδη σαφές ότι δεν υπάρχει τίποτα το αισιόδοξο να ανακοινωθεί από την πλευρά της αύξησης της παραγωγικότητας, ή της ανάπτυξης των επενδύσεων και της παραγωγής σε περισσότερο προηγμένους τεχνολογικά κλάδους, που θα ήταν σημάδια επιτυχίας μιας αναπτυξιακής πολιτικής, έτσι όπως την βλέπει η κυβέρνηση. Αλλά αυτή η μετατόπιση τόσο του προβληματισμού όσο και των στόχων, αν όχι του μέτρου του εφικτού και της αισιοδοξίας, από τα διαρθρωτικά οράματα σε συγκυριακά εφικτές εξελίξεις και διορθώσεις, δεν είναι φυσικά μία ουδέτερη αλλαγή: είναι διαφορετικό να περιμένουν οι εργαζόμενοι μία προοδευτική απορρόφηση της ανεργίας χάρη στην κυβερνητική πολιτική, από το να θεωρούν επιτυχία το γεγονός ότι χάρη σε ένα έκτακτο πρόγραμμα δημοσίων έργων θα κατορθωθεί η σταθεροποίηση του ποσοστού ανεργίας στα περσινά επίπεδα.

ΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ αυτές δεν σημαίνουν ότι οι προβλέψεις που έκανε ο κ. Αρσένης είναι και πραγματοποιήσιμες: ούτε για την αύξηση του ΑΕΠ κατά 1,5% το 1983, ούτε για έναν πληθωρισμό κάτω του 20%, ούτε για αύξηση των συνολικών επενδύσεων κατά 3%, ούτε για την ανοδική τάση της βιομηχανικής παραγωγής, ούτε για τη συγκράτηση του ελλείμματος του ισοζυγίου ή την αύξηση των καταθέσεων, ούτε για τη συγκράτηση της ανεργίας στα ίδια ποσοστά με το 1982 χάρη σε 25.000 νέες θέσεις σε δημόσια έργα, για κανένα απ' αυτά τα μεγέθη, δεν υπάρχει μία πειστική επιχειρηματολογία όπως δεν υπάρχει μία στοιχειώδης παρουσίαση της από κοινού εξέλιξής τους.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ Εθνικής Οικονομίας έχει καλλιεργήσει συστηματικά την τέχνη της τμηματικής παρουσίασης των στοιχείων και της αποφυγής των συνθετικών αναλύσεων, αναγκάζοντας έτσι την κριτική να μην αμφισβητήσει μία κεντρική ιδέα ή εξέλιξη, αλλά να εμφανιστεί με τον άχαρο ρόλο του αρνητή μιας μακράς σειράς προβλέψεων ή μέτρων.

ΕΝΑΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ που λείπει από τις ανακοινώσεις του κ. Αρσένη και που

δεν μπορεί όμως να λήψει από την αξιολόγηση των προβλέψεων του, είναι η θεμελίωση της προοπτικής της ανάκαμψης στην επέκταση της ζήτησης σε κάποιες αγορές. Δεν πρέπει πράγματι να ξεχνάμε ότι η πρόβλεψη για ανάκαμψη που διατυπώθηκε στις αρχές του χρόνου, στηρίχθηκε στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας (με τον περιορισμό των ονομαστικών αυξήσεων και την υποτίμηση) σε συνθήκες αναμενόμενης ανάκαμψης της διεθνούς οικονομίας, στηρίχθηκε δηλαδή στην πολύ παρακινδυνευμένη άποψη ότι παρά τον περιορισμό της εσωτερικής ζήτησης, η τόνωση των πωλήσεων στο εξωτερικό θα μπορούσε να επιφέρει συνολικά μία θετική αύξηση τόσο της βιομηχανικής παραγωγής όσο και του εγχώριου προϊόντος γενικά: τώρα όμως διατηρείται η ίδια πρόβλεψη ενώ προβλέπεται επίσης ότι η διεθνής ανάκαμψη θα πραγματοποιηθεί στα τέλη 1983 με αρχές 1984, και οι επιπτώσεις τους θα γίνουν αισθητές στην Ελλάδα το 1984 πλέον. Βέβαια, μπορεί οι επισημες προβλέψεις να στηρίζονται στην ελπίδα ότι η προβλεπόμενη τιμαριθμική αναπροσαρμογή των αμοιβών την 1η Σεπτεμβρίου, που θα καλύπτει την απώλεια του μήνου Ιανουαρίου - Αυγούστου, θα δώσει μία ώθηση στη ζήτηση και άρα στην παραγωγή, κάτι που εν μέρει είναι σωστό. Αν όμως αυτή είναι η βάση της πρόβλεψης προς τι ο ετεροχρονισμός; Αφού υιοθετήθηκε ακριβώς μετά τη διαπίστωση ότι η τόνωση της εσωτερικής ζήτησης δεν προκαλεί τόνωση της εγχώριας παραγωγής.

ΣΕ Ο,ΤΙ ΑΦΟΡΑ την προοπτική της αύξησης των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου κατά 3% το 1983, που κι αυτή καλύπτεται από ένα πέπλο μυστηρίου, είναι πριν απ' όλα ότι δεν θα μπορούσε να συμβάλει αποφασιστικά σε μία ανάκαμψη αφού η συμβολή της θα ήταν κατά πολύ μικρότερη από μία ποσοστιαία μονάδα. Αν εξετάσει όμως κανείς πιο προσεκτικά αυτή την πρόβλεψη διαπιστώνει ότι δεν είναι καθόλου αισιόδοξη για τις ιδιωτικές επενδύσεις για τις οποίες εξάλλου δεν υπάρχουν στις ανακοινώσεις του κ. Αρσένη παρά μερικές και αόριστες προβλέψεις: διότι αν οι δημόσιες επενδύσεις που αντιπροσωπεύουν γύρω στο ένα τέταρτο των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου αυξηθούν κατά 60% το 1983 — δηλαδή κατά 35% περίπου σε σταθερές τιμές με πληθωρισμό 20% — και το συνολικό αποτέλεσμα είναι μία αύξηση κατά 3%, αυτό σημαίνει, αν δεν κάνουμε λάθος, ότι προβλέπεται αυτή τη στιγμή μία όχι αμελητέα μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων παγίου κεφαλαίου το 1983.

ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ στον τομέα

των ιδιωτικών επενδύσεων, και ειδικότερα στις βιομηχανικές επενδύσεις εκδηλώνεται με το σαφέστερο τρόπο η αδυναμία εκπλήρωσης των κυβερνητικών στόχων. Από ποιοτική άποψη τα διαθέσιμα στοιχεία για εγκρίσεις επενδύσεων στη μεταποίηση με το νόμο 1262/82 δείχνουν μία προσκόληση των επενδυτών στις παραδοσιακές δομές της βιομηχανίας τόσο από την άποψη των κλάδων, όσο και από την άποψη του μεγέθους των μονάδων: η παρουσίαση της έγκρισης πολλών μικρών επενδυτικών προγραμμάτων σαν επιτυχία της υποστήριξης των μικρο - μεσαίων επιχειρήσεων δεν αναφέρει και σε ποιους κλάδους θα γίνουν αυτές οι επενδύσεις.

ΑΠΟ ΠΟΣΟΤΙΚΗ δε άποψη αν πάρουμε την πρόβλεψη για εγκρίσεις συνολικού ύψους 70 ως 80 δις ως το τέλος με ένα (υψηλό) ποσοστό πραγματοποίησης 70%, το αποτέλεσμα δεν θα είναι παρά 50 ως 56 δις.

ΤΟ ΕΠΕΙΓΟΝ μέτρο που ανήγγειλε ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας για τη σταθεροποίηση της ανεργίας στα επίπεδα του 1982 με την πραγματοποίηση ενός άμεσης απόδοσης προγράμματος δημοσίων έργων συνολικής δαπάνης 10 δις δραχμών, συνοψίζει αρκετά καλά τα περιθώρια του κυβερνητικού παρεμβατισμού σε συνθήκες εξαιρετικά δυσμενών εξελίξεων:

ΤΟ ΜΕΤΡΟ αυτό είναι θετικό τόσο από την άποψη της απασχόλησης 25.000 ανέργων, όσο και από την άποψη των έργων υποδομής που θα πραγματοποιηθούν, αλλά αποτελεί και ένα πολύ προσωρινό αντιστάθμισμα της αποτυχίας των κυβερνητικών προσπαθειών να οδηγηθεί ο ιδιωτικός τομέας σε μία επενδυτική ανάκαμψη και σε επενδύσεις που θα εκσυγχρονίσουν τις δομές και την κλαδική κατανομή της βιομηχανίας.

ΟΣΟ ΓΙΑ την απόφαση να επιτραπούν καταθέσεις προθεσμίας σε συνάλλαγμα Ελλήνων που κατοικούν στην Ελλάδα, με την εξασφάλιση του τραπεζικού απόρρητου, αποτελεί ένα ακόμα πιο ενδεικτικό μέτρο: αναγνωρίζεται η διαρροή συναλλάγματος στο εξωτερικό σαν ένας σημαντικός παράγοντας της μείωσης των καταθέσεων στις ελληνικές τράπεζες, και συγχρόνως αναγνωρίζεται η πλήρης αδυναμία των αρχών να ελέγχουν αυτή τη διαρροή. Έτσι σύμφωνα με το νέο μέτρο η κερδοσκοπία με συνάλλαγμα θα αναγνωρισθεί σαν εθνικό σπορ, που μένει να δούμε πόσο δημοκρατικό θα είναι: το νόμισμα θα πάψει να είναι μία από τις εθνικές αξίες που η διαφύλαξή τους βασίζεται στον πατριωτισμό των Ελλήνων.

□

Μια εκκαθάριση «τρίτου δρόμου»

του Στέλιου Κούλογλου

Ένα μήνα σχεδόν μετά την ανοιχτή δημοσιοποίησή της, η «υπόθεση Χριστοδουλίδη» αποτελεί όχι μόνο ένα χαρακτηριστικό σύμπτωμα του εκφυλισμού της πολιτικής μας ζωής αλλά και ένα τυπικό παράδειγμα της μετατροπής του «άσπρου σε μαύρο».

Γιατί η κυβέρνηση επιμένει να ισχυρίζεται ότι το θέμα είναι καθαρά «ανθρώπινο», ενώ στην πραγματικότητα είναι πρόβλημα πολιτικό. Και την ίδια στιγμή μεταχειρίστηκε και μεταχειρίζεται αυτό το «ανθρώπινο» θέμα, με τον πιο απάνθρωπο και βάνουσο τρόπο.

Ο Αντρέας Χριστοδουλίδης υπήρξε το θύμα ενός εκβιασμού που άρχισε εδώ και ενάμιση χρόνο, μετά την εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ και κορυφώθηκε τον τελευταίο μήνα. Ουσιαστικά πλήρωσε γιατί ήταν μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου του κόμματος που βρέθηκε στην εξουσία, αλλά και γιατί αρνήθηκε να συμπλεύσει με το γενικό κλίμα που χαρακτηρίζει το ήθος και την πρακτική της πάλαι ποτέ σοσιαλιστικής παράταξης.

Πριν ο ίδιος θελήσει να μιλήσει, εμείς δεν θα μπορούμε στο παιχνίδι της σεναριολογίας ούτε της απόδειξης του, αποδεδειγμένου, μέσα από την θαραλλέα αγωνιστική του δράση, «ανδρισμού» του Α.Χ.

Γι' αυτό το λόγο, άλλα είναι τα θέματα που εδώ ενδιαφέρουν: πρόκειται για τον ηθικό ξεπεσμό εκείνων των ανθρώπων απ' την κυβέρνηση, που φρόντισαν αν όχι να διοχετεύσουν «τα ντοκουμέντα» στους γνωστούς ακροδεξιούς κύ-

κλους τουλάχιστον να τους ενθαρρύνουν για να τα χρησιμοποιήσουν, ενώ συγχρόνως προωθούσαν τη σκευωρία «του τραβεστί» σε συνεργασία με αρμόδια κρατικά όργανα.

Πρόκειται για την υποκρισία των ίδιων ανθρώπων, που επιμένουν —και δεν ντρέπονται— να εμφανίζονται σαν οι αδιάλλακτοι υπερασπιστές «της Αλλαγής και του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού της ελληνικής κοινωνίας».

Πρόκειται ακόμη για όλο το ΠΑΣΟΚ, που άφησε —έναν άνθρωπο στον οποίο οφείλει πολλά— ανυπεράσπιστο μέχρι τη στιγμή που πια «δεν μπορούσε να γίνει τίποτα».

Πρόκειται, τέλος, για την πολιτική διάσωση του ίδιου του Α. Χριστοδουλίδη, ο οποίος παραμένει σιωπηλός. Όχι γιατί φοβάται μήπως χάσει τη θέση του στο Αθηναϊκό Πρακτορείο, αλλά επειδή —όπως μας εκμυστηρεύθηκαν την προηγούμενη εβδομάδα στην Λευκωσία, άνθρωποι του στενού οικογενειακού του περιβάλλοντος— φοβάται για την ίδια τη ζωή του!!

ΝΑ ΠΕΡΑΣΕΙ Ο ΕΠΟΜΕΝΟΣ

Τις προηγούμενες δεκαετίες, όταν οι ηγεσίες ορισμένων κομμουνιστικών κομμάτων, ήθελαν να βγάλουν κάποιο «ενοχλητικό» στέλεχος από τη μέση, το κατηγορούσαν σαν «πράκτορα της αντίδρασης και του ιμπεριαλισμού». Την ίδια τακτική χρησιμοποίησε σε ορισμένες περιπτώσεις και το ΚΚΕ, ακόμα και μετά τη μεταπολίτευση του '74.

Όμως το ΚΚΕ είναι —για να θυμηθούμε λίγο και τον Σωτ. Κωστόπουλο—

«δογματικό απολίθωμα, ανίκανο να προσαρμοστεί στη σημερινή πραγματικότητα». Ενώ το ΠΑΣΟΚ δεν ανήκει στην παραδοσιακή Αριστερά. Είναι κόμμα σύγχρονο, που επαγγέλεται τον «τρίτο δρόμο προς τον σοσιαλισμό» και αφομοιώνει δημιουργικά τα «νέα κοινωνικά κινήματα». Συνεπώς ο Αντρέας Χριστοδουλίδης, έπρεπε «να φαγωθεί» διαφορετικά, εκσυγχρονισμένα, τριτοδρομικά.

Φαίνεται πάντως ότι η μέθοδος αποδείχθηκε αποτελεσματική. Γιατί την ώρα που συνεδρίαζε η Βουλή για τις «κοινωνικοποιήσεις», στους διαδρόμους κυκλοφορούσε από ορισμένους καλοθελητές του ΠΑΣΟΚ, η φήμη και για κάποιον άλλο «ομοφυλόφιλο». Πρόκειται για κάποιο κομματικό στέλεχος και βουλευτή του ΠΑΣΟΚ, ο οποίος είχε τελευταία αναλάβει κοινοβουλευτικές ευθύνες, που δυσaráστησαν ορισμένους άλλους. Ο άνθρωπος, βέβαια, δεν είναι ομοφυλόφιλος.

Ίσως όμως να πληρώσει το τίμημα για τη δική του σιωπή στην υπόθεση Χριστοδουλίδη. Και όλο το ΠΑΣΟΚ πληρώνει ήδη το κόστος της ανυπαρξίας πολιτικών και δημοκρατικών διαδικασιών, πράγμα που μετατρέπει αναπόφευκτα όλες τις αντιθέσεις σε αγώνες για το πάπλωμα μέχρι «τελικής πτώσεως» του αντίπαλου, ή απλώς αυτού που επιμένει, παρά το δέλεαρ της εξουσίας να διατηρεί το αγωνιστικό ήθος και την σεμνότητά του. Και στην τελευταία αυτή κατηγορία, ανήκει ο Α. Χριστοδουλίδης.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ

Συνηγορία της Παραλογοτεχνίας

Τέσσερις μονογραφίες και ένα δοκίμιο πάνω στα αστυνομικά και κατασκοπικά μυθιστορήματα, την «επιστημονική φαντασία» και τα κόμικς.

Οι ιστορικές καταβολές, οι λογοτεχνικές συγγένειες και η ψυχολογική λειτουργία της ανάγνωσης της παραλογοτεχνίας.

Μια μελέτη που διαβάζεται με τόσο ενδιαφέρον όσο και ένα αστυνομικό μυθιστόρημα· επιπλέον δίνει όλες τις πληροφορίες και τα στοιχεία για την κατανόηση ενός είδους με πολλούς φίλους.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοχράτους 131 • τηλ. 72.29.237—72.32.819

Με λένε Σοφοκλή Σοφοκλέους Πολλά χαιρετίσματα στον Αντρέα

Ο Α. Χριστοδουλίδης εκφωνεί συνθήματα σε μία προεκλογική συγκέντρωση της ΕΔΕΚ. (Α δημοσίευση της φωτογραφία που παραχωρήθηκε από παλιούς συντρόφους του αποκλειστικά για το ΑΝΤΙ).

«Ο Αντρέας Χριστοδουλίδης ήταν και ποτέ δεν έπαψε να είναι μέλος της ΕΔΕΚ», μας έλεγε ένα στέλεχος του κόμματος, που συναντήσαμε στη Λευκωσία, και η αντίδρασή του είναι χαρακτηριστική για τον τρόπο που αντιμετώπισε η κυπριακή Αριστερά την υπόθεση.

Πράγματι η μικρή κοινωνία της κυπριακής πρωτεύουσας ασχολήθηκε πολύ περισσότερο με το θέμα, απ' ό,τι η Αθήνα. Οι εφημερίδες της Δεξιάς, —ορισμένες απ' αυτές, διακρίνονται για τα φιλοτουρκικά τους αισθήματα— προσπάθησαν να δώσουν μεγάλη δημοσιότητα στην υπόθεση, με στόχο, να χτυπήσουν πολιτικά την ελληνική κυβέρνηση και κυρίως την ΕΔΕΚ, την οποία κατηγορούν επειδή δεν υποστήριξε δημόσια τον Α. Χριστοδουλίδη.

Είναι αλήθεια ότι το κόμμα του κ. Λυσσαρίδη, μετά τις πρώτες έντονες αντιδράσεις που θεωρούσαν την υπόθεση σκευωρία, και κάποιες συνεννοήσεις με την Αθήνα, ζήτησε να πληροφορηθεί καλύτερα, τόσο από τον ίδιο τον κ. Χριστοδουλίδη, όσο όμως και από την ελληνική κυβέρνηση. Έτσι ο ίδιος ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ, πρόκειται να έρθει αυτή την βδομάδα στην Αθήνα για περισσότερες επεξηγήσεις. Σ' αυτά τα πλαίσια, ο πατέρας του Αντρέα, κ. Αντώνης Χριστοδουλίδης —στέλεχος της ΕΔΕΚ— δεν έστειλε ένα γράμμα που είχε γράψει και απευθυνόταν προσωπικά προς τον κ. Παπανδρέου, περιμένοντας ενημέρωση.

Η καταδίκη όμως της πλεκτάνης εναντίον του Α.Χ. δεν περιορίζεται καθόλου στα πλαίσια του οικογενειακού του περιβάλλοντος. Όλοι όσους συζητήσαμε, μέλη, στελέχη ή παλιά μέλη της ΕΔΕΚ που είχαν δουλέψει πολιτικά μαζί του, υπογράμμιζαν την αποφασιστική προσφορά

του στη συγκρότηση της ΕΔΕΚ την περίοδο '76-'77, την ακεραιότητα του χαρακτήρα και τη σεμνότητα που διακρίνει τον παλιό σύντροφό τους. Όλοι είχαν να διηγηθούν κάποια ιστορία: ένας που ταξίδευσε στην Ελλάδα στη διάρκεια της δικτατορίας μαζί με κάποιον άλλο Ελληνοκύπριο που ονομάζετο Χριστοδουλίδης και οι αστυνομικοί στο αεροδρόμιο τον κοίταζαν καλά καλά και παρ' ολίγο να τον συλλάβουν. Άλλος για τη δράση του στα χρόνια του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα ή στα γεγονότα του '64, όταν παράτησε τις σπουδές του και γύρισε στην Κύπρο για να αγωνιστεί. Μερικοί για τη δουλειά του στο Λονδίνο, στη διάρκεια της δικτατορίας.

...

Στην Επισκοπή, ένα μικρό χωριό έξω από την Λεμεσό βρεθήκαμε συντροφιά με μια μικρή παρέα προσφύγων. Οι περισσότεροι ανήκαν πολιτικά στο ΑΚΕΛ και δούλευαν τώρα στις οικοδομές.

Κανείς δεν είχε πληροφορηθεί τι συμβαίνει στην ελληνική πρωτεύουσα και ότι ο Α.Χ. είναι υπό κατηγορία. Ένας οικοδόμος, όταν άκουσε ότι είμαστε από την Ελλάδα, μας είπε ότι τον ήξερε καλά γιατί δούλευαν μαζί στο Λονδίνο. Ήταν ένας λαϊκός τύπος, προσπαθήσαμε να καταλάβουμε τι γνώμη είχε για τον Αντρέα, χωρίς φυσικά να αναφέρουμε τίποτα σχετικό. Την απάντησή του ας την έχουν υπόψη τους οι αρμόδιοι νέο-ΠΑΣΟΚικοί:

— Ο Αντρέας; Πολύ καλό παλικάρι. Δούλεψε τότε 20 ώρες το 24ωρο για την Ελληνική Αντίσταση, και ζούσε μες στη φτώχεια. Όλα τα λεφτά του τα 'τρωγε στις προκηρύξεις. Γερός αγωνιστής. Με λένε Σοφοκλή Σοφοκλέους. Αν τον δείτε, πείτε του πολλά χαιρετίσματα.

ΣΤΕΛΕΧΗ ΚΑΙ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ «ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΟΥΜΕ ΤΗ ΣΚΕΥΩΡΙΑ»

Με τη δήλωσή μας αυτή, σαν φίλοι, σύντροφοι και παλιοί συναγωνιστές του Α. Χριστοδουλίδη (ανεξάρτητα αν συμφωνούμε ή διαφωνούμε —τώρα ή παλιά— με τις πολιτικές του πεποιθήσεις και επιλογές) θέλουμε να εκφράσουμε τα πιο κάτω: Καταδικάζουμε την προσπάθεια σπίλωσης, πολιτικής και ηθικής εξόντωσης του Α. Χριστοδουλίδη.

Χωρίς να θεωρούμε ότι οι οποιαδήποτε επιλογές της προσωπικής ζωής ενός ανθρώπου είναι επιλήψιμες ή τον αποκλείουν από την πολιτική ζωή, πιστεύουμε ότι, όλοι όσοι έζησαν από κοντά τη ζωή, τη δράση και τους αγώνες του Α. Χριστοδουλίδη γνωρίζουν πολύ καλά ότι ο Α.Χ. ΔΕΝ είναι αυτός που τον παρουσιάζουν και ότι η υπόθεση είναι σκευωρία —επικίνδυνο δείγμα παρακμής της Δημόσιας ζωής στην Ελλάδα. Δηλώνουμε την πλήρη υποστήριξή μας στον αγώνα του Α.Χ. ενάντια στη σκευωρία και καλούμε όσους καταδικάζουν τη χρήση τέτοιων μεθόδων να εκδηλώσουν δημόσια την αντίθεσή τους.

Πανίκος Χρυσάνθου, τ. μέλος της Κεντρικής Επιτροπής (ΚΕ) και του Εκτελεστικού Γραφείου (ΕΓ) της ΕΔΕΚ

Γιάννης Γρούτας, τ. στέλεχος της ΕΔΕΚ
Μάριος Τεμβριώτης, τ. Γραμματέας ΕΔΕΝ, της ΚΕ, του ΠΓ και της Κεντρικής Γραμματείας ΕΔΕΚ

Μόνικα Βασιλείου, τ. μέλος της ΚΕ
Ζήνωνας Ποφαΐδης

Αντώνης Δημητρίου, τ. μέλος της ΚΕ

Κώστας Χαραλαμπίδης, τ. μέλος της ΚΕ
Χρυστάλλα Γιάλλουρου, τ. μέλος του ΚΣ της ΕΔΕΝ

Μάρω Χριστοδούλου, τ. μέλος του ΚΣ της ΕΔΕΝ

Παντελής Άντωνας, τ. μέλος του ΚΣ της ΕΔΕΝ

Δώρος Δημητρίου, τ. μέλος του ΚΣ της ΕΔΕΝ

Κώστας Αντωνίου, τ. μέλος του ΚΣ της ΕΔΕΝ

Πάρις Ιωαννίδης, τ. μέλος της ΕΔΕΚ

Ζήνων Σιερεπεκλής, τ. μέλος της ΚΕ, του ΠΓ και Κεντρικός Οργανωτικός Γραμματέας ΕΔΕΚ

Αγνή Πετρίδου, τ. μέλος ΕΔΕΚ

Δώρος Μιχαήλ, τ. μέλος ΚΣ ΕΔΕΝ

Αντρούλλα Μιχαήλ, τ. μέλος ΕΔΕΚ

Έλλη Μόζορα

Άντρος Αντρέου, τ. μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου και της Κεντρικής Γραμμ. ΕΔΕΝ

Τάκης Γεωργιάδης, τ. μέλος της ΚΕ της ΕΔΕΚ

Θέμος Δημητρίου, τ. μέλος της ΚΕ, του ΠΓ και βοηθός γραμματέας ΕΔΕΝ

Λένια Σορόκου

Σάββας Παύλου, τ. μέλος ΕΔΕΚ

Πατρίκιος Παύλου, τ. βουλευτής ΕΔΕΚ

Νίκος Κόκκινος, τ. μέλος της ΚΕ της ΕΔΕΚ και Οργανωτικός Γραμματέας Λεμεσού.

Η κρίση της πολιτικής αντιπροσώπευσης

του Θανάση Διαμαντόπουλου

ΕΙΝΑΙ πια καθολικά κυρίαρχη η αίσθηση πως η πολιτική ζωή της χώρας μας, στο 20μηνο που διέρρευσε από την τελευταία εκλογική αναμέτρηση χαρακτηρίζεται από μια ουσιώδη και καινοφανή ιδιαιτερότητα: μια γενικευμένη κρίση αντιπροσώπευσης στις σχέσεις των κυρίαρχων κομματικών σχηματισμών και της εκλογικής τους βάσης. Ή, για να διατυπώσουμε τον ίδιο σύλλογισμό με μεγαλύτερη ακρίβεια και σαφήνεια, οι προβληματισμένοι, οι κριτικοί και αυτοί που γυρεύουν διέξοδο αυξάνονται σ' όλο το φάσμα του πολιτικού μας χώρου, προοδευτικά αλλά σταθερά, σε βάρος των κατασταλαγμένων, των βέβαιων, των απόλυτα ικανοποιημένων. Αυτό δε σημαίνει, βέβαια, πως οι κατασταλαγμένοι και ασφαλείς έχουν εκλείψει ή συρρικνωθεί στο ελάχιστο. Το μεγαλύτερο μέρος αναμφίβολα των οπαδών του ΚΚΕ εξακολουθεί να βρίσκεται στην αδιατάρακτη —και, ας μας επιτραπεί να πιστεύουμε, ετερόφωτη— μακαριότητα του.

ΑΛΛΑ και μεταξύ των οπαδών των δύο μεγαλύτερων κομμάτων δε λείπουν, βέβαια, εκείνοι που, τίποτε στις μετεκλογικές εξελίξεις δε διατάραξε τις προεκλογικά διαμορφωμένες πεποιθήσεις τους. Θα διακινδυνεύαμε μάλιστα την άποψη πως οι αμετακίνητοι και «αμετανόητοι» αυτοί νεοδημοκράτες και πασοκίτες δεν είναι αυτοί που εμπνέονται από τις θετικότερες πλευρές των δύο παρατάξεων —δεν είναι λ.χ. αυτοί που θέλγονται από

τις δυνάμεις ανανέωσης, προβληματισμού και διαυγούς κριτικής στάσης τμήματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Ούτε αντίστοιχα εκείνοι που ικανοποιούνται από την όποια τόλμη, ριζοσπαστικότητα ή ειλικρινή διάθεση περιστολής προνομίων που διαπνέει κάποια στελέχη του κυβερνώντος κόμματος.

ΕΙΝΑΙ αντίθετα, ιδιαίτερα στην ύπαιθρο, τα πιο ανεξέλικτα, κοινωνικά και πολιτικά, στρώματα που στην παρελθοντοστρέφεια, την κυρίαρχη αντιδραστική τάση και το σκοταδισμό της Δεξιάς βρίσκουν την προοπτική της ικανοποίησης της ρεβανσιστικής τους διάθεσης. Όπως, αντίστοιχα, οι πιο αμετακίνητα προσκολλημένοι στο ΠΑΣΟΚ είναι όσοι στον πρωτογονισμό, τον παραγοντισμό και την εκδίκητικότητα του βρήκαν την ευκαιρία να εκτονώσουν και να ικανοποιήσουν τα εδώ και πολλά χρόνια καταπιεσμένα τους πάθη.

ΟΙ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ αυτές ωστόσο δεν αναιρούν στον ελάχιστο τη βασική διαπίστωση της ύπαρξης τόσο των μεταξύ των ψηφοφόρων της ΝΔ όσο και, κυρίως, του ΠΑΣΟΚ εξαιρετικά πολυάριθμων σκεπτομένων ανθρώπων που προβληματίζονται, αγωνιούν, αμφισβητούν, αναζητούν, άγχονται. Χωρίς, ενδεχόμενα, να έχουν μέχρι σήμερα βρει τη λύση στο πρόβλημα τους αλλά και χωρίς να έχουν παραιτηθεί από την αναζήτησή της. Η διαπίστωση δε αυτή είναι που εξηγεί το ιδιαίτερο πολιτικό ενδιαφέρον, δυσανάλογο προς τη σημερινή δύναμή τους, για δύο μικρούς

κομματικούς σχηματισμούς, το ΚΟΔΗΣΟ και το ΚΚΕ εσ., που η διάσταση ανάμεσα στα εθνικά και τα ευρωπαϊκά ποσοστά τους υποδηλώνει κάποια δυναμική. (Όπως βέβαια εξηγείται και το αντίστοιχο ενδιαφέρον για τον άγνωστο Χ της πολιτικής μας ζωής, για το «ανύπαρκτο κόμμα», δηλ. τις αναζητήσεις και συζητήσεις στο χώρο της κεντροαριστεράς και της μη δογματικής αριστεράς).

ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ μας αυτό δεν προτιθέμεθα να επιχειρήσουμε προφητείες για το ανύπαρκτο κόμμα που κυοφορούν, σε μια εγκυμοσύνη δύσκολη, οι σύγχρονες κοινωνικοπολιτικές ανάγκες. Ούτε θα αναφερθούμε συστηματικότερα στο ΚΚΕ εσ., το κόμμα που συνδυάζει τη φαντασία με την αποτελμάτωση, την ανανέωση της σκέψης με την αποστέωση της πράξης. Αλλά με αφετηρία το πρόσφατο συνέδριο του ΚΟΔΗΣΟ και αναλύοντας κυρίως τον εναρκτήριο λόγο του προέδρου του κόμματος, το ύφος και το πνεύμα του, θα προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε τις προοπτικές και δυνατότητες του κόμματος αυτού να αποτελέσει μια παράταξη ικανή να επωφεληθεί από την εκτεταμένη κρίση πολιτικής αντιπροσώπευσης που περιγράψαμε.

* * *

Ο ΜΑΚΡΟΣΚΕΛΕΣΤΑΤΟΣ λόγος του κ. Πεσμαζόγλου χαρακτηριζόταν από σαφήνεια, συνέχεια, συνέπεια, πληρότητα, σοβαρότητα, ευθύτητα και, ακόμη, κάποια θεμιτή

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ

Θάνατος σταθερός
πέρα απ' τόν ξρωτα

Μετάφραση
Α. ΚΑΙΤΗ ΣΥΤΗΡΙΑΔΟΥ - ΜΠΑΡΑΛΑΣ

νεφέλη

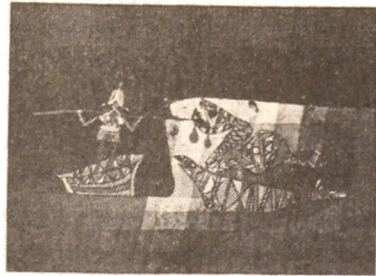

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ

Μάτια γαλάζιου
σκύλου

Μετάφραση
Α. ΚΑΙΤΗ ΣΥΤΗΡΙΑΔΟΥ - ΜΠΑΡΑΛΑΣ

νεφέλη

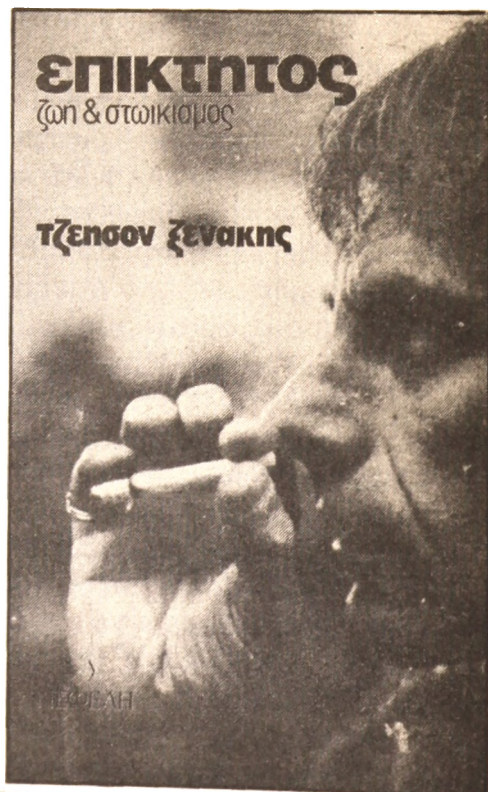

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ

Η αφήγηση
ένός ναυαγού

Μετάφραση
ΑΜΑΛΙΑ ΤΣΑΚΝΙΑ

νεφέλη

ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ
ζωή & στρωκισμός

Τζεφσον Ξενακίς

νεφέλη

Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9 - ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 36.07.744 - 36.39.962

φιλαρέσκεια που δεν κατέβηκε ωστόσο σε επίπεδο φτηνής δημαγωγίας. Ανέδυε αντίθετα μια αίσθηση υπευθυνότητας, ειλικρίνειας, γνώσης και αρμοδιότητας συνδυασμένης με αυτοπεποίθηση. Δεν ξέφυγε ωστόσο, για μια φορά ακόμη, από ένα στιλ «αυτοκρατορικό» και, κατά καιρούς, κάπως απόμακρο που, σε συνδυασμό με την έντονα μεγαλοαστική σύνθεση του ακροατηρίου, στιγμές - στιγμές έδινε την εντύπωση πως όλα κινούνται σε ένα κλειστό κύκλωμα. Εντύπωση ενισχυόμενη και από το γεγονός πως συχνά - πυκνά ο πρόεδρος του ΚΟΔΗΣΟ με ύφος κατηγορηματικό και ανεπίδεκτο αμφισβήτησης έκανε διαπιστώσεις, απηύθυνε κατηγορίες και προσδιόριζε ευθύνες που θεωρούσε αφετηριακές για παραπέρα συλλογισμούς χωρίς ωστόσο να κάνει τον κόπο να τις θεμελιώσει και να τις αποδείξει.

ΠΕΡΑ από τις υφολογικές αυτές παρατηρήσεις οι θέσεις για ηθική στήριξη του επιχειρηματικού κόσμου, για πρόταξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, για τόνωση της κοινωνικής συναίνεσης, για συνεπέστερο φιλοευρωπαϊκό προσανατολισμό, για ευθυγράμμιση λόγων και έργων στην εξωτερική πολιτική χωρίς βέβαια να προκαλούν έκπληξη, εναρμονίζονταν απόλυτα με τη γνωστή προς τα έξω εικόνα του ΚΟΔΗΣΟ. Περισσότερα ερωτηματικά γέννησαν αντίθετα κάποιες άλλες τοποθετήσεις που —υπερτονίζοντας τη γενική δεξιοστροφή του κόμματος και, μάλιστα, προωθώντας την προς τα άκρα— δημιούργησαν πρόβλημα εναρμονισμού τους (ακόμα και) με τον σοσιαλιστικό του τίτλο: π.χ. ο φιλιππικός του κ. Πεσμαζόγλου για την ανάγκη προστασίας της ορθοδοξίας και των προνομίων της σαν θεμελιακών στοιχείων της εθνικής μας υπόστασης· ή η σαφής εναντίωσή του στις εξισωτικές προσπάθειες στο υγειονομικό μας σύστημα (υπό το συγκαλυπτικό σύνθημα: η εξίσωση θα γίνει κάποτε προς τα πάνω)... κ.ο.κ. Αυτά βρίσκονται βέβαια πολύ έξω ακόμη και από την παράδοση της δυτικοευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας στην οποία διατείνεται πως θέλει να ενταχθεί το ΚΟΔΗΣΟ.

ΣΥΣΤΥΜΑΤΙΚΟΤΕΡΗ αντιμετώπιση, διεξοδικότερη παράθεση, ευρύτερη ανάλυση του λόγου του προέδρου του ΚΟΔΗΣΟ δε θα απομάκρυνε από το γενικό συμπέρασμα για την εικόνα του κόμματος όπως αυτή αρχίζει να διαφαίνεται από τα μέχρι τώρα στοιχεία: Με άξονα την αμφίβολης σταθερότητας και οπωσδήποτε όχι ενιαία αλλά ποικίλουσα ανάλογα με τους τομείς κάθετη διαχωριστική γραμμή που χωρίζει τη δεξιά από την αριστερά, τη συντήρηση από την πρόοδο στην πολιτική κονίστρα της χώρας μας, δύσκολα το ΚΟΔΗΣΟ θα μπορούσε να τοποθετηθεί στον χώρο της προόδου. Με άξονα όμως, την οριζόντια διαχωριστική γραμμή που διαπερνά όλους τους πολιτικούς χώρους και διαχωρίζει τις σοβαρές, συνεπείς, υγιείς, υπεύθυνες και με αρχές πολιτικές δυνάμεις απ' αυτές που χαρακτηρίζονται από καιροσκοπισμό, φτωχοπροδοτισμό και διβουλία, το «Κόμμα Δημοκρατικού Σοσιαλισμού» ανήκει μάλλον στην πρώτη κατηγορία... (Όσο και αν, βέβαια, δηλώσεις στο συνέδριο σαν αυτές του κοινοβουλευτικού του εκπροσώπου, ότι δηλ, είχε υπάρξει συνιδρυτής με τον Ιω. Σοφινάπουλο στη 10ετία του '40 σοσιαλιστικού κόμματος με αποτέλεσμα να υποστεί αυτός —ο κ. Γ. Α. Πλυτάς— διώξεις για τις σοσιαλιστικές τους ιδέες(!) ή ότι το ΚΟΔΗΣΟ αποτελεί τη μόνη σωτηρία από την ανικανότητα του ΠΑΣΟΚ και την αντιδραστικότητα των «άλλων» δεν εδραιώνουν οπωσδήποτε την εικόνα αυτή της σοβαρότητας του κόμματος).

ΑΝ ΛΟΙΠΟΝ, και παρ' όλα αυτά, τα δύο στοιχεία, της (σχετικής) σοβαρότητας και της συντηρητικότητας, αποτελούν τα κύρια χαρακτηριστικά του ΚΟΔΗΣΟ, τίθεται φυσικά το ερώτημα σε ποιο βαθμό μπορούν να αξιοποιηθούν για να καλύψει το κόμμα αυτό το δυνητικό κενό στην πολιτική αντιπροσώπευση που δημιουργείται μετά τις εκλογές του '81: Στο μέτρο που η τάση διαρροής, κυρίως από το ΠΑΣΟΚ, οφείλεται στη διάψευση της προσδοκίας για μια εκσυγχρονισμένη, ακομμάτιστη και αφατρίαστη διοίκηση, η «έξωθεν καλή μαρτυρία» για σοβαρότητα του ΚΟΔΗΣΟ αποτελεί βέβαια σημαντικό

πλεονέκτημα.

ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ ωστόσο πως μόνο οριακά οφέλη μπορεί να του εξασφαλίσει. Γιατί το ΠΑΣΟΚ κατέλαβε την εξουσία μετά από μια ξέφρενη πορεία που χαρακτηριζόταν για τη ριζασπαστικότητα, για το ρηξικέλευθο του πολιτικού του λόγου και της ελπίδες που αυτός ενέπνευσε. Στο μέτρο επομένως που οι ελπίδες απογοητεύονται που τα σοσιαλιστικά γαρίφαλα μαραίνονται, που οι προσδοκίες διαψεύδονται στην πράξη, μόνο ένα κόμμα με αντίστοιχα προοδευτικό λόγο αλλά με άλλο επίπεδο ειλικρίνειας, σοβαρότητας και συνέπειας θα μπορούσε να αποτελέσει τη μαζική καταβόθρα απορρόφησης των δυσареστημένων.

Ο ΡΟΛΟΣ επομένως αλλά, έχω την αίσθηση, και ο στόχος του ΚΟΔΗΣΟ είναι να συγκεντρώσει μόνο τους οριακούς εκείνους κεντρώους ψηφοφόρους που θα του επιτρέψουν να γίνει η ρυθμιστική δύναμη ανάμεσα στις δύο κύριες αντίθετες πολιτικές παρατάξεις. Είναι ένα πιθανό σενάριο που δεν αποτελεί αναντίρρητα το χειρότερο δυνατό στο μέτρο που νέες δυνάμεις, με άλλο ύφος και ήθος, δεν έχουν ακόμη καταλάβει τους χώρους που καλύπτουν σήμερα η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ.

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ όμως για ένα σενάριο οπωσδήποτε εύθραυστο γιατί σε περίπτωση που στην προσεχή εκλογική αναμέτρηση, οποτεδήποτε αυτή γίνει, δε βγει μονοκομματικός νικητής, θ' αναπτυχθούν πιθανότατα τάσεις πολυδιάσπασης και κατακερματισμού των δυο βασικών ανταγωνιστών για να περάσουμε άμεσα από τον σημερινό ατελή δικομματισμό σ' ένα τελείως διαφορετικό κομματικό και πολιτικό σύστημα. Και σ' αυτή πάντως την περίπτωση, λόγω της κεντρικής του θέσης στην εκλογική γεωγραφία αλλά και λόγω της κυριαρχίας του στον κεντρώο χώρο, το ΚΟΔΗΣΟ δεν θα αποτελεί τελείως αμελητέα πολιτική δύναμη. Αν η Ελλάδα περάσει σε περίοδο συμμαχικών κυβερνήσεων το κόμμα του κ. Πεσμαζόγλου θα αποτελεί αντίθετα, πιθανότατα, ουσιώδη συστατικό παράγοντα των περισσότερων δυνατών κυβερνητικών συνδυασμών.

□

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ»

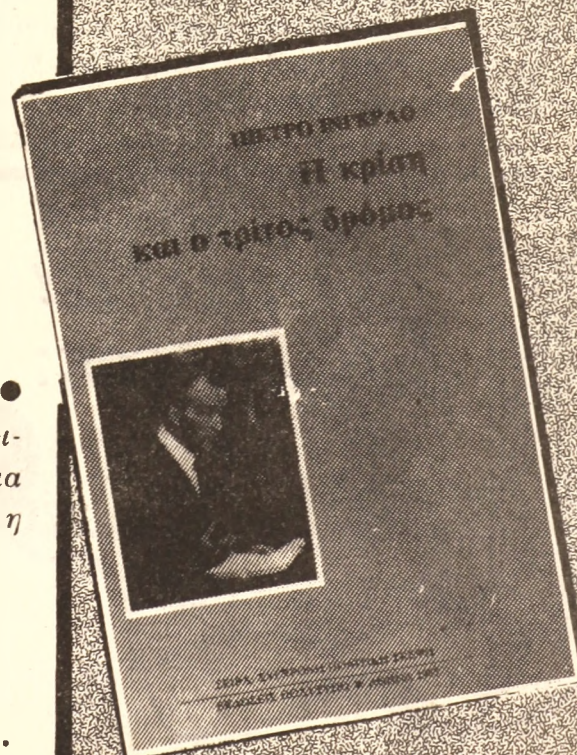
Επιμέλεια σειράς: Τάκης Καφετζής

ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ Η κρίση και ο τρίτος δρόμος

Επαναπροσδιορισμός της έννοιας της κρίσης στο φως των νέων κοινωνικών φαινομένων • μια ριζοσπαστική κοινωνική πρόταση απέναντι στη συντηρητική αντίληψη • νεοφιλελευθερισμός και κρίση του κράτους • η ανάγκη ενός άλλου τύπου κόμματος • η νέα αντίληψη για τον παραγωγικό ορθολογισμό • ο τρίτος δρόμος και η ευθύνη της ευρωπαϊκής αριστεράς • η διπλή κρίση, του μαρξισμού και της κοινωνίας του υπαρκτού σοσιαλισμού.

Στην ίδια σειρά κυκλοφορεί:

Νίκος Πουλαντζάς: Για τον Γκράμσι - Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ.

της Αμαλίας Βαν Χέντ

Άλλη μια φορά ανεπιθύμητοι οι Κούρδοι

ΕΝΑ εικοσιτετράωρο μετά την επίσημη διάψευση της Άγκυρας, ότι τουρκικά στρατεύματα παραβίασαν τα ιρακινά σύνορα προχωρώντας σε βάθος 30 χιλιομέτρων στη γειτονική χώρα, ο Τούρκος κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Ακιμάν διέψευσε τη «διάψευση». Ανακοίνωσε πως στόχος των τουρκικών στρατευμάτων ήταν «οι άγνωστες ένοπλες μονάδες που θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια και την ειρήνη στην περιοχή». Δεν υπάρχουν αμφιβολίες πως επρόκειτο για Κούρδους αντάρτες. Η απόλυτη σιγή της Βαγδάτης για την «επιχείρηση» ξένων στρατευμάτων στο έδαφος του ιρακινού Κουρδιστάν, ο ερμητικός αποκλεισμός ολοκλήρου του τουρκικού Κουρδιστάν από το στρατό καθώς και η διεξαγόμενη στην ίδια περιοχή νατοϊκή άσκηση «ADVENTURE EXPRESS 83» δείχνουν πως οι Κούρδοι έγιναν με την ευλογία όλων των συμβαλλομένων, για άλλη μια φορά, το μεγάλο θύμα στο πολιτικό πόκερ. Η τραγωδία του κουρδικού λαού το 1975, αναβιώνει και πάλι με ίδιο σενάριο.

ΟΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ των τριών Τούρκων στρατιωτών, που σκοτώθηκαν φέτος την πρωτομαγιά κατά μήκος των τουρκο-ιρακινών συνόρων, δεν ήταν πολίτες του Ιράκ, όπως βεβαίωσε η Βαγδάτη τη «φίλη Τουρκία». Γι' αυτό δεν πρόβαλε αντιρρήσεις να γίνει η τουρκική στρατιωτική επιχείρηση για την «πάταξη των τρομοκρατών» στο έδαφός της. Έτσι, στις 25 Μαΐου

ΕΠΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΟΥΡΔΩΝ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ

Αμέσως μετά το πραξικόπημα των στρατηγών στην Τουρκία, δημιουργήθηκαν εγκαταστάσεις για καταυλισμό εξορίστων στην Ίμβρο και την Τένεδο.

Πριν λίγες μέρες, στις 30/5/81, το «Συμβούλιο Ασφαλείας» των στρατηγών που κυβερνούν στην Τουρκία, έβγαλε διάταγμα σύμφωνα με το οποίο μπορεί η τουρκική

κυβέρνηση να μετακινεί κατοίκους από την μια περιοχή σε άλλη. Δημοσιογραφικές πληροφορίες από την Άγκυρα υποστηρίζουν ότι το διάταγμα αυτό θα εφαρμοστεί για πρώτη φορά για να εποίκιστεί η Ίμβρος και η Τένεδος με τους ανεπιθύμητους Κούρδους που θα καταλύσουν στις ήδη αναμένουσες εγκαταστάσεις.

δου τουρκικές μεραρχίες, μια τεθωρακισμένη και μια αποτελούμενη από κομμάντος ειδικά εκπαιδευμένους για εκκαθαρίσεις ανταρτών, πέρασαν τα σύνορα του Ιράκ. Μόνο δυο μέρες, σύμφωνα με τον κ. Ακιμάν, κράτησε η επιχείρηση, της οποίας ο στόχος «πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με το σχεδιασμό της και χωρίς θύματα».

ΠΕΡΑ απ' τις επίσημες ειδήσεις, δηλώσεις και ανακοινώσεις, οι φήμες γύρω από την «εισβολή» των τουρκικών στρατευμάτων στο Ιράκ και για τους στόχους της, οργιάζουν στην Άγκυρα. Ο κ. Ακιμάν δεν κατόρθωσε να πείσει για τη αξιοπιστία των δηλώσεών του. Αναπάντητο έμεινε το ερώτημα, γιατί παράλληλα με την καθυσταστική δήλωσή του για παντελή έλλειψη θυμάτων στα τουρκικά στρατεύματα —ήταν όλοι άνδρες της στρατιωτικής χωροφυλακής (Gendarmerie)— η κυβέρνηση προωθούσε γιατρούς, νοσοκόμους, ιατρικά συνεργεία και φάρμακα του τουρκικού Ερυθρού Σταυρού στην περιοχή αυτή. Ή μήπως θα 'πρεπε να υποστηριχτεί, πως η πυρετώδης αυτή κινητοποίηση γινόταν για τα θύματα των Κούρδων ανταρτών;

Ο κ. AKIMAN δεν διευκρίνισε επίσης, γιατί απομονώθηκε ασφυκτικά η περιοχή από το στρατό καθώς και γιατί δόθηκε η διαταγή για εκκένωση πολλών τουρκικών μεθοριακών χωριών αφού ο «στόχος της επιχείρησης πραγματοποιήθηκε όπως είχε σχεδιαστεί».

Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ της εισβολής στο Ιράκ

δεν φαίνεται πως ήταν ένα μεμονωμένο χτύπημα σε μερικούς ένοπλους δολοφόνους. Αντίθετα. Τον τελευταίο καιρό οι κυβερνήσεις του κρίσιμου τριγώνου Ιραν - Ιράκ - Τουρκίας σκληραίνουν όλο και περισσότερο την πολιτική τους απέναντι στους Κούρδους αυτονομιστές. Στην Τουρκία, η σκλήρυνση αυτή εκδηλώθηκε, λίγες μόνο μέρες πριν από την επιχείρηση στο Ιράκ, κατά τη διάρκεια της μαζικής δίκης του «Εργατικού Κόμματος του Κουρδιστάν» (PKK).

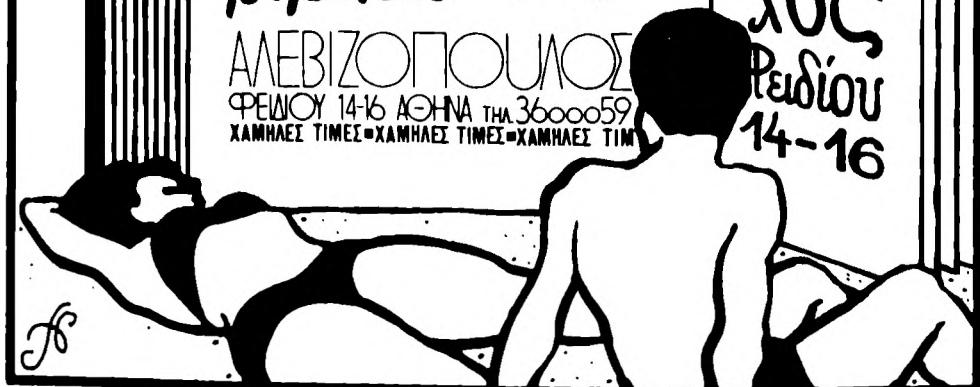
ΜΟΝΟ σε μια μέρα, καταδικάστηκαν 35 μέλη του Εργατικού Κόμματος σε θάνατο. Μια εβδομάδα προηγούμενα, το ίδιο στρατοδικείο στην πόλη Ντιγιαρμπάκιρ —πρωτεύουσα του τουρκικού Κουρδιστάν— επέβαλε σε άλλους επτά Κούρδους την εσχάτη των ποινών. Καινούριο στοιχείο σ' αυτές τις δίκες είναι, ότι πολλοί Κούρδοι θα οδηγηθούν στην κρεμάλα γιατί ανήκαν σε μια, κατά τη ορολογία της Άγκυρας, «διαμελιστική οργάνωση». Από τότε που ο στρατός κατέλαβε την εξουσία (Σεπτέμβρης του '80) η ποινή του θανάτου επιβαλλόταν μόνο στους κατηγορούμενους που σύμφωνα με το στρατοδικείο συμμετείχαν σε —πολιτικές ή μη— δολοφονίες. Και ποτέ, μέχρι την περασμένη εβδομάδα, μόνο με την κατηγορία συμμετοχής σε παράνομες οργανώσεις ή κόμματα.

ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟΙ είναι αποφασισμένοι να πνίξουν το εθνικό κουρδικό κίνημα πριν

Οι διακοπές
έρχονται! Τά
βιβλία σας:

ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΕΨΟΥ 14-16 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ 3600059
ΧΑΜΗΛΕΣ ΤΙΜΕΣ ΧΑΜΗΛΕΣ ΤΙΜΕΣ ΧΑΜΗΛΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ
Ραδίου
14-16

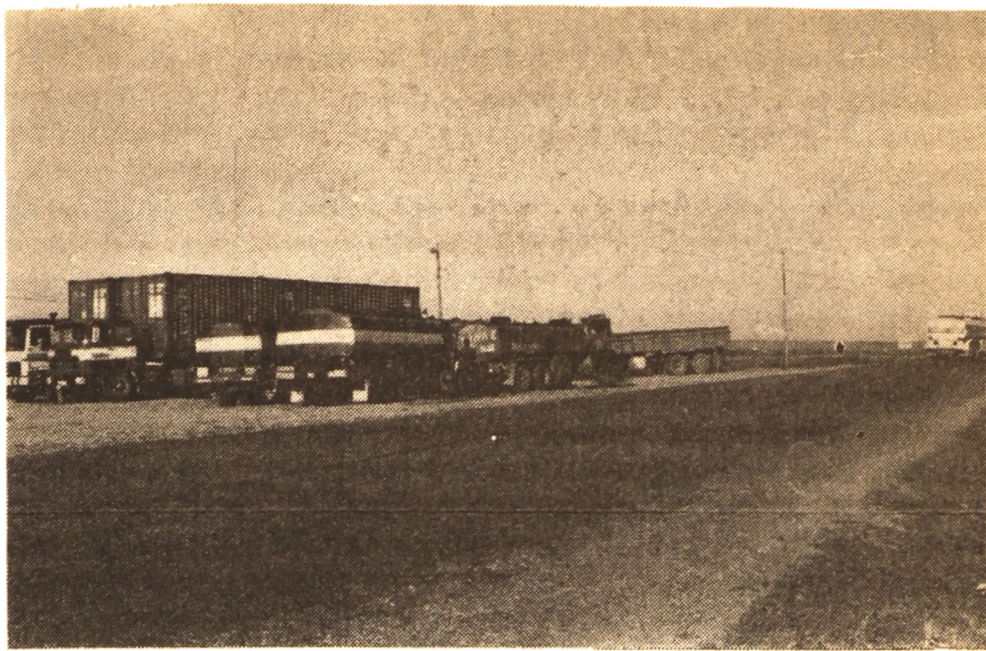

Παιδότοπος παιδικός σταθμός νηπιαγωγείο

“Ενας χώρος στην αποκλειστική διάθεση των παιδιών. Οι ανάγκες του παιδιού για επικοινωνία, παιδαγωγικό παιχνίδι, δημιουργική συλλογική δραστηριότητα, αντιμετωπίζονται με την αγάπη, τη ζεστασιά και με ξεχωριστή ευθύνη από ανθρώπους ειδικούς.

Ντίνα Καψάλη
Λεωφ. Πεντέλης 53 - Χαλάνδρι
Τηλ. 68.28.047

Σε πορεία προς το Ιράκ, χιλιάδες καμιόνια σαν κι αυτά, διασχίζουν την Τουρκία μεταφέροντας όπλα και ανταλλακτικά όπλων στο Κουρδιστάν.
(Φωτογραφίες: Φρανς Βεράνκεν).

παραδώσουν την εξουσία στους πολιτικούς. Αυτή την απόφαση υπηρετούν οι βαρύτερες ποινές και τα φρικτά, μέχρι εξόντωσης, βασανιστήρια.

ΟΙ ΦΥΛΑΚΕΣ του Ντιγιαρμπακίρ είναι αναμφισβήτητοι οι χειρότερες της σημερινής Τουρκίας. Συνήγοροι της υπεράσπισης έχουν το δικαίωμα να βλέπουν τους «πελάτες» τους μια φορά την εβδομάδα για ένα ολόκληρο (!) λεπτό της ώρας. Οι Κούρδοι, το ένα πέμπτο του τούρκικου πληθυσμού, πρέπει να πάψουν να είναι το μεγάλο εσωτερικό πρόβλημα της Τουρκίας. Πρέπει θεληματικά ή βίαια να χάσουν την εθνική τους ταυτότητα και να αφομοιωθούν στην τουρκική κοινωνία.

ΓΙΑΤΙ όμως δέχτηκε το Ιράκ να παιχτεί η συνέχεια αυτής της τραγωδίας μέσα στο ίδιο το έδαφός του;

ΟΥΤΕ οι κυβερνήσεις του Ιρακ είναι άσχετες με το κουρδικό πρόβλημα. Περίπου 3,5 εκατομμύρια Κούρδοι κατοικούν στις ορεινές περιοχές του βόρειου Ιράκ. Οι συγκρούσεις μεταξύ του ιρακινού στρατού και των επαναστατημένων Κούρδων ανταρτών στη δεκαετία του '60 είχαν σαν αποτέλεσμα να πέσουν πολλές ιρακινές κυβερνήσεις και περισσότερα κυβερνητικά κεφάλαια. Η δεκαετία του '70 ήταν η πιο αιματηρή στην ιστορία του κουρδικού λαού. Η Σοβ. Ένωση μετά την προσέγγιση με το Ιράκ το 1972, έστειλε ένα πλήθος από συμβούλους στον ιρακινό στρατό «για την κοινή καταπολέμηση των Κούρδων αντεπαναστατών». Αμέτρητα

κούρδικα χωριά βομβαρδίστηκαν τόσο από ιρακινά όσο και από σοβιετικά αεροπλάνα. Ο μέχρι τότε «χαϊδεμένος» επαναστάτης της Μόσχας, ο κούρδος στρατηγός Μπαρζανί κατέφυγε στις αγκάλες της CIA και του Σάχη της Περσίας. Από το '74 ο Σάχης χρησιμοποίησε τους Κούρδους εναντίον του Ιράκ, υποστηρίζοντάς τους με χρήματα και όπλα μέχρι τη στιγμή που μπήκε στο πολιτικό παιχνίδι ο τότε υπουργός εξωτερικών των ΗΠΑ, Χένρυ Κίσσινγκερ. Το σχέδιό του για ύφεση και ισορροπία στην περιοχή, χαιρετίστηκε στις 6 Μαρτίου 1975 και από τις δυο πλευρές και επικυρώθηκε με μια συνθήκη και ένα θερμό φιλί του Σάχη στον «αδελφό» Σαντάμ Χουσεϊν. Η βοήθεια του Σάχη και της CIA προς τους Κούρδους κόπηκε αμέσως. Τα σύνορα προς το Ιράν κλείσαν. Οι αντάρτες του Μπαρζανί παρέδιδαν τα όπλα τους κατά χιλιάδες. Ο ίδιος Μπαρζανί κατόρθωσε να καταφύγει με 600.000 υποστηρικτές του στην Περσία λίγο πριν κλείσουν τα σύνορα. Άλλες 600.000 κούρδοι μετατοπίστηκαν στο νότιο Ιράκ και προωθήθηκαν σε ειδικά φτιαγμένα γι' αυτούς γκέτο. Ο κουρδικός λαός ήταν ο μόνος που έχασε στην πολιτική σκακιέρα.

ΑΛΛΑ και στον τελευταίο πόλεμο μεταξύ Ιράν και Ιράκ οι Κούρδοι επαναστάτες μπήκαν στη μάχη. Μια κατάρα τους κυνηγά να παίζουν την «πέμπτη φάλαγγα» των οποιωνδήποτε ανταγωνιζομένων δυνάμεων. Ο Σαντάμ Χουσεϊν βοήθησε με όπλα

τους απογοητευμένους και κατατρεγμένους Κούρδους του ισλαμικού ιρακινού καθεστώτος στέλνοντάς τους στο μέτωπο ακριβώς με τον ίδιο τρόπο όπως χρησιμοποίησε και ο Χομεϊνί τους πρώην Κούρδους πρόσφυγες του Ιράκ. Οι πολύπλευρες δραστηριότητες των πρεσβειών του Ιρακ και του Ιραν στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες καθώς και η δήλωση του Σαντάμ Χουσεϊν, ότι είναι έτοιμος να υπογράψει συνθήκη ειρήνης με τον Χομεϊνί, δείχνουν πως οι Κούρδοι αργά ή γρήγορα θα γίνουν για άλλη μια φορά ανεπιθύμητοι απ' όλες τις μεριές.

ΔΕΝ ήταν της Τουρκίας η πρωτοβουλία να εισβάλει στο ιρακινό έδαφος με δυο χιλιάδες ειδικά εκπαιδευμένους κομάντος και με τανκς θα υποστηρίξουν κούρδοι πολιτικοί πρόσφυγες. Η τουρκική κυβέρνηση απλώς εξυπηρετούσε το «φιλικό Ιράκ» στην προσπάθειά του να αποδυναμώσει τους Κούρδους που είχε το ίδιο υποστηρίξει. Το Ιράκ είναι ακόμη ο τρίτος μεγαλύτερος αγοραστής των τουρκικών προϊόντων και οι εισφορές από τα καμιόνια που διασχίζουν την Τουρκία για να φτάσουν στο Ιράκ δεν είναι ευκαταφρόνητες. «Με μαθητική ακρίβεια πληρώνουν πάντα οι Κούρδοι τις συγκρούσεις οποιωνδήποτε συμφερόντων στην περιοχή» είχε υποστηρίξει πριν δυο χρόνια στο Ντιγιαρμπακίρ ένας νεαρός κούρδος αυτονομιστής. Θυμάμαι τότε πως γελάσαμε με την «υπερβολική» απαισιοδοξία του...

□

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Ο 17ος τόμος του ANTI
B' εξάμηνο 1982
(τεύχη 209-221)

Σε 680 σελίδες αποτυπώνεται η πολιτική και πολιτιστική μας ζωή, με άρθρα, αναλύσεις και μελέτες για ζητήματα ιστορίας, εκκλησίας, ιδεολογίας και παιδείας. Επίσης περιέχεται μια πλούσια καταγραφή της οικονομικής και κοινωνικής

επικαιρότητας, διεθνής ειδησεογραφία, προβλήματα Τύπου και μέσων μαζικής ενημέρωσης, καθώς και πλήθος πληροφοριακού υλικού αναφορικά με τα πολιτιστικά συμβάντα της χρονικής περιόδου που καλύπτει ο 17ος τόμος. Ζητείστε τον στα γραφεία του περιοδικού «ANTI»: Δημοχάρους 60 (Τ.Τ. 601) τηλ. 72.32.713 και 72.32.819

Ακόμη μπορείτε να βρείτε τους παλιότερους τόμους του περιοδικού με εξαίρεση τους Α', Β', Γ', και Δ' που έχουν ήδη εξαντληθεί.

●

Το «ANTI» παραμένει σταθερά ένα πλούσιο ενημερωτικό περιοδικό που με τους τόμους, σας προσφέρει μια άμεση πρόσβαση στο υλικό της πρόσφατης ελληνικής ιστορίας.

POLISARIO: ΩΡΑ ΜΗΔΕΝ

Οι διαπραγματεύσεις με το Μαρόκο και οι «καλές υπηρεσίες» της Αλγερίας

του απεσταλμένου μας Στέλιου Κούλογλου

Μπλουζάκια και καπελλάκια με το σήμα του POLISARIO, παλιοί νομάδες της ερήμου ντυμένοι με παραδοσιακές στολές, ζωσμένοι φυσεκλίκια και χαμογελαστοί προς φωτογράφιση, καμήλες έτοιμες να υποδεχθούν τους Ευρωπαίους αναβάτες για μικρές βόλτες και αναμνηστικές πόζες, τοπικοί χοροί και τραγούδια από τις γυναίκες - Σαχραουί με τα φανταχτερά φορέματα:

Αυτή ήταν η εικόνα των φετινών εορταστικών εκδηλώσεων, που οργάνωσε στις 20 - 21 Μαΐου, το μέτωπο POLISARIO, με ευκαιρία τη δέκατη επέτειο από την έναρξη το ένοπλου αγώνα του λαού της Δυτικής Σαχάρας. Ζούμε στην εποχή του θεάματος και του τουρισμού και από τα νύχια τους δεν μπόρεσε να ξεφύγει ούτε αυτή η επανάσταση. Πράγματι, η φετινή... παραδοσιακή μας επίσκεψη στην έρημο, διέφερε σημαντικά από τις προηγούμενες. Απο τη στιγμή που τα στρατιωτικά αεροπλάνα μας παρέλαβαν από το Αλγέρι και μας... άδειασαν μετά από τρίωρο ταξίδι στην έρημο, είχαμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε ένα αμφίβολης ποιότητας θέαμα με πολύ λίγη ουσία.

Και το ερώτημα που απασχόλησε τους πάνω από 150 δημοσιογράφους που παρευρέθηκαν στις φετινές εκδηλώσεις, ήταν ποιες σκοπιμότητες επέβαλλαν αυτή την καλοστημένη αλλά ανιαρή φιάστα και ποιες ήταν οι αιτίες ενός έκδηλου εκνευρισμού που διακατείχε τους υπεύθυνους του POLISARIO.

Δεν μπορέσαμε να δώσουμε παρά, την εξήγηση των αποφασιστικών πολιτικών εξελίξεων που αυτό τον καιρό συντελούνται γύρω από το πρόβλημα της Δυτικής Σαχάρας. Άλλωστε τη μέρα που φθάσαμε στην έρημο, ο γραμματέας του POLISARIO και πρόεδρος της Αραβικής Δημοκρατίας των Σαχραουί, παραδέχονταν σε μια συνέντευξη του στην Αλγερινή εφημερίδα «Μοντζαχίντ», ότι το μέτωπο είχε αρχίσει συνομιλίες με τους Μαροκινούς!!! Αλλά ας δούμε τα πράγματα με τη σειρά.

Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΑΛΓΕΡΙΑΣ - ΜΑΡΟΚΟΥ

Αναμφισβήτητη η δρομολόγηση —όπως θα λέγαμε και στην Ελλάδα— των εξελίξεων, ξεκίνησε στις 26 Φεβρουαρίου του '83, όταν συναντήθηκαν για πρώτη φορά ύστερα από χρόνια, ο πρόεδρος της Αλγερίας Τσάντλι και ο βασιλιάς του Μαρόκου Χασάν.

Η συνάντηση έχει εξαιρετική βαρύτητα, αφού οι δύο χώρες, μπορεί να μην βρίσκονταν ακριβώς σε εμπόλεμη κατάσταση, αλλά είχαν διακόψει τις διπλωματικές σχέσεις μετά την εισβολή του Μαρόκου στη Δυτ. Σαχάρα και την απεριόριστη ενίσχυση του POLISARIO από τους Αλγερινούς. Συνεπώς η σταδιακή εξομάλυνση των σχέσεων ανάμεσα στα δύο μέρη —απόφαση που ανακοινώθηκε μετά τη συνάντηση— πρέπει να στηρίχθηκε σε κάποιο είδος συμφωνίας, γύρω από το πρόβλημα του πολέμου στη Σαχάρα. Όλα αυτά οδήγησαν μια μεγάλη μερίδα του Δυτικοευρωπαϊκού Τύπου, να διατυπώσει πλήθος εκτιμήσεις και εικασίες για μια επικείμενη συμβιβαστική λύση της διένεξης ή ακόμη και για ένα «ξεπούλημα» των Σαχραουί από την Αλγερία. Ίσως τα πράγματα να μην είναι ακριβώς έτσι —ή να μην έχουν φτάσει ακόμα σ' αυτό το σημείο— αλλά τα πολιτικά και στρατιωτικά δεδομένα της περιοχής, δίνουν κάποια βάση για παρόμοιες εκτιμήσεις.

ΧΡΗΣΙΜΟ ΤΡΙΓΩΝΟ:

ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ ΤΗΣ ΔΙΕΝΕΞΗΣ

Μετά την αποφασιστική βοήθεια των ΗΠΑ προς το Μαρόκο, στο στρατιωτικό επίπεδο υπάρχει μια τέτοια ισορροπία δυνάμεων, ώστε ούτε το POLISARIO μπορεί να νικήσει το Μαρόκο, ούτε το Μαρόκο το POLISARIO. Το τελευταίο έχει, απελευθερώσει τα εννέα δέκατα της χώρας, αλλά γύρω από το υπόλοιπο τμήμα έχει οχυρωθεί με ένα τείχος μήκους 800 χιλιομέτρων και εξοπλισμένου με υπερσύγχρονα όπλα και ραντάρ, γεγονός που κάνει, εξαιρετι-

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΧΩΡΙΑ

Όπως σημειώνουμε και στο κείμενο, δεκάδες αντιπροσωπείες κυβερνήσεων του Τρίτου Κόσμου και απεσταλμένοι από κομμουνιστικά και σοσιαλιστικά κόμματα περυστέθηκαν στις εκδηλώσεις. Μεταξύ τους Γάλλοι, Ισπανοί και Αυστριακοί σοσιαλιστές. Το μόνο κόμμα που παρά το γεγονός ότι είχε καλεσθεί απουσίασε ήταν το ΠΑΣΟΚ, προς γενική έκπληξη, αφού είναι γνωστές οι δηλώσεις του ίδιου του κ. Παπανδρέου για το «ηρωικό POLISARIO».

Βεβαίως οι Σαχραουί δεν έχουν πετrodολάρια, αλλά αυτός δεν είναι λόγος για την έκφραση διεθνιστικής αλληλεγγύης. Εκτός κι αν όλοι οι υπεύθυνοι του κυβερνώντος κόμματος, ήταν απασχολημένοι με την κατάργηση των απεργιών. Οι «στροφές» στα εσωτερικά θέματα, επιδρούν όπως φαίνεται και στην εξωτερική πολιτική.

κά δύσκολη αν όχι και αδύνατη την κατάληψή του.

Το πρόβλημα είναι, ότι αυτό το τμήμα, που οι Μαροκινοί αποκαλούν «χρήσιμο τρίγωνο», είναι πηγή πλούτου όλης της χώρας: βρίσκεται στα παράλια ελέγχοντας την εξαιρετικά πλούσια αλιεία, ενώ συγχρόνως στο υπέδαφός του βρίσκονται τα μεγάλης ποσότητας και αξίας κοιτάσματα φωσφόρου, ενώ όλη η υπόλοιπη χώρα είναι έρημος.

Άρα οι Σαχραουί, που εξακολουθούν να ζουν μέσα στην έρημο στα σύνορα με την Αλγερία χωρίς καμιά σχεδόν παραγωγική δραστηριότητα, πρέπει, για να οικοδομήσουν ένα ανεξάρτητο και βιώσιμο κράτος, να απελευθερώσουν το «χρήσιμο τρίγωνο». Με αυτή την έννοια, η κεντρική κετευθυντήρια του 5ου Συνέδριου του POLISARIO (Οκτώβριος '82), που εκφράστηκε με το σύνθημα «ΟΛΗ Η ΠΑΤΡΙΔΑ Ή Ο ΘΑΝΑΤΟΣ», ανταποκρίνεται απόλυτα όχι μόνο στα αναφαίρετα δικαιώματα εθνικής ολοκλήρωσης αλλά και στις ανάγκες επιβίωσης των Σαχραουί. Με αυτόν όμως τον τρόπο, αποκλείεται μια συμβιβαστική λύση του προβλήματος;

ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΣΤΟ ΜΑΡΟΚΟ

Ορισμένοι διπλωματικοί κύκλοι της Αλγερίας, υποστηρίζουν ότι ο βασιλιάς Χασάν είναι διατεθειμένος να προσυπογράψει παρόμοιες λύσεις. Είναι αλήθεια ότι το κόστος του πολέμου έχει προκαλέσει μια οξυτάτη οικονομική και κοινωνική κρίση στο Μαρόκο.

Έτσι ο βασιλιάς Χασάν είναι αναγκασμένος να στηρίζεται όλο και περισσότερο στην αμερικάνικη οικονομική και στρατιωτική βοήθεια, γεγονός που με τη σειρά του διευκολύνει την επιρροή των ΗΠΑ στις Μαροκινές ένοπλες δυνάμεις, τη μόνη πηγή εξουσίας που θα μπορούσε να ανατρέψει τον βασιλιά.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμα και την περίοδο που ο πόλεμος με το POLISARIO βρίσκονταν στο ζενίθ, ο Χασάν αρνιόταν

επίμονα να συγκροτήσει ένα Γενικό Επιτελείο για την καλύτερη διεξαγωγή των επιχειρήσεων, προτιμώντας να τις διευθύνει ο ίδιος, ενώ συγχρόνως λέγεται ότι απαγόρευσε στους Αμερικανούς στρατιωτικούς συμβούλους να έρχονται σε επαφή με τους Μαροκινούς αξιωματικούς.

Παρ' όλα αυτά, πριν από μερικούς μήνες, μια αποτυχημένη απόπειρα πραξικοπήματος, οδήγησε στην εκτέλεση ενός στρατηγού ο οποίος ήταν το «δεξί χέρι» του Χασάν στον πόλεμο της Σαχάρας και στη φυλάκιση 20 ακόμη ανώτατων αξιωματικών. Κανείς δεν μπορεί να βεβαιώσει ποιος βρισκόταν πίσω από την απόπειρα. Το σίγουρο όμως είναι ότι οι ΗΠΑ —που έχουν αναπόφευκτα ενισχύσει τις θέσεις τους στο Μαρόκο— δεν είναι διατεθειμένες να παίξουν μόνο με το πιόνι του βασιλιά, όταν μάλιστα η γενική δυσaráσκεια αγγίζει και τις τάξεις των Μαροκινών αξιωματικών.

«Άρα —συμπεραίνουν οι ίδιοι αισιόδοξοι Αλγερινοί κύκλοι— το μόνο που χρειάζεται είναι φαντασία, ώστε ο Χασάν να μην γυρίσει στο Ραμπάτ ηττημένος, μετά από ένα πόλεμο που κράτησε 8 χρόνια, πράγμα που θα κλόνιζε το κύρος και τη θέση του».

ΟΙ «ΚΑΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ» ΤΗΣ ΑΛΓΕΡΙΑΣ

Όλο αυτό το διάστημα που μεσολάβησε από τη συνάντηση της κορυφής Αλγερίας - Μαρόκου, τα προπαγανδιστικά μέσα των Αλγερινών, προσπαθούν με κάθε τρόπο και σε όλους τους τόνους, να πείσουν κάθε καχύποπτο, ότι δεν πρόκειται να δώσουν ένα «πισώπλατο χτύπημα» στο POLISARIO. Επιμένουν ότι συνδέουν την αποκατάσταση των σχέσεων τους με το Μαρόκο, με την πορεία του προβλήματος της Δυτ. Σαχάρας και υποστηρίζουν ότι ο βασιλιάς Χασάν δέχθηκε τους δυο όρους που του έθεσαν: να αναγνωρίσει δηλαδή το δικαίωμα των Σαχραουί για αυτοδιάθεση και να παραδεχθεί ότι τα δύο μέρη της διένεξης είναι το Μαρόκο και το POLISARIO, και όχι η Αλγερία.

Απλώς εξηγούν ότι οι ίδιοι είναι διατεθειμένοι να προσφέρουν τις «καλές υπηρεσίες» τους για τον ειρηνικό και δίκαιο τερματισμό της διένεξης. Πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι τελευταία έριξαν ξανά την πρόταση του «μεγάλου Μαγκρέμπ»: Πρόκειται για μια παλιά ιδέα που αποσκοπεί

στην —με κάποιο τρόπο— συνένωση των κρατών της περιχής, της Αλγερίας, του Μαρόκου, της Τυνησίας, της Μαυριτανίας, της Λιβύης και της Δυτικής Σαχάρας. Αυτή τη φορά η πρόταση προβλήθηκε με την μορφή μιας οικονομικής κοινότητας, κατά τα πρότυπα της ΕΟΚ.

Οι Αλγερινοί φαίνεται ότι επιδιώκουν να δώσουν μια οικονομική αλτερνατίβα στο Μαρόκο, να θέσουν και με αυτό τον τρόπο το πρόβλημα της Δυτ. Σαχάρας σαν απαραίτητο όρο για την επίτευξη του «Μεγάλου Μαγκρέμπ» και —φυσικά— να βελτιώσουν τις θέσεις τους στην περιοχή. Μάλιστα 15 μέρες μετά τις εορταστικές εκδηλώσεις του POLISARIO, συγκλήθηκε στο Αλγέρι μια διάσκεψη κορυφής των ηγετών των χωρών του Μαγκρέμπ, χωρίς όμως την παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας των Σαχραουί, παρ' ότι είναι το πρόβλημα τους που θα συζητηθεί.

ΟΙ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΜΑΡΟΚΟΥ - POLISARIO

Οι Αλγερινοί έχουν πάντως κάποιο δικό όταν επιμένουν ότι «δεν θα προδώσουν» το POLISARIO. Από στρατηγική άποψη έχουν κάθε συμφέρον να συνορεύουν μ' ένα νεότευκτο κράτος των Σαχραουί, παρά με μια κατεχόμενη από τους Μαροκινούς Δ. Σαχάρα, αφού έτσι εξασφαλίζουν μια ασφαλή δίοδο προς τον Ατλαντικό. Δεν έχουν όμως δικίο όταν ισχυρίζονται ότι δεν πίεσαν το POLISARIO να αρχίσει επαφές με το Μαρόκο.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι το POLISARIO εξαρτάται απόλυτα, από τις «καλές υπηρεσίες» και την πολύπλευρη ενίσχυση που του παρέχει η Αλγερία. Χωρίς δικούς τους πόρους, οι Σαχραουί δεν μπορούν να εξασφαλίσουν όχι τον απαραίτητο οπλισμό για τον πόλεμο, αλλά ούτε καν τα στοιχειώδη για τη διαβίωση τους.

Οι ηγέτες του POLISARIO είχαν θέσει δύο όρους για την διεξαγωγή διαπραγματεύσεων με τους Μαροκινούς: την αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής και την αναγνώριση τους σαν τον νόμιμο εκπρόσωπο του λαού της Δυτ. Σαχάρας. Τελικά παραδέχθηκαν ότι προχώρησαν σε «επαφές υψηλότατου επιπέδου» με το Μαρόκο, χωρίς το τελευταίο να προχωρήσει σε κάποιο ανάλογο βήμα. Και όλοι στο Αλγέρι μιλούσαν για κάποιες συστάσεις ή πιέσεις των Αλγερινών...

ΠΡΟΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΗ ΛΥΣΗ;

Η λύση του προβλήματος περνάει, λοιπόν, και από το Αλγέρι και με δεδομένη τη διάθεση του Χασάν να κρατήσει όσα περισσότερα από τα κεκτημένα, το ερώτημα μετατίθεται προς τους Αλγερινούς και τους Σαχραουί. Οι πρώτοι θα είναι ικανοποιημένοι, μ' ένα κράτος έστω και «κουτσουρεμένο», (για παράδειγμα με το μισό χρήσιμο τρίγωνο) που θα τους εξασφαλίζει τα νώτα και τη δίοδο προς το Ατλαντικό; Και οι δεύτεροι θα δεχθούν κάτι τέτοιο ή θα προχωρήσουν σε λύσεις «ηρωικής αυτοκτονίας»; Όσα μπορέσαμε να εκμαιεύσουμε από τους λιγομίλητους και πάντα διπλωμάτες POLISARIO, αφορούσαν σαν «ύστατη υποχώρηση» την από κοινού εκμετάλλευση της αλιείας και των φωσφάτων, και τίποτα περισσότερο. Και στο λόγο του στη διάρκεια των εκδηλώσεων, ο γεν. γραμματέας του POLISARIO, τόνισε αρκετές φορές ότι ο μόνος δρόμος για την επίλυση του προβλήματος είναι ο ένοπλος αγώνας, παρά την παρουσία δύο υψηλά ισταμένων Αλγερινών Υπουργών και μελών του Π. Γραφείου του Μετώπου Εθνικής Απελευθέρωσης της Αλγερίας (F.N.L.).

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Δυστυχώς δεν είχαμε την ευκαιρία να συζητήσουμε διεξοδικά τα παραπάνω προβλήματα, με τους υπεύθυνους του POLISARIO. Επί δύο μέρες είμαστε αναγκασμένοι να παρακολουθούμε τις στρατιωτικές παρελάσεις και τους λόγους πενήντα εκπροσώπων διαφόρων χωρών του Τρίτου Κόσμου, ή κομμουνιστικών και σοσιαλιστικών κομμάτων από την Δυτική Ευρώπη. Κι ενώ την τρίτη μέρα, όταν πια οι φιέστες θα τέλειωναν ετοιμαζόμαστε για συνεντεύξεις και ρεπορτάζ, μας ανακοινώθηκε ξαφνικά τα ξημερώματα ότι έπρεπε να φύγουμε, αν και την προηγούμενη είχαμε ερωτηθεί τι θέλαμε να κάνουμε τις επόμενες μέρες! Ας ελπίσουμε ότι η μαζική αυτή έξοδος δεν ήταν η αυταρχική απάντηση στις κριτικές των δημοσιογράφων για «το πρόγραμμα» και την ασφυκτική επιτήρηση από τους «συνοδούς» αλλά η —ανορθόδοξη βέβαια— προσπάθεια αποφυγής των κρίσιμων ερωτήσεων. Ας ελπίσουμε ότι απλώς η κρίσιμη κατάσταση ήταν η αιτία για κάποια φαινόμενα «κανταφισμού», που φέτος διακρίναμε στους, παλιότερα διαφορετικούς, και πάντα ηρωικά μαχόμενους Σαχραουί.

Τώρα

ΣΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΒΙΒΛΙΑ

ΧΟΝΔΡΙΚΗ - ΛΙΑΝΙΚΗ

Μαυρομικήλη 9 • Τηλ. 3604.793

το

ωαραθύρι

χειροποίητα

Εμμ. Μπενάκη 74

δώρα
ρούχα

Η τοπική αυτοδιοίκηση στο νεοελληνικό πολιτικό σύστημα

του Γιώργου Δ. Κοντογιώργη

I. Η πολιτική πτυχή της ΤΑ

ΚΥΡΙΟ χαρακτηριστικό της ΤΑ στο νεότερο ελληνικό κράτος υπήρξε η ένταξη της στο διοικητικό του μηχανισμό και η περιχαράκωσή της από την πολιτική του βούληση. Η πολιτική αυτή επιλογή του ελληνικού κράτους ανεξάρτητα από τη νομιμοποιητική της βάση και από το γεγονός ότι δέσποσε υπό διαφορετικές εκφάνσεις σε όλον τον 19ο και σε ένα μεγάλο μέρος του 20ου αιώνα, χαρακτηρίζεται από μια ορισμένη πολιτική συνέπεια: Η ΤΑ δεν μπορεί να έχει πολιτικό αλλά μόνο διοικητικό περιεχόμενο.

Η προσπάθεια να συγκαλυφθεί η πολιτική λειτουργία της ΤΑ δεν είναι χωρίς σημασία. Πρωταρχικά διότι έτσι νομιμοποιείται η κρατική εξουσία να επιδιώξει τη χειραγώγηση της πολιτικής ζωής στο σύνολό της και να αρνηθεί στο «κοινοτικό» κύτταρο την ουσία κάθε πολιτικής αυτενέργειας.

ΑΝΑΜΦΙΒΟΛΑ όμως η ΤΑ στο μέτρο που αναγνωρίζεται ως θεσμός, δεν μπορεί παρά να εκπληρώνει συγχρόνως και μία πολιτική λειτουργία η οποία ανάγεται είτε στην ιδιομορφία της θέσης της στον κρατικό μηχανισμό που απορρέει κυρίως από το γεγονός της εκλογικής της θεμελίωσης, είτε στην τοπική εξουσιαστική της διάσταση.

ΩΣΤΕ η διπλή αυτή νομιμότητα της ΤΑ αντανakλά ουσιαστικά τη διπλή πολιτική, κι όχι απλώς διοικητική, λειτουργία που εκπληρώνει. Στο μέτρο που είναι επιφορτισμένη με την εφαρμογή της κρατικής πολιτικής η ΤΑ μπορεί, στα πλαίσια της νομιμότητας που το ίδιο το κράτος έχει προδιαγράψει ως εξουσιαστικός προϊστάμενος, να παρεμβαίνει και να συγκεκριμενοποιεί τις σχέσεις τους. Καθόσον όμως εφαρμόζεται η εκλογική αρχή, η «κοινοτική» ή η δημοτική εξουσία οφείλει μια αναφορά στο πολιτικό σώμα που καλείται να την ασκήσει.

ΑΠΟ ΤΟ άλλο μέρος αν δεχθούμε ότι οι κοινοτικές ή οι δημοτικές πολιτικές διεργασίες αντανakλούν τις τοπικές ταξικές διαρθρώσεις, ανάγκες και συσχετισμούς, είναι αναμφίβολο ότι δεν επιδέχονται ποσοτικούς περιορισμούς και επομένως η ΤΑ μπορεί να διεκδικήσει μια αρμοδιότητα πολιτική, σαφώς ευρύτερη από τον τοπικό της χώρο.

ΠΡΕΠΕΙ ωστόσο να υπογραμμιστεί ότι η αυτονομία της ΤΑ απέναντι στο κράτος δεν συνεπάγεται, αναπόφευκτα και μια αντιστοιχη εξουσιαστική αυτονομία του πληθυσμού της. Η οικειοποίηση της «κοινοτικής» ή της δημοτικής εξουσίας από την κυρίαρχη τάξη μπορεί μάλιστα να φτάσει ως την ουσιαστική κατάργηση της εκλογικής αρχής και ευρύτερα της πολιτικής συμμετοχής του υπάλληλου κοινωνικού σώματος.

ΠΡΑΓΜΑ που σημαίνει ότι η αποδυνάμωση του εξουσιαστικού κέντρου και παραπέρα της διοικητικής πτυχής της ΤΑ, δεν συνδέεται υποχρεωτικά με την πολιτική αυτονομία του κοινωνικού σώματος στο σύνολό του. Όπως όμως η αποκέντρωση δεν οδηγεί ιστορικά στη δημοκρατία, έτσι και η δημοκρατία στην ΤΑ δεν αποτελεί χωρίς άλλο πρόκριμα για την οικοδόμηση της δημοκρατίας στο κράτος.

ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΑ δεν πρέπει να διαφεύγει από την προσοχή μας ότι σε άλλες, για παράδειγμα προ-καπιταλιστικές, ιστορικές περιόδους η τοπική αυτοδιοίκηση αναπτύχθηκε ουσιαστικά στο πλαίσιο ενός ευρύτερα απολυταρχικού πολιτικού συστήματος. Είναι η περίπτωση του βυζαντινού και του οθωμανικού κράτους για τα οποία οι κοινοτικοί θεσμοί αποτέλεσαν ένα ασφαλές αντίβαρο στην αντιμετώπιση της ισχυρής γεωκτητικής τάξης.

* Το κείμενο αυτό αποτελεί μέρος από την ανακοίνωση του Γ. Κοντογιώργη στο «Διήμερο εκδηλώσεων για την Τοπική Αυτοδιοίκηση», που οργάνωσε στην Πάντειο (8-9.12.1982) ο Σύλλογος Πτυχιούχων της Σχολής.

ΚΑΙ ΥΠΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες όμως, δεν είναι αυτονόητο ότι η κρατική εξουσία αντιστρατεύεται την εξουσία της ΤΑ. Πράγματι, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις η ΤΑ δεν αποκλείεται να ενταχθεί και να εξυπηρετήσει τις προοπτικές ασφάλειας και τις πολιτικές στοχεύσεις μιας άρχουσας —και στο επίπεδο του κράτους— τάξης. Και τούτο διότι συνεπάγεται, αναμφίβολα, και μια μεταφορά πολιτικής ευθύνης και κοινωνικού κόστους από το κέντρο στην περιφέρεια και επομένως μια αποσυμφόρηση της κοινωνικής και πολιτικής δυναμικής που διαφορετικά θα διοχετεύονταν προς την κατεύθυνση της κεντρικής εξουσίας.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ αυτή η ΤΑ μπορεί να συμβάλει στη δημοκρατική θεμελίωση της πολιτείας αν θεωρηθεί ότι εγγράφεται πραγματικά στην προβληματική μιας συνολικής δημοκρατικής σύλληψης της κρατικής κοινωνίας, όπου δηλαδή η εξουσιαστική διαδικασία στο πεδίο της κρατικής κοινωνίας διαμορφώνεται με βάση τις προοπτικές και τη βούληση του θεσμικά ενσωματωμένου σ' αυτήν κοινωνικού σώματος.

ΘΕΩΡΗΣΑ αναγκαίες τις διευκρινιστικές αυτές παρατηρήσεις προκειμένου να διευκολυνθεί η παρακολούθηση και η κατανόηση της εξελικτικής πορείας του θεσμού της ΤΑ στο νεοελληνικό πολιτικό σύστημα. Και τούτο διότι όπως θα διαπιστώσουμε, η μορφολογία του θεσμού γνώρισε μια μεγάλη ποικιλία, ενώ η δυναμική του δεν βρέθηκε πάντοτε σε αρμονία με τη δυναμική του κρατικού πολιτικού συστήματος.

II. Η ελληνική κοινότητα στο οθωμανικό πολιτικό σύστημα

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ κοινότητα της τουρκοκρατίας αποτέλεσε σταθμό στην εξέλιξη του θεσμού της ΤΑ στον ελληνικό πολιτισμικό χώρο, με την έννοια ότι σηματοδότησε τη συνολική πολιτική και κοινωνική πορεία του νεότερου ελληνισμού.

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ της κοινότητας συναρτήθηκε ουσιαστικά από την έντονη υπολειπτικότητα της οθωμανικής κοινωνίας, από το κενό εξουσίας στο επίπεδο της επικράτειας και επίσης από το εύρος της οικονομικής και κοινωνικής αυτονομίας της δοσμένης πληθυσμιακής ενότητας.

Η ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ αυτή των μελών του κοινωνικού σώματος βασίστηκε ακριβώς στην προβληματική του *τιμαριωτικού συστήματος*.

ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΟ ότι η γη στην οθωμανική αυτοκρατορία ανήκε κατ'αρχήν στο κράτος και πιο συγκεκριμένα στον πραγματικό εκφραστή του το σουλτάνο. Όστε ο τιμαριώτης δεν είναι ιδιοκτήτης της γης. Δικαιούται ένα μέρος από τις προσόδους της στο μέτρο που εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του προς το κράτος, το οποίο και του παραχώρησε το σχετικό δικαίωμα. Πρόκειται ουσιαστικά για μια σχέση αναγκαστικού δικαίου, μια σύμβαση προσχώρησης, που καθορίζει τη σχέση του τιμαριώτη με τη γη και επομένως με τον καλλιεργητή, με τον οποίο δεν εισέρχεται τυπικά σε άμεση προσωπική σχέση.

ΚΑΙ ΜΕΤΑ τον 17ο αιώνα, οπότε με τη σταδιακή επέκταση του συστήματος των τσιφλικιών διαπιστώνεται μια επιδείνωση του καθεστώτος της γης (ο τσιφλικάς συμπεριφέρεται ως πραγματικός ιδιοκτήτης), ο χωρικός δε μεταβάλλεται σε δουλοπάροικο κατά το πρότυπο της δυτικής φεουδαρχίας. Εξακολουθεί να μην ανήκει στη γη ή στον τσιφλικά. Η σχέση του με τη γη παραμένει μετοχική, είναι καταρχήν ισοβία και κληρονομική.

ΜΕ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ αυτόν το κράτος χωρίς να μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι έλεγχε πια ~~στην ολότητα της~~ την πολιτική κατάσταση στην

επικράτεια, εξακολούθησε να παρεμποδίζει την πραγματοποίηση μιας κάποιας συσσώρευσης κεφαλαίου στην αγροτική αλλά και στην αστική παραγωγική διαδικασία.

ΣΠΕΥΔΩ ωστόσο να επισημάνω ότι οι παράγοντες αυτοί δεν εξηγούν από μόνοι τους την κοινοτική πραγματικότητα, η οποία είναι νομίζω εξαιρετικά σύνθετη ώστε να μπορέσει να διαλευκανθεί εδώ με πληρότητα. Προσθέτω απλώς στο σημείο αυτό ότι η κοινότητα της τουρκοκρατίας υπήρξε άρηκτα δεμένη με τις πρακτικές του δημοσιονομικού συστήματος το οποίο αποτέλεσε μαζί με τις συνακόλουθες σε σημαντικό βαθμό πιστοδοτικές δραστηριότητες έναν προνομιακό χώρο επένδυσης κεφαλαίων, μια βασική αιτία αποσύνθεσης του κεντρικού κράτους και, μέσω της κοινοτικής εξουσίας, το όχημα για τη διαμόρφωση μιας χριστιανικής κυρίαρχης τάξης.

ΠΡΑΓΜΑΤΙ, το δημοσιονομικό σύστημα, όπως ειδικότερα λειτούργησε στην περιοχή της ελληνικής κοινότητας, υπήρξε καθοριστικό για την εξέλιξη των κοινοτικών θεσμών και πολιτικής. Με τη γενίκευση της αρχής της ενοικίασης των φόρων και των λοιπών προσόδων του κράτους η Πύλη παραιτήθηκε ουσιαστικά από την οργάνωση μιας ικανής για την περίπτωση γραφειοκρατικής υποδομής.

ΑΛΛΑ ΚΑΙ ο εκμισθωτής με τη σειρά του δεν μπόρεσε να υποκαταστήσει το κράτος διότι ούτε την ιδιοκτησιακή ασφάλεια του φεουδάρχη είχε, ούτε τη διοικητική μηχανή του κράτους ούτε τη χρονική προοπτική διέθετε (η μίσθωση ήταν καταρχήν ετήσια και γίνονταν με δημοπρασία) για να οργανώσει μια δική του εξουσιαστική μηχανή. Η κοινότητα στάθηκε, από την άποψη αυτή ο μόνος σταθερός και αποτελεσματικός θεσμός. Γι' αυτό και σύντομα ήρθε να αποτελέσει την ανέξοδη εξουσιαστική μηχανή, η οποία όφειλε να καλύψει το κενό απέναντι στους αγοραστές και γενικότερα στους δικαιούχους των προσόδων και το κράτος και συνακόλουθα να υποστεί το πολιτικό κόστος που συνεπάγονταν η μετακύληση της δημοσιονομικής δυναμικής στο εσωτερικό της. Δεν είναι συνεπώς καθόλου τυχαίο ότι η κοινότητα έγινε συγχρόνως δεκτή στα ανώτερα κλιμάκια της οθωμανικής εξουσιαστικής ιεραρχίας, τα αρμόδια για τον καθορισμό και τον επιμερισμό των φορολογικών βαρών στην περιοχή.

ΑΠΟ ΤΟ ΑΛΛΟ μέρος, η κοινότητα επιδίωξε συχνά, μίαν ανάμιξη στις φορολογικές προσόδους της περιοχής της είτε επενδύοντας άμεσα σ' αυτές είτε διεκδικώντας μια «προνομιακή» μεταχείριση, με την απομάκρυνση τρίτων επενδυτών, ή αν οι χρηματικές της δυνατότητες ήταν περιορισμένες, με την υπόδειξη συγκεκριμένου ή συγκεκριμένων προσώπων για το σκοπό αυτό.

ΩΣΤΕ η συγκέντρωση πολλών και σημαντικών εξουσιαστικών αρμοδιοτήτων από την ελληνική κοινότητα της τουρκοκρατίας υπήρξε αποτέλεσμα μιας ορισμένης κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής πραγματικότητας. Παρόλα αυτά καταβλήθηκε προσπάθεια να συνδεθεί με το εθνικό πρόβλημα ώστε να θεμελιωθεί η εικόνα της κοινότητας «κυματοθραύστη» απέναντι στην κατάκτηση. Δεν αποκλείεται ασφαλώς ορισμένες αρμοδιότητες της ελληνικής κοινότητας να οφείλονται στην πολιτισμική της διαφορετικότητα. Ο κορμός όμως της κοινοτικής εξουσιαστικής ανάπτυξης οικοδομήθηκε με την ενθάρρυνση ή τουλάχιστον με την ανοχή του κράτους και πάντως παράλληλα με την αντίστοιχη εξουσιαστική άνδρωση της μουσουλμανικής κοινότητας. Έτσι εξηγείται άλλωστε, η συγύπαρξη του θεσμού του «προνομίου» με την ενισχυμένη εξουσιαστική αυτονομία της κοινότητας και επίσης το γεγονός ότι οι πιο προωθημένες κοινοτικές μορφές αναπτύχθηκαν σε οικονομικά αδιάφορες περιοχές, όπως τα Αμπελάκια, ή σε «προνομιακές», από άποψη γεωκτητική και δημοσιονομική, περιοχές, όπως οι πόλεις που ανήκαν σε βακούφια ή σε χάσια επισήμων του Παλατιού ή της Πύλης.

ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ από τις κοινότητες αυτές κατόρθωσαν να συμπεριλάβουν στις αρμοδιότητές τους, πέρα από τη δημοσιονομική ευθύνη και ένα μεγάλο μέρος ή το σύνολο της οπλικής ασφάλειας της περιοχής, την οργάνωση της εκπαίδευσης, την ύδρευση και τα άλλα κοινοφελή έργα την άσκηση σε μεγάλη έκταση της δικαιοσύνης, την εκμετάλλευση των μεταλλείων, κ.ά. Προσθέτουμε επίσης τις αρμοδιότητες που απορρέουν από τη συλλογική ευθύνη των κατοίκων, όπως η δήμευση των περιουσιακών στοιχείων του δημοσιονομικού οφειλέτη, η παρέμβαση στη διαδικασία της παραγωγής, στη λειτουργία της αγοράς και κυρίως τις συναφείς με την εξέλιξη της κοινότητας σε παραγωγική ένωση όπως τα Αμπελάκια, τα Μαντεμοχώρια κ.ά.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΑΜΕ ωστόσο ότι η εξουσιαστική αυτονομία της κοινότητας απέναντι στο κράτος δεν εξαντλεί το πρόβλημα της «τοπικής αυτοδιοίκησης». Πολύ περισσότερο στην περίπτωση της χριστιανικής

κοινότητας της τουρκοκρατίας, όπου καταγράφεται —άλλοτε η ιδιοποίησή της από την προυχοντική τάξη και άλλοτε μια ευρεία αυτοκαθοριστική δυνατότητα του «κοινού λαού».

ΠΡΑΓΜΑΤΙ με την καθιέρωση της συλλογικής ευθύνης των κατοίκων της κοινότητας η νομιμοποίηση της κοινοτικής ηγεσίας δεν ελέγχεται —υπό ομαλές συνθήκες— από την προϊστάμενη οθωμανική αρχή παρά στο μέτρο που η τελευταία οχλείται προς την κατεύθυνση αυτή από την αντίπαλη κοινοτική πολιτική μερίδα ή τον πληθυσμό.

ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ, με την είσοδο στην τελευταία περίοδο της τουρκοκρατίας, οπότε περιορίζεται η πολιτική επιρροή της εκκλησίας στα κοινοτικά πράγματα, ο ρόλος της προυχοντικής τάξης και κυρίως των ηγετικών στοιχείων των συντεχνιών ή των μαχαλάδων ενεργοποιείται περισσότερο και θεσμοθετείται.

ΕΤΣΙ ΑΝ εξαιρέσουμε τις μικρές κοινότητες, τις ενοριακές κοινότητες και τις συντεχνίες, που διατήρησαν συχνότερα την κοινή μάζωξη, στις πιο αναπτυγμένες και κυρίως στις αστικές κοινότητες που διέφυγαν από την ασφυκτική επιρροή της «παλαιοπρουχοντικής» τάξης, επικράτησε το σύστημα της έμμεσης, αλλά σε ευρύτερη λαϊκή βάση, εκλογής της προυχοντικής ηγεσίας.

ΑΝΑΛΟΓΑ θα είχε να πει κανείς και για τις ανώτερες βαθμίδες της κοινοτικής αυτοδιοίκησης, οι οποίες ουσιαστικά διαμορφώθηκαν παντού σε στενή συνάρτηση με την ευρύτερη διοικητική και δημοσιονομική οργάνωση της περιοχής. Είτε όμως πρόκειται για την ομοσπονδιακή οργάνωση της δημοσιονομικής και συγχρόνως παραγωγικής ενότητας, είτε για την κοινοτική εκπροσώπηση στο επίπεδο της διοικητικής περιφέρειας, είτε τέλος για πιο συγκεκριμένες μορφές κάθετης οργάνωσης της κοινότητας, οι αρμοδιότητες, η σύνθεση και η λειτουργία της «προυχοντικής» ηγεσίας ακολούθησαν, βασικά, τις πρακτικές και τις συνθήκες της πρωτοβάθμιας κοινότητας της περιοχής.

ΑΝΑΜΦΙΒΟΛΑ οι κοινότητες της τουρκοκρατίας δεν οδήγησαν στην αποδέσμευση του πεδίου της πολιτικής από την προυχοντική εξουσία. Σε πολλές όμως από αυτές υπεισήλθαν από πολύ νωρίς ορισμένα σημαντικά αυτοκαθοριστικά στοιχεία, τα οποία διατυπώθηκαν άλλοτε με την κατάτμιση των κοινοτικών ενοτήτων σε ολιγάριθμους και ομοιογενείς πυρήνες αυτοδιοίκησης, όπως οι συνοικίες ή ενορίες, οι συνοικισμοί και οι συντεχνίες· άλλοτε σε συνάρτηση με την κοινοτική εκπροσώπηση και άλλοτε άμεσα στη συνέλευση του κοινού. Άλλωστε η έντονη δυσπιστία που διακατείχε το κοινωνικό σώμα προς τις εξουσιαστικές στοχεύσεις της κοινοτικής ηγεσίας εκδηλώθηκε παραστατικά με την πολύ διάδομένη αρχή του κατακερματισμού της κοινοτικής σφραγίδας¹.

ΑΝ ΕΠΙΧΕΙΡΟΥΣΑΜΕ μια αποτίμηση του κοινοτικού συστήματος κατά την τουρκοκρατία θα καταλήγαμε ότι εκφράζει τις δομές και τις λειτουργίες μιας προ-αστικής κοινωνίας, με ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που τη διαφοροποιούν τόσο από την φεουδαλική κοινωνία της δυτικής Ευρώπης, όσο και από την ανατολική δεσποτεία.

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ αυτό και οι αναλαμπές μιας εμπορικής και βιοτεχνικής ανάπτυξης που παρατηρούνται σε διάφορες περιοχές, παρόλη τη σημασία τους, παρέμειναν δέσμιες του συστήματος και της ασφάλειας που ακολούθησε την προϊούσα αποσύνθεση της κεντρικής εξουσίας.

ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΕΣ δραστηριότητες οργανώθηκαν σε βάση συνεταιρική (πράγμα που σημαίνει ότι δεν υπήρχε χώρος για τη μισθωτή εργασία) και συντεχνιακή (γεγονός που συνεπάγεται την επιδίωξη μονοπωλιακών καταστάσεων στην αγορά, στο επάγγελμα κτλ.). Αλλά και ο αστός δεν έρχεται να επενδύσει τα κέρδη του στο εμπόριο ή στη βιοτεχνία. Κυρίως αποθησαυρίζει, αγοράζει γη και προπαντός επενδύει στις δημοσιονομικές πρακτικές.

ΩΣΤΕ η διαφορά ανάμεσα στα παλαιά και στα νέα ηγετικά στρώματα της κοινότητας δεν έγκειται τόσο στον τρόπο επένδυσης του συσσωρευμένου κεφαλαίου, όσο στον τρόπο κτήσης του. Ο παλιός προυχοντας και όταν συχνά αναμειγνύεται στο εμπόριο το κάνει μέσω της πολιτικής εξουσίας που διαθέτει και κατά τρόπο μονοπωλιακό και καταχρηστικό. Οι προυχοντες της Λειβαδιάς ή της Άνδρου δάνειζαν τους καταχρεωμένους χωρικούς των κοινοτήτων που υπάγονταν σ' αυτούς και προαγόραζαν, στη συνέχεια, τη σοδιά στη μισή τιμή. Ο νέος προυχοντας, αντίθετα, αναπτύσσει την εμπορική του δραστηριότητα συνήθως πέρα από την τοπική περιοχή (πχ. με τη ναυτιλία) και πάντως κάτω από περισσότερο ανταγωνιστικές συνθήκες.

ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ ίσως και η αιτία της σύγκρουσης που παρατηρείται ανάμεσα στις δύο αυτές ηγετικές δυνάμεις σε πολλές κοινότητες και η

οποία οδήγησε συχνά τα νέα ηγετικά στρώματα σε μια πολιτική συμμαχία με τον αγροτικό πληθυσμό, κάτω από την ιδεολογική κάλυψη της αστικής προβληματικής που έρχονταν από την Ευρώπη.

Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ όμως αυτή είχε τη δική της φυσιογνωμία, διότι:

α) Η συμμαχία με τους αγρότες δεν απέβλεπε στη διεύρυνση της αγοράς, με την ανατροπή κάποιων κλειστών φεουδαρχικών δομών που άλλωστε δεν υπήρχαν. Όλα τα αιτήματα αναφέρονται στις συμμαχίες των παλαιών με τους οθωμανούς αξιωματούχους στο δημοσιονομικό τομέα —επομένως στην απελευθέρωση του πληθυσμού από την ιδιοποίηση του προϊόντος της παραγωγής που επέφεραν οι εφαρμογές του δημοσιονομικού και του πιστοδοτικού συστήματος και στον προσανατολισμό του τελευταίου σε πιο ορθολογικές βάσεις.

β) Η πολιτική αυτή αντιπαράθεση δεν ξεπέρασε τα όρια της κοινότητας. Δεν έχουμε, με άλλα λόγια, να κάνουμε με αστικά στρώματα σε μια εθνική κλίμακα αλλά με ορισμένους αστικούς κοινοτικούς φύλακες.

γ) Αλλά και στις κοινότητες με αστική ανάπτυξη η οργάνωση της εργασίας έγινε, όπως είδαμε, κυρίως σε βάση συνεταιρική και όχι μισθωτική.

III. Το νεοελληνικό κράτος απέναντι στην ΤΑ

Η ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ αυτή κοινοτική εμπειρία της τουρκοκρατίας, που συνθέτει τελικά την εικόνα μιας αυτόνομης πολιτειακής οντότητας, δεν έμελλε να διαρκέσει υπό το ελεύθερο ελληνικό κράτος.

ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΩΤΑ κιόλας βήματα της επανάστασης επιχειρήθηκε η πολιτική στροφή. Ο Καποδίστριας συνέλαβε συνολικά το πρόβλημα της οικοδόμησης εκ των άνω ενός αστικού τύπου κράτους, μολονότι δεν συνέτρεχαν οι οικονομικές και κοινωνικές προϋποθέσεις που οδήγησαν σε ανάλογες εξελίξεις στη Δύση. Στο πλαίσιο αυτό έπρεπε να ελεγχθεί η τοπική αυτοδιοίκηση, τόσο ως θεσμός όσο και ως πολιτική διαδικασία, και επίσης οι πολιτικοί φορείς οι οποίοι μέσα από την κοινοτική δυναμική απειλούσαν την ενότητα και την αποτελεσματικότητα του κράτους.

ΩΣΤΕ ο Καποδίστριας δεν επιχείρησε να καταργήσει την ΤΑ, όπως υποστηριζόταν συχνά, αλλά να οικοδομήσει μια άλλου τύπου αυτοδιοίκηση η οποία να δένεται οργανικά με το νέο πολιτικό σύστημα. Με το πνεύμα αυτό πρέπει νομίζω να ιδωθεί και η επιμονή του Κυβερνήτη να εισάγει άμεσα το λαό στις εκλογικές διαδικασίες αλλά και η τόσο εμφανής επιδίωξη να εξασφαλίσει την εμπιστοσύνη του.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ακριβώς αυτή απέναντι στην ελληνική κοινότητα της τουρκοκρατίας ακολουθήθηκε, εμπλουτίστηκε και ολοκληρώθηκε υπό τον Όθωνα και αποτέλεσε έκτοτε πάγια πολιτική του ελληνικού κράτους.

ΘΕΜΕΛΙΑΚΗ ΙΔΕΑ που οδήγησε στη συγκεκριμένη οργάνωση της ΤΑ υπήρξε όπως παρατηρήθηκε η ανάγκη να «κατασταθί απλουστέρα και ευκολωτέρα η διοίκησης του Κράτους ώστε η κεντρική Κυβέρνησις να μένη αναπαυμένη, ότι οι νόμοι και οι δημόσιοι σκοποί εκτελούνται εις μεν τας νομαρχίας δια των νομαρχών, εις δε τας επαρχίας δια των επαρχιακών και εις τους δήμους δια των δημοτικών αρχών». Έτσι, παρόλο που υπό το νεότευκτο ελληνικό κράτος η ΤΑ διέθετε φαινομενικά σημαντικές αρμοδιότητες, είναι αναμφίβολο ότι ώφειλε να συμπεριφέρεται απέναντι σ' αυτό και επομένως να εφαρμόζει τους νόμους υπό την ιδιότητά της ως διοικητικό όργανο κι όχι ως αυτοδιοικούμενη πολιτική οντότητα. Εκφράζοντας αυτό ακριβώς το πνεύμα ο καθηγητής Περ. Αργυρόπουλος έγραφε στα 1843, ότι «η εξουσία του δήμου οσάκις υπερβαίνουσα τα όρια των δημοτικών συμφερόντων και δικαιωμάτων εισβάλλει εις την γενικήν αρμοδιότητα της κοινωνίας, τότε αναγκάτως πρέπει να περιστέλλεται, χωρίς εκ τούτου να στενοχωρώνται αι δημοτικά αρχαί δια της παρανόμου διοικητικής παρεμβάσεως εις την νόμιμον ενέργειάν των».

ΑΠΟ ΤΟ ΑΛΛΟ μέρος όμως, το νεοελληνικό πολιτικό σύστημα δεν κατέγραψε την ΤΑ σε καμιά προοπτική δημοκρατίας, ορθολογικής πολιτειακής ή έστω οικονομικής οργάνωσης. Το ενδιαφέρον του γι' αυτήν στο μέτρο που ξεπέρασε τη διοικητική της διάσταση εντοπίστηκε ουσιαστικά σε μια περιορισμένη πελατειακού τύπου σχέση την οποία άλλωστε εξυπηρέτησε και ο κρατικός μηχανισμός στο σύνολό του.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ακριβώς αυτή δεν υπήρξε τυχαία. Επισημάναμε κιόλας ότι βρισκόμαστε μπροστά σε ένα αστικό κράτος χωρίς αντίστοιχη αστική τάξη αλλά και δίχως μια μεγάλη γεωκτησία. Η παλαιά προυχοντική —και βασικά δημοσιονομική— τάξη απέτυχε να μεταβληθεί σε γεωκτητική χάρη στον Καποδίστρια ο οποίος ενώ αντιτά-

χθηκε στην επανασύσταση των οθωμανικών δημοσιονομικών προνομίων δεν τους επέτρεψε επίσης την οικειοποίηση των εθνικών γαιών.

ΠΑΡΟΛΟΝ όμως που η παλαιο-προυχοντική τάξη (όπως και πολλά παρακοινωνιακά ηγετικά στοιχεία) αντιτάχθηκε αρχικά στην οικοδόμηση ενός αστικού τύπου κράτους, διείδε έγκαιρα ότι η κεντρική εξουσία που θα στηρίζονταν σ' αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει έναν πρόσφορο «μηχανισμό άντλησης και κατανομής οικονομικού πλεονάσματος»². Έναν μηχανισμό που αν και δεν λειτουργούσε με τον ίδιο τρόπο πάντως δεν αποκλείονταν να εξυπηρετήσει ανάλογους σκοπούς και συμφέροντα με εκείνα της κοινότητας στην τουρκοκρατία.

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ αυτή των κρατικών —και φυσικά των κοινοτικών— θεσμών διευκολύνθηκε από το γεγονός ότι ο κατεξοχήν αγροτικός πληθυσμός του ελληνικού κράτους αποτελέστηκε κυρίως από καταχρεωμένους μικροϊδιοκτήτες που χρειάζονταν την κρατική μηχανή για να διοχετεύσουν το εργασιακό τους πλεόνασμα αλλά και για να αντλήσουν κάποιες προσόδους. Παράλληλα και οι ακτήμονες στο κράτος επιζητήσαν θεραπεία —με τη διανομή των εθνικών γαιών— μέχρι και τις απαρχές του 20ού αιώνα³. Φυσικά οι παραπάνω διαπιστώσεις δεν είναι άσχετες με το γεγονός ότι σε όλο αυτό το διάστημα δεν μπόρεσε να επιτευχθεί μια βιομηχανική ανάπτυξη στον τόπο ώστε να δημιουργηθούν κάποιες εναλλακτικές προοπτικές στο πρόβλημα της απασχόλησης και στη δημιουργία ενός αντίστοιχου αγροτικού κινήματος.

ΕΤΣΙ, από τη στιγμή που το κράτος λειτουργεί ως ο κύριος εργοδότης και ευρύτερα ως ένα είδος παραγωγικής μηχανής, οι φορείς του μπορούν άνετα να το χρησιμοποιήσουν για τη διεύρυνση και την εμπέδωση της κοινωνικής τους επιρροής.

ΑΥΤΟ ΕΓΙΝΕ με το λεγόμενο *πελατειακό σύστημα*, με τη χρησιμοποίηση δηλαδή των πολιτικών θεσμών για τη σύσφυξη προσωπικών σχέσεων εξάρτησης στο επίπεδο της τοπικής κοινωνίας. Ο χωρικός ελπίζοντας σε κάποιο μερίδιο από τις κρατικές παροχές νομιμοποιεί ουσιαστικά, μέσω της ψήφου του, τον προστάτη σε μια προσωπικά αρθρωμένη σχέση και εξουσία στο σύστημα. Έτσι όμως στα μάτια του χωρικού δεν είναι το κράτος που δίνει αλλά ο βουλευτής ή ο κομματάρχης που είναι ενδεχομένως και δήμαρχος στην περιοχή.

ΣΤΗ ΛΟΓΙΚΗ ακριβώς αυτή ήταν φυσικό να υπακούσει και ο θεσμός της ΤΑ. Μ' αποτέλεσμα, οι πολιτικές λειτουργίες και οι πόροι της ΤΑ να περιέλθουν στους πιστούς του βασιλιά και της εκάστοτε κυβερνητικής φατρίας. Δεν θα ήταν συνεπώς υπερβολή να πούμε ότι υπό τις συνθήκες αυτές η ΤΑ λειτουργήσε περισσότερο σε βάρος του κοινωνικού σώματος και ιδιαίτερα των ασθενέστερων κοινωνικών στρωμάτων. Το ίδιο το Υπουργείο Εσωτερικών αναγκάστηκε να ομολογήσει στα 1849 ότι «*η κατάσταση των Δήμων χειροτερεύει καθεκάστην, η δημοτική περιουσία διαρπάζεται... οι σφετερισταί αυτής μένουν ακαταδίωκτοι... τα αγαθοεργά και άλλα κοινωφελή καταστήματα, αι αγοραί, αι οδοί και αι γέφυραι των δήμων ευρίσκονται εις την αθλιεστέραν κατάστασηιν... Απέναντι δε τοιαύτης καταστάσεως, μη δικαιολογούσης κανέν είδος δαπάνης, πολυειδείς επιβάλλονται φόροι... και εν τούτοις οι δήμοι είναι βεβαρυμένοι με χρέη υπέρογκα...*».

Η ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ με το Σύνταγμα του 1864 της εκλογής των δημοτικών αρχών «δι' άμέσου καθολικής και μυστικής δια σφαιριδίων ψηφοφορίας, η κατάργηση της άμεσης παρέμβασης του Βασιλιά ή του Νομάρχη στο διορισμό του Δημάρχου και μια σειρά άλλες μεταρρυθμίσεις δεν άλλαξαν την κατάσταση, διότι στην πραγματικότητα δεν έθιξαν τις πολιτικές πρακτικές και τις λειτουργίες τόσο της ΤΑ όσο και του πολιτικού συστήματος στο σύνολό του. Δεν μπορεί όμως να μην αναγνωρίσει κανείς ότι η μεταρρυθμιστική προσπάθεια του Τρικούπη —παρόλο που τελικά απέτυχε— άφησε ανοιχτό το ζήτημα της ορθολογικοποίησης του κρατικού συστήματος —και φυσικά της ΤΑ—, ώστε να επιτρέψει από τις αρχές του 20ού αιώνα την ανάληψη κάποιων πιο συγκεκριμένων προσπαθειών προς την κατεύθυνση αυτή. Οι οποίες, όπως και ο δεύτερος θεμελιώδης νόμος ΔΝΖ' του 1912 για την ΤΑ και οι μετέπειτα τροποποιήσεις και κωδικοποιήσεις της σχετικής νομοθεσίας που επιχειρήθηκαν, δεν μετέβαλαν τον διοικητικό της χαρακτήρα. Η ΤΑ παρέμεινε ουσιαστικά στο περιθώριο της εν γένει κρατικής υπόστασης και λειτουργίας. Άλλωστε στο άρθρο 44 του νόμου ΔΝΖ' ορίζεται ρητά ότι «*αι αποφάσεις του Κοινοτικού Συμβουλίου είναι άκυροι όχι μόνον «εάν ελήφθησαν κατά παράβασιν νόμου ή ΒΔ προς εκτέλεσιν νόμου εκδοθέντος» αλλά και «εάν αναφέρονται εις αντικείμενα εκτός αρμοδιότητος του Κοινοτικού Συμβουλίου».*

Η ΑΝΑΦΟΡΑ ακριβώς αυτή στα «εκτός αρμοδιότητος αντικείμενα» παραπέμπει στην περιοριστικά διατυπωμένη αποστολή της ΤΑ να

διεκπεραιώνει τις τοπικές υποθέσεις. Όμως το περιεχόμενο της έννοιας αυτής είναι πολύ ελαστικό και πάντως η ανταπόκριση της ΤΑ σ' αυτές συναρτάται σωρευτικά από την εξουσιαστική της αυτονομία, την αποφασιστική παρεμβολή της στις πολιτικές διαδικασίες του κέντρου και τους διαθέσιμους πόρους της.

ΑΠΟ ΤΟ ΑΛΛΟ μέρος, η αναφορά στις τοπικές υποθέσεις γίνεται περιοριστικά και κατ' αντιδιαστολή προς τις ευρύτερες υποθέσεις στις οποίες είναι προφανές ότι δεν αναγνωρίζεται καμιά αρμοδιότητα στην ΤΑ. Έτσι, ένας δήμος ή κοινότητα μπορεί να παρέμβει και να λειτουργήσει ως πολιτική δύναμη προς την κατεύθυνση του κράτους όταν πρόκειται για ζητήματα που η ίδια η κρατική αρχή (ή το Συμβούλιο Επικρατείας) τα χαρακτηρίζει ως τοπικά. Όχι όμως και να πιέσει ή να ασκήσει κριτική σε γενικότερες επιλογές της κυβερνητικής πολιτικής.

ΕΙΝΑΙ ωστόσο προφανές ότι οι έννοιες του τοπικού συμφέροντος και των γενικότερων κυβερνητικών πολιτικών είναι δύσκολο να οριοθετηθούν. Μπορεί άραγε να αρνηθεί κανείς το ενδιαφέρον μιας ορισμένης περιοχής για τις ρυθμίσεις της κεντρικής εξουσίας σχετικά με την περιφεριακή ανάπτυξη και τις επενδύσεις, την ανακατανομή των οικονομικών, πολιτιστικών κ.ά. πόρων στην επικράτεια, την πολιτική της για το περιβάλλον, τις τιμές των αγροτικών προϊόντων, τα δημοσιονομικά, τους συνεταιρισμούς κτλ.

ΣΥΝΑΦΗΣ με το πρόβλημα της εξωτερικής αυτονομίας της ΤΑ είναι και η ατομία του νεοελληνικού κράτους να προχωρήσει στην οργάνωση ανώτερων βαθμών αυτοδιοίκησης που πρέπει να αποδοθεί, κατά τη γνώμη μου, στη θέλησή του να αποφύγει την παρεμβολή της ΤΑ στη διαμόρφωση των αποφάσεων και των επιλογών του.

ΚΑΤΩ ΑΠΟ τις συνθήκες αυτές δεν είναι τυχαίο ότι και η πολιτική αυτονομία του κοινωνικού σώματος της ΤΑ υπήρξε εξαιρετικά περιορισμένη.

ΕΤΣΙ, παρόλο που η ΤΑ συνδέθηκε με τη διεκπεραίωση των τοπικών υποθέσεων και συμφερόντων, εντούτοις σε καμιά περίπτωση δεν αναγνωρίστηκε στο κοινωνικό σώμα ένα δικαίωμα πολιτικού ελέγχου, αλλά ούτε και η άσκηση μιας στοιχειώδους λογοδοσίας για τη διαχείριση των οικονομικών του συμφερόντων από τους δημοτικούς άρχοντες. Οι αρμοδιότητες αυτές κατακρατήθηκαν επίμονα από το κράτος (ή αποδόθηκαν σε τρίτα αντιπροσωπευτικά όργανα), όπως ακριβώς και η άσκηση νομικού και ουσιαστικού ελέγχου των δημοτικών αποφάσεων. Παρουσιάζεται έτσι το φαινόμενο άλλος (το εκλογικό σώμα) να είναι ο εντολέας της δημοτικής εξουσίας και άλλος ο αρμόδιος για τον έλεγχο της πολιτικής της και για την ανάκληση της σχετικής εντολής. Είναι φανερό ότι ο νομοθέτης δεν θέλησε το κοινωνικό σώμα να λειτουργήσει πολιτικά στην ΤΑ, πέρα από την στοιχειώδη εκλογική στιγμή.

IV. Προσπάθειες για μια ουσιαστικοποίηση του θεσμού

ΔΕΝ ΕΛΛΕΙΨΑΝ και οι προσπάθειες για μια πιο προωθημένη ή απλώς αυτόνομη ανάπτυξη της ΤΑ: Από τον Χαρ. Τρικούπη, το Σύνταγμα του 1927, τις ανταρτικές δυνάμεις της κατοχής και τέλος υπό το Σύνταγμα του 1975 και τη νομοθεσία που το ακολούθησε, υπό το κράτος της νέας κοινωνικής και πολιτικής δυναμικής που αναπτύχθηκε μετά τη δικτατορία.

1. Η Λαϊκή Αυτοδιοίκηση της κατοχής

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ της κατοχής ανάδειξε μια από τις πιο ολοκληρωμένες εκφράσεις ΤΑ που γνώρισε η ελληνική κοινωνία κατά τους νεότερους χρόνους. Εμφανίζεται σε περιορισμένη έκταση ήδη από το 1941. Στο τέλος του 1942 πραγματοποιείται η πρώτη επαρχιακή κωδικοποίηση κοινοτικών διατάξεων (Κώδικας Ποσειδώνα) ενώ στα 1943 εμφανίζονται οι πρώτοι επίσημοι κώδικες που διεκδικούν μια καθολική εφαρμογή στις ελεύθερες περιοχές.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ από τα επίσημα αυτά κείμενα για την ΤΑ, η Απόφαση του Κοινού Γεν. Στρατηγείου Εθνικών Ομάδων Ανταρτών, υπογράφεται τόσο από τον ΕΛΑΣ όσο και από τον ΕΔΕΣ και την Αγγλική στρατιωτική αποστολή. Το γεγονός αυτό, αλλά και οι μαρτυρίες ότι ο θεσμός εφαρμόστηκε με διάφορες αποκλίσεις και παραλλαγές σε όλες τις τότε ελεύθερες περιοχές δείχνει ότι υπό τις συνθήκες της εποχής, η ΤΑ αποτέλεσε μια καθολική πολιτική ανάγκη και επιλογή⁴. Που προέκυψε τόσο από μια συγκεκριμένη ιδεολογική στάση όσο και κυρίως από το γεγονός της κατοχής και της αδυναμίας να λειτουργήσει ένα κεντρικό εθνικό κράτος.

ΤΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ χαρακτηριστικά της Λαϊκής Αυτοδιοίκησης όπως προκύπτουν από την απόφαση του Γεν. Στρατηγείου και κυρίως από

ΤΖΩΡΤΖ ΜΠΕΡΝΑΡΝΤ ΣΩ

‘Απαντα τα πεζά του

1. ΕΝΑΣ ΑΚΟΙΝΩΝΗΤΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΗΣ
2. ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΚΑΣΕΛ ΜΠΑΪΡΟΝ
3. ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΠΟΥ ΑΝΑΖΗΤΟΥΣΕ ΤΟ ΘΕΟ
4. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΕΝΟΣ ΓΕΡΟΥ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗ
5. Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΚΟΡΙΤΣΙ

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ. 36 18 457

τον πληρέστερο «Κώδικα Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης για τη Στερεά Ελλάδα» του ΕΑΜ Στερεάς (Αυγ. '43) και τις «Διατάξεις για την Αυτοδιοίκηση και τη Λαϊκή Δικαιοσύνη» του Γεν. Στρατηγείου του ΕΛΑΣ (1-12-'43) είναι με δυο λόγια τα εξής: Καθιερώνεται ως κυρίαρχο όργανο της εξουσιαστικής διαδικασίας η Γενική Συνέλευση όλων των κατοίκων, ανδρών και γυναικών, από την ηλικία των 17 ετών και άνω. Η Γεν. Συνέλευση συνέρχεται ανάλογα κάθε έναν ή τρεις μήνες. «Σ' αυτήν λογοδοτούν όλα τα όργανα της αυτοδιοίκησης, σ' αυτήν μπορούν να γίνουν εισηγήσεις για ζητήματα που ενδιαφέρουν τους πολίτες. Οι αποφάσεις παίρνονται με πλειοψηφία και είναι σεβαστές έχοντας θέση κατευθυντηρίων γραμμών για τα όργανα της λαϊκής αυτοδιοίκησης». Η Γεν. Συνέλευση μπορεί και να ανακαλέσει κάθε στιγμή τα εκλεγμένα αντιπροσωπευτικά όργανα της κοινότητας.

ΟΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ αυτές δείχνουν αναμφίβολα ότι ο λαός αναγνωρίζεται ως η μοναδική πηγή νομιμότητας: Αυτή άλλωστε είναι και η έννοια της διάταξης ότι τα μέλη των οργάνων της Αυτοδιοίκησης ορκίζονται μπροστά στο λαό, ότι θα εκτελούν το καθήκον τους σύμφωνα προς τη λαϊκή θέληση και το εθνικό συμφέρον». Γι' αυτό και «όλα τα όργανα αυτοδιοίκησης είναι ανεξάρτητα και τελείως ελεύθερα στην άσκηση των καθηκόντων τους» ακόμα και «απ' οποιαδήποτε επέμβαση από μέρους των πατριωτικών οργανώσεων ή των μελών τους ή των εθνικών Ανταρτικών Ομάδων» (αρ. 10-11 Κωδ. Στερεάς).

ΑΠΟ ΤΟ ΑΛΛΟ μέρος και πλάι στο κοινοτικό ή το δημοτικό συμβούλιο λειτουργούν οι εκλεγμένες λαϊκές επιτροπές (σχολική, οικονομικών, ασφάλειας, κοινωνικής πρόνοιας, κτλ.), η αυτοδιοίκηση στους συνοικισμούς και στις συνοικίες των μεγάλων πόλεων, η επαρχιακή συνέλευση, το νομαρχιακό συμβούλιο και η νομαρχιακή συνέλευση. (Διατ. για αυτοδ. και Λαϊκή Δικαιοσύνη αρθρ. 3). Σοβαρή καινοτομία αποτέλεσε τέλος η ενσωμάτωση της λαϊκής δικαιοσύνης στην ΤΑ με ειδικότερη έκφραση το *Λαϊκό Δικαστήριο*, τα μέλη του οποίου εκλέγονταν από τη Γεν. Συνέλευση των πολιτών, με αρμοδιότητα να επιλύουν τις μεταξύ τους διαφορές και πολλά ποινικά αδικήματα, σύμφωνα μ' αυτό που όλος ο κόσμος «νομίζει ίσο, δίκιο και ορθό». (αρ. 20 Κωδ. Στερ. Κοινού Στρατ.). Είναι προφανές ότι η Λαϊκή Αυτοδιοίκηση έγινε αντιληπτή σχεδόν ως κυρίαρχο πολιτειακό όργανο με αρμοδιότητες κρατικής οντότητας που δεν υπόκεινταν σε κανένα εξωτερικό έλεγχο.

ΟΙ ΘΕΣΜΟΙ της ΤΑ της Ελεύθερης Ελλάδας της κατοχικής περιόδου ίσχυσαν ως το τέλος του 1944 οπότε η νέα κεντρική κυβέρνηση τους κατήργησε.

2. Υπό το Σύνταγμα του 1975 και η μεταχουντική δυναμική

Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ των πραγμάτων υπό το Σύνταγμα του 1975 φαίνεται ότι οδηγεί σε νέες προοπτικές την ΤΑ.

ΤΟ ΙΔΙΟ το συνταγματικό κείμενο, παρόλο που εμμένει στην έννοια της τοπικής υπόθεσης την αντιμετωπίζει εντούτοις ελαστικά και προβαίνει σε μια σειρά από θετικές θεσμικές ρυθμίσεις.

ΩΣΤΟΣΟ η αξία του συνταγματικού αυτού κειμένου δεν έγκειται τόσο στις θετικές ρυθμίσεις όσο στο γεγονός ότι δεν αποκλείει την πολιτική βούληση, εφόσον το θελήσει να προικίσει την ΤΑ με ουσιαστικό περιεχόμενο. Αυτό διαφάνηκε σαφώς με το νόμο 1065/80 και κυρίως με τις ρυθμίσεις που επακολούθησαν (Ν. 1080/80, 1270/82 κτλ.), οι οποίες διαγράφουν πράγματι κάποιες νέες προοπτικές: Για την εξουσιαστική αυτονομία της ΤΑ απέναντι στο κράτος για τη μετάθεση εξουσιαστικών αρμοδιοτήτων αλλά και για τη συμμετοχή ως προς άλλες, όπως είναι ο προγραμματισμός και η εφαρμογή της πολιτικής περιφεριακής ανάπτυξης για την επαύξηση της πολιτικής αυτονομίας του κοινωνικού σώματος της ΤΑ, στο μέτρο που αναγνωρίζεται η Λαϊκή συνέλευση, η συμμετοχή εκπροσώπων των επαγγελματικών κ.ά. φορέων στην δημοτική εξουσία, η λειτουργία δημοτικών διαμερισμάτων, η εκπροσώπηση των συνοικισμών στη διοίκηση του δήμου ή της κοινότητας, η οργάνωση συνοικιακών συμβουλίων, η ενσωμάτωση της ΤΑ στην παραγωγική διαδικασία και την πνευματική ζωή, η κατάργηση του ελέγχου σκοπιμότητας από το νομάρχη (αρ. 17 Ν. 270/82) κτλ.

ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ παραμένει γεγονός ότι τέθηκαν ήδη οι πρώτες θεσμικές βάσεις και έγιναν θετικά βήματα για την ουσιαστικοποίηση της ΤΑ. Μένει να συνεχισθεί η θεσμική αυτή προσπάθεια και κυρίως να ενθαρυνθεί η εξέλιξή της σε *παραγωγική ένωση* και η ακώλυτη δοκιμασία της στην πράξη.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ όμως πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η ΤΑ δεν είναι πανάκεια. Πρώτον διότι αποτελεί έναν σημαντικό, αλλά μόνον έναν, παράγοντα της κοινωνικής και πολιτικής διαδικασίας, και γι' αυτό δεν την εξαντλεί. Κυρίως δεν πρέπει να αγνοούμε ότι οι βασικές επιλο-

γές, όπως είναι ο σχεδιασμός, ο προγραμματισμός και η υπόσταση της ίδιας της κοινωνίας διαμορφώνονται από τους συσχετισμούς στο επίπεδο της εξουσιαστικής διαδικασίας του κράτους.

ΣΥΝΕΠΩΣ η συμμετοχή και το ενδιαφέρον για την ΤΑ δεν εξαντλεί αλλά και δεν ολοκληρώνει την παρουσία του ατόμου στην πολιτική ζωή. Από το άλλο μέρος, όμως η ΤΑ επιτρέπει στο άτομο να ξεφύγει από την ασφυκτική κηδεμονία της κρατικής εξουσίας, στο μέτρο άλλωστε που του διαφεύγει, και να χειραφετηθεί ως προς τις τοπικές τουλάχιστον υποθέσεις του. Γιατί είναι αναμφίβολο ότι εκεί, ακόμα και αν οι συνθήκες της ταξικής πάλης είναι δυσμενείς στο επίπεδο της κρατικής κοινωνίας, οι κοινωνικοί συσχετισμοί διευκολύνουν μια άλλη, πιο εξισορροπημένη και ίσως ευνοϊκή για τα λαϊκά στρώματα ποιότητα εξουσιαστικής διαδικασίας.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ αυτή νομίζω πως η ενίσχυση της ΤΑ θα βοηθήσει επίσης στην, βραχυχρόνια, ακανθώδη προσπάθεια ανακατανομής των οικονομικών πόρων και των εξουσιαστικών αρμοδιοτήτων ανάμεσα στο κράτος και την τοπική κοινωνία, αλλά και σε μια εξισορρόπηση των περιφερειακών ανισοτήτων. Μακροχρόνια θα ενισχύσει την υπόθεση της δημοκρατίας και του μετασχηματισμού της ελληνικής κοινωνίας και του πολιτικού της συστήματος στο σύνολό τους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Περισσότερα για το κοινοτικό πολιτικό σύστημα της τουρκοκρατίας και τη δυναμική του βλέπε Γ.Δ. Κοντογιώργη, *Κοινωνική δυναμική και πολιτική αυτοδιοίκηση. Οι ελληνικές κοινότητες της τουρκοκρατίας*, Αθήνα, Νέα Σύνορα, 1982.
2. Κ. Τσουκαλά, στο *Κοινωνικές και Πολιτικές Δυνάμεις στην Ελλάδα* (επιμ. Γ. Κοντογιώργη) Αθήνα 1977, σελ. 87.
3. Βλ. σχετικά Αλ. Παπαναστασίου, *Πολιτικά κείμενα* σελ. 53 επ., 65 επ., 96 157 επ., 209 επ., 314 επ.
4. Δεν είναι τυχαίο από την άποψη αυτή ότι η αυτοδιοίκηση της κατοχής παρουσιάζει ένα σημαντικό κοινό σημείο με την αυτοδιοίκηση της τουρκοκρατίας: το κενό εξουσίας στο επίπεδο της επικράτειας. Και στις δύο περιπτώσεις οι θιασώτες της αυτοδιοίκησης δεν κατείχαν την κρατική εξουσία, έλεγχαν όμως την κοινωνική και πολιτική δυναμική της περιοχής. Περισσότερα για την Αυτοδιοίκηση στην κατοχή βλ. στου Γ. Μπέικου, *Η λαϊκή εξουσία στην ελεύθερη Ελλάδα*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1979. Μένει ωστόσο να γραφτεί η επιστημονική μελέτη του θεσμικού πλαισίου και των εφαρμογών της Λαϊκής Αυτοδιοίκησης.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

τασος σαμαρτζης
η ουσια ειναι 2

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΠΕΙΡΑ

Καβαλάω το θάνατο — τη μοτοσυκλέτα δίχως φώτα και φλας με την πλαστική χαρτονένια πινακίδα την αόρατη κι ασημειώτη μοτοσυκλέτα της νύχτας. Θα κατέβω στο καφεενεδάκι. Όχι θα πάω σπίτι να φτιάξω το σάκο μου. Αύριο έχω πρωί πρωί μάθημα το βράδυ δουλειά δεν έχω την παραμικρή πιθανότητα να ταξιδέψω αλλά μ' αρέσει να προετοιμάζομαι.

Το «Αστεράκι»

δεν είναι ένα συνηθισμένο νηπιαγωγείο:

- Στους πρόποδες του Λυκαβηττού βρίσκεται κοντά στο σπίτι σας και στο χώρο ζωής του παιδιού σας.
- Λειτουργεί με αυστηρά περιορισμένο αριθμό μαθητών, που επιτρέπει τη δημιουργία πραγματικών σχέσεων ανάμεσα στα παιδιά.
- Συνδυάζει παιχνίδι και μάθηση σε ένα χώρο οργανωμένο για να εμπνέει τις πολύπλευρες δραστηριότητες μιας παιδικής κοινότητας.

Στο «Αστεράκι» με την επίβλεψη έμπειρων παιδαγωγών το παιδί σας θα διδαχτεί, θα παίξει, θα συμμετάσχει, θα δημιουργήσει σε:

- Ομαδικά παιχνίδια
- Μουσική
- Θεατρικό παιχνίδι
- Αγγλικά, Γαλλικά
- Χειροτεχνία, κατασκευές
- Εισαγωγή στις βασικές έννοιες αρίθμησης και γλώσσας.

Πέντε χρόνια τώρα το «Αστεράκι» διατήρησε τη φυσιογνωμία του σαν ένα σχολείο που λειτουργεί με φροντίδα και αγάπη για το παιδί και παιδαγωγική αποτελεσματικότητα.

**ΕΛΑΤΕ ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΤΟΥΜΕ
ΚΑΙ ΝΑ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ
ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ**

ΓΚΟΛΦΩ ΤΖΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΥ - ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Βαλσαμώνος 4 και Ασκληπιού, τηλ: 6447830 — 3635419

Εγγραφές μέχρι 20 Ιουνίου ● κάθε μέρα 9-1 πρωί και 6-8 απόγευμα.

Ο γραπτός δημοτικός μας λόγος

του Εμμ. Κριαρά

Ο Κωστής Παλαμάς σε άρθρο του στην «Κυριακή του Ελευθέρου Βήματος» (1927) χαρακτήριζε το γλωσσικό ζήτημα ως «το βιβλικό χαμόδεντρο που πάντα φλέγεται και ποτέ δεν καίγεται». Εύστοχος είναι ο χαρακτηρισμός, αφού και σήμερα ακόμη, επτά χρόνια μετά τη γλωσσική μεταπολίτευση, συζητούμε θέματα του γραπτού δημοτικού μας λόγου. Είναι πάντως βέβαιο ότι η συζήτηση συχνά διαλευκαίνει και ως ένα βαθμό προωθεί τα σχετικά θέματα και τελικά κατατοπίζει ένα πλατύτερο σκεπτόμενο κοινό. Σ' αυτό αποβλέπει και το δημοσίευσμά μου τούτο, όπου συζητώ απόψεις που διατυπώνονται σε πρόσφατο άρθρο του κ. Γιάννη Μ. Καλιόρη (περιοδ. «Αντί» της 21ης Ιανουαρίου 1983, σελ. 32-39). Εκεί ο κ. Καλιόρης απαντά κυρίως σε δικό μου άρθρο, που είδε το φως στο ίδιο περιοδικό (τεύχος της 6/8/1982). Δεν έχω πάντως την πρόθεση να προχωρήσω σε συστηματική κρίση του άρθρου του κ. Καλιόρη· άρθρου που δείχνει πράγματι την ενημερότητά του στα θέματα που συζητεί και περιέχει πολλές σωστές παρατηρήσεις, που δεν είναι ανάγκη να τις υπογραμμίσω στο άρθρο μου τούτο. Θα περιοριστώ στα σημεία εκείνα του άρθρου του που δε με βρίσκουν σύμφωνο.

Σχετικά με όσα παρατηρεί ο κ. Καλιόρης (σελ. 33) ως προς τα «ανώμαλα ουσιαστικά» της Γραμματικής Τριανταφυλλίδη παρατηρώ ότι ο μελετητής αυτός κατατάσσει στη γραμματική του ως «ιδιόκλιτα ανώμαλα» ορισμένες κατηγορίες ουσιαστικών που η κατάταξη και ο χαρακτηρισμός τους μπορεί βέβαια να μην είναι οριστικά. Όπως ξέρομε, έχουν ήδη από παλιότερα διατυπωθεί αντιρρήσεις κατά του κλιτικού συστήματος Τριανταφυλλίδη (Τσοπανάκης)· δεν αποκλείεται μάλιστα γλωσσολόγοι νεότερων σχολών ή μεταγενέστερων γενεών να μπορέσουν παιδαγωγικότερα να ταξινομήσουν τα γεγονότα και τα φαινόμενα. Πάντως τέτοιου είδους ανωμαλίες τις έχει κάθε γλώσσα. Εκείνο που πρέπει να αποφασίσουμε είναι τούτο: ποιες από τις ανωμαλίες αυτές μπορούμε να κάμομε δεκτές στο γραπτό μας λόγο και ποιες όχι. Γιατί βέβαια δεν είναι παραδεκτές οι ανωμαλίες εκείνες που αποτελούν καθημερινά λάθη εκείνου που μιλά ή γράφει και που καταδικάζονται ανεπιφύλακτα. Υπάρχουν όμως και ανωμαλίες —καθιερωμένες ανωμαλίες— ξαν αυτές που επισημαίνει και τις δέχεται ο Τριανταφυλλίδης, γιατί τις υπαγορεύει η πραγματικότητα.

Υπάρχουν λοιπόν άλλου είδους ανωμαλίες που δεν τις δεχόμαστε, γιατί δεν είναι παρά μόνο παραχωρήσεις στην καθαρεύουσα, που δεν τις υπαγορεύει ενδιαφέρον και αγάπη προς τη γραπτή δημοτική μας γλώσσα, αλλά μια ιδιότυπη συμπάθεια προς άχρηστα κατάλοιπα της καθαρεύουσας· κι αυτά νοθεύουν και κάνουν περίπλοκο τον ελληνικό γραπτό μας λόγο. Ότι η τακτική να δεχόμαστε στο λόγο μας τέτοια άχρηστα κατάλοιπα, που την πραγματοποιεί ο κ. Καλιόρης και την υπερασπίζεται θεωρητικά, δε μαρτυρεί αγάπη προς τη δημοτική γλώσσα αποδεικνύεται από το ότι μιλώντας από το ένα μέρος για τη δική μας στάση (των ορθόδοξων δηλ. δημοτικιστών) απέναντι της «ανωμαλίας και της ομαλότητας» και από το άλλο μέρος για τη δική του στάση στο θέμα αποδίδει εκδικητική μανία στη δημοτική «σήμερα μάλιστα που η δημοτική (κατά τη φράση του) κατήγαγε πύρρεια νίκη γινόμενη εξουσία» και σημειώνει ότι η δημοτική τώρα «πέρασε από τη διεκδικητική της φάση στην εκδικητική» (σελ. 33 στήλη α' κάτω). Βέβαιο είναι ότι η δημοτική δεν ...εκδικείται τους φίλους της! Τι όμως θα ήθελε ο κ. Καλιόρης; να μην αναγνωρίσει η πολιτεία τη δη-

μοτική γλώσσα; να μας κυβερνούσε ακόμη καθαρευουσιάνικι κράτος με όλα τα συνακόλουθα του γεγονότος; Νοσταλγούμε τη γλωσσική πολιτική των συνταγματαρχών ή των αντιδραστικών εκείνων που γνωρίσαμε για πολλές δεκαετίες στο υπουργείο της παιδείας; Νομίζω ότι κάνει λάθος ο κ. Καλιόρης όταν την «κρυμμένη αυταρχικότητα των συγχρόνων κοινωνιών, το βαθύτερο πνεύμα μισαλλοδοξίας και την έρπουσα ολοκληρωτική νοοτροπία», όλα αυτά τα βλέπει να συμπυκνώνονται στο κεφάλαιο για τα ανώμαλα ουσιαστικά της Γραμματικής Τριανταφυλλίδη. Άλλο «παχύ» χαρακτηρισμό του κ. Καλιόρη συναντούμε όταν κάνει λόγο για «τρομοκρατία» που εκδηλώνεται με την κατάληξη -ης της γενικής των τριτόκλιτων θηλυκών. Μα για τρομοκρατία πρόκειται όταν «όλος ο κόσμος» σήμερα γράφει και λέει *αντίληψης, κατάστασης, περίστασης*, κλπ.;

Ο κ. Καλιόρης μιλεί για «συρρικνωτική δογματομονοπαγής δημοτική». Πιάνεται από ορισμένα κακοφτιαγμένα και αποτυχημένα νεοπλάσματα των ψυχαικών χρόνων, που κανένας σήμερα δημοτικιστής ούτε καν τα ξέρει, ούτε τα συνάντησε για να κατηγορήσει το ψυχαικό σύστημα και τους «σημερινούς μετριοπαθείς επιγόνους του» και «νεοδογματικούς» της «δεύτερης δημοτικής», όπως τους αποκαλεί. Εκείνο όμως που επιδιώκουν οι σύγχρονοι αυτοί «νεοδογματικοί» είναι να εξουδετερώσουν τον κίνδυνο να ξαναμπούμε από το παράθυρο στο χώρο της καθαρεύουσας —ή έστω κάποιας καθαρεύουσας— στην περίπτωση βέβαια που θα γίνονταν δεκτές οι αιρετικές γλωσσικές απόψεις και το γλωσσικό υπόδειγμα του κ. Καλιόρη. Γιατί ο κ. Καλιόρης με τα άρθρα του δε μας δίνει μόνο εικόνα των θεωρητικών του απόψεων πάνω στη γλώσσα μας, «την εκδικητική δημοτική», αλλά και με τη γλώσσα που σ' αυτά χρησιμοποιεί μας δίνει, όπως είναι φυσικό, το πρότυπο που νομίζει ότι πρέπει να ακολουθήσουμε γράφοντας.

Να λοιπόν ποια είναι η μη «συρρικνωμένη δογματομονοπαγής δημοτική» στον τομέα του λεξιλογίου και των εκφράσεων. Καταγράφω ορισμένα στοιχεία από το άρθρο του και συνάμωρωτώ αν με την απουσία τέτοιων λέξεων και εκφράσεων από τα γραπτά των ορθόδοξων δημοτικιστών συρρικνώνεται η γλώσσα μας. Στο λόγο του κ. Καλιόρη συναντούμε τις ακόλουθες λέξεις και εκφράσεις: εν προκειμένω, επί το μονοτυπικότερον, αποβαίνω, ελαύνομαι, διάστροφος, απέβη, μείζονος ανωμαλίας, εν συνεχεία, η εν λόγω Γραμματική, διότι, ελεημόνως, κατήγαγε, η πυρρείως θραμβεύουσα γλώσσα, αποβεί, ανεπίμεκτος, και δη, το σύνολο των κανόνων πανχρησία (γράφει: παγ-χρησία), με την επί μακρόν υιοθέτηση, διά παραλείψεως, δια παρατηρήσεως, παντελής (έλλειψη), μαρτυρεί επ' αυτού, προς δημιουργίαν εντυπώσεων, εξ ου και, συμπεριλαμβανομένων υπουργών και πρωθυπουργού, μετά μανίας, εκ του μη όντος, εν συντομία, εξ αυτού, κατά το δοκούν, επ' αυτού, ομοιογενοποιεί (!), ουδείς, προσχωσιγενής, συν τοις άλλοις, κλπ.

Ποια παραδείγματα - επιχειρήματα χρησιμοποιεί ο κ. Καλιόρης για να μας αποδείξει «συρρικνωτές της γλώσσας» εμάς τους «ύστερους (!) δημοτικιστές των ημερών μας»; (Ότι δεν είμαστε «ύστεροι» το φωνάζει η πραγματικότητα· ότι όμως «άλλοι» είναι καθυστερημένοι πόσοι το αμφισβητούν; Συρρικνωσή είναι κατά τον κ. Καλιόρη ότι ο Τριανταφυλλίδης θέλει «Νέα» την «Καινή Διαθήκη». Μα το καινός δεν χρησιμοποιείται από κανένα σήμερα. Και όταν μεταφράζει κανείς ένα κείμενο, μεταφράζει και τον τίτλο του.

Ο κ. Καλιόρης (σελ. 33) δε δέχεται το «βαρύ ύδωρ» της φυσικής να γίνει «βαρύ νερό», όπως, έμμεσα έστω μας υποβάλλει ο Αγαπητός Τσοπανάκης (Ν. Εστία, 1 Σεπτ. 1977, σ. 1120-42 -Δημοτική γλώσσα, εκδ. Γρηγόρη, σελ. 98 - Αγ. Τσοπονάκη, Ο δρόμος προς την δημοτική, 1982, σ. 305). Και όμως χρήσιμη εδώ είναι η παρατήρηση του Άγγλου βυζαντινολόγου και νεοελληνιστή R. Browning. Στο πρόσφατο μελέτημά του «Greek diglossia yesterday and today (Intern. Journal of Society and Language, 35, 1982, 64· βλ. και άρθρο μου στη «Νέα Εστία» της 15ης Ιανουαρίου 1983) γράφει τα ακόλουθα, που τα μεταφράζω: «Οι φυσικοί (εννοεί βέβαια στην Ελλάδα) κάνουν λόγο για «βαρύ ύδωρ», Heavy water. Ένας που μιλά αγγλικά, γαλλικά ή γερμανικά δυσκολεύεται να καταλάβει γιατί η έκφραση «βαρύ νερό» είναι απαράδεκτη. Την αιτία, συνεχίζει ο Browning, πρέπει να την αναζητήσουμε κατά προτίμηση στην τάση για κλειστή επαγγελματική ομάδα σε όλες εκείνες τις κοινωνίες που θέλουν να αναπτύξουν ειδικές γλώσσες στις οποίες καθημερινά αντικείμενα αποκτούν σημασία και αξία παίρνοντας ειδική ονομασία όταν βρίσκονται σε επαγγελματική φραστική ατμόσφαιρα». Σημειώνω την παρατήρηση του Browning γιατί δεν έχει εφαρμογή μόνο στο «βαρύ ύδωρ», αλλά και σε πολλές ανάλογες περιπτώσεις.

Ο κ. Καλιόρης (σελ. 34) φορτώνει στην πλάτη των «συρρικνωτών» τα «απόβηκαν, γιαμιάς, εχτός μάχης, πιθανά, επιτυχόντας, πρώτου επιτυχόντα, του γόητρου, ομοιοτήτων, θεάτρου, έκδωσε, έκθεσε». Θα μπορούσε να σημειώσει και άλλα. Πρέπει να βεβαιώσω τον κ. Καλιόρη ότι εκείνος που γράφει τις γραμμές αυτές και όσοι συμπίπτουν με τις απόψεις του δε γράφουν τίποτε από αυτά που φορτώνει στον ορθόδοξο δημοτικισμό, γιατί αυτόν, όπως είδαμε, ονομάζει «συρρικνωτικό δογματομονοπαγή δημοτικισμό». Και προσθέτω τα ακόλουθα: τα «απόβηκαν» είναι πραγματικός βαρβαρισμός. Σχετικά σημειώνω —το έχει παρατηρήσει και ο Τριανταφυλλίδης—, ότι χρησιμοποιούνται σήμερα στη δημοτική μερικά αρχαϊστικά ρήματα που είναι ελλειπτικά ως προς τον παθητικό τους αόριστο. Έχουμε λ.χ. το «έρπω», το «μάχομαι», το «ρέπω» και άλλα. Σε ορισμένες απ' αυτές τις περιπτώσεις ο αόριστος σχηματίζεται περιφραστικά, σε άλλες χρησιμοποιείται αόριστος άλλου ρήματος (βλ. και Τριανταφυλλίδη, Γραμματική § 964). Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και ρήματα όπως το «αποβαίνω, προάγομαι» και άλλα. Έτσι λοιπόν δεν πρέπει να πούμε ούτε να γράψουμε «προάχτηκε» ή «προάχθηκε», ούτε «προήχθηκε», ούτε όμως και «προήχθη». Στους παθητικούς αορίστους και των ρημάτων αυτών θα χρησιμοποιήσουμε περίφραση.

Η δημοτική που γράφομε χρησιμοποιεί βέβαια το «διαμιάς», όμως και το «γιαμιάς» δεν είναι κατασκευάσμα (βλ. Λεξικό Δημητράκου στο λήμμα *γιαμιά*, καθώς και το Γλωσσάριο του Ερωτόκριτου, εκδ. Ξανθουδίδη, λ. *γιαμιά*, όπου αναφέρεται ο δεύτερος κρητικός τύπος *γιαμιάς*). Όπως καταλαβαίνει ο αναγνώστης, στον τύπο αυτόν έχουμε συμφυρμό του παλιότερου *διαμιάς* με το δημοτικό *γιαμιά*. Στο *εχτός μάχης* το μόνο ιδιότροπο είναι το *χ* αντί του *κ*. Το *εκτός μάχης* είναι βέβαια απολιθωμένη έκφραση από παλαιότερα, που μπορεί να παραμείνει. Το *πιθανά* αντί *πιθανώς* το έχω καταδικάσει γράφοντας (Άρθρα και Σημειώματα ενός δημοτικιστή σελ. 43) για τα επιρρήματα σε -ώς και -ως.

Ούτε το *επιτυχόντας* - του *επιτυχόντα* γράφουν οι ορθόδοξοι δημοτικιστές, αφού και δε δέχονται να χρησιμοποιούν μετοχές αορίστων. Όμως δεν πρέπει να αποσιωπήσω ότι σε έγγραφα της Τουρκοκρατίας συνταγμένα από απαιδευτους διαβάζουμε καμιά φορά «ο υπογράφοντας». «Του γόητρου» και τα όμοια τα γράφουν ορισμένοι ζηλωτές. Όμως η κλίση του ονόματος πρέπει να ακολουθήσει την κλίση του ουσ. «πρόσωπο» (γεν. προσώπου) (βλ. Γραμματική Τριανταφυλλίδη § 576) και όχι

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΙΑ!

Δέν υπάρχει λόγος νά κρατάτε ολόκληρες τίς έφημερίδες πού διαβάζετε, γιά νά φυλάξετε μιά είδηση πού σάς ενδιαφέρει. Κρατείστε μόνο τήν είδηση. Ζητείστε μας τά αποκόμματα όλων τών έφημερίδων, γιά νά μή μπείτε έσείς στόν κόπο νά τά συγκεντρώσετε.

Δουλειά μας είναι νά ενημερωνόμαστε καί νά σάς ενημερώνουμε.

Διαβάζουμε όλες τίς έφημερίδες (έλληνικές καί ξένες) καί κρατάμε γιά λογαριασμό σας, τά αποκόμματα πού σάς άφορούν.

Δέν είμαστε «μερικοί άνθρωποι», αλλά ένα ολόκληρο δημοσιογραφικό έπιτελείο πού δουλεύει υπεύθυνα γιά τήν είδική - δική σας ενημέρωση.

Επικοινωνείστε μαζί μας!

EXPRESS NEWS

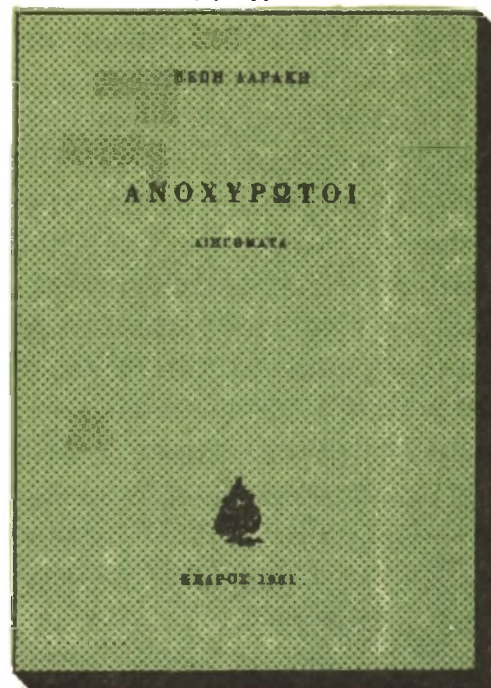
Τό προσωπικό σας Άρχείο.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΟΛΥΒΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ & ΞΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 ΤΗΛΕΦ. 3243.351 ΑΘΗΝΑΙ Τ. Τ. 122

ΠΕΠΗ ΔΑΡΑΚΗ ΑΝΟΧΥΡΩΤΟΙ διηγήματα

ΧΡΥΣΟ ΜΕΤΑΛΕΙΟ
σε παγκόσμιο διαγωνισμό
χιουμοριστικού διηγήματος
που προκήρυξε η
Λαϊκή Νεολαία της Βουλγαρίας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γεωργίου Γενναδίου 6 - Τηλ.: 36.15.783

την κλίση του ουσ. «σίδερο» (γεν. σίδερου). Ας μην ξεχνάμε όμως ότι πολλές φορές η θέση του τόνου προκειμένου για ορισμένα προπαροξύτονα ουδέτερα δεν είναι εντελώς σταθερή (του γόνατου και του γονάτου). Τύπους όπως *ομοιοτήτων* (γεν. πληθ.) είχα την ευκαιρία να τους ελέγξω πρόσφατα κάνοντας λόγο και για τη γλώσσα των μέσων ενημέρωσης. Το ίδιο καταδικάζω και τον τονισμό της γενικής *θέατρου*. Τα *«έκδωσε, έκθεσε»*, που δεν τα γράφουν οι κανονικοί δημοτικιστές, είναι κι αυτά βαρβαρισμοί και πρέπει να αποφεύγονται. Τα ρήματα αυτά μόνο στον πληθυντικό δε χρειάζονται συλλαβική αύξηση (βλ. Γραμματική Τριανταφυλλίδη § 873).

Το συμπέρασμα είναι ότι οι σημερινοί ορθόδοξοι δημοτικιστές δε γράφουν τίποτε από τα παραπάνω. Επομένως άδικα και μάταια τους κατέταξε ο κ. Καλιόρης στους οπαδούς της «συρρικνωτικής δογματομονοπαγούς δημοτικής». Αλλά και ο χωρισμός που επιχειρεί σε «ορθόδοξη συρρικνωτική» και σε «στρεβλή» δημοτική είναι απροσδιόνυσος. Τα παραδείγματα που φέρνει και που δεν μπορούμε να τα συζητήσουμε ένα ένα δε μαρτυρούν τίποτα άλλο από το ότι έχουμε δυστυχώς σήμερα νεοφώτιστους δημοτικιστές, που δεν έχουν μάθει να γράφουν τη δημοτική και δεν μπαίνουν δε καμιά κατηγορία και ελέγχονται για την αμέλειά τους να θελήσουν να κατατοπιστούν καλύτερα. Δεν πρόκειται καν για ζηλωτές, γιατί ο ζηλωτής (κατά τη δική μου άποψη) ζητά περισσότερο να εκδημοτικίσει και όσο μπορεί (δεν το καταφέρνει πάντα) να αποφύγει καλούπια της καθαρεύουσας. Οι ζηλωτές επιτηδεύονται να χρησιμοποιούν λαϊκισμούς, δηλ. κυρίως λαϊκότερες λέξεις ακόμα και εκεί που δεν είναι απαραίτητες, ούτε καν χρήσιμες.

Σχετικά με τη χρησιμοποίηση της κατάληξης *-ης* αντί *-έως* της γενικής των τριτόκλιτων θηλυκών ο κ. Καλιόρης τη θεωρεί «εξέχον πάντοτε σημείο παραταξιακής αναγνωρίσεως». Πώς όμως αυτό να αληθεύει, αφού και εκείνος δεν προγράφει τη γενική αυτή, αλλά τη χρησιμοποιεί κατά τις περιστάσεις;

Ο κ. Καλιόρης βλέπει (σελ. 34 στήλη β') πάμπολλες κατηγορίες πολιτών και διανοουμένων «να συνωθούνται τσάτρα πάτρα (θέλει ασφαλώς να πει: να συνωθούνται μιλώντας τσάτρα πάτρα) στη δημοτικιστική νοοτροπία». Μα αν πρόκειται για πάμπολλες κατηγορίες πολιτών και διανοουμένων, τότε βρισκόμαστε μπροστά σε γενική τάση που επικρατεί η γενική σε *-ης* δηλ. επικράτησε και δεν υπάρχει πια σωτηρία.

Ως προς την εκφορά χωρίς άρθρο: «στις 6 Ιούλη» και «ο εισαγγελέας Πειραιά» παρατηρώ ότι στην πρώτη διατύπωση πρόκειται για βραχυλογία, που δεν έχει καθιερωθεί από τη γενική χρήση και δεν είναι πάντοτε δικαιολογημένη. Μια άλλη ερμηνεία θα υποστήριζε ότι είναι επίδραση από τις σχετικές εκφορές στην καθαρεύουσα, που γίνονται χωρίς άρθρο. Πάντως ας θυμηθούμε και τα γαλλικά «fin octobre», «mi-juillet» και τα δικά μας «τέλος Οκτωβρίου» και «μέσα Ιουλίου». Πάντως είναι ζήτημα ύφους για την κάθε φορά αν θα πούμε: «5 Φλεβάρη, στις 5 του Φλεβάρη, στις 5 Φεβρουαρίου». Βέβαιο είναι ότι η εκφορά χωρίς άρθρο με το καθαρευουσιάνικο όνομα του μηνός είναι αρχαϊστική.

Ο κ. Καλιόρης δικαιολογημένα ελέγχει (σελ. 32) την έκφραση «στο πέντε χιλιόμετρο» και τη χαρακτηρίζει «καθαρή ασυνταξία». Ας θυμηθεί πάντως ότι λέμε «στις 3 η ώρα» και ιδιωματικότερα (στη Σμύρνη λ.χ.) «στις 3 ώρες» και ακόμη «στη σελίδα 45». Την τελευταία έκφραση ακόμη και οι σοφότεροι καθαρευουσιάνοι την έλεγαν και την έγραφαν. Φυσικά το ομαλότερο στην έκφραση που σταματά τον κ. Καλιόρη θα ήταν «στο πέμπτο χιλιόμετρο». Αν λέγαμε «στο χιλιόμετρο πέντε» θα ήταν ή δε θα ήταν η έκφραση αυτή ανάλογη με το «στη σελίδα 45» Νομίζω ναι. Το «στις τρεις ώρες» είναι ασφαλώς ομαλότερο από το «στις 3 η ώρα». Ακόμη ακούγεται «στις μία» (πβ. το ιταλικό «alle una»). Ομαλότερο θα ήταν το «στη μια» (που και αυτό ακούγεται). Λέγεται στη βόρεια Ελλάδα «στις

τεσσεράμισυ» αντί του κοινότερου «στις τεσσερισήμισυ». Ακόμη ακούγεται «κάνα δυο φορές» και «ένα δυο φορές». Όλα αυτά τι σημαίνουν; Ότι όταν έχουμε παρεμβολή αριθμών στο λόγο μας κάπως διαταράσσεται η ομαλή σύνταξη. Όλα αυτά έχουν κάποια δικαιολογία. Πρόκειται, νομίζω, για βραχυλογίες που ερμηνεύονται κατά περίπτωση (πβ. και το «στις έξι Ιουλίου» αντί «την έκτη Ιουλίου»).

Ο κ. Καλιόρης δέχεται (σελ. 33) ανεπιφύλακτα ότι η αντωνυμία *οποιός* δεν είναι αρχαϊστική. Το πράγμα το συζητήσα σε άρθρο μου αναδημοσιευμένο στο βιβλίο μου «Άρθρα και Σημειώματα ενός δημοτικιστή», σελ. 253. Απαντά, όπως εκεί έδειξα, σε μεσαιωνικά δημώδη κείμενα. Όμως όσοι έχουν αναστροφή με τα κείμενα αυτά ξέρουν ότι και στα δημωδέστερα ακόμη απαντούν αρχαϊστικά στοιχεία. Επομένως μπορεί εξαιρετα και η αντωνυμία *οποιός* να είναι αρχαϊστική. Όμως αυτό είναι ζήτημα με εντελώς θεωρητική σημασία, αφού και ο Τριανταφυλλίδης και εμείς σήμερα οι ορθόδοξοι δημοτικιστές δεν την προγράφουμε στο λόγο μας.

Σχετικά τώρα με το *ειλικρινής* δε νομίζω ότι και αυτό μπορούμε να το αποφύγουμε. Και σ' αυτό συμφωνώ με τον κ. Καλιόρη. Άλλωστε τέτοια επίθετα σε *-ής*, κληρονομιά από την καθαρεύουσα, έχουν μείνει πολλά στη γραπτή δημοτική μας. Συμφωνώ με τον κ. Καλιόρη ότι τα επίθετα *ντόμπρος* ή *άδολος* δεν μπορούν να αντικαταστήσουν το *ειλικρινής*, όπως από παλαιότερους ζητήθηκε να γίνει. Άλλωστε για το *ειλικρινής* θα είχαμε το δημοτικό τύπο *ειλικρινός* αν θα καταλήγαμε σε αντικατάσταση. Όμως επιμένω να γράφω «ομάδα από οπαδούς» και τα όμοια, γιατί αυτή η σύνταξη είναι η κανονική δημοτική.

Σωστές παρατηρήσεις διατυπώνει ο κ. Καλιόρης όταν κάνει λόγο (σελ. 35) για τις ξένες λέξεις που «εισβάλλουν αθρόες και ασυμμόρφωτες», αλλά και τις άλλες που εξελληνίστηκαν και όμως «αφελληνίζονται». Πάντως πρέπει να παρατηρήσω ότι δεν πιστεύω ότι «η κατάσταση έχει ξεφύγει πλέον από τα χέρια» των συνειδητών δημοτικιστών, γιατί οι συνειδητοί συγγραφείς είναι εκείνοι που βαρύνουν πάντα στη χρησιμοποίηση μιας γλώσσας. Αύριο, με την επέκταση της σφύτης διαφώτισης και αλλού και στο σχολείο, και οι «ζηλωτές» θα υποχωρήσουν και όσοι ακόμη δεν έμαθαν τη γλώσσα τους, θα τη μάθουν. Και αν δεν τη μάθουν αυτοί (λόγω ηλικίας), θα τη μάθουν τα παιδιά τους, φτάνει η εκπαίδευση να ορθοποδήσει. Δε νομίζω ότι οι συνειδητοί δημοτικιστές «υπερακοντίζονται», όπως φοβάται ο κ. Καλιόρης (σελ. 35), «από τις πολιτικές εμποσθοφυλακές των ζηλωτών» και από «το πνεύμα της αγροικουλτούρας, που ανεβαίνει ακατάσχετη». Νομίζω ότι ο κ. Καλιόρης θα έκανε χρήσιμο έργο αν αντί να επιτίθεται κατά των «συρρικνωτών», αφού δεν είναι και «στρεβλοί», να διαφώτιζε τους αδιαφώτιστους ιδίως στα πραγματικά σφάλματα, ορισμένων νεοφώτιστων δημοτικιστών, αφού σε ορισμένες απόψεις δε γίνεται παρά να συμπίπτουν οι ορθόδοξοι δημοτικιστές με μερικούς «μεικτούς δημοτικιστές» (ας τους ονομάσω έτσι).

Έχω γράψει πράγματι ότι η γλώσσα των τηλεοπτικών μέσων είναι γενικά ικανοποιητική. Γιατί οι σοβαρές πολλές φορές παρεκκλίσεις από το σωστό δρόμο δεν είναι ικανές να αλλοιώσουν τη γενικότερη εικόνα. Τα λάθη πάντως, έστω και σπανιότερα, είναι τόσο σοβαρά που πρέπει να παρέμβουν οι επικεφαλής αρμόδιοι για να διορθωθεί κάποτε το κακό. Και πρέπει μάλιστα οι άμεσα ενδιαφερόμενοι για το θέμα, οι δράστες δηλ. των γραμματικών και συντακτικών σφαλμάτων που υπαινίσσομαι, να ακούουν με ενδιαφέρον και κατανόηση τις παρατηρήσεις των ειδικών, γιατί τίποτα δεν κερδίζουν από την αποσιώπησή τους όταν φτάνουν στα εργαστήριά τους.

Ο κ. Καλιόρης θεωρεί κατά βάση τουλάχιστο σωστές τις απόψεις που διακηρύχτηκαν στη διακήρυξη του «Ελληνικού Γλωσσικού Ομίλου». Το πράγμα δεν είναι περιεργό, γιατί πράγματι σε πολλά συμπίπτουν οι απόψεις του κ. Καλιόρη και

του «Ελληνικού Γλωσσικού Ομίλου». Όμως δικαιούμαστε να διαβάζουμε καμιά φορά και «υπό τας γραμμάς» όταν ξέρομε ποιες είναι η ιστορία, οι απόψεις και οι κατευθύνσεις εκείνου που σαν «ειδικός» ποδηγετεί και κατευθύνει τον «Ελληνικό Γλωσσικό Όμιλο».

Ότι η Γραμματική του Τριανταφυλλίδη, διασκευασμένη τεχνικώς, μπορεί να παίξει το ρόλο του καθοδηγητή στη χρησιμοποίηση της νέας μας γλώσσας το πιστεύω απόλυτα. Αυτό δε σημαίνει ότι όλα όσα γράφονται εκεί από τον Τριανταφυλλίδη είναι θέσφατα, που δεν επιδέχονται καμιά συζήτηση. Νεότερες διαπιστώσεις και έρευνες θα μπορούσαν ως ένα βαθμό να τροποποιήσουν γραμματικά του διδάγματα. Πιστεύω όμως ότι για δεκαετίες πολλές η Γραμματική του Τριανταφυλλίδη θα είναι η πυξίδα και ο φάρος σε όσους θα πλέουν και θα ταλανίζονται στα τρικυμισμένα ακόμη νερά της γλωσσικής μας θάλασσας. Γιατί ο Τριανταφυλλίδης όλη του τη ζωή την αφιέρωσε για να συγκεντρώσει το απαιτούμενο για το βιβλίο του υλικό, να το μελετήσει και να το κατατάξει και να στηρίξει πάνω στο συγκεκριμένο αυτόν θησαυρό τις ψυχραιμες, αντικειμενικές και νηφάλιες παρατηρήσεις του που είναι πολύτιμη για μας και τους μεταγενεστέρους μας κληρονομία.

Ότι υποστηρίζω τη «γραμματική ομοιογένεια» (όπως γράφει ο κ. Καλιόρης) είναι βέβαιο, όμως δεν τη θυσιάζω (θεωρητικά τουλάχιστο) δεν ξέρω τι κάνω στην πράξη) στην εκφραστική επάρκεια και την αισθητική. Δεν ανάγω όμως σε γνώμονα μοναδικό την «αισθητική», γιατί από τη φύση της μπορεί να μας οδηγήσει σε πλήθος υποκειμενικότητες και αυθαιρεσίες. Ότι η γλώσσα του Καβάφη και του Πεντζίκη είναι ανακάτωμα δε νομίζω πως μπορεί κανείς να το αμφισβητεί. Και όμως το αμφισβητεί ο κ. Καλιόρης. Άλλο ζήτημα βέβαια τι είναι εκείνο που στον καθένα από τους δύο αυτούς συγγραφείς δίνει την «αρετή» του γραψιματός τους.

Ότι τώρα το γνήσιο μονοτονικό, δηλ. το σήμερα καθιερωμένο, κανένα δεν ταλαιπωρεί εκτός από μερικούς από σύστημα συντηρητικούς και αμετάπειστους (για ποικίλους λόγους) είναι απολύτως εξακριβωμένο. Το δείχνει η προθυμία με την οποία πολλοί δέχονται τους κανόνες του, το φανερώνουν οι εντυπώσεις μας από εξομολογήσεις μαθητών και δασκάλων.

Ο κ. Καλιόρης μόνος του χαρακτηρίζει τη γλώσσα του «λογιόμεικτη». Και πράγματι είναι. Άλλωστε λογιόμεικτη είναι και η ίδια η δημοτική των ορθόδοξων δημοτικιστών. Μόνο ανίδεοι, θεληματικά ή αθέλητα, θα μπορούσαν να υποστηρίξουν ότι ο δημοτικισμός προγράφει γενικώς τα λόγια στοιχεία. Όμως είναι ζήτημα μέτρου: ως που θα χρησιμοποιήσουμε τέτοια λόγια στοιχεία στο λόγο μας. Γιατί από μια στιγμή και πέρα γυρίζουμε πλησιέστερι στην καθαρεύουσα λεξιλογικώς και συντακτικώς. Γιατί ακόμη πρέπει να κατανοηθεί τούτο: όταν οι σωστοί δημοτικιστές μιλούν για γνήσια δημοτική, δεν εννοούν τη γλώσσα του χωρικού, αλλά την καλλιεργημένη γραπτή δημοτική.

Ομολογώ τέλος ότι δεν μπορώ να καταλάβω τη μεγαλοπρέπεια του «Μέγας Ναπολέον» σε σχέση με το «Μεγάλος Ναπολέοντας» —άσχετα αν πρέπει ή δεν πρέπει να χρησιμοποιήσουμε το πρώτο αντί του δεύτερου. Σωστότερο θα ήταν να πούμε: *Μέγας Ναπολέοντας*, όπως λέμε και *Μέγας Αλέξανδρος* (και *μέγας βεζίρης* μιλώντας για θέματα της Τουρκοκρατίας). Το ίδιο ισχύει και για το *Καίσαρ - Καίσαρας*, το *Καίσαρ Βοργίας* και *Καίσαρας Βοργίας*. Το *Σιδηρά κυρία*, αφού έτσι μεταφράστηκε από μιας αρχής, έτσι θα το λέμε εωσότου θα διατηρεί τη «σιδερένια της δύναμη» η Σιδηρά κυρία. Όμως ο μέλας δρυμός και ο μέλας ζωμός θα μείνουν, γιατί έτσι καθιερώθηκαν.

Ας μην παρηγορηθεί ο κ. Καλιόρης. Η έννοια της «γνήσιας δημοτικής» θα επιζητεί έως την ημέρα που ο Ελληνικός λαός θα βρει την οριστική (με απλό αρχικό γράμμα, όχι με κεφαλαίο) γλώσσα του. Τότε λίγο πολύ θα βρεθούμε στη θέση των

άλλων πολιτισμένων λαών της Ευρώπης, που αιώνες τώρα «βρήκαν» τη γλώσσα τους: μια γλώσσα φυσικά που είχε την εξέλιξή της μέσα στους αιώνες.

Το γλωσσικό θέμα καθόλου δεν πιστεύω, όπως με παρουσιάζει ο κ. Καλιόρης, ότι είναι στενά γλωσσοφιλογολικό. Έχει ευρύτερο νόημα και το δημιούργησαν και εξωγλωσσικές κοινωνικές συνθήκες. Άλλο ζήτημα αν αποδέχομαι τις απόψεις του Ζαμπέλιου για την επίδραση στη γλώσσα της «χριστιανικής ισονομίας» ή άλλων άλλες απόψεις.

Τέλος παρατηρώ ότι ο Καλιόρης σωστά διαπιστώνει ότι σε μεγάλο βαθμό η δημοτική «παραδίδεται» στη σύνταξη της καθαρεύουσας. Γι' αυτό, νομίζω, πρέπει να αγρυπνούμε. Όμως και η «λογιόμεικτη» του κ. Καλιόρη δεν έχει παραδοθεί ως προς το λεξιλόγιο, ως προς τις λίγο πολύ απολιθωμένες εκφράσεις στην καθαρεύουσα;

Ο κ. Καλιόρης δεν ασχολήθηκε καθόλου με το συχνό συντακτικό λάθος (ανακόλουθο) που απαντά και στη γλώσσα εκείνων που το γράψιμό τους θα λέγαμε ότι ικανοποιεί. Ιδού ένα παράδειγμα: *η παράστασή μου ως συνήγορος* (αντί *ως συνηγόρου*, γιατί το *συνήγορος* πρέπει να ταιριάζει με τη γενική *μου*). Το λάθος που εξηγείται βέβαια, αλλά δε δικαιολογείται, οφείλεται στο ότι η χρησιμοποίηση του ουσιαστικού *παράσταση* δε «μιλά» στην ψυχή αυτού που γράφει, αλλά μένει μέσα του ζωντανό το συναφές ρήμα, το *παρίσταμαι*. Είναι ένα είδος σχήματος «κατά το νοούμενον», που όμως, όπως είπα, δε δικαιολογείται. Το θέμα σύντομα με αποσχόλησε και στα «Άρθρα» μου σ. 165:

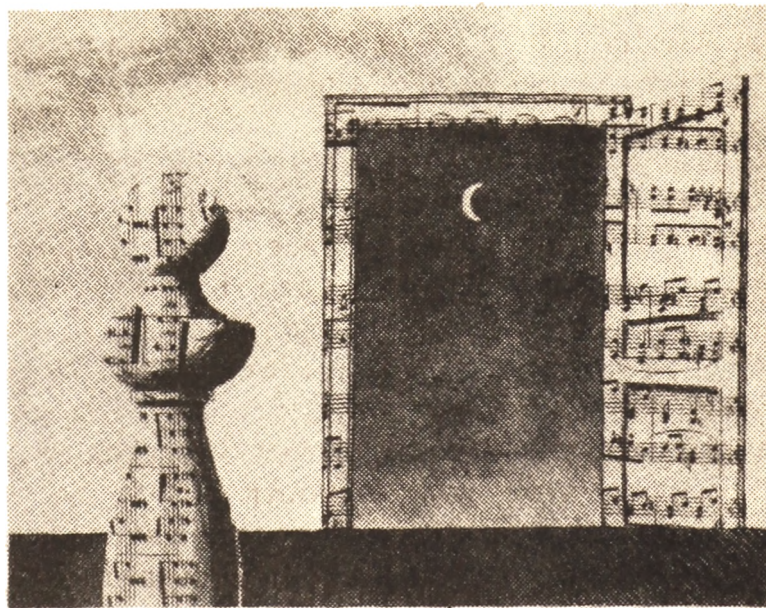
Με την ευκαιρία αυτή θα έλεγα στον κ. Καλιόρη εκείνο που είπα και στο υστερόγραφο παλαιότερου άρθρου μου («Αντί» της 6/8/1982), που του έδωσε την αφορμή να δευτερολογήσει. Ότι είναι προτιμότερο για την τύχη της γλώσσας μας να γίνεται από όσους θεωρούν τους εαυτούς τους αρμόδιους διαφώτιση των ακατατόπιστων σ' εκείνα έστω που ο καθένας τους πιστεύει αντί να γίνεται «πολεμική» (άτονη ή έντονη) μεταξύ των μελετητών της γλώσσας. Μια τέτοια διαφώτιση μόνο έμμεσα και ως ένα βαθμό γίνεται στα «πολεμικά» δημοσιεύματα. Αν ξεκινούσαμε απ' αυτή τη λιγότερο θεωρητική αφετηρία, θα μπορούσαν όσοι διαφωνούν να συζητήσουν πάνω σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, σε συγκεκριμένα γραμματικά, συντακτικά ή λεξιλογικά φαινόμενα και το κέρδος θα ήταν αναντίρρητα μεγαλύτερο.

□

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

“Αντεια Φραντζή

Μεταποίηση ύλικων

Μπαρμπουνάκης

Παράλληλοι εις το αστυνομικόν δελτίον

Ο πατέρας που παρέδωσε το γιό του στην Αστυνομία για τη ληστεία που είχε διαπράξει, ο γιός που πέφτει στα ναρκωτικά και στο τέλος πεθαίνει σε μια στιγμή κατάχρησης, ο αυτόχειρας που ξεκρεμάστηκε από την κληματαριά και σώθηκε απ' την αστυνομία, η νεαρή υποψήφια των Πανελληνίων που πιεσμένη από γονείς και εξετάσεις πήδηξε απ' το μπαλκόνι, είναι όσα συστηματικά στο καθημερινό αστυνομικό δελτίο εμφανίζονται και όσα καθημερινά δηλώνουν —έστω και με ψιλά γράμματα— ένα πλαίσιο ζωής όλο και περισσότερο πιεσμένο· ένα σύννεφο κατεβασμένο για τους πολίτες και την ποιότητα ζωής τους· μια πολιτική υποβάθμιση και ένα πολιτιστικό κενό που δεν υποστηρίζεται παρά με αποσπασματικές και διανοητικές επιλογές.

Τα μικρά γκέτο της πρωτεύουσας αναπτύσσουν την αυτόνομη ζωή τους και αποδυναμώνουν τον κοινωνικό/συλλογικό ιστό.

Η κοινοτυπία αναδεικνύεται ως καιρία αλήθεια και το συνολικό αδιέξοδο του βίου, σε εξατομικευμένες απομονώσεις.

Η μονόδρομή διατύπωση του επιμέρους, αποπροσανατολίζει από το συνολικό πλέγμα προβλημάτων, αλλά το κάνει και διαρκώς εναργέστερο όταν και όσο φωτίζουμε το πραγματικό πρόβλημα: οικονομική και κοινωνική ανασφάλεια, υποβάθμιση της ποιότητας της ζωής σε συνδυασμό με ανεπάρκεια διατύπωσης εναλλακτικής πρότασης.

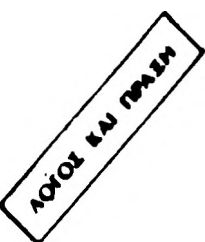
Το αίσθημα της συλλογικής διάψευσης αντανακλάται στην καθημερινή διατύπωση/μετάθεση:

Με επηρεάζει ο καιρός και με κάνει κατηφή —είμαι UFO— τη βρίσκω/δεν τη βρίσκω.

Φράσεις οριακές, όσο και ατελέσφορες.

Κυκλοφορεί το 5ο τεύχος με αφιερώματα στο Συνδικαλισμό και την Τ. Αυτοδιοίκηση

ΦΥΛΛΑΔΙΟ

ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ · ΣΕ ΣΥΝΟΙΚΙΑΚΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ
ΣΤΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ · ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ 8219.175

Απ τα περιεχόμενα

Οικονομική κρίση και κράτος
ΠΑΣΟΚ και Α.Κ.: Μαζί στο περιθώριο
Η κοινωνικοποίηση των απεργιών

Διεθνείς συνδικαλιστικές οργανώσεις
Γεγονότα - σταθμοί στο διεθνές Ε.Κ.
Γεγονότα - σταθμοί στο ελληνικό Ε.Κ.
Πρωτομαγίες που σημαδεψαν το Ε.Κ.
Για την πρόσφατη ιστορία του Σ.Κ.
Η οργάνωση του Συνδικ. Κινήματος
Στατιστικά για την εργατική τάξη
Μαρξ και συνδικατά
Κράτος - κομμά - συνδικατά
Ο ρόλος του Εργατικού Κινήματος
Τα σημερινά καθήκοντα του Σ.Κ.
Οικονομισμός - συντεχνιασμός -
συνδικαλισμός

Απολογισμός στην Τ. Αυτοδιοίκηση
Συνέντευξη του Π. Παπαγιάννη για την Τ.Α.
Τ.Α. και οικονομική αυτοτέλεια
Συνοικιακές συνελεύσεις και συμβουλία
Νομαρχιακά συμβουλία και συμμετοχή

Κείμενα

Α. Βαρβέρη
Σακή Καραγιωργά
Σ. Κωστή
Χ. Μηλιού
Α. Πανταζοπούλου
Ν. Παπασταθοπούλου
Γ. Πολυμενάκου
Γ. Ραδίση
Δ. Τζουβανού
Τ. Χαμηλού
Β. Χωραφα

Η γάτα και το ποντίκι

Ένας μύθος

Τόσο απελπισμένη ακουγόταν η γάτα και τόσο μεγάλη φαινόταν η ανάγκη της που το ποντίκι αισθάνθηκε βαθιά αναστατωμένο.

«Μα, πρέπει στ' αλήθεια να με φας;» ρώτησε δειλά, βγάζοντας προσεκτικά το κεφάλι του από την τρύπα του —ίσα που να φαίνεται η μουσούδα του.

«Ναι, ω ναι, καλό μου ποντίκι» απάντησε παρακαλεστά η γάτα «πίστεψέ με, πρέπει. Δεν έχω καταφέρει να φάω, ούτε κι ένα μικρό ποντικάκι σαν εσένα, εδώ και τρεις μέρες τώρα, το φαντάζεσαι αυτό; Οι φίλοι μου νιώθουνε οίκτο για μένα, οι εχθροί μου με περιφρονούν, όλοι φαίνονται να με αποφεύγουν. Σε θερμοπαρακαλώ, σκέψου το χάλι μου —όλη αυτήν τη γελοιοποίηση και την ταπείνωση, αυτή τη δυστυχία. Πως θα μπορέσω πια να κοιτάξω κατάματα τις άλλες γάτες; Η ίδια η τιμή μου, ο λόγος της ύπαρξής μου διακυβεύονται πια». Το ποντίκι έ-

νωσε παράξενα συγκινημένο καθώς άκουγε όλα αυτά. Να μια μεγάλη κι ισχυρή γάτα, στο χείλος της απελπισίας. Κι αυτό, ένα τελείως ασήμαντο ποντίκι, μπορούσε να τη σώσει. Στο κάτω κάτω, τι άξιζε η ζωή του μπροστά στην γάτα; Κοίταξε ολόγυρα την τρύπα που ζούσε, βολικιά και νοικοκυρεμένη, ζεστή τον χειμώνα και δροσερή το καλοκαίρι. Εδώ είχε περάσει τα παιδικά του χρόνια, εδώ είχε παίξει με τα αδελφία του και τους μικρούς του φίλους, εδώ είχε βρει καταφύγιο όταν το κυνηγούσαν οι γάτες. Ήτανε τόσο κρίμα όλα αυτά...

«Έλα, ποντικάκι, σε παρακαλώ» ακούστηκε η φωνή της γάτας απ' έξω, έντονη, σχεδόν παθιασμένη. Και λίγο ανυπόμονη τώρα. «Δεν θα σε πονέσω, σου το υπόσχομαι. Ούτε καν θα παίξω μαζί σου. Θα γίνουν όλα τόσο γρήγορα που ούτε που θα καταλάβεις τίποτε.»

Το ποντίκι πήρε την απόφασή του. Ήξερε ότι θα γινότανε στο τέλος, τι να το παρατραβάει άλλο. Βγάζοντας έναν βαθύ αναστεναγμό, σήκωσε το κεφάλι του, σχεδόν περήφανα, και με αποφασιστικό βήμα βγήκε από την τρύπα του κατευθείαν προς το ανοιχτό στόμα που περίμενε. Με τα μάτια του σφιχτά κλεισμένα είδε, σαν σε αστραπή, τη ζωή του στο μέλλον, όπως την είχε συχνά ονειρευτεί. Σκέφτηκε την γλυκειά, παχουλή ποντικίνα που ήταν ερωτευμένο μαζί της, τα παιδάκια που θα 'χανε ολόγυρά τους, όλο το τυρί που θα τρώγανε μαζί, τα... κλικ, κλείσανε τα σαγόνια. Πολύ πεπειραμένα. Πολύ αμετάκλητα.

Ίνα πληρωθεί το ρηθέν υπό των Προφητών: «Και οι γάτες αυτού του κόσμου, θα τρώνε πάντα τα ποντικάκια».

Νίκος Α. Κοκάντζης

ΕΙΔΗΡΣΕΚ

● Μαθαίνω ότι στον διοργανωτή των συναυλιών του Van Morrison και του John Mayall, που γίνονται υπό την αιγίδα του ΕΟΤ τον Ιούνιο, επιβλήθηκε φυλάκιση 20 ημερών για παράνομη αφισκοκόλληση που είχε κάνει παλιότερα, για τη συναυλία του Ian Dury. Ο Άκης Σταυρόσκη εκτίει την ποινή του γιατί δεν ήταν εξαγοράσιμη.

Από τους άλλους διοργανωτές συναυλιών και με την ίδια κατηγορία ο Γιάννης Πετροπουλάκης έχει καταδικαστεί πρωτόδικα σε δυο μήνες, έχει κάνει έφεση και περιμένει να δικαστεί οπότε θα πάει κι αυτός φυλακή.

Ο Κερασιώτης έχει πάρει αναβολή της δίκης κι ο Νίκος Σαχπατσίδης υποχρεώθηκε να ξεκολλήσει πρωί πρωί τις αφίσες που είχε κολλήσει αποβραδής κι έτσι δεν μηνύθηκε.

● Είναι τόσο απλό, που θα 'ναι κρίμα ν' αφήσουμε την ευκαιρία

να πάει χαμένη. Για δώστε λίγο προσοχή!

Το πρόγραμμα λέγεται «333 για μια καλύτερη Ελλάδα» και οι υπεύθυνοί του μας βεβαιώνουν:

«Για την Ελλάδα μόνο 333 άτομα αν ασκούν τις τεχνικές Υπερβατικού Διαλογισμού Σίντι, ταυτόχρονα στον ίδιο χώρο, είναι αρκετά για να κάνουν την Ελλάδα να αλλάξει και να γίνει τόσο ιδανική όσο ουδέποτε στην ιστορία της.

Γι' αυτό το λόγο, η Κίνηση Πνευματικής Αναγέννησης ξεκίνησε πριν από τέσσερις μήνες μια εκστρατεία για να συμπληρωθεί γρήγορα αυτός ο αριθμός των ατόμων...

...Καλεί όλους τους Έλληνες που ενδιαφέρονται να επικοινωνήσουν... στη διεύθυνση Μητρώων 11, Μακρυγιάννη, Αθήνα Τ.Τ 402, τηλ. 92.28.766.»

Όσοι λοιπόν διαλογιζόμενοι προσέλθετε. Και μεις οι υπόλοιποι λοιποί θα σας το χρωστάμε χάρη...

Ηχορύπανση και άλλα ηχηρά...

Τα βράδυα του καλοκαιριού δεν μπορώ ν' ανοίξω τα παράθυρά μου.

Τραπεζάκια έξω —ελπίζω να μην παρεξηγηθεί η χρήση αυτών των λέξεων— αλλά εκτός Αθηνών γιατί μέσα στην Αθήνα ο θόρυβος των αυτοκινήτων σε σκοτώνει. Οι κόρνες που κανέναν τροχαίο πια δεν ενοχλούν, οι εξατμίσεις που τις πληρώνουν με χιλιάδικα για να κάνουν θόρυβο ειδικό και την βρίσκουνε τα ψώνια σε βάρος μας. Όσο για την τροχαία; Γράφει κανένα μηχανάκι 50 cc και τα παράνομα παρκαρισμένα. Ακόμα, μια δυο φορές το χρόνο κάνει γιουρούσια και γράφει αδιακρίτως όποιον περάσει.

Δεν χρειάζεται να είσαι ειδικός για να διαπιστώσεις τον καθημερινό ακουστικό βιασμό αυτών που ζουνε στην Αθήνα. Κι ακόμη την τρομακτική, προς το χειρότερο βέβαια, καθημερινή αλλαγή της ποιότητας της ζωής μας. Δεν ξέρω πόσοι υπουργοί χρειάστηκε τώρα και παλιότερα να συμπράξουν για να παραμένει και να διογκώνεται αυτό το πρόβλημα, αυτή η απειλή στην υγεία μας.

Μα, επιτέλους, μήπως κι αυτοί δεν ζουν μέσα στις ίδιες μ' εμάς συνθήκες; Γιατί δεν κάνουν τίποτε;

Γρηγόρης Φαληρέας

Τα πανικόβλητα κείμενα στα μουσικά περιοδικά

Χιλιάδες σελίδες με διαφημίσεις μηχανημάτων και μερικά σκόρπια κείμενα που προσπαθούν να επιβιώσουν: αυτή είναι η εικόνα που επεξεργάστηκαν τα τελευταία χρόνια τα περισσότερα «μουσικά» περιοδικά βγάζοντας λεφτά απ' το τίποτα. Κι αν το ροκ είναι η μουσική που κυριάρχησε στις σελίδες τους αυτό δεν έγινε τυχαία. Οι ευφυείς επιχειρηματίες μας κατάλαβαν ότι είναι ανώδυνο να μιλάς για πράγματα και θαύματα που συμβαίνουν πέραν της Μάγχης και του Ατλαντικού. Διατηρείς τις αποστάσεις σου, γράφεις ό,τι θέλεις, κανείς δεν σου απαντά, μονολογείς μπροστά στον τοίχο και μπορείς να τη βγάλεις για χρόνια ολόκληρα ζώντας με φήμες.

Τι έγινε όμως μ' όλα αυτά τα παιδιά που πέρασαν τα γυμνασιακά τους χρόνια με είκοσι πολύτιμους δίσκους αγορασμένους στο Μοναστηράκι και ξαφνικά, σε διάστημα δυο ή τριών χρόνων, βρέθηκαν να είναι ειδικοί, επαγγελματίες, ιδιοκτήτες σπάνιων κομματιών με τη σέσουλα και υποχρεωμένοι να γράφουν κάθε μήνα την άποψή τους για τους Duran Duran και άλλους γραφικούς αγγλοσάξονες; Ποιος δαίμονας τους έμπλεξε με τα Top Ten, τι ήταν αυτό που τους έκανε να ονειρεύονται την Καλιφόρνια ή να θέλουν να τελειώσουν τις μέρες τους στο γκρίζο Λίβερπουλ; Με δυο λόγια, ποιος ευθύνεται για τη μετατροπή ενός πραγματικού πάθους σε επαγγελματισμό της δεκάρας, υπαλληλική στις εταιρείες δίσκων, ανάλατες ραδιοφωνικές εκπομπές πλημμυρισμένες από άχρηστες γνώσεις;

Δεν είναι μόνο η δικτατορία που μας έσπρωξε άρον άρον πέρα απ' τα σύνορα ούτε μόνο η Δεξιά που μας έκανε να πλήττουμε θανάσιμα στις μέρες της. Ο πανικός που καθρεφτίζεται στη λατρεία των κειμένων αυτών για κάθε τι το πακεταρισμένο και λουστραρισμένο στο εξωτερικό, για τα κοκοράκια της Νίνα Χάγκεν ή τα έπη της δεκάρας που γράφουν κλειδωμένοι μέσα στα συνθεσάιζερ οι Πινκ Φλόυντ, έχουν να κάνουν με πολιτιστικά μοντέλα συνολικά αποδεκτά, με μια γενικευμένη λογική της κατανάλωσης, του φетиχισμού των εξαρτημάτων. Αυτό είναι που θαμπώνει, η δυνατότητα του να συλλέγεις δίσκους και να κατέχεις ήχους, να τους τοποθετείς στο ράφι και να τους ξεχνάς. Άλλωστε κάπως έτσι αδιάφορο φαντάζει και το μέλλον του βίντεο, εφεύρεσης που πείθει τον καταναλωτή ότι έγινε για να τον διευκολύνει ενώ στην πραγματικότητα αντικαθιστά τους δίσκους γιατί όλοι οι δίσκοι έχουν αγοραστεί, όλοι οι δίσκοι κοιμούνται στα ράφια.

Ο φόβος κυριαρχεί στα μουσικά περιοδικά τα δύο τελευταία χρόνια κι αυτό είναι καλό σημάδι. Όλα τα συγκροτήματα έχουν ανακαλυφθεί, δεν υπάρχουν πια άγνωστες αξίες, οι προοδευτικοί διευθυντές των πολυεθνικών αποφασίζουν κι ανακαλύπτουν οι ίδιοι δέκα περιθωριακούς το μήνα. Όσοι το έχουν καταλάβει —κι ευτυχώς δεν είναι λίγοι γιατί η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει— γράφουν τώρα νοσταλγικά κείμενα, ένα βήμα πριν τα παρατή-

σουν, δυο βήματα πριν καταλάβουν ότι ένας στιχουργός σαν το Ρασούλη δεν υπάρχει σ' ολόκληρη την Ευρώπη, ότι ένας συνθέτης σαν το Σαββόπουλο είναι άπιαστο όνειρο για όλους αυτούς τους Ολλανδούς και Σουηδούς που ονειρεύονται στα αγγλικά και δεν μπορούν να ερωτευθούν κανονικά επειδή έτσι αποφάσισε ο Ντাইβιντ Μπόουι.

Ο πανικός εξαφανίζεται και μια τεράστια σοβαρή πλάκα εμφανίζεται όταν ακούει κανείς Φατμέ και ατάκα Μανώλη Αγγελόπουλο.

Χρήστος Βακαλόπουλος

Αντήρηση

● Πολλές φορές οι πασχαλινές κυκλοφορίες δίσκων και, ανάμεσά τους, πολλές οι επανεκτελέσεις (τι άλλο;) παλιών λαϊκών τραγουδιών. Σ' αυτήν την, κατά τη γνώμη μου, τελευταία μαζική έξαρση του φαινομένου, έχουμε αναβιώσεις για κάθε γούστο: διπλό δίσκο με τα τραγούδια που ακούστηκαν στο σήριαλ «Το μινόρε της αυγής», με την Αθηναϊκή Κομπανία το Γιώργο Ξηντάρη και τον Γιώργο Σαρρή, τον τρίτο δίσκο της πρώτης κομπανίας που εμφανίστηκε (1973), της Ρεμπέτικης με τους αδελφούς Κοντο-

γιάννη, τον Μ. Δημητριάδη κτλ. και με έκτακτη συμμετοχή των Άκη Πάνου (κιθάρα), Γιώργου Κόρου (βιολί), Κατερίνας Κόρου (τραγούδι), Σμυρνέικα και ρεμπέτικα στον νέο δίσκο της

Γλυκερίας, «Από τη Σμύρνη στον Πειραιά», κ.ά.

● Η δισκογραφική εταιρεία Λύρα, παρουσίασε έξι πολύ ενδιαφέροντες δίσκους της σειράς «Ελληνικό Θέατρο». Σε σχετική εκδήλωση μίλησαν ο κ. Πατσιφάς και Μάριος Πλωρίτης και παραβρέθηκε αρκετός κόσμος. Επώνυμοι και ανώνυμοι, κοσμικοί και μη. Οι έξι δίσκοι είναι απαγγελίες από την αξέχαστη Κυβέλη, το μεγάλο δάσκαλο του κλασικού μας θεάτρου Δημήτρη Ροντήρη (που χάσαμε πρόπερσι), τον Κάρολο Κουν και τον Αλέξη Μινωτή, καθώς δύο δίσκοι με απαγγελίες από την κορυφαία ηθοποιό του σύγχρονου ελληνικού θεάτρου, την Έλλη Λαμπέτη, όπου στον μεν πρώτο διαβάζει Καβάφη και στον δεύτερο αποσπάσματα από το κατά Ματθαίου Ευαγγέλιο και από τους ύμνους της Μεγάλης Εβδομάδας.

● Στο μεταξύ από τον κ. Πατσιφά πάλι και τους ανεξάρτητους παραγωγούς αδελφούς Φαληρέα, προέκυψε μια συμφωνία που αναμφισβήτητα προωθεί και βοηθά την ανεξάρτητη παραγωγή δίσκων στον τόπο μας. Έτσι, το δίκτυο διανομής της «Λύρα» θα διαθέτει σ' όλη την Ελλάδα και τη σειρά δίσκων της μικρής ανεξάρτητης εταιρείας, που πρωτοεμφανίστηκε στα 1979 με τον πρώτο δίσκο του ελληνικού τζαζ κουαρτέτου Sphinx για να κυκλοφορήσει, μέχρι σήμερα, δώδεκα άλμπουμς με μικρασιατικά και σμυρνέικα, ρεμπέτικα, σύγχρονα λαϊκά, μπλουζ, και σπουδαιούς, αλλά αφανείς Έλληνες δεξιότητες.

● Το μουσικό περιοδικό Ντέφι, μετά τις περσινές συναυλίες στο Λυκαβηττό (με Γαβαλά, Παπάζογλου, Γλυκερία, Κοντογιάννη κτλ.) και την φετινή μίνι - περιοδεία του Σαββόπουλου, που διοργάνωσε, ανήγγειλε τις πρώτες καλοκαιρινές συναυλίες του στο Λυκαβηττό. Έτσι έχουμε στις 10 και 11 Ιουνίου την Χαρούλα Αλεξίου στις 13-14 τον Βασίλη Τσιτσάνη και στις 19 και 20 του ίδιου μήνα τον Μανώλη Αγγελόπουλο.

● Από τις υπόλοιπες καλοκαιρινές συναυλίες, που έχουν αναγγελθεί (και ελπίζουμε να πραγματοποιηθούν) η πιο ενδιαφέρουσα εμφάνιση θα είναι, σίγουρα, αυτή του μεγάλου τραγουδοποιού και τραγουδιστή Βαν Μόριζον, περισσότερο σε επόμενο τεύχος.

● Ο τραγουδοποιός Άκης Πάνου, (που από ό,τι λέγεται, ετοιμάζει και ένα βιβλίο - έκπληξη), θέλει ν' ακούσει νέες φωνές για την ζωντανή παρουσίαση της μέχρι σήμερα δουλειάς του. Όσοι νέοι τραγουδιστές ενδιαφέρονται, λοιπόν, ας τηλεφωνήσουν στο 86.43.852, πρωινές ώρες.

Θοδωρής Μανίκας

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ: «ΤΡΑΠΕΖΑΚΙΑ ΕΞΩ»

Αν το ελληνικό τραγούδι διανύει μια νέα «ανοιξιάτικη περίοδο» της υπέροχης ιστορίας του, ο ένατος δίσκος του Διονύση Σαββόπουλου ήρθε, λίγες μέρες πριν την πρωτομαγιά, για να το επιβεβαιώσει και, όπως πάντα, να δείξει, από πολύ νωρίς, το «νέο δρόμο». Ο ευφυής τραγουδοποιός (που τελευταία, διαβάζουμε πως είναι βάρδος μιας γενιάς — ποιας γενιάς άραγε; Την πρώτη μέρα που βγήκαν τα «τραπεζάκια έξω», είδα από δεκαπεντάχρονους μέχρι πενηντάρηδες να ζητάν το δίσκο σαν να ζητούσαν χιλιάρικά) μετά από μια τριχρόνη «απουσία», επανήλθε μ' έναν δίσκο που, ας μην κρυβόμαστε, όλοι τον περιμέναμε και, περισσότερο ίσως, οι συνάδελφοί του για να πάρουν τη γραμμή. Και το φρέσκο αεράκι που φέρνουν μαζί τους «τα τραπεζάκια έξω», φύσηξε μέσα από τα ηχεία των πικ-απ και των τρανζίστορ μας και δρόσισε τον ήχο του σύγχρονου ελληνικού τραγουδιού, για πολλούς λόγους.

Πρώτο, γιατί μας δίνει μια πρώτη ιδέα της αντίληψης του Δ.Σ. για το σύγχρονο λαϊκό τραγούδι. Κάτι που, φαντάζομαι, θα γίνει πιο σαφές σε μελλοντικές εργασίες του.

Δεύτερο, γιατί προβάλλει στο ηχητικό μέρος μίαν υγιέστατη άποψη για τη σωστή επεξεργασία και χρήση «πληροφοριών» πανταχόθεν προερχόμενων. Έτσι ακούμε κρουστά παλαμάκια και «μιλητό» τραγούδι τύπου Τώκιν Χεντς και μαύρης μουσικής, κλαρίνα και μπουζούκια, ηλεκτρικές κιθάρες, μια εισαγωγή (στο «Χουλιγκάνοι») που θυμίζει το μουσικό σήμα της πάλαι ποτέ δημοφιλούς τηλεοπτικής σειράς «Χαβάη 5-0», ήχους Χατζιδάκι αλλά και Χιώτη, που βέβαια όλ' αυτά δεν είναι παρά Σαββόπουλος με στάμπα.

Το τρίτο και κυριότερο όμως, είναι αυτό που προκύπτει από το λόγο του Σαββόπουλου και που παλιότερα έχει ξαναεπεξεργαστεί σα θέμα (είναι τόσο σπουδαίο, άλλωστε): την αναζήτηση και ανεύρεση από τον καθένα μας, μιας προσωπικότητας που θα μας οδηγήσει στο να εκφρα-

στούμε σαν άνθρωποι κι όχι σαν πρόβατα. Όταν ο Δ.Σ. τραγουδά για χουλιγκάνς και μειονότητες αυτή την αναζήτηση έχει στο νου του και όχι τους αφορισμούς και την κινδυνολογία περί καμικάζι κτλ. που έχει κατακλύσει την πρόσφατη εγχώρια δισκογραφία. Όταν λέει «ζήτω η Ελλάδα» δεν βρίσκεται σε έξαρση εθνικοφροσύνης, αλλά μάλλον εννοεί πως ο ελληνισμός, ό,τι κι αν σημαίνει αυτό, μόνο από πρόσωπα οδηγήθηκε σε μεγάλες στιγμές. Κι όταν, τόσο συγκινητικά, αυτοπαρουσιάζεται, μήπως το ίδιο δεν υπονοεί;

Είναι πολύ σπουδαίος ο δίσκος του Δ. Σαββόπουλου. Και είναι τόσο νωρίς για να φανεί η σπουδαιότητά του, που κρίνω σκόπιμο να μείνω σ' αυτό το (κάπως συγκεχυμένο) πρώτο σημείωμα. Νιώθω ότι τα πράγματα θα μας αναγκάσουν να μιλήσουμε πολλές φορές για τα «τραπεζάκια έξω».

(Αλήθεια, γιατί τον τελευταίο μήνα και μόνο, τουλάχιστον τρία άρθρα εφημερίδων για πολιτικο-κοινωνικά θέματα είχαν για τίτλο τους, στίχους του Σαββόπουλου;).

RANDY NEWMAN: TROUBLE IN PARADISE

● Να ένας δίσκος που περιέμεναν από το '79 όσοι γνωρίζουν καλά τον Randy Newman. Μετά το υπέροχο «Born again» και το σάουντρακ του «Ragtime» το '82, οι απαιτήσεις ικανοποιούνται. Ο Randy Newman οσμίζεται «φασαρίες στον παράδεισο» και διασκεδάει. Όπως περνούν τα χρόνια, και οι καθημερινές ανατροπές είναι μεγαλύτερης συχνότητας απ' αυτήν που μπορεί να ακολουθήσει εύκολα ο άνθρωπος, η αναστάτωση του Αμερικάνικου Παράδεισου για κάποιον που τη ζει από κοντά, αποτελεί σημαντικό φαινόμενο προς ερμηνεία. Η προσωπική ελευθερία, το αποστασιοποιημένο βλέμμα, η εξεταστική μα και ειρωνική και τρυφερή διάθεση απέναντι στο αντικείμενό του, και τέλος το αστείρευτο χιούμορ, είναι παλιά γνωστά χαρακτηριστικά του Randy Newman. Από τη σκοπιά αυτή κοιροϊδεύει και καλοτυχίζει συνάμα τον κόσμο στην απελπισμένη και γελοία ώρες - ώρες προσπάθειά του για μαζική ευτυχία, κατανοεί το αδιέξοδο του λευκού στο Carpetown, χωρίς να του χαρίζεται, σέβεται το αγόρι του «λούμπεν» που κρατάει στην ψυχή του τα Blues, δείχνει συμπάθεια στο γέρο μπάρμαν που δεν καταλαβαίνει τον καινούριο κόσμο μας, και στον αποτυχημένο που ζητάει μια νέα αρχή. Προ πάντων όμως ενοχλείται απ' την εξαπλούμενη επιδημία της βλακειάς και σκοπεύει να το ανταποδώσει ενο-

χλώντας. Κρατάει με τον τρόπο αυτό για τον εαυτό του μια ξεχωριστή θέση. Τα προσωπικά τραγούδια "I'm different" και "My life is good" δεν πρέπει να ληφθούν εξ αρχής σαν αυτοσάτιρα. Όταν ο Newman δηλώνει πως είναι διαφορετικός απ' τους άλλους και ζει μια καλή ζωή κυριολεκτεί. Δεν έχει τη δόλια πρόθεση να παραστήσει το βασανισμένο καλλιτέχνη ούτε τη μετριοφροσύνη που ταιριάζει στους ασημαντους. Είναι ευθύς και ξεκάθαρος. Ενώ περιγράφει την αφέλεια των άλλων, αυτός κρατιέται σε απόσταση, χαρίζοντάς τους λιγότερη τώρα εμπιστοσύνη. Όπου τα όμορφα πράγματα έχουν πάρει πια μια πορεία αναπότρεπτης απώλειας φανερώνει τη στοργή και τη συμπάθειά του, κι έναν ρομαντισμό που επιτρέπει σαν πολυτέλεια στον εαυτό του.

Αν θα πρέπει να μιλήσω για τη μουσική, το μόνο που έχω να πω είναι πως έλυσε απλά το πρόβλημα της σύνθεσης. Οι δεκάδες διακλαδώσεις της αμερικάνικης μουσικής που τόσο καλά γνωρίζει του δίνουν ανεξάντλητες πηγές. Η παραπέρα επεξεργασία απ' τη μεριά του συνθέτη περνάει απ' το κανάλι του μεγάλου του ταλέντου. Η εμπορική επιτυχία και η ευρύτερη αναγνώριση δεν είναι κάτι που ενδιαφέρει άμεσα.

Κοιτάζοντάς τον στο εξώφυλλο να γελά μ' ένα διαφορούμενο χαζο-ειρωνικό γέλιο, σκέφτομαι τη συμφωνία που μας πληροφορεί πως έκανε με τον Bruce Springsteen ο οποίος κουρασμένος αποσύρεται παραχωρώντας τα σκήπτρα της αμερικάνικης μουσικής στον Randy Newman. Σοβαρά ή αστεία αδιάφορο. Η συνέχεια έπεται διασκεδαστική.

MARVIN GAYE: MIDNIGHT LOVE

● Πριν από τρία χρόνια κανείς δεν μπορούσε να μιλήσει με σιγουριά για την πορεία της δημιουργίας και ακόμα της ίδιας της ζωής του Marvin Gaye, του ζωντανού αυτού συμβόλου της μαύρης αμερικάνικης μουσικής. Ο λόγος, η επώδυνη περίοδος που άρχισε στο '78 για τον καλλιτέχνη μ' έναν κατεστραμμένο γάμο και συνεχίστηκε τα τέσσερα επόμενα χρόνια μέσα απο οικονομικά προβλήματα, προβλήματα υγείας, προβλήματα με την εταιρεία του, τη Motown. Ήταν ο καιρός που για τους απ' έξω, ο Marvin Gaye έφθινε, γερνούσε, έχανε τη γυαλάδα του ειδώλου. Φυσικό επακόλουθο η καλλιτεχνική δυστοκία, συζητήσιμη για πολλούς ακόμη και η διατήρηση της ψυχικής του ισορροπίας. Ο κόσμος δεν θέλει ήρωες με προβλήματα, τουλάχιστον δεν θέλει να τα γνωρίζει. Ο Gaye όμως δεν προσπαθεί να κρυφτεί. Στις συνεντεύξεις εκείνης της περιόδου αγανακτισμένος και απογοητευ-

μένος επικαλείται τη ματαιότητα των πάντων και δηλώνει αδυναμία να βρει μια προσωπική διέξοδο. (Σημ. κανείς μέχρι σήμερα σ' όλον τον κόσμο δεν τόλμησε να επικαλεστεί το μάρκετινγκ για να εξηγήσει την περίοδο αυτή της ζωής του μεγάλου καλλιτέχνη).

Από τότε πολλά πράγματα άλλαξαν. Η παραμονή του στην Ευρώπη (έμεινε για μεγάλο χρονικό διάστημα στο Βέλγιο) καθώς και η αποδέσμευσή του από την παλιά του εταιρεία είναι μερικοί από τους εξωτερικούς λόγους που βοήθησαν το M. Gaye να ξαναβρεί το κέφι και τον ενθουσιασμό που διαπνέει τόσα χρόνια τη μουσική του.

Με την πρόθεση να κάνει ένα δίσκο που θα δημιουργούσε θόρυβο στη διεθνή αγορά μπήκε στα στούντιο του Βέλγιου, της Γερμανίας και της Καλιφόρνια, με την CBS αυτή τη φορά για ένα καινούριο ξεκίνημα.

Το 'Midnight love' αντίθετα με τις προβλέψεις πως θα αποτελούσε μια κουρασμένη πεσιμιστική εξομολόγηση, ήρθε με μια ξενοιαστή, χαρούμενη διάθεση. Οκτώ τραγούδια (τα επτά συνθέσεις του ίδιου του Gaye) για τον έρωτα και το χορό, άψογα δουλεμένα, και με «σύγχρονο ήχο» (αν μπορεί να σταθεί μια τέτοια διατύπωση). Εξηγούμαι: Ο Marvin Gaye εδώ εκμεταλλεύεται πολλές από τις γνωστές ενορχηστρωτικές και ερμηνευτικές φόρμες του αστραφτερού χορευτικού τραγουδιού των ντισκοτέκ. Όμως παράλληλα η εικοσάχρονη πολύτιμη προσφορά του στην ιστορία της σόουλ καθρεφτίζεται πεντακάθαρα στην ιδιαίτερη ντελικάτη αισθητική που κυριαρχεί στο δίσκο.

Αν προσθέσουμε πως εκτός απο τις συνθέσεις και την ενορχήστρωση, η παραγωγή και η εκτέλεση στο μεγαλύτερο μέρος τους είναι δικό του έργο, βλέπουμε πως στην επάνοδό του ο Gaye θέλει να είναι πλέον ο μόνος υπεύθυνος για την πορεία της δουλειάς του. Τα κομμάτια ξεφεύγουν κατά πολύ από τη λογική των «125 χτύπων το λεπτό» που συνοδεύει το μεγαλύτερο μέρος παραγωγής χορευτικής μουσικής στις μέρες μας. Είναι απλά, όμως γι' αυτό θαυμάσια, γεμάτα απ' την ξαναζωντανεμένη δύναμη του δημιουργού τους που δεν διαψεύδει στο ελάχιστο το παρελθόν του.

Νομίζω πως οι οπαδοί του είναι ευχαριστημένοι. Ο Marvin Gaye με καινούριο κουράγιο ξαναγυρίζει απλά στη μουσική του.

Ν.Γκ.

● Γιάννης Παπαϊωάννου:

«Η προτελευταία βραδυά»

Ηχογραφημένος ζωντανά με μικρό μαγνητόφωνο την 1η Αυγούστου 1972 στο κέντρο «Πανόραμα» στις Τζιτζιφιές, ο δίσκος αυτός δεν έχει μόνο αξία ντοκουμέντου. Η αγωνία του Γιάννη Παπαϊωάννου στο «Μπιρ Αλλάχ»

«Η προτελευταία βραδυά»
ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ
ζωντανή ηχογράφηση από το κέντρο ΠΑΝΟΡΑΜΑ στις Τζιτζιφιές

και το «Ψάχνω να βρω έναν άνθρωπο» δεν προσφέρεται για μελέτη. Όποιος τη νιώθει, καταλαβαίνει.

● Χάρις Αλεξίου:

«Τα Τσίλικα»

Με τον Κόρο στο βιολί, τον Σούκα στο σαντούρι και τον Νικολόπουλο στο μπουζούκι και την ενορχήστρωση, η Αλεξίου κάνει τα παλιά τραγούδια ν' ακούγονται καινούρια, δικαιώνοντας τον τίτλο του διπλού αυτού δίσκου. Τα 25 παλιά λαϊκά περίοδου 1900-1945 που περιλαμβάνονται εδώ μέσα (συνθέσεις των Β. Παπάζογλου, Γ. Ασίκη, Α. Χατζηχρήστου, Κ. Σκαρβέλη, Π. Τούντα, Κ. Καρίπη, Γ. Δραγάση, Κ. Τζόβενου και μερικά παραδοσιακά), ερμηνευμένα απ' την εκφραστικότερη γυναικεία φωνή των τελευταίων χρόνων, επιβεβαιώνουν την άποψη πως το πραγματικό λαϊκό τραγούδι είναι κλασικό, πάντα επίκαιρο και διατηρεί την ικανότητά του να συγκινεί, είτε γράφτηκε χθες είτε πριν από 50 χρόνια.

● Τάκη Σούκα:

«Βάρα μου το ντέφι»
με την Ελένη Βιτάλη

Τα 14 αυτά τραγούδια του Τάκη Σούκα (σε στίχους των Η. Παπασιδέρη, Α. Αξιώτη, Ν. Λουκά, Γ. Μιτσιγκα και Β. Παπαδόπουλου) μιλάνε «όχι μόνο για έρωτα και γι' αγάπη, μιλάνε πιο βαθιά ακόμα κι ας μην είναι έργο», όπως λέει κι ο ίδιος ο συνθέτης που, εδώ, κάνει και φωνητικά στο «Ίδιος ο δρόμος». Έχουν κέφι, ζωντάνια, συναισθημα, υπέροχη ερμηνεία (γι' άλλη μια φορά, μετά το «Παίξε Χρήστο Επειγόντως») από την Ελένη Βιτάλη και μια θαυμάσια ορχήστρα (Ζέρβας, Σαλέας, Νικολόπουλος, Σούκας, μερικοί απ' τους υπεύθυνους που δεν σημειώνονται στο εξώφυλλο). Αυτά... εμένα μου φτάνουν και με το παραπάνω.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΣΕ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

● Ο αναγνώστης μας Ιγνάτιος Μαυροματίδης επανέρχεται, απαντώντας στην απάντηση του συνεργάτη μας Θοδωρή Μανίκα.

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Ο συνεργάτης σας κ. Θοδωρή Μανίκα στο τχ. 229 απαντά σε γράμμα μου, σχετικά με παλιότερο σχόλιό του.

Αφού ισχυρίζεται πως δεν γνωρίζω ανάγνωση, μου υποδεικνύει μια «κραυγαλέα αντίφαση», που αποδεικνύει ότι ο ίδιος δεν ξέρει να διαβάζει. Συγκεκριμένα οι λέξεις μου ήταν: «κοινό» και «ελληνικός λαός» (γενικά). (Αν ο κ. Θ.Μ. δεν βρίσκει καμιά διαφορά στα δύο —λυπάμαι που ασχολούμαι μαζί του). Επομένως αντίφαση δεν υπάρχει στο γράμμα μου — και πολύ περισσότερο «κραυγαλέα».

Δυστυχώς (;) για το συνεργάτη σας, ανακοινώθηκε ότι θα γίνουν και φέτος οι Αγώνες της Κέρκυρας. Φυσικά δεν ξέρω αν θα προσκληθούν δημοσιογράφοι, ελπίζω πάντως (αν τελικά προσκληθούν) ο κ. Θ.Μ. να μη βρίσκεται μεταξύ τους.

Τέλος η ειλικρίνεια και η αντικειμενικότητα που μου συνιστά θα 'πρεπε πρώτα αυτόν να χαρακτηρίζουν.

Βέβαια ο κ. Θ.Μ. ίσως να επιχειρήσει απάντηση —ελπίζω να 'ναι περισσότερο εύστοχη— ή να διαλέξει τη σιωπή. Εγώ πάντως έχω σκοπό να μην συνεχίσω αυτή την επικοινωνία.

Ειλικρινά δικός
Ιγνάτιος Μαυροματίδης.

● Και ο Γ. Θ. Λαμψίδης απαντά κι αυτός με τη σειρά του, στην απάντηση του συνεργάτη μας Νότη Μαυρουδή.

Κύριε διευθυντή,

Ο Νότης Μαυρουδής, ίδιος κι απaráλλαχτος με την ...κειμενοφωτογραφία του, έκρινε —κακώς— πως τα όσα καταμαρτύρησε για τον Καζαντζή στο τεύχος του ΑΝΤΙ, αριθμός 225, έπρεπε να συμπληρωθούν με ένα ακόμα μονόστηλο: εννοώ το γράμμα του - απάντηση στο δικό μου. Διέφυγε του Ν. Μαυρουδή ότι η εκδίκηση τρώγεται ζεστή, αλλά και ότι ο χρόνος που πέρασε στο μεταξύ, έκρινε, κατά κύριο λόγο, τις καταγγελίες του (καμιά επιβεβαίωση ή συνηγορία), τον ίδιο, εμένα.

Για τους παραπάνω λόγους και από ιδιοσυγκρασία —και όχι πάντως γιατί μου το ...εύχεται ο Μαυρουδής— διατηρώ την ...Ειρήνη μου. Ας είναι ήσυχος ο Ν.Μ. Ακόμα, κοιμάμαι εν Ειρήνη όσες ώρες χρειάζεται —φυσιολογικά— κάθε άνθρωπος που κερδίζει το ψωμί του με 16 ώρες απασχόληση: ένα οκτώωρο για το καθημερινό κι ένα για την ακεραιότητα της γνώμης του. Ο

...κάποιος δημοσιογράφος Λαμψίδης είναι περισσότερες ώρες απ' όσες φαντάζεται ο κάθε Ν.Μ., ξύπνιος, ώστε να μην περνάνε απαρατήρητες κάτι ...δοκιμαστικές βολές σαν αυτή που έριξε ο Ν.Μ.

Δε συνεχίζω γιατί —όπως λέμε— «έχω καλυφθεί» από τον αναγνώστη σας Κ. Θεοφύλακτο...

Εύχομαι Ειρήνη —αλλά που να τη βρει— και στον Ν.Μ.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία.

Γ. Θ. Λαμψίδης

ΕΝΑΣ ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΣΚΩΝ ΤΖΑΖ

● Από τον μουσικό Νότη Μαυρουδή πήραμε την παρακάτω επιστολή σχετικά με τη βιβλιοπαρουσίαση, από τις στήλες του περιοδικού του Κ. Γιαννουλόπουλου. Τζαζ του Κ. Γιαννουλόπουλου.

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Στη στήλη της βιβλιοπαρουσίασης (του τεύχους 228) πρόσεξα μια περιέργη και ...ανθυγιεινή στάση της στήλης, στην παρουσίαση του «Οδηγού Τζαζ» (του Κ. Γιαννουλόπουλου), που υποστηρίζει (η στήλη) κοντολογής πως δεν εξυπηρετεί σε τίποτα αυτό το βιβλίο, μια που «η χώρα μας δεν έχει ανεπτυγμένη δισκογραφία τζαζ» ή ότι «αφορά μόνο τους συλλέκτες».

Επειδή συνηθίζω να παίρνω αντι-θέσεις στις θέσεις των κριτικών (όταν θεωρώ πως είναι αναγκαίο), πιστεύω πως ΑΚΡΙΒΩΣ επειδή δεν υπάρχει ανεπτυγμένη δισκογραφία τζαζ στη χώρα μας, αυτό ακριβώς κάνει αναγκαία την ύπαρξη ενός «Οδηγού δίσκων τζαζ».

Πιθανολογώ πως το βιβλίο δεν ανοίχτηκε από τον παρουσιαστή του «Αντί», γιατί εκεί μέσα θα έβλεπε πως το βιβλίο κατατοπίζει και προτείνει μια βασική δισκογραφία τζαζ, πράγμα που έχει ανάγκη αυτός ο τόπος.

Προσοχή, λοιπόν, σε τέτοια αποφθέγματα, γιατί έτσι «ολισθηρά» θα λέγαμε, πως και τα «Απαντα του Μαρξ» δεν χρειάζονται, μια που η χώρα μας δεν έχει ιδιαίτερα ανεπτυγμένη Μαρξιστική φιλοσοφία.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Νότης Μαυρουδής

● Ο συντάκτης της βιβλιοπαρουσίασης Θ. Μανίκας, στον οποίο θέσαμε υπόψη την επιστολή, απαντάει με τον δικό του τρόπο:

Κύριε Μαυρουδή,

Επειδή η βιβλιοπαρουσίαση στην οποία αναφέρεστε, προοριζόταν για τη μουσική στήλη και γράφτηκε από μένα, θα σας απαντήσω, αφ' ενός για να αποσείσω από τον συνάδελφο της στήλης του βιβλίου τη μομφή σας περί ανθυγιεινής στάσης και ολισθημάτων και, αφ' ετέρου, για να υπερασπιστώ, όπως δικαιούμαι, την άποψή μου. Λοιπόν, εσείς μια αναφέρεστε σε παρουσίαση και μια σε κριτική. Πρόκειται όμως σαφώς για παρουσίαση και ο υποφαινόμενος σε κανένα γραπτό του δεν έχει φιλοδοξίες κριτικού. Η υπόθεση σας περί μη ανοιγματος του βιβλίου είναι το λιγότερο κακόπιστη, γιατί για κάποιον που αγαπά και παρακολουθεί την τζαζ (σαν ουσία κι όχι σαν κατάλογο) είναι προφανές ότι όσα έγραψα για το βιβλίο προέρχονται από το διάβασμά του και μόνον (σας υπενθυμίζω άλλωστε το πρώτο μισό του σημειωμάτός μου —μέχρι τη λέξη «Αρβανίτη»— που δείχνει το αντίθετο απ' ό,τι εσείς ισχυρίζεσθε). Το ότι το βιβλίο κατατοπίζει δεν το αρνήθηκα στα περί δισκογραφίας όμως, θα διαφωνήσω και πάλι. Για πείτε μου εσείς, πόσους από τους τρεις χιλιάδες δίσκους που «προτείνονται» έχετε δει να κυκλοφορούν ή να εισάγονται στην Ελλάδα (και σε τι τιμές;), αλλά και πόσους έχετε δει στα ράφια των ευρωπαϊκών δισκοπωλείων;

Εγώ, πάντως, μπορώ να θυμηθώ ότι είναι πολύ λιγότεροι από τριάντα εκατοντάδες. Ή κάνω λάθος; Όσο για το εύρημά σας του φινάλε, θα σας απαντήσω ότι στη χώρα μας υπάρχει τουλάχιστον ένα κέντρο μαρξιστικών ερευνών και μια ισχυρή μαρξιστική και παρα-μαρξιστική βιβλιογραφία (πέρα απ' το ότι συγκρίνετε πορτοκάλια με κρεμμύδια).

Θ. Μανίκας

● Είμαι η Μαιρή Παναγιωταρά και άλλα τραγούδια, είπαν ο Λουκιανός Κηλαηδόνης, η Αφροδίτη Μάνου και οι Θρη αντ δε Κούκος Μπαντ, στον Υμηττό την 1η Ιουνίου. Η συναυλία που παρακολούθησαν 3.500 περίπου νεολαίοι έγινε στο πάρκο δίπλα από την πλατεία Υμηττού. Το εισιτήριο ήταν πολύ προσιτό (μπράβο), 100 δρχ., αλλά, δυστυχώς, υπήρχαν ηχητικά προβλήματα.

Ο Λουκιανός —γλυκός όπως πάντα— ξεπέρασε το ηχητικό

πρόβλημα κι άρχισε να τραγουδάει κατά τις 9.30. Όλοι τον χειροκρότησαν, λικνίστηκαν στους ρυθμούς και τραγούδησαν τα τραγούδια του, που πιστεύω πως το καθένα τους αγγίζει κι από ένα καθημερινό «μικροπρόβλημα» της ζωής του ανθρώπου εδώ στην πόλη. Σκέφτομαι πως η διαφορά του Λουκιανού από τους άλλους συνθέτες είναι πως αποφεύγει τις πολιτικές κι άλλες κοσμοθεωρίες επιμένοντας να αναπλάθει τα καθημερινά μας «μικροπροβλήματα» με χιούμορ. Ένας καθρέφτης, δηλαδή, που μας αποκαλύπτει τα λάθη που κάνουν και το μπέρδεμα μέσα στο οποίο ζουν οι νεοέλληνες.

Ο Αλέξης Ζήρας γράφει για το βιβλίο του Σπύρου Κατσιμή, «Ο τρελός»
Εκδ: Κείμενα, Αθήνα 1983

Το βασικό υφολογικό χαρακτηριστικό —που άλλωστε έχει επισημανθεί και από άλλους κριτικούς— της ποίησης του Σπ. Κατσιμή, είναι η λιτότητα: ένας λόγος που κυριολεκτεί, που αναζητά και εκλέγει την κυριολεξία, δεν μπορεί παρά να εκφράζεται με μέσα απέρριπτα.

Οι πυρήνες αυτής της ποίησης είναι ομόκεντροι. Αν προσέξουμε

καλύτερα, θα διακρίνουμε πως δραματοποιούν βιώματα σχετικά και επάλληλα. Το ποιητικό εγώ, είτε μιλώντας με τρόπο ευθύ είτε με πλάγιο, είναι πάντα αντικείμενο που το διεκδικούν δυο —σηματικά— δυνάμεις: η δύναμη που αντιπροσωπεύει έναν πολιτισμό βίας και καταστολής και η δύναμη που ειρωνικά (βλ. σελ. 7) ή άμεσα (βλ. σελ. 14) ή, ακόμα, μέσω της νοσταλγίας (βλ. σελ. 19) αντιτίθεται στην εξαχρείωση, για κατακτηθεί και πάλι από το ποιητικό εγώ αυτό που απουσιάζει από το παρόν: η φαντασία: η χρυσαλλίδα της κάθε επανάστασης.

Συχνά εγκατέλειπε την πολυκατοικία για να μεταφέρει στους γυμνούς λόφους την παλιά πόλη των επαναστατών. Τον έλεγαν ιδιοκτήτη, όμως είχε τη φαντασία και τ' όραμα του σκλάβου. Είχε το σπίτι που έχτισε ο ίδιος, ελευθέρωσε ο ίδιος, ένας δραπετής από την τσιμεντένια πολιτεία.

(σελ. 17)

Οι αντιθέσεις αυτές βοηθούν τον ποιητή να αποφύγει το διδακτικό τόνο: ο αναγνώστης, μέσα από τη σύγχυση ή τη σύγκρουση εικόνων παραστατικών της τρέ-

χουσας πραγματικότητας, οδηγείται χωρίς παρεμβολές σ' αυτό που τον υποβάλλει ν' ακούσει η φωνή του ποιητή:

Στ' αφτιά του έφταναν οι κραυγές των γηπέδων και νόμιζε πως ήταν παιδικές φωνές ή, ακόμα, Αρχισε να συγχέει εργοστάσια με συντριβάνια και καταστήματα με δέντροστοιχίες.

(σελ. 13)

Κανένας διδακτισμός δεν εγκυμονεί, εδώ, την ποιητική ιδέα. Η γλώσσα του Σπ. Κατσιμή ακολουθεί τη ροή του καθημερινού λόγου, ακόμα και στις περιπτώσεις, όπως λ.χ. της σελ. 12, όπου οι φράσεις είναι υπαινικτικές και οι εικόνες έχουν χάσει κάπως το αδρό περίγραμμά τους για να εξυπηρετήσουν καλύτερα, ίσως, τη δημιουργία του δραματικού συναισθήματος που βγαίνει από το ποίημα. Αλλά κι εδώ ο λόγος παραμένει, στην ουσία του, ευθύς, άμεσος, πυκνός, όμως όχι σκοτεινός. Θα έλεγα πως έχουμε μπροστά μας, με τον Σπ. Κατσιμή, την ποιητική συνεί-

δηση που χαρακτηρίζει την πρώτη μεταπολεμική γενιά, τον Αναγνωστάκη, τον Πατρίκιό, τον Λειβαδίτη, τον Χριστοδούλου και τον Θασίτη, όπου η ηθική στάση του ποιητή εκφράζεται το ίδιο ως στάση απέναντι στα κοινά και ως στάση απέναντι και μέσα στη χρήση του λόγου. Η μετουσίωση της πραγματικότητας σε ποίηση διαλέγει, σ' αυτή την περίπτωση, τη στοχαστική, ελεγχόμενη στη συγκίνησή της, ματιά, που ωστόσο γνωρίζει καλά ότι η δραματική αίσθηση ξεπηδάει από τις μικρές στιγμές της ζωής.

□

«Οι Συμμορίτες»

Το πρόβλημα που συχνά αντιμετωπίζει η περιφερειακή ελληνική λογοτεχνία είναι οι αντικειμενικές δυσχέρειες επικοινωνίας, όσο και η «ιμπεριαλιστική» πρακτική του κέντρου. Τα πράγματα γίνονται όλο και δυσχερέστερα, όταν μιλάμε για την κυπριακή παραγωγή, όπου στο συνολικό πρόβλημα προστίθενται οι όροι «εισαγωγής» από «ξένη χώρα». Κι όμως μιλάμε πάντα για την Κύπρο!

Στα χέρια μας κρατάμε ένα βιβλίο που πρόσφατα κυκλοφόρησε στο νησί. «Οι Συμμορίτες» του Λεύκιου Ζαφειρίου, εκδ: Ρόπτρο, Λευκωσία 1982, είναι ένα βιβλίο που καταξιώνεται ως μορφολογική επίτευξη, αλλά και εμπεριέχει το «ήθος» του βιώματος. Μέσα από την παιδική, αλλά ενοχοποιημένη ματιά, καταγράφει το «πάθος» του τόπου —των ανθρώπων και των ψυχών— και της εμμονής στην προσωποποίηση ενός συλλογικού βιώματος.

«... Δημοτικό άρρωστος, φεύγω απ' το σχολείο... Παιδική Στέγη, κλαίω ασταμάτητα... Ένα αυτοκίνητο αρπάζει φωτιά εκείνη την ώρα κάθουμαι κάτω απ' τη φοινικιά. Σε λίγο ακούγονται φωνές, οι μαθητές σε διαδήλωση...

Δεν την ξανάδα πήγε σπίτι, λούστηκε πετρέλαιο και κήκε... Αρχισαν να ρίχνουν χρώμα και πέτρες... Το βράδυ στον ύπνο μου φτερούγιζαν νυχτερίδες...

Κάποια στιγμή η Παιδική Στέγη γεμίζει μαθητές. Σε μια πάροδο ένας στρατιώτης έχει απομονώσει ένα μαθητή και τον χτυπάει άγρια τρέχουν αίματα... Οχτώβρης 1958...

Ανεβασμένοι στα κάγκελα, περνούσε μελίσσι ο κόσμος μπροστά πήγαινε ένα λαντρόβερ... Μάης 1959...

Κρατούσε εμένα στην αγκαλιά της, σκεπασμένο το πρόσωπό μου με μπόλια, με τ' αριστερό της χέρι το μικρότερο πίσω την τραβούσε απ' το φουστάνι ο Μιχάλης... Καλοκαίρι 1953...

Και πιο πριν τα γράμματα στην εφημερίδα, το ποίημά της για το Νίκο Μπελογιάννη... Πρώτο παγκύπριο συνέδριο γυναικών στη Λευκωσία κι η Νεφέλη, ποιήτρια «πολλά υποσχόμενη», με το ποίημα για τον Ελνάρ στο χέρι... Ύστερα με τον Τεύκρο Ανθία, το απόκομμα με το ποίημα «Χάρης» κολλημένο στο ερμάρι...

Ήρθε και μας πήρε από την τάξη, Δημοτικό Λαρνάκου... Θυμάμαι το καμένο παπούτσι που μόλις ξεχώριζε... Έσερναν τη νεκροφόρα τα άλογα κι οι Εγγλέζοι τριγυρνούσαν στην πόλη εφ' όπλου λόγχη... Μάρτης του 1957, όλο μαύρα δάκρυα...

Κι άλλα πολλά πιο ύστερα να σφάζονται όπως τα ζα Έλληνες και Τούρκοι... Πολυβολεία ως την άκρη της μνήμης...

ΖΩΗ ΒΑΛΑΣΗ

Η επανάσταση των παραμυθιών
Εκδ: Γνώση, Αθήνα 1983

Μια ιστορία για μεγάλα παιδιά που έχουν γνωρίσει τα παλιά παραμύθια, αλλά δεν συγκινούνται πια από το μύθο τους. Μερικοί από τους ήρωες μη αντέχοντας στην ανεργία κάνουν επανάσταση και ξεκινούν να βρουν την τύχη τους στη χώρα των ανθρώπων. Οι αντιφάσεις της κοινωνικής ζωής, η υποκρισία, ο παραλογισμός συχνά των ανθρώπινων σχέσεων, δίνονται μέσα από μια εναλλαγή αστείων και δραματικών καταστάσεων, καθώς σιγά-σιγά οι ήρωες των παραμυθιών προσαρμόζονται, συμβιβάζονται, βολεύονται.

Κ. ΜΗΤΣΑΚΗΣ

Πορεία μέσα στο χρόνο
Εκδ: Φιλινόπη, Αθήνα

Συλλογή δοκιμίων του καθηγητή της Νέας Ελληνικής Φιλολογίας στο Παν/μιο Αθηνών. Ο συγγραφέας εκτείνεται σε μεγάλη ποικιλία θεμάτων.

Διακρίνονται πάντως τρεις μεγάλες ενότητες:

Δοκίμια και μελέτες για το δημοτικό τραγούδι, για τη νεοελληνική πεζογραφία, για τη νεοελληνική ποίηση. Οι μελέτες επεκτείνονται σε διαφορετικά επίσης θέματα κατά ενότητα. Στο δημοτικό τραγούδι για παράδειγμα διερευνάται η σχέση της αγγλικής μπαλάντας «The Suffolk miracle» με το «Τραγούδι του νεκρού αδελφού». Για τη νεοελληνική πεζογραφία υπάρχουν κείμενα για το Βιζυηνό, του Ξενοπούλου, του Πάλλη και του Πρεβελάκη ενώ για την ποίηση υπάρχουν δοκίμια όπως «ο Όμηρος στη νέα ελληνική λογοτεχνία», «οι αγγλικές μεταφράσεις του Σεφέρη» και δυο μελέτες για τον Ελύτη.

Στα «γενικά θέματα» του βιβλίου υπάρχει ένα ιστορικό διάγραμμα της ξένης επίδρασης στην ελληνική λογοτεχνία.

ΤΑΣΟΣ ΒΟΥΡΝΑΣ

Η διάσπαση του ΚΚΕ
Εκδ: Αφοί Τολιδη, Αθήνα 1983

Ιστορικό σχέδιασμα και ενδιαφέρουσες μαρτυρίες πάνω στην πορεία και τη διάσπαση του ΚΚΕ, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 15ετίας από τον Φεβρουάριο του 1968.

Στο βιβλίο εξετάζεται η ίδρυση της ΕΔΑ, οι αντιδράσεις της ηγεσίας του ΚΚΕ, οι φόβοι της ότι πολιτικά είναι δυνατόν ν' αποθηθεί στη γωνία και τα πρώτα εναύσματα ενός ιδεολογικού διχασμού. Η μεταφορά του ιδεολογικού κέντρου στο εσωτερικό και η σύμφωνη γνώμη της ηγεσίας Χρουτσώφ για ένα πλάταιμα της Αριστεράς στην Ελλάδα υπό την αιγίδα της ΕΔΑ.

Ο στραγγαλισμός της «άνοιξης τους Αθήνας» μετά την ανατροπή του Χρουτσώφ, οι διαμάχες και η διάσπαση μετά την επιβολή της δικτατορίας.

Περίοδος τευχός 14-15 (βιβλίο) 50κ. 150

ΑΜΦΙ

ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΠΕΛΥΘΕΡΩΣΗ
ΤΗΣ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΗΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

«σεξουαλικοτητες & πολιτική»

γαλλικό ινστιτούτο αθηνών

6-7 νοεμβρη 1982

ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ

Ώρα μηδέν

Εκδ: Ελικία, Μελβούρνη 1983

Μια προσπάθεια να μεταδοθεί το κλίμα της, χωρίς προοπτική, ζωής μας. Ο έλληνας μετανάστης, ποιητής και δημοσιογράφος, καταγγέλει περισσότερο και πάνω απ' όλα:

που είσαι Εαυτέ μου - άργησες / έ-
λα μαζί μου / κάτω από ένα κάθι-
σμα / τη Διάσκεψη Κορυφής να
παρακολουθήσουμε / να δεις πως
κοιμούνται / να δεις πως γελάνε /
για τα προβλήματά μας / για τα ά-
δεια τα στομάχια μας / όταν
ε μ ε ι σ πεινάμε / να δεις πως
διαστρεβλώνεται η είδηση / πως
χειροκροτεί ο κόσμος φανατισμέ-
νος / να δεις πως ξεχνάς την πεί-
να σου / πως παύεις να είσαι άν-
θρωπος / κι αμέσως πολεμικά
τραγούδια / εμβατήρια / στους
βρώμικους τους δρόμους / τρα-
γουδάει / που είσαι Εαυτέ μου -
που είσαι (...) βγήκα στο δρόμο
στο πεζοδρόμιο / κάθησα - / -
κανένας πια δεν μου μιλάει Εαυτέ
μου / όλοι προχωρούν / βιαστικοί
/ ξένοι / μόνοι / μέσα στο συρτάρι
τους να πάνε να κλειστούνε (...)
δεν πήρα ούτε τα χάπια σήμερα
μόνο / τσιγάρο ανάβω / τούτο έ-
μεινε για βασική τροφή μου...

N.K. ΣΑΝΤΑΡΣ

Το έπος του Γκιλγκαμές

Εκδ: Καστανιώτη, Αθήνα

Αποσπάσματα από το αρχαιό-
τετα γνωστό έπος του κόσμου,
βρέθηκαν τόσο στην Παλαιστίνη
όσο και στη Μ. Ασία. Είναι αρ-
χαιότερο κατά 1500 τουλάχιστο
χρόνια του Ομηρικού Έπους κι
ακόμη περισσότερα χρόνια από
την Παλαιά Διαθήκη. Η επιδρα-
σή του είναι έντονη στην Οδύσ-
σεια κι οι ιδέες του στάθηκαν πη-
γή έμπνευσης σε πολλές συνθέ-
σεις για τον κάτω κόσμο. Όπως
όλα τα μεγάλα έργα, έτσι και το
Μεσοποταμιακό έπος δεν έχασε
την καλλιτεχνική του δύναμη κι
η εκφραστική του ακτινοβολία
συγκινεί και τον σύγχρονο άν-
θρωπο.

ΝΙΚΟΥ ΨΥΡΟΥΚΗ

Ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδας
(1967 - 1974) τ. Δ'

Εκδ: Επικαιρότητα, Αθήνα 1983

Ο τέταρτος και τελευταίος τό-
μος του έργου του Ν.Ψ., είναι α-
φιερωμένος στα σκοτεινά χρόνια
της στρατοκρατικής δικτατο-
ρίας, της χουντοκρατίας. Ο συγ-
γραφέας δεν αρκείται στην περι-
γραφή των γεγονότων. Αξιοποιεί
στο έπακρο ένα πλούσιο υλικό
για να δώσει απάντηση στο γιατί
επιβλήθηκε το καθεστώς της
21ης Απριλίου αποκαλύπτει τη
νομοτέλεια της εξέλιξης του κα-
θεστώτος αυτού, περιγράφει την
πορεία του και εξηγεί γιατί οδή-
γησε το έθνος στην εθνική κατα-
στροφή του 1974 στην Κύπρο. Το
όλο έργο το διακρίνει η ακριβο-
λογία, η σαφήνεια και η απλότη-
τά του.

ΑΧΜΕΤ ΣΑΜΙΜ

Η τραγωδία της τουρκικής

αριστεράς

Εκδ: Στοχαστής, Αθήνα 1983

Η μελέτη αυτή του Αχμέτ Σα-
μίμ δημοσιεύτηκε στο τεύχος 126
του New Left Review. Πρόκειται
για μια πολύ ενδιαφέρουσα ανα-
δρομή στην ανάπτυξη της τουρ-
κικής αριστεράς από την κεμαλι-
κή εποχή μέχρι τη δικτατορία
του Εβρέν.

Ο συγγραφέας, με αδρές γραμ-
μές περιγράφει τα προβλήματα
συγκρότησης της Τουρκικής αρι-
στεράς, συνδέοντας τα με την α-
νάπτυξη του καπιταλισμού στην
Τουρκία.

ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

Κοιμήσου Ορέστη

Ζωγραφιές: Τατιάνα Βολονάκη

Εκδ: Καστανιώτη, Αθήνα

Με το βιβλίο του αυτό ο Μ.Κ.
σμίγει ευρηματικά τη φαντασία
με την πραγματικότητα, μια γρα-
φή καθαρή και γεμάτη εικόνες.
Οι ζωγραφιές της Τατιάνας Βο-
λονάκη κινούνται στο ίδιο κλίμα.

Η σημερινή κρίση

του καπιταλισμού

Εκδ: Θεμέλιο, Αθήνα 1982

Αναλύσεις πάνω στη σημερινή
πραγματικότητα της Δυτικής
Ευρώπης και προτάσεις εναλλα-
κτικών λύσεων. Το βιβλίο περι-
λαμβάνει τις εισηγήσεις των Ν.
Σβορώνου, Κ. Τσουκαλά, Μπ.
Τρεντίν, Γρ. Γιάνναρου, Ε. Αθ-
καράτε, Α. Διαμαντόπουλου, Ε.
Λακλάου, Σ. Μούφ, Τζ. Βάκκα,
Α. Μάνεση, Μπυσί-Γκλυσμάν
και Κ. Φιλίνη, στην Εβδομάδα
Μαρξιστικής Σκέψης που διορ-
γάνωσε το Κέντρο Μαρξιστικών
Σπουδών τον Φεβρουάριο του
1981.

ΣΕΡΓΚΕΪ ΠΡΟΚΟΦΙΕΦ

Ο Πέτρος και ο Λύκος

Εικονογράφηση: Κόζο Σιμίζου

Κείμενο: Αν Κινγκ Χέρρινγκ

Εκδ: Γνώση, Αθήνα 1983

Από τη σειρά «Μουσική και
Φαντασία, ιστορίες από γνωστές
αγαπημένες μελωδίες».

Το βιβλίο αυτό έχει σκοπό να
βοηθήσει τα παιδιά να απολαύ-
σουν την μουσική του Προκόφιεφ
«Ο Πέτρος και ο Λύκος» και
συγχρόνως να αναπτύξουν τη δι-
κή τους φαντασία. Εικόνες με
σχέδια και χρώματα εκτελεσμέ-
να με ευαισθησία συνοδεύουν το
κείμενο του παραμυθιού.

ΤΖΩΡΤΖ ΜΠΕΡΝΑΡΝΤ ΣΩ

Ο Αυτοκράτορας και το μικρό κο-
ρίτσι

Μετ: Δημήτρη Κωστελένου

Εκδ: Γλάρος, Αθήνα 1983

Τέσσερις ιστορίες με διαφορε-
τικούς κόσμους η κάθε μία, αλλά
με την ίδια πάντα σφραγίδα του
σατιρικού, του ρεαλιστικού και
του δραματικού στοιχείου που ε-
ναλλάσσονται πετυχημένα.

ΤΣΑΓΛΑΡ ΚΕΪΝΤΕΡ

Τουρκία: Δικτατορία και

Δημοκρατία

Εκδ: Στοχαστής, Αθήνα 1983

Δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά
στο τχ. 115 του New Left Review
με τον ίδιο τίτλο και υπότιτλο: «η
πολιτική οικονομία της τουρκι-
κής Δημοκρατίας».

Πρόκειται για μια από μαρξι-
στική σκοπιά ανάλυση της ανά-
πτυξης του καπιταλισμού στην
Τουρκία, μια χώρα που ο συγ-
γραφέας της αναγνωρίζει ειδικά
και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ως
προς τα πρότυπα ανάπτυξης του
τρίτου κόσμου.

ΚΩΝ. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΥ

Μελετήματα Φιλοσοφίας

Εκδ: Παπαζήση, Αθήνα 1983

Στο βιβλίο αυτό, υπάρχει εκλε-
κτική συγκομιδή από την πρό-
σφατη εργασία του συγγραφέα
του στο πεδίο της φιλοσοφίας.
Δύο μεγάλα επίμαχα ζητήματα,
όπως οι σχέσεις της φιλοσοφίας
προς την πολιτική, της ηθικής
προς την τεχνική φωτίζονται πο-
λύπλευρα στα κύρια στοιχεία
τους. Αποκρυπτογραφούνται δύο
μυθικά σύμβολα, ο Προμηθεύς
και η Πανδώρα, εξηγείται η πλα-
τωνική αξιολογία σχετικά με τον
γραφτό λόγο και αναπτύσσονται
δύο αριστοτέλεια θέματα, φυσι-
κής το ένα, ηθικής το άλλο.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΣ

Διάτρητος

Εκδ: Ιθάκη, Αθήνα 1983

Ένα ακόμη βιβλίο του πάντα
ανεξάντλητου Μήτσου. Συλλογή
ποιημάτων με προσωπικό ύφος
και περιεχόμενο: Ένας ευχάρι-
στος φόβος / με περιτυλίγει σαν
λαδόχαρτο / Νοιώθω φτηνή σαρ-
δέλα / που 'χασε τα νερά της / και
κολυμπάει με την κρυφή ικανο-
ποίηση / της μόλυνσης που κρύ-
βουν τα βρόγchia της / για το στό-
μα του ψαρά / που μέχρι χθες την
περιφρονούσε.

ΜΙΣΕΛ ΦΟΥΚΩ

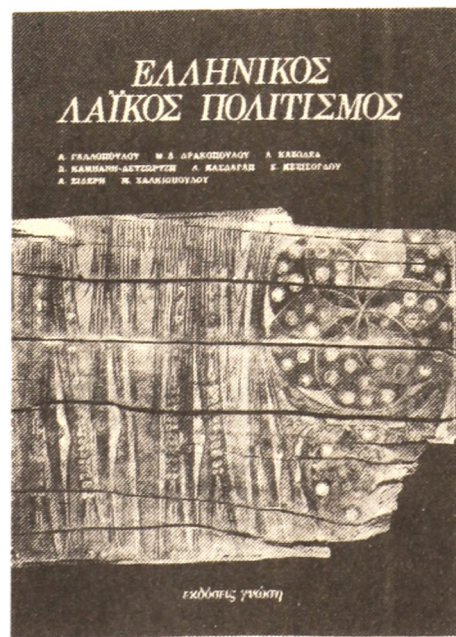
Αυτό εδώ δεν είναι μία πίπα

Εκδ: Οθόνη, Αθήνα 1983

Αισθητική και σημειολογική α-
νάλυση πάνω στη ζωγραφική του
Ρενέ Μαγκρίτ. Ο μεγάλος Γάλ-
λος διανοητής δίνει μερικά ακό-
μα δείγματα της βαθιάς διεισδυ-
τικής σκέψης του. Μακάρι να υ-
πάρξουν κι άλλες μεταφράσεις
των έργων του στη χώρα μας.

τα νέα βιβλία της «Γνώσης»

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Στοιχεία
για την κοινωνική οργάνωση
των Ελλήνων
στα χρόνια της ξενοκρατίας
& μνημεία του Λόγου

Ομάδα εργασίας:

Αλίκη Γαλλοπούλου·Μαρία - Δώρα Δρακοπούλου
Λουίζα Καζολέα·Δέσποινα Καμπάνη-Δετζώρτζη
Λίνα Κάσδαγλη·Εύα Κεσίσογλου
Αλόη Σιδέρη·Μαρία Χαλκιοπούλου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ», ΓΡΗΓ. ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ 26, ΙΛΙΣΙΑ
ΑΘΗΝΑ 621, ΤΗΛ. 7794879 - 7754963 - 7786441

Keith Jarrett

ΣΥΝΑΥΛΙΑ....

ΛΥΚΑΒΗΤΟΣ....

29 ΙΟΥΝΙΟΥ 1983

9 TO ΒΡΑΔΥ.

Keith Jarrett

ΣΕ ΔΙΣΚΟΥΣ ECM

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ **wea**

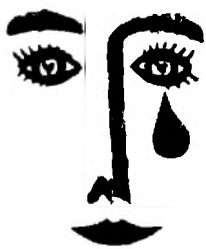
wea

Records S.A. *μαγεία του ήχου*

ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΚΙΝΗΜΑ

● Από την «Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών» πήραμε το γράμμα που ακολουθεί:

Αγαπητό ANTI,

Στις 4 Ιανουαρίου αυτού του χρόνου σου ταχυδρομήσαμε ένα γράμμα μας, με το οποίο διαμαρτυρόμαστε για τη λειψή παρουσίαση που έκανε στο θέμα «Βιασμός» η συνεργάτριά σου Αίμη Μπακούρου. Από τότε όμως και μέχρι σήμερα δεν είδαμε να δημοσιεύεται στις στήλες του διαλόγου με τους αναγνώστες σου το γράμμα μας αυτό. Αντίθετα στο τεύχος σου της 4.3.83, με τον αριθμό 226, η ίδια πάλι συνεργάτριά σου, Αίμη Μπακούρου, στο άρθρο της με τον τίτλο «Γυναικείες κινητοποιήσεις στην Ελλάδα», ασχολείται μαζί μας με τρόπο που μας αναγκάζει και πάλι να διαμαρτυρηθούμε.

Ανακοινώνοντας ότι θα παραθέσει μερικά στοιχεία, από τα οποία θα φανεί σχηματικά η πορεία του γυναικείου κινήματος από το 1974 μέχρι σήμερα, η συνεργάτριά σου αναφέρεται στην Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών —που, όπως είναι γνωστό, είναι η πρώτη γυναικεία οργάνωση που ιδρύθηκε αμέσως μετά την μεταπολίτευση— και τη χαρακτηρίζει σαν προσκείμενη στο ΚΚΕ εσωτερικού. Και συνεχίζει αναφερόμενη στην αποχώρηση κάποιων μελών της, που δημιουργούν την ΕΓΕ!!!

Αλλά, αγαπητό «ANTI», όσες από μας 'σε διαβάζουμε σε θεωρούμε σοβαρό περιοδικό και απορούμε πως δέχεσαι να εμφανίζονται από τις στήλες σου θέματα χωρίς την προσοχή που τους αρμόζει. Ακόμη και αν το άτομο που επιμελείται την παρουσίασή τους δηλώνει ότι αντλεί τα στοιχεία του από «προσωπικές αναμνήσεις».

Λοιπόν, για να ξεκαθαρίσουμε τα πράγματα: Η ΚΔΓ ιδρύθηκε με την πρωτοβουλία πολλών γυναικών (πάνω από 700 μέλη υπογράφουν την πράξη ίδρυσής της) και οι γυναίκες αυτές ανήκαν σε όλους τους κομματικούς χώ-

ρους. Συνεπώς είναι παράλογο να χαρακτηρίζεται σαν προσκείμενη σε ένα κόμμα, γιατί αυτό τουλάχιστο αδικεί τις άλλες γυναίκες, τις γυναίκες που δεν ανήκουν στο συγκεκριμένο κόμμα. Αργότερα, κάπου μέσα στο 1976, αποχωρούν πρώτες οι γυναίκες που ανήκουν στο ΚΚΕ και ιδρύουν την ΟΓΕ και λίγο μετά οι γυναίκες του ΠΑΣΟΚ, που ιδρύουν την ΕΓΕ. Όσες απομένουν στην ΚΔΓ είναι εκείνες που πιστεύουν ότι η οργάνωση αυτή ασχολείται με τα γυναικεία θέματα, ανεξάρτητα από την έκφραση που δίνουν σ' αυτά τα διάφορα κόμματα. Κι αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να υπάρχουν σήμερα στην ΚΔΓ γυναίκες που εντάσσονται σε όλους τους κομματικούς χώρους, ακόμη και στο ΠΑΣΟΚ.

Μετά από τη μικρή αυτή αναδρομή στην ιστορία της Κίνησης Δημοκρατικών Γυναικών, νομίζουμε ότι αντιλαμβάνεστε και σεις το απαράδεκτο του χαρακτηρισμού μας, καθώς και της απόδοσης οποιασδήποτε συγγένειας σε κόμματα και παρατάξεις. Η ΚΔΓ, με διακήρυξη που κυκλοφόρησε το Φεβρουάριο του 1980, έχει δηλώσει τη θέλησή της να παλαίψει για την αυτονομία της, γιατί πιστεύει πως μόνο έτσι μπορεί να πετύχει την πραγμάτωση των στόχων της.

Τελειώνοντας, θα θέλαμε να ρωτήσουμε τη συνεργάτριά σου, γιατί μας ζήτησε στοιχεία για τις δραστηριότητες και τους στόχους μας, αφού δεν είχε σκοπό να αναφερθεί σ' αυτά; Κι ακόμη, γιατί κατέφυγε στις προσωπικές της εντυπώσεις και όχι στα στοιχεία που τις δώσαμε;

Ελπίζοντας ότι αυτή τη φορά η επιστολή μας θα δει το φως της δημοσιότητας, σε ευχαριστούμε.

Για την Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών
Η Πρόεδρος

Καίτη Παπαρρήγα - Κωσταβάρα
Η Γεν. Γραμματέας
Βιβή Υπερηφανίδου

● Η συνεργάτιδά μας Αίμη Μπακούρου που της θέσαμε υπόψη το γράμμα της «Κίνησης Δημοκρατικών Γυναικών», απαντά:

«Αν τα στοιχεία που μου είχατε δώσει ήταν πληρέστερα, δεν θα χρειαζόταν ν' αναφερθώ στις προσωπικές μου αναμνήσεις, όπως και στις αναμνήσεις γυναικών που πέρασαν από την ΚΔΓ. Συγκεκριμένα, αφού εσείς, στο κείμενο που μου δώσατε, αποσιωπήσατε το ποιες γυναικείες οργανώσεις δημιουργήθηκαν μετά τις αποχωρήσεις του '76, γιατί τώρα αναρωτιέστε γιατί δεν χρησιμοποιήσα τα στοιχεία σας;

Επιπλέον, δεν νομίζω ότι λέω τίποτα καινούριο όταν αναφέρομαι σε «συγγενικές σχέσεις» μεταξύ ΚΔΓ και ΚΚΕ εσ. χρειάζεται άραγε να σας θυμίσω εγώ τις περσινές συζητήσεις στο Πανελλαδικό Συνέδριο της ΚΔΓ; Συζη-

τήσεις που, όπως και οι ανάλογες φετινές περί αυτονομίας, οδήγησαν σε αποχωρήσεις μελών και στη δημιουργία αυτόνομων γυναικείων ομάδων, από τις γυναίκες που αποχώρησαν.

Η αυτονομία του γυναικείου κινήματος δεν είναι θέμα τύπων, είναι θέμα ουσίας. Και η ουσία αυτή δεν συνοψίζεται στην ύπαρξη, μέσα σε μια οργάνωση «γυναικών που εντάσσονται σε όλους τους κομματικούς χώρους, ακόμη και στο ΠΑΣΟΚ».

Αίμη Μπακούρου

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

● Από την αναγνώστριά μας εκπαιδευτικό κ. Δέσποινα Σαλτουρίδου πήραμε μία επιστολή —καταγγελία— σχετική με το πρόβλημα των ναρκωτικών.

Αντί αγαπητό,

Σε διαβάζω χρόνια —απ' όταν, πρωτοκυκλοφορήθηκε ίσως— φορές διαφωνώ, φορές εξοργίζομαι μαζί σου μα πάντοτε σ' εκτιμώ και σε σέβομαι και πάντοτε σε αγοράζω, σε περιμένω.

Σήμερα θέλω δυο κουβέντες να πω για μια κριτική —ή παρουσίαση αν θέλεις— που φιλοξενείς —και καλά κάνεις— του Θοδωρή Μανίκα για το δίσκο του «δάσκαλου» Τσιτσάνη. (Αλήθεια όλη αυτή η ρεμπετολογία κάπου, μου φαίνεται, ότι χρησιμοποιείται σα μέσο που «αγιάζεται» για κάποιο σκοπό —ποιον;). Αναφέρει λοιπόν ο Θ.Μ. σε κάποιο σημείο ότι ο δάσκαλος κοινωνοποιεί δημόσια και κάτι που κυβερνήσεις και επιστήμονες χρόνια αποκρύπτουν, ότι δηλαδή στα λεγόμενα ναρκωτικά υπάρχουν διαφορετικές επιπέδου χυμού πορτοκαλιού και Φάιν Ολαν Σκοτς Ουίσκι.

Με τα λόγια αυτά διατυπώνεται μια ολόκληρη θεωρία, εκείνη που διαχωρίζει τα λεγόμενα ναρκωτικά σε μαλακά και σκληρά. (Συμφωνώ με τα «λεγόμενα» γιατί όλες αυτές οι ουσίες δεν ναρκώνουν, άλλες διεγείρουν, και μάλιστα τόσο που να νομίζεις ότι πετάς και ταξιδεύεις ταξίδια σε κόσμους ταξιδεμένους και αταξιδεμένους!).

Το συζητούμενο είναι όμως ο διαχωρισμός. Γιατί αφού υπάρχει διαχωρισμός δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο, άρα απλουστευμένα κάπως, «αφήστε ελεύθερο το χασίς» (Γιατί να μη το βρίσκεις και στο περίπτερο ή το ψιλικατζίδικο της γειτονιάς;). Κάτι τέτοια ισχυρίζονται πάνω κάτω και με την αλήθεια, από τότε που αντιλήφθηκα αυτή την πρόθεση προπαγάνδας να δώσω μια εξήγηση, μια απάντηση στο γιατί υποστηρίζουν τούτη τη θέση; Δεν είναι μόνο ο Τσιτσάνης που λέει «το χασίσι κι αν φουμάρω, εγώ κανένα δεν πειράζω» και ο Θ.Μ. θαυμάζει να τον ακούει, υπάρχουν και άλλοι και μάλιστα και κάποιοι επιστήμονες. Μήπως η απάντηση έχει σχέση με κάποια δικαίωση που προσπαθούν να εξασφαλίσουν για τον εαυτό τους ή

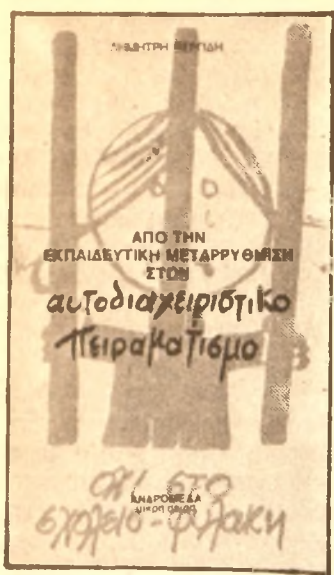
κάποιο άλλο όφελος ή συμφέρον; Αγάπη προς την επιστημονική αλήθεια πάντως αποκλείεται. Αν μη τι άλλο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί στρουθοκαμηλισμός όλη η προσπάθεια κάποια στιγμή. Όσοι ισχυρίζονται τη διάκριση στα λεγόμενα ναρκωτικά αναρωτιούνται πού και πώς βρίσκουν το χασίς και μάλιστα τα νέα παιδιά; Κι ακόμη... Γιατί υπάρχει αυτή η ραστώνη; Ως πότε θα παραπλανάμε τους νέους ανθρώπους με τεχνητές διεξόδους. Καιρός να αναλάβουμε όλοι μας τις ευθύνες μας και να μη ρίχνουμε το ανάθεμα αλλού «ποτάνα κενωνία κτλ».

Αυτά είναι εγκληματικά αστεία, όταν έχει αποδειχτεί, ότι η μακροχρόνια χρήση χασίς με τις αλλοιώσεις που φέρνει στο Κ.Ν.Σ. γκρεμίζει «αποικοδομεί» ό,τι σαν προσωπικότητα έχει χτίσει μέχρι την αρχή της χρήσης το άτομο.

Με την αποποινικοποίηση που άλλοι ανοιχτά άλλοι έμμεσα επιδιώκουν θα πέσει το επιχείρημα ίσως της περιθωριοποίησης (εντάξει, αφού το βρίσκω στο ψιλικατζίδικο, ή στο φαρμακείο της γειτονιάς δεν κινδυνεύω να μπω στο κύκλωμα) και θα περιοριστούν και οι μεσάζοντες. Τη φθορά που δέχεται ο ανθρωπίνος οργανισμός από τη χρήση της ουσίας αυτής γιατί την αποκρύπτουν; Θέτω τούτο το ερώτημα. Ως πότε θα είμαστε αμπελί ξεφραγο κι ο καθένας θα υποστηρίζει και θα λέει ό,τι θέλει; Να μη μας ξεφεύγει πόσο ευαίσθητη είναι η δημοκρατία και πόσο εύαλπη ήταν πάντοτε από τους δημαγωγούς, τους οποίους δημαγωγούς πιστεύω ότι κανένας δεν έχει το δικαίωμα, για τον όποιο σκοπό, να παραπλανεί και να ενισχύει έτσι τις δυνατότητες για ένα φαινόμενο που ήδη έχει πάρει αρκετή διάσταση στη χώρα μας. Δεν θα πω ότι είναι ντροπή γιατί δεν ηθικολογώ καταγγέλω: είναι εγκληματικό, και δεν έχουν το δικαίωμα! Πιστεύουν ότι υπηρετούν την αλήθεια κάνοντας τη διάκριση το ότι όμως κανένα άτομο δεν γνωρίζει a priori το βαθμό ανοχής του στην «ουσία» γιατί το αποκρύπτουν; Αν γίνει μια έρευνα, αυτή την ώρα στα όποια νοσοκομεία, είτε ψυχικών νοσημάτων, είτε νοσημάτων θώρακος, είτε γενικών νοσημάτων. Θα βρουν παιδιά οδηγούμενα εκεί από τη χρήση ναρκωτικών (μαλακών και σκληρών) και, ξέρετε, φίλοι και φίλες τους έκαναν την ίδια χρήση ποιοτικά και ποσοτικά και χρονικά. Αυτή είναι η αλήθεια και οι επιστήμονες πρέπει να την γνωρίζουν. Γιατί την κρύβουν; Μπορεί κάποιοι, δεν ξέρω αν είναι οι λίγοι ή οι πολλοί, να αντέξουν. Μα είναι ποσοτικό το θέμα της ναρκομανίας. Κι ένα τελευταίο, σε μια κοινωνία σαν αυτή που θέλουμε να φτιάξουμε, σε μια κοινωνία, δηλαδή, ανθρωποκεντρική και όχι ατομοκεντρική ειδικό βάρος έχει το ευ ζην που ερμηνεύεται όχι με τον απόλυτο ευδαιμονισμό και το κέρδος αλλά με τον άνθρωπο σα δρώσα προσωπικότητα ανάμεσα σε ένα δημιουργικό σύνολο, όπου ο καθένας θα έχει το μερίδι του σε δικαιώματα και υποχρεώσεις. Ας αφήσουμε λοιπόν τα μπλα μπλα και ας δούμε πως θα βοηθήσουμε τον άνθρωπο και ιδιαίτερο το νέον: άνθρωπο να βρει το δρόμο του για να μπορέσουμε κάποτε να μετασχηματίσουμε τούτη την κοινωνία.

Με ιδιαίτερη εκτίμηση
Δέσποινα Σαλτουρίδου

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ**
ΤΗΛ. 3607744 - 8831842

Ο ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

● Αν και ο κ. Μαγκάκης δήλωσε ότι αποσείρει τις έννοιες των «αναρχικών» και των «αυτόνομων» από το νομοσχέδιο για την αλλαγή του Ποινικού Κώδικα, εξακολουθεί να προκαλεί κάθε είδους κριτικές από διάφορες κατευθύνσεις που φαίνεται πως δεν πείστηκαν για την «αθωότητα» του εναπομεινάντος νομοσχεδίου.

Με μια ιδιόμορφη ορθογραφία, σύνταξη και στίξη (που προσπαθήσαμε να σεβαστούμε) ασκούν την δική τους κριτική τρεις αναγνώστες μας από την Πτολεμαΐδα.

Γράφουν ανάμεσα στ' άλλα:

Υπουργέ της δικαιοσύνης,

Στην απελπισμένη σας προσπάθεια να κρατηθήτε στην εξουσία που τόσο απλώχερα σας παραχώρισε ο ελληνικός λαός και ακολουθώντας της ηθικής προσταγές της άρχουσας τάξης που με πολύ λιγότερη ευλάβεια τήρησαν οι μέχρι τώρα αντιδραστικές δεξιές κυβερνήσεις (...) καταδικάζετε σε εξοντωτικές ποινές ανθρώπους που είτε επηρεασμένοι από τις προκλήσεις της καταναλωτικής κοινωνίας του θεάματος οδηγούνται σε πράξεις που θίγουν το ταμπού της ατομικής ιδιοκτησίας και δίνουν μια γροθιά στον καθρέφτη που αυτοθαυμάζεται η αστική τάξη (τσαντάκιδες, χούλιγγανς, καμικάζι) είτε συνειδητούς αγωνιστές που αγωνίζονται για ένα καλύτερο κόσμο χωρίς σημαίες, πατρίδες θρησκίες, πολέμους και αλλοτριωμένη εργασία (αυτόνομοι, αναρχικοί) είναι να θαυμάζει κανείς υπουργέ πως εσύ ο αγωνιστής της δημοκρατίας και της ελευθερίας που κυνηγήθηκες από τη στρατιωτική δικτατορία που αμφισβήτησες έμπρακτα την δικαιοσύνη των αφεντικών έρχεσαι σήμερα να ΔΟΛΟΦΟΝΗΣΕΙΣ τους σύγχρονους αμφισβητίες θεσπίζοντας αυτούς τους νόμους που εξαφανίζουν και τα τελευταία κατάλοιπα ψευδέσθησης της ελευθερίας που από παράδοση υπάρχουν στις καπιταλιστικές χώρες (...) Τις προϋποθέσεις για μια κοινωνία που δεν γεννάει εγκληματίες, έρχεστε εσείς διαμορφω-

μένοι «σοσιαλιστές» να τις τσαλαπατήσετε με όλη την φασιστική αγριότητα και την πουριτανική υποκρισία που πρέπει να έχουν αυτοί που προστατεύουν το βίος των αφεντικών(...)

Επιτέλους Υπουργέ, ας καταλάβετε ερείς που μας έχετε γεμίσει με οραματισμούς πως ο σοσιαλισμός είναι το πήδημα από το χώρο της αναγκαιότητας στο χώρο της ελευθερίας πως κάποτε πρέπει να πάσουν να λειτουργούν τα τρελλοκομεία και οι φυλακές και πως μέχρι τότε για να μπορή να φέρεται τον τίτλο του σοσιαλιστή τουλάχιστον χωρίς να ντρέπεται να βοηθήσει για την καλλυτεύρεση των όρων διαβίωσης μέσα σε αυτά τα ιδρύματα και ακόμα πρέπει να προστατεύεται τον πολίτη από τις υπερεξουσίες των οργάνων του κράτους και να τα καταστήσει επιτέλους ΥΠΗΡΕΤΕΣ του λαού κι όχι μικρούς δυνάστες του. Δύνοντας ακόμα και το δικαίωμα να αντισταθεί ο πολίτης στα όργανα (κυρίως στους αστυνομικούς) που κουβαλώντας μια φασιστική νοοτροπία κουρελιάζουν κάθε ίχνος αξιοπρέπειας έχοντας μάλιστα εξασφαλίσει και το ατιμώρητο των πράξεων τους. Μην ξεχνάται πως η βία γεννάει και άλλη βία και πως με τέτοια νομοθετικά εκτρώματα αποπροσανατολίζετε τον λαό από την υπόθεση της αλλαγής αποδυνάμει σε μια απελπισμένη προσπάθεια να φανεί αρεστοί στα αφεντικά που φυσικά δεν άλλαξαν μόνο με τον σχηματισμό μιας «σοσιαλιστικής» κυβέρνησης.

Σαν τελευταία υπόμνηση μόνο τα λόγια του Ανάχαρη παλιού συμπατριώτη μας «Σόλωνα οι νόμοι σου είναι σαν τον ιστό της αράχνης πιάνει τα μικρά έντομα ενώ τα μεγάλα τον σχίζουν και φεύγουν».

Μάρκος Κιουρής
Βασίλης Μαργιολάκης
Χρήστος Πολιτίδης

Υ.Γ. Γραμμένο με τις καλλίτερες διαθέσεις να καταλάβουμε τις αντικειμενικές δυσκολίες της κυβέρνησης και χωρίς την πρόθεση να υποστούμε τις όποιες συνέπειες σαν νομοταγείς πολίτες...

● Πάνω στο ίδιο θέμα του νομοσχεδίου για τον ποινικό κώδικα μας γράφει και ο αναγνώστης μας Νίκος Σαββάκης, απαντώντας στα όσα είχε ισχυρισθεί ο κ. Μαγκάκης στην αντιπαράθεσή του με φοιτητές και άλλους νέους στη Νομική.

Αγαπητό ANTI,

Χρησιμοποιώ τις σελίδες σου για να απαντήσω, έστω και με λίγη καθυστέρηση, στον Υπουργό Δικαιοσύνης κ. Μαγκάκη ο οποίος στις 20 του μηνός στη Νομική διετύπωσε τον εξής συλλογισμό: εάν ο νέος νόμος που πρόκειται να αντικαταστήσει τον 4.000 είναι εξίσου τρομοκρατι-

κός ή όπως επέμεναν οι συζητητές του η πιο εκσυγχρονισμένη και περισσότερο κατασταλτική εκδοχή του τότε αυτός (ο κ. Μαγκάκης) θα πρέπει να είναι σχιζοφρενής για να φτιάξει τέτοιο νόμο αφού μέχρι χθες υπερασπιζέτο άτομα όπως τον Σερίφη, τον Ζυρίνη και άλλους.

Αυτό, δηλαδή, που ήθελε να μας φέρει σαν αυταπόδικτη αλήθεια ήταν ότι ένα άτομο με το δικό του παρελθόν είναι αδύνατον να κατασκευάσει ένα τρομοκρατικό νόμο. Άρα λοιπόν ο νόμος που θα αντικαταστήσει τον 4.000 δεν είναι τρομοκρατικός και οι συζητητές του είχαν παρερμηνεύσει το νόμο τόσο στο γράμμα όσο και στο πνεύμα αυτού.

Θα ήθελα να γνωρίσω στον κ. Μαγκάκη ότι εγώ δεν θεωρώ ούτε αντιφατική ούτε σχιζοφρενή αυτή την αντίθεση ανάμεσα στο παρελθόν του σαν αγωνιζόμενου δημοκράτη και στο παρόν του σαν Υπουργού εντεταλμένου με την διεκπεραίωση του έργου της νομικής προστασίας του κράτους. Τουναντίον μάλιστα αυτό που πραγματικά θα με εξέπληξε θα ήτο η συνοδοιπορία του ιδιωτικού με το δημόσιο βίο του.

Ο F. Dzerzhinskii ήταν ένας σπάνιος αγωνιστής ο οποίος είχε περάσει πολλά χρόνια στις φυλακές. Πιστεύοντας, λοιπόν, ότι επειδή είχε ο ίδιος υποφέρει πολύ θα ήταν λιγότερο επιρρεπής στην κακομεταχείριση των αντιπάλων του καθεστώτος ο Λένιν τον τοποθέτησε αρχηγό της «τσεκά». Το ότι ο χθεσινός κρατούμενος έγινε ο υπ' αριθμόν ένα χασάπης όχι μόνον των αριστοκρατών και των αστών αλλά και των εργατών και των αγροτών αποτελεί ιστορικό γεγονός.

Περιορίζομαι σ' αυτό μόνο το παράδειγμα διότι είναι γνωστό σ' αυτούς που έχουν διαβάσει έστω και δύο βιβλία ιστορίας (είμαι βέβαιος ότι ο κ. Μαγκάκης έχει διαβάσει περισσότερα) ότι τέτοια παραδείγματα θα μπορούσαν να αναφερθούν κατά εκατοντάδας.

Όχι δεν ήταν σχιζοφρενής όλοι αυτοί που τα έργα τους σαν υπερασπιστών του κράτους ή της εξουσίας τους έφεραν σε «απίστευτη» διάσταση με τις προηγούμενες διακηρύξεις ή και το πιστεύω τους. Η αλήθεια είναι ότι οι ρόλοι που επεδίωξαν να παίξουν είχαν και έχουν τους δικούς τους νόμους και η μη συμμόρφωση με αυτούς εσήμανε και εξακολουθεί να σημαίνει την αποτυχία τους σαν ενσαρκωτές των ρόλων.

Ή λοιπόν ο χθεσινός φιλελεύθερος καθηγητής γίνεται ένας καλός Υπουργός Δικαιοσύνης του κράτους ή φεύγει. Πολύ φοβάμαι ότι όσο κι αν ψάξει για την χρυσή τομή ο κ. Μαγκάκης δεν θα την βρει. Αν, βέβαια, πιστεύε αυτά που μας έλεγε.

Με τιμή
Νίκος Σαββάκης

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΟΓΡΑΦΟΙ

● Ο τακτικός μας αναγνώστης κ. Ανδρέας Αγραπίδης από την Ανδραβίδα της Ηλείας μας γράφει:

Αξιότιμε κύριε Διευθυντά,
Στην στήλη του διαλόγου (σελίς 49 τεύχος 214 - 17/9/82) χωρίς να το θέλετε με αδικείτε

Ούτε «πολύ μεγάλες επιστολές...» ούτε και «με μεγάλη συγχρότητα», σας έστειλα. Σαν τακτικός σας αναγνώστης, έγραψα για μερικά σοβαρά, κατά την γνώμη μου, θέματα. Δεν πιστεύω ότι για ν' αποφύγετε τη δημοσίευσή τους, αναφερθήκατε (από τους τόσους άλλους επιστολογράφους σας, και μάλιστα «των 25 δακτυλογραφημένων σελίδων») στο δικό μου όνομα. Δημιουργείτε έτσι μια δυσάρεστη και ΑΔΙΚΗ εντύπωση, μια μεγάλη παρεξήγηση για μένα.

Θα χαρώ πολύ αν καθαρά και ξάστερα μου πείτε ότι λόγω θέσεων και απόψεων είμαι ανεπιθύμητος στη στήλη σας. Δεν θα παύσω πάντως να είμαι ο ειλικρινής απέναντί σας τακτικός αναγνώστης.

Γιατί δεν εφαρμόζετε το σύστημα των απαντήσεων στους επιστολογράφους σας;

Με τιμή
Ανδρέας Δ. Αγραπίδης

Σ.Σ. Δεν έχουμε καμιά διάθεση να αδικήσουμε (έστω και άθελά μας) τον κ. Αγραπίδη, γι' αυτό δημοσιοποιούμε προσπάθειες των τελευταίων επιστολών του. Στην πρώτη επιστολή του, ο κ. Αγραπίδης μας ευχαριστεί για τη δημοσίευση προηγούμενης επιστολής όπου απαντούσε στον κ. Β. Σακελαρίου (ΑΝΤΙ τχ. 203) και συμπληρώνει πάνω στο ίδιο θέμα:

Επανέρχομαι έστω και περιληπτικώς: ΑΠΟΡΩ ΚΑΙ ΕΞΙΣΤΑΜΑΙ ΔΙΑ ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΟΤΙ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΕΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΙΕΡΑΡΧΗΣ Ο κ. ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ μετά το πρωτοφανές εις τα πανανθρώπινα (δεν πιστεύω να υπάρχει παρόμοιον) χρονικά αχαράκτιστο γράμμα το κατά του ηρωικού και θρυλικού Αγίου κοιμενάρχου Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΗΜΟΝΟΣ.

Και ας αφήσομεν επιτέλους, τα περί «βασιλοχουντισμός». Ο κ. Σακελαρίου (επ' αυτού επιμένω) ΓΝΩΡΙΖΕΙ ΑΡΙΣΤΩΣ ποιοι είναι οι «βασιλοχουντικοί». Διατί περιορίζεται λοιπόν εις την «τρόικα», εάν θέλετε στοιχεία δουλοπρεπών εκδηλώσεων, χάριν καιροσκοπισμού ή ειλικρίνειας κατά την διάρκειαν της επταετίας, εί-

μαι έτοιμος να τας θέσω εις τας σελίδας του ΑΝΤΙ.

Ο ΜΟΝΟΣ ΔΕΣΠΟΤΗΣ (εθυσίασε την υγεία του) Ο ΟΠΟΙΟΣ ΕΠΟΛΕΜΗΣΕ ΑΝΟΙΚΤΑ ΤΟΝ ΙΕΡΩΝΥΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΤΑΕΤΙΑ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟΝ (το γνωρίζω ΜΟΝΟΝ) Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΙΕΡΑΡΧΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ κ.κ. ΠΑΝΤΕΛΗΜΩΝ.

Στη δεύτερη επιστολή του ο κ. Αγραπίδης επανέρχεται στο ίδιο θέμα:

Ουδέν το «προσωπικόν» έχω με τον κ. Αμβρόσιον (είναι αξιόπαινος διά τας περί Βορείου Ηπείρου, και κατά Τούρκων δηλώσεις του, ως παρομοίως και οι λοιποί Άγιοι Αρχιερείς διά τας ιδίας δηλώσεις. Ακόμη ο κ. Αμβρόσιος είναι αξιόπαινος διά το θάρρος του προς κάποιον ανεκδιήγητον νεκρόν πλέον όστις όταν έζει μ' έφερεν εις τραγικά αδιέξοδα...)

Ομολογώ όμως ότι δεν μπορώ να ησυχάσω διότι ευσυνειδήτως θεωρώ ΑΝΟΙΚΤΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΘΕΜΑ τας φράσεις του κ. Αμβροσίου ο όποιος ΑΣ ΛΑΒΕΙ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ ΤΟΥ ΘΑΡΡΟΥΣ ΚΑΙ ΑΣ ΓΡΑΨΕΙ ΑΥΤΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ Η ΑΓΙΑ ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΣ - ΕΘΝΙΚΩΣ ΟΜΟΛΟΓΕΙ ΔΟΞΟΛΟΓΙΚΩΣ ΔΙΑ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΚΟΡΙΝΘΟΥ κ.κ. ΠΑΝΤΕΛΗΜΟΝΑ.

Ας μη λησμονεί τας εγκωμιαστικάς επιστολάς του ο κ. Αμβρόσιος, κατά την Ιερωνυμικήν περιόδον προς τον Άγιον Κορίνθου (...)

Γνωρίζετε, την στάσιν του κ. Αμβροσίου, έναντι του αιμνήστου Αρχιεπισκόπου και προέδρου κυρίου ΜΑΚΑΡΙΟΥ, το 1973 όταν τότε (μετά 13ετιαν) εφηυρέθη η «αντικανικότης» του Αρχιεπισκοπικού προεδρικού Αξιώματος; Είναι γνωστή η εχθρική, η σφοδροτάτη εχθρική στάσις του κατά του ΜΑΚΑΡΙΟΥ αλλά και κατά του σημερινού Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ.

Σας πληροφορώ ότι ο κ. Αμβρόσιος (το ελησμόνησεν;) είχε γράψη, χρόνια προ του 1973 γράμμα λιβανωτόν προς τον Αρχιεπίσκοπον - προέδρου της Κυπριακής δημοκρατίας ΜΑΚΑΡΙΟΝ, από τον οποίον εξήτει την ρουσφετολογικήν επέμβασιν του ΜΑΚΑΡΙΟΥ υπέρ του αξιωματικού αδελφού του.

Σας πληροφορώ ακόμη ότι ο κ. Αμβρόσιος, οφείλει να μας πληροφορήσει εάν αληθεύουν σοβαρότατα ερωτήματα περί των σχέσών του με μασόνον εφοπλιστήν, τα οποία εγγράφως απήθυνεν ο Άγιος Κορίνθου κ. ΠΑΝΤΕΛΗΜΩΝ...

Στην τρίτη επιστολή του ο κ. Αγραπίδης υπερασπίζεται τον κ. Κυπριανού από «τον βρώμικο, τον ανήθικο πόλεμο» που του γίνεται, και αναρωτιέται:

Δεν ντρεπόμαστε τέλος πάντων; Μόνον ο κ. Κυπριανού είναι φιλόδοξος και οι άλλοι αγνοί; Διατί λησμονείται ο άγιος διωγμός προσωπικά από τον Γ. Παπαδόπουλο του κ. Κυπριανού; Διατί αμφισβητούνται αι τεράστιαι προσφοραί του εις τον διεθνή αδυσώπητον αγωνιστικόν στίβον, η εμπειρία του, το κύρος του, η ηθική του ακεραιότης, τόσα και τόσα χρόνια;

Τέλος μας προειδοποιεί ότι επιφυλάσσει «μια αποκάλυψη εκπληξη για τον κ. Αβέρωφ σχετικά με την Κύπρο».

Στην τέταρτη επιστολή του, ο κ. Αγραπίδης αποκαλύπτει τα παρακάτω:

Στο τεύχος 218 της 12ης Νοεμβρίου, αποκαλύπτετε το παρελθόν ενός διπλωμάτου μέλους της ελληνικής Αντιπροσωπείας για το θέμα των Βάσεων των ΗΠΑ.

Εφ' όσον είναι ή ήταν φοιnikοφρουρός ο διπλωμάτης, τότε δεν είναι μόνος του. Έχει και παρέα... Δεν παρακολουθείτε όλες τις αθηναϊκές εφημερίδες;

Πρόκειται για το άλλος μέλος της Αντιπροσωπείας μας. Τον Αρχηγό του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας Αντιπτέραρχον κ. Νικόλαον Κουρή! Ο κ. πτέραρχος, το 1972 ως Σμήναρχος Διοικητής της 116 Π. Μ. Αράξου, εις Ημερησίαν Διαταγή του εκάλεσε τους υπηρετούντες εις την Βάσιν «να προσφέρουν τας υπηρεσίας των εις την Επανάστασιν της 21ης Απριλίου»!!! Η ανωτέρα διαταγή εδημοσιεύθη στην πρώτη σελίδα της «ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΩΡΑΣ» Αθηνών. Υπάρχουν και δυο ακόμη Ημερησίες Διαταγές του σημερινού Α/ΓΕΑ κατά την περίοδο εκείνη. Ο πτέραρχος κ. Κουρής, επί καθεστώτος Ταξιάρχου κ. Δ. Ιωαννίδη, και κατά την τουρκικήν εισβολήν εις Κύπρον, υπηρετεί σε θέση κλειδί της πολεμικής Αεροπορίας. Μετά το 1974, αργότερα η Ν.Δ. τον ετοποθέτησεν Υπαρχηγό του ΓΕΕΘΑ και τον εχρησιμοποίησε για ενημερωτή του της τότε Αρχηγού της Αξιωματικής Αντιπολιτεύσεως κ. Ανδρέα Παπανδρέου. Φημολογείται ότι ο κ. Κουρής προορίζεται για διάδοχος του Ναυάρχου κ. Ντεγιάννη στην Ηγεσία του ΓΕΕΘΑ, σύμφωνα με τους κανονισμούς.

Στην πέμπτη επιστολή του ο κ. Αγραπίδης αναρωτιέται γιατί δεν δημοσιεύθηκαν οι προηγούμενες επιστολές του.

Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΣΣΔ

● Στην επιστολή που ακολουθεί, ο τέως βουλευτής Λέσβου κ. Παναγιώτης Αμπατζής, διαφωνεί με τον βουλευτή του ΠΑΣΟΚ κ. Κεδίκογλου σχετικά με τις αιτίες της οικονομικής κρίσης της Σοβιετικής Ένωσης.

Κύριε Διευθυντά,
Στο ΑΝΤΙ και στο τεύχος της

16 Μαρτίου δημοσιεύτηκε επιστολή του βουλευτή του ΠΑΣΟΚ κ. Κεδίκογλου σε απάντηση σχολίου σας για ομιλία του σε λαϊκή συγκέντρωση.

Στην επιστολή του αυτή ο κ. Κεδίκογλου ισχυρίζεται τα ακόλουθα: «... Η αναφορά στη Σοβιετική Ένωση τη μεγάλη φιλερηνική χώρα έγινε ως παράδειγμα της σημασίας και των αποτελεσμάτων της διεθνούς οικονομικής αλληλεξάρτησης και τονίστηκε, ότι η κρίση εκεί είναι συνέπεια της αδυναμίας των καπιταλιστικών χωρών ν' αγοράσουν, της χαμηλής ζήτησής τους. Πράγματα άλλωστε που τονίστηκαν στην εισήγησή μου στον φετινό κρατικό προϋπολογισμό».

Δεν μπορώ να ξέρω φυσικά αν στην παραπάνω περικοπή έγινε κάποιο σοβαρό λάθος αν και δε φαίνεται κάτι τέτοιο καθώς η όλη διατύπωση «ρέει» ομαλά. Άλλωστε ως τώρα ύστερα από ένα και πάνω μήνα αν και τακτικός αναγνώστης του «Αντί» ο κ. Κεδίκογλου δε ζήτησε το τυχόν τυπογραφικό λάθος, όπως έχω, υπόψη μου.

Αν, λοιπόν, δεν πρόκειται για παρέμβαση του δαίμονα του τυπογραφείου θα συμφωνείται νομίζω ότι είναι εντελώς εσφαλμένη, θα 'λεγα απλοϊκή η εξήγηση που δίνει ο κ. Κεδίκογλου για την οικονομική κρίση και στη Σοβιετική Ένωση. Όταν είναι κοινός τόπος ότι η χώρα αυτή παρά το φυσικό πλούτο που διαθέτει δεν μπορεί να καλύψει τις ανάγκες του πληθυσμού της κυρίως σε αγροτικά προϊόντα αλλά και σε βιομηχανικά σε μικρότερη κλίμακα (ιδιωτικά αυτοκίνητα αριθμομηχανές κοινής χρήσεως κτλ). Όσο για τα προϊόντα της πολεμικής βιομηχανίας της που συναγωνίζονται τα δυτικά αυτά που λιώνονται ή δίνονται δωρεάν σε χώρες του ανατολικού συνασπισμού ή άλλες χώρες της επιρροής της. Είναι φανερό συνεπώς ότι δεν μπορεί να υπάρξει ζήτηση των προϊόντων της Σοβιετικής Ένωσης απ' την καπιταλιστική Δύση όταν επιπλέον όπως είναι γνωστό η ποιότητα των δυτικών βιομηχανικών προϊόντων είναι ανώτερη.

Ίσως να μη χρειαζότανε απάντηση σε μια τόσο απλοϊκή ερμηνεία εξώφθαλμων πραγμάτων γι' αυτό δε δώσατε συνέχεια. Όμως εδώ δεν πρόκειται για την άποψη ενός οποιουδήποτε ανώνυμου πολίτη αλλά για προβεβλημένο βουλευτή του κόμματος που κυβερνά. Και γι' αυτό δε θα 'πρεπε να περάσει ασχόλιαστη, η θέση του αυτή, σ' ένα ζήτημα τόσο σοβαρό με θεωρητικές και πολιτικές προεκτάσεις που κατά ένα τρόπο εξηγούν όχι λίγες υπερβολές στην εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης.

Με εκτίμηση
Παναγιώτης Αμπατζής
τέως βουλευτής Λέσβου

● Ο κ. Στ. Κουγιουμτζόγλου, σχολιάζοντας την πληρωμένη καταχώρηση του ΚΟΔΗΣΟ που δημοσιεύσαμε στο προηγούμενο τεύχος, μας γράφει:

Αγαπητό Αντί,

Ελπίζω να μου επιτρέψεις δυο παρατηρήσεις σχετικά με τις σχέσεις με το ΚΟΔΗΣΟ:

1) Είναι κοινό μυστικό ότι τα οικονομικά του ΚΟΔΗΣΟ είναι αντιστρόφως ανάλογα προς τον αριθμό των στελεχών και οπαδών του. Όπως επίσης ότι οι πηγές του είναι ύποπτες και έχουν καταγγελλθεί στον Τύπο επίσημα από την ίδρυση του. Και το ίδιο το ΑΝΤΙ ακόμα έχει, προ διετίας νομίζω, αποκαλύψει τον κύριο Γιάγκο, σαν μέλος της ...αγαθοεργού(!) Λέσχης Μπιλντεμπέργκ, που φέτος συνεδριάζει στις 13-15 του Μαη, στο Μονπελιέ της Γαλλίας για να υλοποιήσει τις μυστικές αποφάσεις της Τριμερούς Επιτροπής (Ρώμη 17, 18, 19 Απριλίου 1983), όπως γράφτηκε στην «ΚΑΜΠΑΝΑ» και στο «ΒΗΜΑ».

2) Πέρα όμως από την οικονομική πλευρά του θέματος (γιατί βέβαια να χάνετε καμιά ογδονταριά χιλιάδες απ' το ένθετο του ΚΟΔΗΣΟ) υπάρχει και η πολιτική.

Πιστεύετε πράγματι ότι κάνει λάθος ο δεξιός Τύπος (και ...αυτοκριτική ακόμη) όταν προβάλλει μανιωδώς κάθε ανακοίνωση του Γιαγκείου «κόμματος»;

Η μήπως δεν ήτανε σύμπτωση η τέτοια (...οριζόντια) τοποθέτηση του άρθρου της πολυπλάγης της κ. Βιργινίας στο πρότελευταίο τεύχος σου;

Πάει, απ' τη μια να επιμένετε στη διαφήμιση του Ρίζου και απ' την άλλη να μεταχειρίζεστε έτσι το, μόνο στη χώρα μας, ...βασιλοσοσιαλιστικό κόμμα (ο κ. Πλυτάς παραμένει βασιλόφρων)...

Να περιμένω άραγε δημοσίευση; Απάντηση; Ίδωμεν.

Φιλικά,
τακτικός αναγνώστης
Στ. Κουγιουμτζόγλου
Αρχιτέκτονας

Σ.Σ. Υπάρχει μια γενικότερη πρακτική του περιοδικού που, νομίζουμε, θα έπρεπε να ήταν αρκετή απόδειξη ότι «συνδυασμοί» αυτού του είδους δεν γίνονται. Η δημοσίευση ενός ενυπογράφου άρθρου δε σημαίνει και ταύτιση του περιοδικού με τις απόψεις του συντάκτη του, καθώς και η καταχώρηση διαφήμισης είναι, ακόμη περισσότερο απομακρυσμένη από τις πολιτικές επιλογές μας. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι υποκύπτουμε και στον αντίστροφο δογματισμό του αποκλεισμού. Είναι λυπηρό να μην γίνεται αυτό αντιληπτό από έναν τακτικό αναγνώστη του περιοδικού. Η δημοκρατική συνείδηση πάντως, είναι μια επίπονη άσκηση που απαιτεί μεγαλύτερη ευαισθησία στις διαβαθμί-

σεις. Ας μην είμαστε τόσο ασπρόμαυροι!

● Στους «παλιούς συντρόφους» του, μέλη και οπαδούς του ΚΚΕ, απευθύνεται με «ανοιχτό γράμμα» ο διαγραμμένος επιστολογράφος μας, και τους κοινοποιεί όσα προηγούμενα δεν μπορούσε ούτε να διανοηθεί:

Τον Σεπτέμβριο του '82 με διέγραψαν από μέλος της ΚΟΒ Σεπολίων του «Κ»ΚΕ. Αυτό ήταν το τέλος μιας μακρόχρονης δράσης στους κόλπους του κόμματος και που αναπτύχθηκε άλλοτε από τη θέση του Γραμματέα των Λαμπράκηδων στην περιοχή των Σεπολίων, κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής μου θητείας, επί δικτατορίας όπου και φυλακίστηκε και αργότερα από τη θέση του ιδρυτικού μέλους και διαφωτιστή της Κόβας στην ίδια περιοχή, δράση που θα την κρίνει ο λαός των Σεπολίων και του Βόλου (Αργαλαστής Πηλίου) μια και με γνώρισε από κοντά.

Το γεγονός αυτό δεν θα είχε για τους παλιούς μου συντρόφους καμιά ιδιαίτερη σημασία, αν η διαγραφή μου σήμαινε ταυτόχρονα το σταμάτημα της πολιτικής μου δράσης και την εγκατάλειψη του αγώνα για την ανεξαρτησία και το σοσιαλισμό.

Όμως συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Ίσα - ίσα τώρα νιώθω ακόμα περισσότερο την ανάγκη

να παλαιώσω, γιατί η διαγραφή μου με έσπρωξε να βαθύνω τον προβληματισμό μου και να ανακαλύψω αλήθειες που πρώτα δεν μπορούσα ούτε να διανοηθώ.

Μελέτησα την τρίτη Συνδιάσκεψη του 1950 και άλλα παλιά υλικά του Κόμματος. Διάβασα στον 19ο τόμο του σ. Ε. Χότζα την πολεμική του Κόμματος Εργασίας Αλβανίας ενάντια στο Χρυσιστρωφικό ρεβιζιονισμό και διαπίστωσα ότι τα λάθη αυτά δεν ήταν τυχαία. Πίσω τους βρίσκεται ο ρεβιζιονισμός, βρίσκεται η αποστασία της ηγεσίας του κόμματος αυτού από τον μαρξισμό - λενινισμό.

Σήμερα για μένα που ξεκαθάρισα τα πράγματα, η διέξοδος είναι μια: *πάλι για την ανασυγκρότηση του ΚΚΕ*, βασισμένη στους κλασικούς του μαρξισμού - λενινισμού Μαρξ - Ένγκελς - Λένιν - Στάλιν και στις υποθήκες του σ. Ν. Ζαχαριάδη, τελευταίου Γ. Γραμματέα του ένδοξου κόμματός μας.

Στον αγώνα αυτό παρά τις διαφορετικές μου αντιλήψεις σε μερικά ζητήματα δεν είμαι μόνος, γιατί μαζί με μένα παλεύει στο ίδιο χαράκωμα και για τα ίδια ιδανικά και η Κομμουνιστική Οργάνωση Σ.Α.Κ.Ε.

Γιώργος Παλτσιώτης
Υ.Γ. Για λόγους συνομοιωτικούς δεν βγαίνω με το πραγματικό μου όνομα.

Μια μεγάλη, σύγχρονη, συνεπής ασφαλιστική εταιρία αγροτικών και γενικών ασφαλειών.
Με δίκτυο εξυπηρέτησης απ' άκρη σ' άκρη στην Ελλάδα. Που προσφέρει τα κέρδη της σε αναπτυξιακούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς σκοπούς.

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

Κοντά σας ό,τι κι αν τύχει

ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ: Ζωής, Προσωπικών ατυχημάτων, Φωτιάς, Μεταφορών, Διαφόρων ατυχημάτων, Χαλαζιού, Κτηνασφάλειας, Αλλεργικών σκαφών, Αυτοκινήτων.

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Λεωφόρος Συγγρού 163, Τ.Θ. 140, Νέα Σμύρνη, Αθήνα.
Τηλ. 952 4801 (20 γραμμές). Τέλεξ 22 3004 AGRO GR.

ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Αθήνα, Καβάλα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Γιάννενα, Πάτρα, Ηράκλειο.

ΔΙΚΤΥΟ: Υποκαταστήματα και Πρακτορεία σε όλη την Ελλάδα.

ΟΝΣΙ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131.
Αθήνα 601
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
Μιλτιάδου 23β
Χαλάνδρι
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΜΠ. ΜΠΟΖΕΝΑ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
«ΛΙΘΟΤΥΠ» Α.Ε.
Ιασιού 5 - Περιστερί
Τηλ. 57.22.201

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 600 δρχ. - Ετήσια 1.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 4.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 13
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 26
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 15
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 30
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 20
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 40

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601
- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 50
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 80

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Στα γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 72.32.819
- για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

ΑΘΗΝΑ
ΛΟΝΔΙΝΟ
ΠΑΡΙΣΙ
ΛΥΩΝ
ΜΑΔΡΙΤΗ
ΜΙΛΑΝΟ
ΖΥΡΙΧΗ
ΓΕΝΕΥΗ
ΡΩΜΗ
ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ
ΝΤΥΣΣΕΛΝΤΟΡΦ
ΤΙΡΑΝΑ
ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ
ΣΤΟΥΤΓΑΡΔΗ
ΒΙΕΝΝΗ
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
ΤΡΙΠΟΛΗ
ΚΑΪΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ
ΤΕΛ ΑΒΙΒ
ΝΑΪΡΟΜΠΙ
ΠΙΟΧΑΝΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΤΖΕΝΤΑ
ΝΤΑΧΦΑΝ
ΝΤΟΥΜΠΑΙ
ΚΟΥΒΕΪΤ
ΑΜΠΟΥ ΝΤΑΜΠΙ

"Έχετε 28+1 λόγους νά ταξιδέψετε μέ τήν 'Ολυμπιακή στό έξωτερικό

Ἡ 'Ολυμπιακή Ἀεροπορία πετάει σέ 28 διεθνείς προορισμούς. Καί μαζί της, αἰσθάνεσθε σάν στό σπίτι σας, γιατί ἡ ἐλληνική φιλοξενία σᾶς συνοδεύει παντοῦ.

Ἐπί πλέον, οἱ περισσότερες πτήσεις τῆς 'Ολυμπιακῆς, γίνονται χωρίς ἐνδιάμεσους σταθμούς. Γιά παράδειγμα, ἡ 'Ολυμπιακή πετάει κατευθείαν γιά Νέα Ὑόρκη. Ἐτσι φθάνετε γρήγορα καί ξεκούραστα, μέ τά πιά σύγχρονα αεροσκάφη.

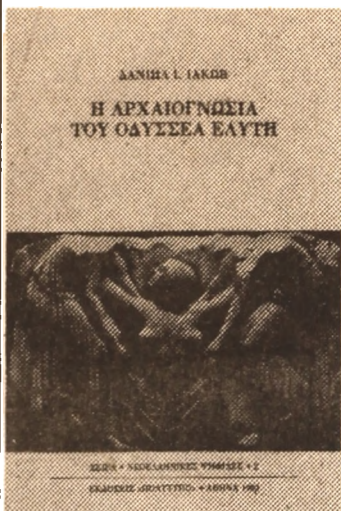
Ταξιδεύοντας στό έξωτερικό, γιά δουλειές ἢ διακοπές, ὁ καθένας ἀπό τοὺς 28 προορισμούς μας, εἶναι ἓνας λόγος γιά νά πετάξετε μέ τήν 'Ολυμπιακή Ἀεροπορία. Ἀλλά ὑπάρχει πάντα ἀκόμα ἓνας λόγος: ἡ ευχαρίστηση ἀπὸ τὸν ταξίδι σας.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

εκδοτική προσφορά

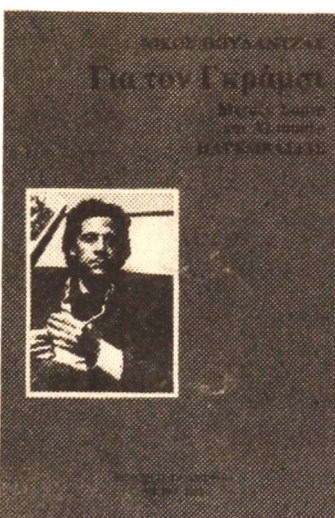
Δανιήλ Ι. Ιακώβ
Η αρχαιογνωσία
του Οδυσσέα Ελύτη
 σελ. 112, δρχ. 150

Πιέτρο Ινγκράο
Η κρίση και ο τρίτος
δρόμος
 σελ. 175 δρχ. 280

Μια ανάλυση για τις προοπτικές και τη φιλοσοφία του τρίτου δρόμου προς το σοσιαλισμό, την κρίση του μαρξισμού και της αριστεράς και τα προβλήματα του μεσογειακού εργατικού κινήματος.

Νίκου Πουλαντζά
Για τον
Γκράμσι—Μεταξύ
Σάρτρ και Αλτουσέρ
 σελ. 158 δρχ. 250

Το τελευταίο βιβλίο του Νίκου Πουλαντζά που συνοψίζει τις αναζητήσεις του για τη σύγχρονη φιλοσοφία τη θεωρία του κράτους, την κρίση των πολιτικών κομμάτων.

Στην ίδια σειρά —«Σύγχρονη Πολιτική Σκέψη»— κυκλοφορούν προσεχώς:

- Ραλφ Μίλιμπαντ, Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία
- Λουί Αλτουσέρ, Αυτοκριτική
- Ανιές Χέλλερ, Ριζοσπαστική Φιλοσοφία
- Λουπορίνι, Μπαλιμπάρ, Τόζελ Η κριτική της πολιτικής στον Μαρξ

Γιάννη Ιωάννου
Η Άλλη Επταετία
 σελ. 256 δρχ. 400

Γιάννη Ιωάννου
Ο Τρίτος Δρόμος
 σελ. 224 δρχ. 400

Δυο λευκώματα με καυστικά σχόλια-σκίτσα για την μεταπολιτευτική Ελλάδα από το 1974 ως το 1982

Πέτρου Μαρτινίδη
Συνηγορία της
Παραλογοτεχνίας
 σελ. 240 δρχ. 350

Τεκμηριωμένη ανάλυση για τον κόσμο του αστυνομικού και κατασκοπευτικού μυθιστορήματος, των κόμικς και της επιστημονικής φαντασίας.

Δημήτρη Ψυχογιού
Μεροληπτική κατάθεση
 σελ. 112 δρχ. 180

Οδοιπορικό των προσδοκιών και απογοητεύσεων της μεταπολιτευτικής περιόδου.

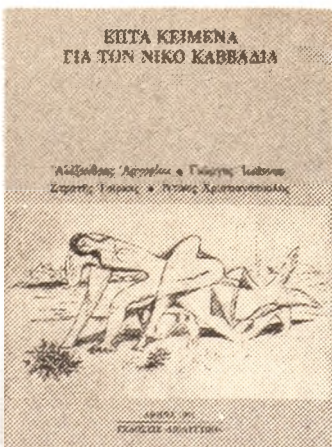
CHARLES KAHN
Ο Αναξιμανδρος και οι
απαρχές της ελληνικής
κοσμολογίας
 σελ. 384 δρχ. 480

Το πρώτο βιβλίο μιας σειράς που παρουσιάζει το φιλοσοφικό λόγο των Ελλήνων, από τους προσωκρατικούς ως τους νεοπλατωνικούς. Τα αρχαία κείμενα, με παράλληλη υπεύθυνη μετάφραση, σχόλια και εισαγωγές σε επιμελημένη και χρηστική έκδοση.

Κυκλοφορούν σε λίγο καιρό εκδόσεις για τον Πρόκλο, τον Ηράκλειτο, τον Διονύσιο Αρεοπαγίτη, τον Επίκουρο.

Επτά κείμενα για τον
ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ
Γράφουν οι
Αλέξανδρος Αργυρίου,
Γιώργος Ιωάννου,
Στρατής Τσίρκας, Ντ.
Χριστιανόπουλος.
 σελ. 80 δρχ. 120

Αφηγήσεις και μελετήματα—συμβολές στη γνώριμία του ποιητή των μακρινών οριζόντων. Στην ίδια σειρά —«Νεοελληνικές ψηφίδες»— κυκλοφορούν προσεχώς επιτομές με δοκίμια για τον Οδ. Ελύτη, τον Γ. Σεφέρη, τον Γ. Ρίτσο, την Κυπριακή Λογοτεχνία.

